

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

X.A
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1947: 9
ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE
OM
TANDLÄKARUTBILDNINGENS
ORDNANDE M. M.

Del III.

TANDLÄKARINSTITUTENS ORGANISATION M. M.

AVGIVET AV
1944 ÅRS TANDLÄKARUTBILDNINGSSAKKUNNIGA

S T O C K H O L M

1 9 4 7

Statens offentliga utredningar 1947

Kronologisk förteckning

1. Kollektiv tvätt. Betänkande med förslag att underlätta hushållens tvättarbete. Hæggström. xv, 284 s. S.
2. Betänkande angående fiskerinäringens efterkrigsproblem samt den prisreglerande verksamheten på fiskets område. Antonsons, Göteborg. 325 s. Jo.
3. Elkraftutredningens redogörelse nr 1. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Inledande översikt. Sv. Tryckeri AB. 84 s. K.
4. Betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. Hæggström. 126 s. K.
5. 1944 års militärsjukvårdskommittés betänkande. Del 2. Beckman. 170 s. Fö.
6. Betänkande med förslag till geofysiskt observatorium i Kiruna m. m. Idun. 64 s. K.
7. Betänkande med förslag angående lantmäteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. Marcus. 132 s. Jo.
8. Betänkande med förslag angående fiskets administration m. m. Kihlström. 155 s. Jo.
9. Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 3. Tandläkarinstitutens organisation m. m. Beckman. 166 s. E.
10. Betänkande med förslag rörande civilförsvarets organisation m. m. Beckman. 262 s. S.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet.

BETÄNKANDE

OM

TANDLÄKARUTBILDNINGENS ORDNANDE M. M.

Del III.

TANDLÄKARINSTITUTENS ORGANISATION M. M.

AVGIVET AV

1944 ÅRS. TANDLÄKARUTBILDNINGSSAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1947
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
[2108 46]

STATENS OFFENTLIGA TRYCKERIEN
KÖPENHAGEN 1911

BEKENDT
GJORT
TANDLÆKARTILBUDNINGENS
ORDNANDE M. M.

DET
TANDLÆKARTILBUDNINGENS
ORDNANDE M. M.
KØBENHAVN
1911

KØBENHAVN
K. L. BIRKBECK HOFMEJSTER

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
<i>Skrivelse till Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet</i>	5
<i>Kap. 1. Tandläkarinstitutens organisation</i>	7
I. Översikt över tandläkarinstitutets i Stockholm utveckling och nuvarande organisation	7
II. Översikt över bestämmelserna angående organisationen vid svenska universitet och högskolor	12
III. Möjliga alternativ för tandläkarinstitutens organisation	16
IV. De sakkunnigas förslag	20
A. Tandläkarinstitutet i Malmö	22
B. Tandläkarinstitutet i Stockholm	25
<i>Kap. 2. Intagning av elever vid tandläkarinstitutet</i>	29
Nuvarande intagningsbestämmelser	29
De sakkunnigas förslag	36
<i>Kap. 3. Examensordning m. m. vid tandläkarinstitutet</i>	52
I. Nuvarande bestämmelser	52
II. Översikt över examensordning och disputationrätt vid svenska universitet och högskolor	54
III. Införande av odontologie licentiatexamen och odontologie doktors- grad	58
IV. De sakkunnigas förslag	64
<i>Kap. 4. Åtgärder för främjande av den odontologiska forskningen</i>	67
<i>Kap. 5. Om vissa studiekostnader för elever vid tandläkarinstitutet</i>	73
I. De sakkunnigas principinställning	74
II. Termins- och examensavgifter	74
III. Kostnader för instrument och material	75
IV. Övriga åtgärder för att främja studietidens ekonomi	79
<i>Kap. 6. Tjänstgöringsskyldighet och löneställning för befattningshavarna vid tand- läkarinstitutet</i>	80
I. Lärarpersonal	80
II. Sköterske- och laboratoriepersonal	91
III. Administrativ personal m. m.	95
<i>Kap. 7. Antal befattningshavare vid tandläkarinstitutet m. m.</i>	101
I. Lärare för den prekliniska undervisningen	101
II. Lärare för den propedeutiska och kliniska undervisningen i de odontologiska huvudämnena	106

1. Lärare och amanuenser enligt de sakkunnigas preliminära förslag samt nuvarande antal vid tandläkarinstitutet i Stockholm inklusive förstärkningen för treterminsprovisoriet höstterminen 1946—höstterminen 1947	107
2. Lärare och amanuenser enligt ämnesrepresentanternas förslag	109
3. De sakkunnigas slutliga förslag till antal lärare och amanuenser	120
III. Lärare för den propedeutiska och kliniska undervisningen i övriga ämnen	125
IV. Övrig personal	130
1. Antal befattningshavare enligt de sakkunnigas preliminära förslag samt nuvarande antal vid tandläkarinstitutet i Stockholm inklusive treterminsprovisoriet	130
2. De sakkunnigas förslag till personalorganisation vid vartdera institutet	132
<i>Kap. 8. Genomförandet av och kostnader för de sakkunnigas förslag rörande befattningshavarna vid tandläkarinstituten</i>	<i>144</i>
I. Utbyggnaden av tandläkarinstitutet i Malmö budgetåret 1947/48	144
II. Utbyggnaden av tandläkarinstitutet i Stockholm budgetåret 1947/48	151
III. Beräkning av personalkostnaderna vid tandläkarinstituten i Malmö och Stockholm vid full utbyggnad	153
<i>Särskilt yttrande av ledamöterna von Hofsten, Lindburg, Pålsson och Wikblad....</i>	<i>155</i>
<i>Särskilt yttrande av ledamöterna von Hofsten, Kjellgren, Nordlander och Wikblad</i>	<i>160</i>
<i>Särskilt yttrande av ledamoten Kjellgren</i>	<i>162</i>
<i>Bilaga 1. Instrumentuppsättningar, som tandläkarinstituten skola tillhandahålla eleverna</i>	<i>165</i>

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet.

I de direktiv, som angivits i statsrådsprotokollet den 18 februari 1944 för tandläkarutbildningssakkunniga, anförde föredragande departementschefen bland annat följande.

»En högre undervisningsanstalt som tandläkarinstitutet kan emellertid ej blott ha till uppgift att meddela undervisning utan bör även bedriva odontologisk vetenskaplig forskning. Jag har redan framhållit, huru denna forskningsinriktning och resultat kan ha en genomgripande betydelse för tandvårdens planering och därmed för folkhälsan i stort. Vid utredningen bör sambandet mellan undervisning och forskning beaktas och planeringen av tandläkarutbildningen läggas så, att det vetenskapliga intresset hålles uppe, forskningen möjliggöres och undervisningen stimuleras genom att både lärare och elever komma att stå i levande kontakt med det aktuella forskningsarbetet. Åt den svenska odontologien bör möjligheter beredas att efter förmåga göra en insats också på det internationella området.

Under sådana omständigheter bör de sakkunniga även överväga, vilka organisatoriska åtgärder som lämpligen böra vidtagas för att åt tandläkarutbildningen giva en fullt högskolemässig karaktär med beaktande jämväl av forskningens intressen. Härvid bör prövas, huruvida tillräcklig anledning finnes att inrätta en självständig högskola, eller huruvida icke, särskilt med tanke på uppläggningsen av studierna för den förberedande examen, undervisningen med större fördel bör infogas i den medicinska fakultetsorganisationen. Som en konsekvens av en mera vetenskaplig inriktning av studierna fram till tandläkarexamen synes följa, att för vetenskaplig forskning särskilt intresserade tandläkare böra kunna fortsätta sina studier och avsluta dem med disputationssprov för vinnande av odontologie doktorsgrad.»

»Även organisationen av den biträdande lärarpersonalen bör upptagas till behandling, varvid uppmärksamhet bör ägnas bland annat frågorna om antalet dylika befattningar, deras benämning, kompetensvillkor och anställningsförhållanden.»

Vid utarbetandet av föreliggande betänkande ha de sakkunniga därutöver ansett sig böra beakta intagningsbestämmelser och studiekostnader för elever vid tandläkarinstitutet. De sakkunniga ha den 6 december 1946 i korrektur överlämnat till Herr Statsrådet sina förslag till nya intagningsbestämmelser.

De sakkunniga ha i vad gäller utarbetande av förslag till tandläkar-

institutens organisation biträts av förutvarande kanslerssekreteraren, kansli-rådet H. Nordström. I vad gäller erforderligt antal befattningshavare vid tand-läkarinstituten ha de sakkunniga samrått med professorerna E. Hammarsten, G. P. E. Häggqvist och O. Norberg, t. f. professorn Y. Hildebrand samt laboratorer och avdelningstandläkare vid tandläkarinstitutet.

För att tagas i övervägande vid fullgörandet av det åt de sakkunniga givna uppdraget har till de sakkunniga på nådigste befallning överlämnats en den 22 oktober 1946 dagtecknad underdåning skrivelse från svenska landstings-förbundet angående borttagande av terminsavgifterna vid tandläkarinstitutet m. m. De sakkunniga, som härom samrått med utrustningskommittén för tand-läkarinstitutet i Malmö och ordföranden i odontologiska föreningen L. Ohm, hemställa, att remissen måtte få anses besvarad genom vad de sakkunniga anföra i detta betänkande. Remissakten återgår.

I särskilda skrivelser avse de sakkunniga att sedermera framlägga yttrande eller förslag beträffande *dels* medelsbehovet under budgetåret 1947/48 för verksamheten vid tandläkarinstituten i Stockholm och Malmö, *dels* de särskilda bestämmelser, vilka på sätt de sakkunniga i kap. 1 förorda, böra reglera verk-samheten vid tandläkarinstituten, *dels* tandläkarinstitutets i Stockholm inord-nande i folktandvården och anknytning till kroppssjukhus, i den mån pågående utredningsarbete kan giva anledning därtill, *dels ock* tandläkarinstitutets i Stockholm lokalbehov.

1944 års tandläkarutbildningssakkunniga få härmed vördsamt överlämna betänkande om tandläkarutbildningens ordnande del III: Tandläkarinstitu-tens organisation m. m., i vilket särskilda yttranden ha avgivits av ledamöterna von Hofsten, Kjellgren, Lindbärg, Nordlander, Pålsson och Wikblad.

Stockholm den 20 januari 1947.

THORE ENGSTRÖMER

ERLAND VON HOFSTEN	BIRGER KJELLGREN	EJNAR LINDBÄRG
OSKAR NORDLANDER	TURE PETRÉN	FILIP PÅLSSON
J. P. STRÖMBECK	GÖSTA WESTIN	ÅKE WIKBLAD
<i>Karin Romberg</i>		<i>Wilhelm Romberg</i>

Kap. 1. Tandläkarinstitutens organisation.

I enlighet med de direktiv, som angivits i statsrådsprotokollet den 18 februari 1944 för tandläkarutbildningssakkunniga, borde de sakkunniga överväga vilka organisatoriska åtgärder, som borde vidtagas för att åt tandläkarutbildningen giva en fullt högskolemässig karaktär med beaktande jämväl av forskningens intressen. Härvid borde prövas, huruvida tillräcklig anledning funnes att inrätta en självständig högskola eller huruvida icke, särskilt med tanke på uppläggningsen av studierna för den förberedande examen, undervisningen med större fördel borde infogas i den medicinska fakultetsorganisationen.

Erfarenheterna från det nuvarande tandläkarinstitutet i Stockholm ha visat, att den administrativa ledningen av institutet bör bliva föremål för översyn, då de arbetsuppgifter, som åvila ledningen, med nuvarande organisation visa sig allt mera svåra att bemästra. Härtill kommer, att inrättandet av det nya tandläkarinstitutet i Malmö skapar särskilda problem i förvarande hänseende, vilka kräva sin lösning, icke minst med hänsyn till att denna nya lärarkårs medlemmar kunna förutsättas i stor utsträckning sakna erfarenhet i administrativa och organisatoriska spörsmål.

I detta kapitel framlägges en utredning angående formen för tandläkarinstitutens administrativa ledning och organisation. Därvid lämnas först en redogörelse för tandläkarinstitutets i Stockholm utveckling och nuvarande organisation, varvid de brister påvisas, som enligt de sakkunnigas mening vidlåda denna organisation. Därefter lämnas en kort sammanfattning av bestämmelserna i detta hänseende rörande vissa andra svenska högskolor, och slutligen redogöres för de olika möjligheter till organisation av tandläkarinstitutet, som övertvägs av de sakkunniga, och för det förslag de sakkunniga härutinnan framlägga.

I. Översikt över tandläkarinstitutets i Stockholm utveckling och nuvarande organisation.

Tandläkarinstitutet i Stockholm har vuxit fram ur karolinska institutet och stod från början helt under dettas styrelse och förvaltning. Enligt den första stadgan för tandläkarinstitutet den 22 september 1899 (SFS 69:1899) skulle, som det hette, karolinska institutet vid tandläkarinstitutet anordna såväl den teoretiska och praktiska undervisning, vilken erfordrades för utbildning av tandläkare, som ock de för vinnande av legitimation som svensk tandläkare erforderliga examina. Karolinska institutets lärarkollegium hade inseende över och vård om tandläkarinstitutets såväl vetenskapliga som ekonomiska angelägenheter, uppgjorde förslag till lärarämbetens tillsättande m. m. Vid behandling inom karolinska institutets lärarkollegium av tandläkarinstitutets angelägenheter ägde dess inspektör och ordinarie lärare samt

dess lärare i kirurgi säte och stämma i lärarkollegiet lika med lärarkollegiets ordinarie medlemmar.

Någon egentlig självstyrelse tillkom ej tandläkarinstitutet; dess lärarråds befogenheter voro mycket begränsade, rådet hade väl närmaste inseende och vård om verksamheten men hade i de flesta hänseenden endast rätt att väcka förslag i dithörande frågor och hade icke behörighet att yttra sig vid tillsättning av ordinarie lärarämbete vid tandläkarinstitutet. Det tillkom karolinska institutets förvaltningsnämnd att uppbära studieavgifter vid tandläkarinstitutets poliklinik och laboratorier samt att i övrigt handhava detta instituts ekonomiska angelägenheter.

Alltefter som odontologiens betydelse ökat och tandläkarinstitutet utvecklats, har en motsvarande förändring i förhållandet mellan detta institut och karolinska institutet ägt rum. Tandläkarinstitutets lärarråds inflytande på institutets angelägenheter har undan för undan vidgats. Karolinska institutets lärarkollegium har dock alltjämt betydelsefulla befogenheter i fråga om tandläkarinstitutet. Kollegiet har sålunda att till kanslern avgiva yttrande vid tillsättning av professor och laborator och lärare i allmän kirurgi vid tandläkarinstitutet samt angående förslag till utgifter och inkomster vid institutet samt angående ärenden, som äro av natur att böra underställas riksdagens prövning. Det ankommer dessutom på lärarkollegiet att yttra sig över förordnande av och meddela vitsord åt lärare vid undervisningskurserna för tandläkarkandidatexamen, vilka kurser meddelas på karolinska institutets institutioner. Karolinska institutets lärarkollegium väljer bland sina i tjänst varande eller förutvarande ledamöter en inspektor vid tandläkarinstitutet, vilken som styresman utövar närmaste vård och tillsyn över allt vad som rör detta institut och i nämnda egenskap har vittgående befogenheter. Å andra sidan äga vid behandlingen inom karolinska institutet av tandläkarinstitutets angelägenheter dettas inspektor och professorer samt läraren i allmän kirurgi säte och stämma i karolinska institutets lärarkollegium lika med lärarkollegiets ordinarie medlemmar. De angelägenheter rörande tandläkarinstitutet, som ej ankomma på karolinska institutet, handhavas av dess inspektor, lärarråd, lärarrådsnämnd och förvaltningsnämnd.

Den nu för tandläkarinstitutet gällande stadgan den 30 juni 1944 (SFS 572:1944) innehåller i nyssnämnda hänseenden följande bestämmelser.

9 §.

1. Inspektor skall såsom styresman utöva närmaste vård och tillsyn över allt vad som rör institutet, därvid det åligger honom såväl att tillse, att undervisningen vederbörligen upprätthålles, att institutets egendom behörigen vårdas samt att lärare och tjänstemän i allo noggrant uppfylla sina åligganden, som ock att till verkställighet befordra vad denna stadga och andra vederbörligen givna föreskrifter anbefalla till efterrättelse.

2. Inspektor åligger jämväl att tillse, att studerande, vilken anmäler sig till begagnande av undervisningen vid tandläkarinstitutet, inskrives i tandläkarinstitutets matrikel och inträder i den av institutets studerande bildade sammanlutningen (odontologiska föreningen).

3. Alla till tandläkarinstitutet ställda skrivelser mottagas av inspektor.

10 §.

1. Inspektor är ordförande i tandläkarinstitutets lärarråd, lärarrådsnämnd och förvaltningsnämnd.

2. Såsom vice ordförande inträder vid höstterminens början för ett år i sänder en av tandläkarinstitutets professorer i ordning efter fullmaktsålder.¹

3. I utövningen av sin befattning äger inspektor att av lärarrådets vice ordförande erhålla biträde särskilt för åtgärder, som avse vård och underhåll av tandläkarinstitutets lokaler och inventarier.¹

Stadgan för tandläkarinstitutet innehåller följande bestämmelser angående de befogenheter och åligganden m. m., som ankomma på tandläkarinstitutets lärarråd, lärarrådsnämnd och förvaltningsnämnd.

12 §.

1. Lärarrådet utgöres av inspektor samt tandläkarinstitutets professorer och läraren i allmän kirurgi ävensom av två av de ordinarie lärare från karolinska institutet, som meddela undervisning för tandläkarkandidatexamen. De två sistnämnda skola utses av karolinska institutets lärarkollegium.

2. Vid behandling av ärende, däri sådant läroämne i tandläkarkandidatexamen är berört, vilket ej, på sätt i 1 mom. nämnts, är företrätt i lärarrådet, skall till deltagande i överläggning och beslut jämväl kallas den eller de lärare, som upprätthålla undervisningen i ifrågavarande ämne.

3. Vid behandling av ärende, som direkt angår tandläkarinstitutets röntgenavdelning eller dess tandreglerings- och barntandvårdsavdelning, skall till deltagande i överläggning även kallas den laborator, som förestår avdelningen i fråga. Göres eljest i visst ärende behov av adjunktion, må till deltagande i överläggning kunna kallas den eller de icke-ordinarie lärare vid tandläkarinstitutet, med vilka förstärkning för ändamålet anses böra äga rum.

4. Lärarrådsnämnden utgöres av inspektor såsom ordförande och tandläkarinstitutets professorer. I nämnden må beslut icke fattas, om ej minst tre ledamöter äro närvarande. Erfordras adjunktion, må inspektor eller vid förfall för honom lärarrådets vice ordförande utse och tillkalla ledamot.

5. Förvaltningsnämnden utgöres av inspektor såsom ordförande och lärarrådets vice ordförande samt en bland institutets övriga professorer, vilken för varje år väljes av lärarrådet vid sammanträde i april och tillträder sin befattning vid början av näst därefter följande läsår. Om förrättat val göres anmälan hos kanslern. I nämnden må beslut icke fattas med mindre nämnden är fulltaligt samlad. Erfordras adjunktion, må inspektor eller vid förfall för honom lärarrådets vice ordförande utse och tillkalla ledamot.

13 §.

1. Lärarrådet skall övervaka undervisningens behöriga gång och lämna utlåtande över hithörande frågor rörande tandläkarinstitutet, dess ekonomi eller undervisningen därstädes samt äger att självt väcka förslag i sådana frågor.

Ärenden, som äro av natur att böra underställas riksdagens prövning, skola, innan de hänskjutas till kanslern, vara behandlade inom karolinska institutets lärarkollegium.

2. Lärarrådet bestämmer de avgifter, som å institutet upptagas av patienter till täckande av kostnad för material till utförda arbeten, och skall för varje termin av vederbörande lärare infordra redogörelse över influtna avgifter.

3. Inom juli månad skall lärarrådet till kanslern inlämna redogörelse över användningen under föregående budgetår av nu nämnda avgifter samt av uppburna anslag.

¹ Jfr not till § 17 nedan.

4. Lärarrådet utdelar de till tandläkarinstitutet givna stipendierna, där ej annorlunda är förordnat.

5. För varje läsår skall lärarrådet till kanslern inlämna berättelse över de olika avdelningarnas verksamhet.

6. Lärarrådsnämnden har att till behandling förbereda ärenden, vilka icke äro av ekonomisk natur, samt i övrigt fullgöra vad enligt denna stadga eller eljest meddelade föreskrifter ankommer på lärarrådsnämnden ävensom handlägga de ärenden, som av lärarrådet överlämnas till nämnden.

7. Förvaltningsnämnden har att närmast handhåva institutets ekonomiska angelägenheter, granska inkommande räkningar och föranstalta om deras betalning, inspektera institutets olika inrättningar, tillse att anslag användas för sina rätta ändamål samt att räkenskaper och redovisningar behörigen upprättas och inom föreskriven tid avlämnas, ävensom att inventera tandläkarinstitutets kassor och samlingar. Nämnden äger och att göra erforderliga framställningar och förslag i frågor, som sammanhånga med institutets ekonomiska angelägenheter.

Institutets kassor stå under gemensam ansvarighet av förvaltningsnämndens ledamöter. I avseende å institutets kassarörelse gäller i tillämpliga delar vad i kungörelsen den 31 december 1920 (nr 926) är föreskrivet.

14 §.

1. Lärarrådet sammanträder på kallelse av inspektor så ofta förekommande ärenden det fordra.

2. Kallelse till sammanträde bör, så vitt ske kan, utfärdas senast dagen förut. Från sammanträde må medlem ej utebliva utan laga förfall, som bör anmälas hos inspektor och av honom tillkännagivas för anteckning till protokollet.

15 §.

1. Medlem av lärarrådet, som åtnjuter tjänstledighet, äger icke säte och stämma i lärarrådet, därest ej vid tjänstledighetens beviljande annorlunda förordnats.

2. Är professorsbefattning ledig eller åtnjuter dess innehavare tjänstledighet, varigenom han är förhindrad att deltaga i lärarrådets göromål, vare vikarien berättigad till säte och stämma däri vid behandlingen av frågor, som röra hans läroämne.

16 §.

1. Lärarrådet är ej behörigt att fatta beslut, därest ej fem medlemmar äro tillstädes.

2. Behöves adjunktion för att göra lärarrådet beslutsmässigt, äger inspektor tillkalla den eller de lärare vid karolinska institutet eller tandläkarinstitutet, med vilka han anser förstärkning böra för ändamålet äga rum.

3. Då ärende förekommer, som särskilt angår någon viss avdelning inom tandläkarinstitutet, må beslut ej fattas, innan avdelningens föreståndare blivit hörd.

17 §.

1. Inspektor föredrager ärendena i lärarrådet.¹

2. Vid ärendenas behandling skall inspektor tillse, att sådana frågor, som böra underställas karolinska institutets lärarkollegium, sedan de av lärarrådet blivit förberedda, överlämnas till lärarkollegiet.

3. Vid lika röstetal gäller den mening, som biträdes av ordföranden.

¹ Genom nådigt beslut den 1 mars 1946 har Kungl. Maj:t bland annat bemyndigat kanslersämbetet att, utan hinder av bestämmelserna i gällande stadga för tandläkarinstitutet, för tid, ämbetet bestämmer, förordna vice ordförande i lärarrådet med uppgift för denne att i inspektors ställe vara föredragande i lärarrådet.

18 §.

1. Då lärare vid undervisningskurserna för tandläkarexamen eller tjänsteman vid institutet begär vitsord över sitt tjänsteförhållande, bestämmes det till innehållet av lärarrådet samt underskrives och utfärdas av inspektor.

2. För lärare vid undervisningskurserna för tandläkarkandidatexamen meddelas sådant vitsord av karolinska institutets lärarkollegium.

19 §.

1. Vid lärarrådets, lärarrådsnämndens och förvaltningsnämndens sammanträden föres protokoll av en av lärarrådet utsedd sekreterare, som jämväl ombesörjer därav föranledda expeditioner.

2. I ekonomiska angelägenheter biträdes lärarrådet av kamreraren vid karolinska institutet, vilken det åligger att föra räkenskaperna och i behörig tid avsluta dem för att överlämnas till riksräkenskapsverkets granskning. Vad lärarrådet inom området av sin förvaltning uppdrager åt kamreraren att ombesörja, vare han pliktig verkställa.

Såsom styresman för institutet står sålunda en inspektor, som tillika är ordförande i institutets lärarråd, lärarrådsnämnd och förvaltningsnämnd. På honom vila ett stort antal uppgifter, som vid andra högskolor åvila en rektor. Då inspektor är professor vid karolinska institutet, kan han i regel icke ägna mer än en mindre del av sin tid åt tandläkarinstitutet. Detta synes de sakkunniga icke vara en lämplig anordning. En undervisningsanstalt av ett tandläkarinstituts omfattning och betydelse bör enligt de sakkunnigas mening ledas av en person, vilken bör vara odontologisk fackman och kunna i större utsträckning ägna sin tid åt uppgiften som föreståndare för institutet.

Beträffande tandläkarinstitutets organisation i övrigt må följande anföras. Det har länge på skilda håll ansetts som ett önskemål, att tandläkarinstitutet lösgöres från sitt beroende av karolinska institutet. De år 1918 tillkallade sakkunniga för utredning rörande tandläkarinstitutets utvidgning och omorganisation av tandläkarundervisningen jämte därmed sammanhängande frågor föreslogo en sådan organisationsändring, att tandläkarinstitutet bleve en självständig högskola. I sitt den 27 december 1920 afgivna utlåtande och förslag angående omorganisation av tandläkarundervisningen framhöllo de sakkunniga bland annat som sin åsikt, att tandläkarinstitutets under karolinska institutet underordnade ställning verkat hindrande på tandläkarinstitutets utveckling och att tiden vore inne att lösrycka tandläkarinstitutet ur dess beroende och att giva det en självständig ställning, direkt sorterande under kanslern för rikets universitet. Det hade varit mycket värdefullt för den yngre institutionen med dess ringa lärarantal att till en början erhålla stöd av karolinska institutets lärarkollegium i vetenskapligt och administrativt hänseende. Det vore berättigat att karolinska institutet även i fortsättningen finge ett visst inflytande på tandläkarinstitutets ledning, men detta kunde åstadkommas därigenom att vissa lärare vid karolinska institutet förordnades såsom huvudlärare i vissa ämnen vid tandläkarinstitutet och ägde ledamotskap i tandläkarinstitutets lärarråd i likhet med institutets ordinarie huvudlärare. Därigenom skulle tandläkarinstitutets

lärarråd erhålla ett tillskott av akademiskt skolad kraft med stora vetenskapliga kvalifikationer, som även måste anses vara i hög grad ägnat att utåt stärka dess auktoritet.

De sakkunniga av år 1918 tänkte sig följande huvudgrunder för ordnandet av förhållandet mellan karolinska institutet och tandläkarinstitutet.

Tandläkarinstitutet förvandlas till en med karolinska institutet likställd högskola. Undervisningen i de propedeutiska ämnena meddelas i regel av professorer i motsvarande ämnen vid sistnämnda institut. Dessa professorer jämte huvudlärarna i de speciella fackämnena bilda tandläkarhögskolans lärarråd. Detta lärarråd övertager den befattning med högskolan, som tandläkarinstitutets lärarråd och karolinska institutets lärarkollegium hittills utövat i fråga om den förstnämnda läroanstalten. Högskolans rektor utses bland ledamöterna i dess sålunda sammansatta lärarråd. Detta lärarråd sorterar närmast under kanslern för rikets universitet.

Tandläkarinstitutets lärarråd tillstyrkte i sitt yttrande över tandläkarhögskolesakkunnigas betänkande varmt förslaget om tandläkarinstitutets ombildning till självständig högskola.

Även de båda tandläkarorganisationerna uttalade sig i sitt yttrande över de sakkunnigas förslag för en sådan anordning och gingo ytterligare ett steg, i det att de förordade, att all undervisning för de tandläkarstuderande förlades till tandläkarinstitutet under egna lärare, samt framställde en fullt fri och självständig odontologisk fakultet såsom målet för sin strävan.

Karolinska institutets lärarkollegium, medicinalstyrelsen och kanslersämbetet biträdde även förslaget om inrättande av en självständig tandläkarhögskola.

De sakkunnigas förslag ledde emellertid ej till någon Kungl. Maj:ts åtgärd i detta avseende.

Under odontologiens fortsatta utveckling ha strävanden börjat inrikta sig på att anknyta tandläkarutbildningen direkt till universiteten. Man har åberopat förhållandena i utlandet, framför allt i Schweiz och U. S. A., där utvecklingen mer och mer gått mot ett inordnande av tandläkarutbildningen under universiteten. I motionerna nr I: 45 och II: 85 till 1944 års lagtima riksdag har det framhållits, att en sådan utveckling av den svenska tandläkarundervisningen i flera hänseenden skulle vara nyttig och välgörande.

Av den redogörelse angående organisationen av tandläkarutbildningen i andra länder, som de sakkunniga lämnat i kapitel 5 av sitt betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. del I (SOU 1946: 12), framgår även, att tandläkarutbildningen i de länder, som medtagits i redogörelsen, i stor utsträckning är organiserad i anslutning till universiteten, ofta som fullt självständiga fakulteter eller avdelningar.

II. Översikt över bestämmelserna angående organisationen vid svenska universitet och högskolor.

Vad först angår *universiteten i Uppsala och Lund* samt *karolinska institutet* gälla beträffande *kanslerns* ställning och befogenhet vad som bestäm-

mes i Kungl. Maj:ts nådiga statuter för universiteten i Uppsala och Lund samt stadgar för karolinska institutet. Kanslern har överinseende över universitetens alla angelägenheter. Han har att med uppmärksamhet följa den akademiska undervisningen; vaka över att lärarna fullgöra sina skyldigheter och att de studerande iakttaga flit, ordning och sedlighet; inhämta noggrann kännedom om vården och förvaltningen av universitetens egendom och vetenskapliga inrättningar samt på grund därav vidtaga de åtgärder, som kunna lända till att bevara, stadga och främja universitetens rätt, välstånd och ändamål. — I allt vad som rör universiteten eller kan främja deras väl äger kanslern, där han så anser nödigt, föra eller låta föra deras talan. — Kanslern äger utfärda instruktioner och reglementen till efterrättelse vid förvaltningen av universitetens vetenskapliga inrättningar, drätsel och egendom. I sådana frågor skall vederbörligt konsistorium avgiva utlåtande. Den omedelbara förvaltningen tillkommer konsistorierna respektive lärarkollegiet.

Enligt av Kungl. Maj:t fastställda grundstadgar för *Stockholms högskola* och statuter för *Göteborgs högskola* stå dessa högskolor under överinseende av kanslern för rikets universitet. Kanslerns befattning med dessa högskolor inskränker sig dock i huvudsak till en viss kontroll, som utövas särskilt vid anställande av professorer samt förordnande av professorsvikarier och docenter. Vidare ankommer det på kanslern att tillse, att examensfordringarna vid universiteten och högskolorna äro i stort sett likformiga. Även på åtskilliga andra områden har viss kontrollerande befogenhet tillerkänts kanslern.

De högskolor, som icke stå under överinseende av kanslersämbetet, stå var och en under ledning av en *styrelse* eller direktion. Dessa högskolor äro, förutom redan nämnda Stockholms högskola och Göteborgs högskola, följande, nämligen de tekniska högskolorna, farmaceutiska institutet, lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan, skogshögskolan samt handelshögskolorna. Styrelsens ordförande utses av Kungl. Maj:t men i övrigt variera bestämmelserna angående styrelsens sammansättning och valet av ledamöter vid de olika högskolorna. Antalet ledamöter varierar mellan fem och elva. Vid de statliga högskolorna tillsättas förutom ordföranden ett antal styrelseledamöter av Kungl. Maj:t. I övrigt förete stadgarna för de olika högskolorna skiftande bestämmelser beträffande val av styrelseledamöter. Sålunda väljas ofta ett antal ledamöter i varje styrelse av olika myndigheter och korporationer.

På styrelsen ankomma huvudsakligen de befogenheter och åligganden, som vid universiteten och karolinska institutet handhas av universitetskanslern samt större och mindre akademiska konsistorierna, respektive lärarkollegiet och kollegienämnden. Högsta vården och ledningen av högskolan tillkommer sålunda styrelsen, likaså rätt att föra högskolans talan samt överinseende över den ekonomiska förvaltningen och rätt att utfärda reglementen och ordningsföreskrifter. I de flesta fall har högskolans lärarkollegium att förbereda och yttra sig i de ärenden, som styrelsen prövar.

Rektor utses vid universiteten, karolinska institutet, Stockholms och Göteborgs högskolor samt de tekniska högskolorna av akademiska församlingen, respektive lärarkollegium eller lärarråd. Vid farmaceutiska institutet, lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och skogshögskolan förordnas rektor av Kungl. Maj:t efter förslag av vederbörande styrelse, som skall ha hört lärarkollegiet. Vid handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg utses rektor av vederbörande styrelse.

Vid universiteten är rektor ordförande i akademiska församlingen, större och mindre akademiska konsistorierna samt drätselnämnden, vid karolinska institutet i motsvarande organ samt vid övriga högskolor i lärarkollegiet respektive lärarrådet. Ställföreträdare för rektor vid universiteten är prorektor. Vid de högskolor, som stå under ledning av en styrelse, ingår rektor som medlem av styrelsen utom tidigare beträffande de tekniska högskolorna, där det föreskrivits, att vid teknisk högskola anställd befattningshavare icke må vara ledamot av högskolans styrelse. Denna bestämmelse kommer emellertid att utgå, sedan riksdagen bifallit i Kungl. Maj:ts proposition nr 244/1946 angående omorganisation av de tekniska högskolorna framlagda förslag om en gemensam överstyrelse för de tekniska högskolorna under en preses, i vilken överstyrelse bland annat rektorerna vid högskolorna skola vara ledamöter. I övrigt äro bestämmelserna angående rektors åligganden vid de olika högskolorna tämligen likartade. Sålunda gäller beträffande samtliga högskolor, att närmaste tillsynen över allt som rör högskolan tillkommer rektor. Vidare skall rektor tillse, att högskolans egendom och institutioner behörigen vårdas, att anslag användas för sina rätta ändamål, att undervisningen vederbörligen handhaves, att ordningen upprätthålles bland lärjungarna m. m.

De organ, genom vilka den akademiska självstyrelsen utövas, äro vid universiteten akademiska församlingen samt större och mindre konsistorierna, fakulteterna och drätselnämnden. *Akademiska församlingen*, som består av samtliga vid universitetet anställda professorer samt vid vissa val överbibliotekarien och räntmästaren, väljer kansler, rektor, prorektor och vissa ledamöter av större konsistoriet och drätselnämnden. *Större akademiska konsistoriet* utgöres av rektor, prorektor, dekanerna och ett visst antal professorer samt räntmästaren och överbibliotekarien i ärenden hörande till deras ämbetsförvaltning. Det har tillsyn och vård om universitetets såväl vetenskapliga som ekonomiska angelägenheter, förvaltar och utdelar stipendier (där ej annat föreskrives), behandlar förslag om nya instruktioner och reglementen eller andra allmänna föreskrifter och anordningar rörande universitetet, dess lärda verksamhet, inrättningar, hushållning och drätsel, behandlar frågor om anslag av statsmedel till universitetet, upprättar förslag efter statuternas föreskrifter till lärarbefattningars och andra tjänsters tillsättande m. m. *Mindre akademiska konsistoriet*, vilket består av rektor, prorektor och dekanerna, skall vaka över att den akademiska undervisningen vederbörligen upprätthålles samt över lärarnas och de studerandes förhållande i vad som hör till studierna; handhåva universitetets disciplinära myndighet över de studerande, förvalta

och utdela de till universitetet givna stipendierna, där så är eller varder särskilt stadgat, bevilja kortare tjänstledigheter och förordna vikarier m. m. *Fakultet (eller sektion)* består såsom beslutande myndighet av till fakulteten eller sektionen hörande professorer, av vilka en såsom dekanus är ordförande. Varje fakultet skall låta sig angeläget vara att vederbörligen upprätthålla den akademiska undervisningen i de till fakulteten hörande vetenskaperna. Fakulteterna tillkomma ock tillsyn och prövningsrätt över akademiska disputationer och andra prov inom de till dem hörande vetenskaperna. De åligganden i avseende å undervisningens anordnande, uppgörande av studieplaner, examinationsskyldighetens fördelning, disputationens provens bedömande samt bestämmande av läroämnens omfång och fördelning, vilka tillkomma filosofiska fakulteten, må i det omfång, sådant anses lämpligt, av fakulteten överlätas åt vederbörande sektioner. Universitetens ekonomiska förvaltning handhaves av en *drättselnämnd*, bestående av rektor, räntrmästaren och tre ordinarie lärare.

Tillsättningen av professurer vid universiteten tillgår så, att vid uppkomsten ledighet rektor kungör tjänsten till ansökan ledig. Sakkunniga utses av större akademiska konsistoriet på förslag av vederbörande fakultet eller sektion, som inhämtat yttrande från motsvarande fakultet eller sektion vid systeruniversitetet eller karolinska institutet. Sedan de sakkunniga avgivit sina utlåtanden, yttrar sig vederbörande fakultet eller sektion, varefter större akademiska konsistoriet upprättar förslag angående tjänstens tillsättande och överlämnar detta till kanslern, som i sin tur med eget yttrande överlämnar detsamma till Kungl. Maj:t, som utnämner.

Vid karolinska institutet motsvaras akademiska församlingen, större och mindre konsistorierna, fakulteten eller sektionen huvudsakligen av lärarkollegiet och kollegienämnden. Universitetens drättselnämnd motsvaras här av en förvaltningsnämnd, som består av rektor, dekanus och två professorer.

Vid universiteten och karolinska institutet finnes därjämte vid varje fakultet eller sektion en *undervisningsnämnd* med uppgift att planmässigt ordna undervisningen. Denna nämnd består av rektor och minst två professorer samt ombud från den studerande ungdomen.

Lärarkollegierna eller lärarråden vid *de högskolor, som stå under ledning av en styrelse*, ha begränsade befogenheter i jämförelse med motsvarande organ vid universiteten och karolinska institutet. Lärarkollegiet består vanligen av högskolans ordinarie professorer. Lärarkollegierna ha sig närmaste ledningen av studiearbetet anförtrodd. Det tillkommer lärarkollegierna att ha överinseende över vetenskapliga angelägenheter, vaka över undervisningens tillbörliga gång samt över ordningen vid högskolan, till styrelsen ingiva förslag till anslagsäskanden, utarbeta förslag till undervisningsplaner samt förordna amanuenser. Vid tillsättning av lärartjänster gäller för flertalet högskolor av denna kategori, att lärarkollegierna avgiva yttrande. Sakkunniga utses i allmänhet av lärarkollegierna. Beträffande Stockholms och Göteborgs högskolor samt handelshögskolorna i dessa städer tillsätts alla tjänster av

vederbörande styrelse eller direktion, varefter utnämningen undersälles Kungl. Maj:t för stadfästelse. Vid övriga högskolor tillsätts de högre lärartjänsterna av Kungl. Maj:t. Vid de tekniska högskolorna, lantbruks-, veterinär- och skogshögskolorna upprättas förslag till tjänstens besättning av lärarkollegiet, varefter styrelsen med eget utlåtande överlämnar förslaget till Kungl. Maj:t. Vid farmaceutiska institutet däremot uppgöres förslaget av styrelsen.

Vid Stockholms och Göteborgs högskolor finnes tillsatt en *rektorsnämnd* för behandling av mindre frågor och löpande ärenden. Rektorsnämnden består vid Stockholms högskola av rektor, tre lärare och den inom lärarrådet valde styrelseledamoten samt vid Göteborgs högskola av rektor och två medlemmar av lärarrådet.

Kollegienämnderna vid de tekniska högskolorna bestå av rektor, prorektor och visst antal valda ledamöter. Till kollegienämndens uppgifter hör bland annat att antaga viss personal, avgiva yttrande och förslag i olika frågor till lärarkollegium och styrelse, utfärda tjänstgöringsbetyg för vissa befattningshavare, antaga ordinarie studerande och specialstuderande, förbereda ärenden för lärarkollegiet m. m. Genom den beslutade omorganisationen av de tekniska högskolorna komma ytterligare vissa arbetsuppgifter att anförtros åt kollegienämnden, vilka tidigare tillhört lärarkollegiets åligganden, såsom t. ex. befogenhet att göra framställning om anslag av statsmedel samt fastställande av studiehandbok, formulär för examensbetyg och tentamensbok, utdelning av stipendier m. m. medan samtidigt kollegienämnden befrias från vissa göromål, för att inte dess ledamöter skola erhålla en alltför betungande arbetsbörda. Kollegienämndens sammansättning kommer att förändras något, så att den består av rektor såsom ordförande, prorektor såsom vice ordförande och de olika avdelningsföreståndarna såsom självskrivna ledamöter. Därjämte skola högskolans sekreterare och intendent, respektive kamrerare samt överbibliotekarie såvitt gäller till deras ämbetsområden hörande ärenden, delta i kollegienämndens överläggningar ävensom erhålla rätt att till protokollet anteckna sin mening.

De tekniska högskolornas ekonomiska angelägenheter ha hittills omhändertagits av en *förvaltningsnämnd* vid vardera högskolan. Genom den beslutade omorganisationen av de tekniska högskolorna kommer emellertid denna att indragas och huvuddelen av dess arbetsuppgifter att överföras på rektor.

Vid veterinärhögskolan finnes anställd en *sysloman*, som omhänderhåller högskolans ekonomiska angelägenheter under rektors och styrelsens inseende.

III. Möjliga alternativ för tandläkarinstitutens organisation.

Vad organisationen av tandläkarinstitutet beträffar kunna — såsom angivits i de ovan citerade direktiven till de sakkunniga — olika möjligheter övervägas.

De tre huvudalternativen synas vara följande:

I. *Tandläkarinstitutet förbindas organisatoriskt med universitet eller medicinsk högskola.*

II. Tandläkarinstituten organiseras såsom självständiga högskolor eller institut och stå under överstyrelse av kanslern för rikets universitet samt styras i övrigt av ett lärarkollegium.

III. Tandläkarinstituten organiseras såsom självständiga högskolor eller institut med en särskild styrelse, varvid denna antingen kan omhänderha hela förvaltningen eller dela denna med kanslersämbetet så att styrelsen har den ekonomiskt-administrativa förvaltningen och kanslersämbetet förvaltningen i fråga om forskningen och undervisningen.

Denna schematiska indelning kan tillämpas så, att man väljer samma organisationsform för alla tandläkarinstituten eller för vart och ett av dessa väljer den, som från föreliggande, olika förutsättningar synes vara den bästa.

I detta avsnitt skola de sakkunniga för den skull diskutera dels fördelar och nackdelar av här angivna huvudalternativ med den utgångspunkten att det gäller att finna den bästa gemensamma organisationsformen, dels problemet huruvida det av praktiska skäl är nödvändigt eller icke att organisationsfrågan löses på samma sätt för de olika tandläkarinstituten.

Vad först angår det med I betecknade alternativet att tandläkarinstituten skulle förbindas organisatoriskt med universitet eller medicinsk högskola, har som huvudskäl för denna form framhållits, att odontologien utgör en gren av den medicinska vetenskapen.

Detta förhållande framträder också i tandläkarinstitutets i Stockholm uppkomst och organisation, såsom ovan beskrivits. Härmed sammanhänger likaledes, att den prekliniska undervisningen för tandläkarstuderande är förlagd till karolinska institutet och medicinska fakulteten i Lund. Odontologiens samhörighet med medicinen i allmänhet blev också starkt betonad, när det nya tandläkarinstitutet i Malmö beslutades.

Vid behandlingen av frågan om förläggningen av det nya tandläkarinstitutet framhöllo de sakkunniga, att viktiga förutsättningar för en kvalificerad odontologisk-vetenskaplig insats skapas framför allt genom det forskningsarbete, som tandläkare få tillfälle utföra på medicinska teoretiska och kliniska institutioner. Då ett tandläkarinstituts uppgift är att utbilda tandläkare och främja odontologisk forskning, borde på förläggningsorten för ett institut ställas det kravet, att för forskningsarbetet nödvändiga medicinska teoretiska institutioner stå till förfogande. I remissyttranden över de sakkunnigas förslag den 6 november 1945 angående inrättande av ett nytt tandläkarinstitut, hade tidigare både medicinska fakulteten i Lund och karolinska institutets lärarkollegium framfört samma synpunkter; lärarkollegiet formulerade sin mening så, att det förmenade, att ett nytt tandläkarinstitut för närvarande endast kunde tänkas existera i nära förbindelse med en medicinsk fakultet, i detta fall Lunds universitets. Även Kungl. Maj:ts proposition nr 241/1946 vilade på liknande uppfattning. Det sålunda framhävda behovet av anknytning till medicinsk fakultet framträder givetvis tydligast i fråga om den prekliniska utbildningen av tandläkarna. Denna är, som nämnts, redan förlagd till de medicinska lärosätena, och inom överskådlig framtid torde tandläkarinstituten icke

bli i stånd att på ett tillfredsställande sätt själva omhändertaga dem. Men den stora betydelsen för odontologien av nära förbindelse med medicinen visar sig också i fråga om de medicinskt-kliniska ämnena. Odontologien har många viktiga beröringspunkter med dessa ämnen, såsom intern medicin, reumatologi, oto-rhinologi, plastikkirurgi och käkkirurgi.

Tandläkarinstitutens organisatoriska förbindelse med medicinsk fakultet skulle alltså verka i hög grad befruktande på tandläkarutbildningen i vårt land och måste anses vara en ovillkorlig förutsättning — åtminstone för närvarande — för ett gott odontologiskt forskningsarbete.

Om förbindelse kan ske i den formen, att de odontologie studerande komme att vid Lunds universitet bli inskrivna vid universitetet och vederbörande studentnation, vunnas också den fördelen, att de kunde komma i åtnjutande av en akademisk uppfostran, som vore värdefull, liksom eljest av förmåner, som tillkomme studenterna.

I frågan huru denna organisatoriska förbindelse bör gestaltas kunna givetvis skilda åsikter göra sig gällande. Att bygga på den nu för förhållandet mellan karolinska institutet och tandläkarinstitutet i Stockholm rådande ordningen är uteslutet. Den är, som redan framhållits, olämplig i den omfattning, vari den nu tillämpas. Att söka överföra den å Lunds medicinska fakultet och tandläkarinstitutet i Malmö vore orimligt. Sambandet synes i stället böra bli sådant, att tandläkarinstitutet inordnas som delar av karolinska institutet respektive Lunds universitet. Formen för detta inordnande torde knappast lämpligen vara den, att tandläkarinstitutet ingå som självständiga fakulteter, då odontologien företräder ett relativt begränsat ämnesområde i jämförelse med de ämnesgrupper, som sammanförts till de nuvarande fakulteterna vid våra universitet. I stället synes anknytningen kunne ske så, att en odontologisk sektion eller avdelning inrättas av de medicinska läroanstalterna. Men dessa sektioner eller avdelningar böra äga en ganska hög grad av självständighet. Detta är nödvändigt, enär arbetsförhållandena vid tandläkarinstitutet äro säregna i flera hänseenden, icke minst på grund av den omfattande patientvård, som tillhör dem, samt det är av vikt, att icke lärarna i de egentliga medicinska ämnena vid karolinska institutet respektive medicinska fakulteten i Lund bli alltför mycket betungade av dessa arbetsuppgifter. För skötseln av tandläkarinstitutens angelägenheter är det, å andra sidan, ytterst viktigt, att ett antal medicinska lärare utväljas att ingå i tandläkarinstitutens lärarråd för att med sin erfarenhet från likartade arbetsfält förstärka dessas kapacitet.

Huruvida denna form av anknytning skall ske under namn av sektion eller under beteckningen avdelning kan ej vara ett avgörande spörsmål. Då namnet sektion redan begagnas inom våra universitets organisationer med en annan innebörd (delar av fakultet som äro helt åtskilda) än den, som här kan komma i fråga, synes termen avdelning vara lämpligare. Ett flertal frågor resa sig emellertid beträffande gränserna mellan de befogenheter, som skulle tillkomma de särskilda för tandläkarinstitutet inrättade organen, och dem, som bleve de högsta gemensamma organens. Innan dessa

frågor upptagas, böra emellertid de andra huvudalternativen för institutens organisation undersökas.

Beträffande det andra alternativet, att *tandläkarinstituten skulle utgöra självständiga högskolor under överstyrelse av kanslern för rikets universitet*, har det framhållits, att en sådan organisationsform svarade mot de strävanden att frigöra det nuvarande institutet från beroendet av karolinska institutet, vilka gjort sig gällande. Tandläkarinstitutet har vuxit fram ur karolinska institutet, så småningom lösgjort sig mer och mer från det ekonomiska beroendet av detta och skulle enligt förevarande alternativ stå som helt självständig högskola, med en organisation, som efterliknar karolinska institutets, och även i fortsättningen stå under överstyrelse av kanslersämbetet. Härigenom skulle visserligen vinnas erforderlig och önskvärd anknytning till universitetsorganisationen i dess helhet men ej det nära sambandet med medicinsk undervisning och forskning, som de sakkunniga framhållit som värdefullt. Bedömningen av kvalifikationerna hos de sökande till de högre lärarbefattningarna skulle emellertid även i fortsättningen ske enligt samma principer, som gälla för motsvarande universitetsbefattningar, varjämte tandläkarinstitutens anslagsbehov skulle genom kanslersämbetet företrädas inför statsmakterna.

En sådan organisationsform skulle emellertid även kunna medföra vissa olägenheter. Tandläkarinstitutens uppgift att vara icke blott forsknings- och utbildningsanstalter utan även anstalter med patientvårdande verksamhet jämväl inom folktandvårdens ram, kan tänkas medföra vissa administrativa och organisatoriska problem, för vilkas bemästrande i varje fall för närvarande de nya lärarkårerna icke torde ha tillräcklig erfarenhet. Ej heller vore det av rent praktiska skäl tänkbart, att universitetskanslersämbetet härvid skulle kunna lämna erforderligt stöd. Rådande brist på kompetenta lärare skulle i och för sig tala mot en anordning, genom vilken ansvaret och omsorgen för institutioner av ifrågavarande storleksordning lades i händerna på lärarkårer, som sakna stödet av en akademisk tradition för dessa uppgifter.

Det sista av de tre huvudalternativen, nämligen att *tandläkarinstituten skulle organiseras såsom självständiga högskolor eller institut med en särskild styrelse, varvid denna antingen kan omhänderha hela förvaltningen eller dela denna med kanslersämbetet så att styrelsen har den ekonomiskt-administrativa förvaltningen och kanslersämbetet förvaltningen i fråga om forskningen och undervisningen*, skulle kunna medföra fördelar på vissa områden i anslutning till vad ovan anförts. Det har sålunda framhållits, att det vore av stor betydelse för instituten, att deras ekonomiska och administrativa spörsmål omhänderhades av en styrelse, som genom sin sammansättning skulle ha större möjligheter än ett lärarkollegium att skapa kontakt med statliga och kommunala myndigheter och över dessa förhandla om anslag åt instituten. Betydelsefullt vore detta vidare för de nya instituten, där omfattande organisatoriska problem komme att möta nya och oerfarna lärarkårer. I styrelsen borde bland annat finnas en representant för den kommun, inom vilken vederbörande tandläkarinstitut vore beläget, och en representant för folktandvården.

Det har emellertid starkt betonats, att därest det skulle anses nödvändigt, att instituten stode under ledning av en styrelse, huvudsakligen tillsatt utanför den egentliga lärarkåren, denna styrelse likväl icke borde få inflytande på undervisningen och det vetenskapliga området. Styrelsens verksamhet borde sålunda gälla bestämda administrativa och ekonomiska frågor. Avgörandet av ärenden rörande forskning, undervisning, bedömning av examina, val av rektor, förslag beträffande tillsättning av lärartjänster och dylikt skulle helt tillkomma lärarkollegiet.

Mot förslaget att ställa tandläkarinstituten samtidigt under ledning av styrelser och under kanslersämbetets överinseende ha rests vissa invändningar. Sålunda har bland annat anförts, att ledningen bleve för komplicerad, att för många instanser skulle finnas och att svårigheter skulle uppstå att draga gränsen mellan de göromål, som skulle ankomma på styrelsen, och de ärenden, som skulle handläggas av kanslersämbetet eller lärarkollegiet.

Vid båda de två sista huvudalternativen uppstå särskilda svårigheter vid organiserande och administration av den prekliniska undervisningen för tandläkarstuderandena. Som redan påpekats, komma icke inom överskådlig tid möjligheter att finnas att vid instituten själva ordna denna undervisning vid egna institutioner och laboratorier. Denna utbildning kommer att bli beroende av medverkan från de medicinska högskolorna. För ett tillfredsställande ordnande av den äro tandläkarinstituten därför hänvisade till bistånd från lärare vid dessa högskolor, varvid spörsmål uppkomma samtidigt av betydelse både för högskolorna och för tandläkarinstituten. Med dessas organisation i förbindelse med de förra låta sig de svårigheter, som därvid möta, jämförelsevis lätt övervinnas. Med en från dem helt fristående organisation blir läget ett helt annat, och riskerna för friktioner måste väsentligt ökas.

Till frågan huruvida undervisningsanstalterna för tandläkarutbildningen böra — oavsett placeringen — äga sinsemellan likartad administration och organisation eller icke, anföras de sakkunniga följande:

Den medicinska undervisningen i riket är organiserad vid universiteten i Uppsala och Lund enligt huvudalternativ I ovan samt vid karolinska institutet enligt huvudalternativ II. Samtliga undervisningsanstalter stå under kanslerns överstyrelse. Härav följer sålunda, att en liknande anordning efter olika alternativ även bör vara praktiskt genomförbar i fråga om den odontologiska undervisningen vid olika institut.

IV. De sakkunnigas förslag.

Då odontologien måste anses som en gren av medicinen, är det för de sakkunniga uppenbart, att den odontologiska undervisningen bör så organiseras, att den vinner en nära anknytning till de medicinska högskolorna. De sakkunniga ha härvid styrkts av de överväganden, som ovan anförts.

I föregående avsnitt av detta kapitel ha de sakkunniga för sin del framhållit, att sådan anknytning icke lämpligen bör ske därigenom, att särskilda

odontologiska fakulteter skapas vid de medicinska högskolorna. En jämförelse med de ämnesområden, vilka äro sammanförda till de nuvarande fakulteterna vid våra universitet, visar nämligen enligt de sakkunnigas mening, att dessa ämnesområden äro större och mera vitt skilda från varandra än odontologien i förhållande till övriga grenar av medicinen, ehuru å andra sidan odontologien som verksamhetsgren av flera orsaker fått en stor omfattning och utomordentlig betydelse för den allmänna hälso- och sjukvården i landet. Anknytningen synes därför böra ske i sådan form, att särskilda odontologiska sektioner eller avdelningar skapas vid de medicinska högskolorna. De sakkunniga ha emellertid tidigare framhållit, att beteckningen sektion knappast bör ifrågakomma med hänsyn därtill, att de speciella förhållanden, vilka känneteckna de odontologiska undervisningsanstalterna, medföra, att beteckningen odontologisk sektion icke skulle få samma innebörd som beteckningen sektion inom filosofiska fakulteten. Det synes vidare de sakkunniga icke lämpligt föreslå, att medicinska fakulteten vid universitetet i Lund respektive karolinska institutet skulle uppdelas i en rent medicinsk och en rent odontologisk sektion. Då sålunda beteckningen sektion synes mindre lämplig, anse de sakkunniga, att den önskvärda anknytningen av tandläkarutbildningen till de medicinska högskolorna bör vinnas därigenom, att särskilda odontologiska avdelningar tillskapas vid dessa högskolor.

De sakkunniga föreslå därför, att *forskningen och undervisningen i den medicinska disciplin, som bildas av de odontologiska ämnena, anförtros åt en särskild odontologisk avdelning av medicinska fakulteten vid universitetet i Lund, såvitt angår tandläkarinstitutet i Malmö, och åt en särskild odontologisk avdelning vid karolinska institutet, såvitt angår tandläkarinstitutet i Stockholm.*

Man kan överväga olika möjligheter för den ekonomiska förvaltningen vid ett till medicinsk högskola anslutet tandläkarinstitut. Å ena sidan kan denna inordnas under respektive universitets ekonomiska administration och skötas av universitetets styresman och drätselnämnd, å andra sidan kunna de ekonomiska och administrativa göromålen vid instituten tänkas omhändertagna av en särskild ekonominämnd, där bland annat föreståndaren för institutet jämte representant för vederbörande kommun vore ledamöter. Den ekonomiska förvaltningen av institutet skulle i detta fall vara skild från universitetets eller högskolans ekonomiska administration. Med hänsyn dels till omfattningen och beskaffenheten av de ekonomiska förvaltningsuppgifter, som ifrågakomma vid ett tandläkarinstitut, dels till den nära anknytning tandläkarinstitutet torde komma att få till folktandvården, synes den senare anordningen medföra vissa fördelar.

De sakkunniga förorda därför, att *institutens ekonomiska förvaltning skiljes från respektive universitetets och karolinska institutets ekonomiska administration och omhänderhas av en särskild ekonominämnd, i vilken, såvida institutet deltar i folktandvården, ingår representant för den kommun, inom vilken institutet är beläget.*

I det följande avgiva de sakkunniga förslag rörande här förordad anknytning av tandläkarinstitutet till de medicinska högskolorna. Därvid framlägga de sakkunniga genom utkast till särskilda bestämmelser i stora drag hur anknytningen skall ordnas samt hur tandläkarinstitutet skola administreras. De sakkunniga avse att senare framlägga förslag till de detaljerade bestämmelser, vilka böra reglera ifrågavarande spörsmål samt de odontologiska examina m. m.

A. Tandläkarinstitutet i Malmö.

De sakkunniga föreslå, att den odontologiska forskningen och undervisningen i anslutning till det av riksdagen beslutade tandläkarinstitutet i Malmö anförtros åt en särskild odontologisk avdelning av medicinska fakulteten vid universitetet i Lund, vilken avdelning är avsedd att realiter fungera såsom sektion.

Enligt de sakkunnigas mening bör Malmöinstitutets anknytning till Lunds universitet erhålla i huvudsak följande utformning, varvid de befogenheter och skyldigheter, som enligt universitetsstatuterna tillkomma, respektive åvila rektor, det större konsistoriet, det mindre konsistoriet, medicinska fakulteten och drätselnämnden vid Lunds universitet, överflyttas, vad beträffar odontologiska ärenden, i den utsträckning här efteråt närmare anges, på särskilda organ.

1. Inom den medicinska fakulteten bilda professorerna i de odontologiska ämnena jämte tre andra till fakulteten hörande, av fakulteten genom val med slutna sedlar utsedda professorer en särskild avdelning, benämnd *medicinska fakultetens odontologiska avdelning* med särskild ordförande, vilken fungerar som avdelningens dekanus.

Den odontologiska avdelningen äger med medicinska fakultetens befogenhet handlägga ärenden, som angå enbart utbildningen av tandläkare eller den odontologiska forskningen och undervisningen i övrigt, däri inbegripet tjänsters tillsättande och uppehållande samt ekonomiska angelägenheter. Avdelningen äger ock beträffande tandläkarinstitutet fullgöra de befogenheter, som tillkomma det mindre akademiska konsistoriet.

Medicinska fakultetens dekanus skall erhålla underrättelse om tid och plats för den odontologiska avdelningens sammanträden jämte uppgift om de ärenden, som där skola behandlas.

Vid avdelningens sammanträden bör fakultetens dekanus, då ärende, som är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt, skall behandlas eller han av annan anledning så anser nödigt, vara närvarande med rätt att delta i överläggning och beslut.

2. Av de tre av fakulteten utsedda ledamöterna av den odontologiska avdelningen skall minst en representera de prekliniska medicinska och minst en de kliniska ämnena, i vilka undervisning delgives odontologerna. Dessa tre ledamöter utses för en tid av 3 år och kunna omväljas. Professor i medicinskt läroämne är ej skyldig mottaga återval mer än en gång. Lämpligt arvode bör utgå.

De odontologiska lärare, som utan att vara professorer självständigt representera sitt ämne, skola kallas till avdelningens sammanträden och äga där deltaga i överläggningar men ej i beslut annat än rörande deras ämne.

3. Dekanus för den odontologiska avdelningen väljes av avdelningen bland de odontologiska professorerna för en tid av 3 år och kan omväljas. Valet, som sker med slutna sedlar, skall fastställas av kanslern.

Vid tillfälligt förhinder för dekanus inträder såsom ordförande i hans ställe den till tjänstären äldste av de andra professorerna i odontologiska ämnen.

4. Den för den odontologiska forskningen och undervisningen vid Lunds universitet gemensamma institutionen benämnes *tandläkarinstitutet i Malmö*.

Dekanus för den odontologiska avdelningen av medicinska fakulteten är i denna sin egenskap tillika prefekt för tandläkarinstitutet i Malmö. Han har att med rektors befogenhet utöva den närmaste vården av och tillsynen över allt som enbart rör den odontologiska forskningen och undervisningen vid universitetet och tandläkarinstitutet i Malmö, dock med skyldighet för honom att samråda med rektor rörande frågor av principiell betydelse eller eljest av större vikt.

5. Professorerna i de odontologiska ämnena äga deltaga i medicinska fakultetens handläggning av sådana ärenden, som samtidigt beröra såväl det medicinska som det odontologiska ämnesområdet — dock ej rörande tjänsters tillsättande vid medicinska fakulteten utanför odontologiska avdelningen —, ävensom beträffande handläggningen av gemensamma ärenden av representativ och administrativ karaktär.

Dekanus för odontologiska avdelningen skall erhålla underrättelse om tid och plats för medicinska fakultetens sammanträden jämte uppgift om de ärenden, som där skola behandlas.

Vid fakultetens sammanträden bör dekanus för odontologiska avdelningen, då ärende, som är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt, skall behandlas eller han av annan anledning så anser nödigt, vara närvarande med rätt att delta i överläggning och beslut.

6. Dekanus för odontologiska avdelningen är ledamot av det större akademiska konsistoriet, däremot ej av det mindre. Säte och stämma i konsistoriet har ytterligare en av professorerna i odontologiska ämnen i tur efter fullmaktsålder.

Beträffande odontologiska avdelningen och dess dekanus gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som i universitetsstatuterna stadgas om fakultet och dekanus.

7. I § 38 av universitetsstatuterna omförmälda frågor, som angå lärare i odontologiskt ämne eller tjänsteman eller studerande vid tandläkarinstitutet i Malmö eller vilka röra studierna vid sistnämnda institut, detta instituts lokaler och till institutet givna stipendier, skola handläggas av en *avdelningsnämnd*, bestående av odontologiska avdelningens dekanus och två professorer i odontologiska ämnen, valda av avdelningen för en tid av 3 år. Om valet, som sker med slutna sedlar, skall anmälan göras till kanslern.

Avdelningsnämnden har att till behandling i odontologiska avdelningen förbereda ärenden, vilka icke äro av ekonomisk natur, ävensom handlägga de ärenden, som av avdelningen överlämnas till nämnden.

8. Odontologiska avdelningens och tandläkarinstitutets i Malmö ekonomiska angelägenheter omhänderhavas — skilda från universitetets — närmast av en särskild *ekonominämnd*, bestående av avdelningens dekanus och två av övriga professorer i odontologiska ämnen, valda av avdelningen för en tid av 3 år. Valet, som sker med slutna sedlar, skall stadfästas av kanslern.

Då tandläkarinstitutet skall ombesörja viss del av folktandvården i Malmö, skall såsom ledamot av ekonominämnden ingå även en representant för Malmö stad, vald av dess stadsfullmäktige.

I fråga om ekonominämndens rättigheter och skyldigheter skola de i kap. XIII av universitetsstatuterna meddelade bestämmelserna i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Universitetets rektor skall erhålla underrättelse om tid och plats för ekonominämndens sammanträden jämte uppgift om de ärenden, som där skola behandlas.

Vid nämndens sammanträden bör rektor, då ärende, som är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt, skall behandlas eller han av annan anledning så anser nödigt, vara närvarande. Han har rätt att deltaga i överläggning och beslut.

9. För den odontologiska undervisningens planmässiga ordnande och för granskning av studieplaner och förslag till sådana skall inom den odontologiska avdelningen finnas en särskild *undervisningsnämnd*, bestående av dekanus och minst två valda ledamöter, vilka avdelningen årligen utser bland sina ledamöter. Denna nämnd skall minst en gång varje läsår sammanträda med ombud för den studerande ungdomen för överläggningar angående undervisningens anordnande, studieplaner och därmed sammanhängande frågor. Ombuden utses på sätt universitetets rektor efter samråd med odontologiska föreningens ordförande bestämmer.

10. Vid den odontologiska avdelningen och tandläkarinstitutet i Malmö skola vara anställda följande särskilda administrativa befattningshavare: sekreterare, intendent och bibliotekarie.

11. Den som antagits till odontologie studerande vid universitetet i Lund och inskrivits i studentmatrikeln och vederbörlig nationsförening, skall införas i särskild för medicinska fakultetens odontologiska avdelning upprättad matrikel. Inskrivningen äger rum inför avdelningens dekanus.

12. Utöver sin skyldighet att under studietiden tillhöra nationsförening skall studerande vara skyldig att inträda i odontologiska föreningen och tillhöra föreningen under hela studietiden.

För genomförande av ovanstående förslag föreslå de sakkunniga följande ändring i universitetsstatuterna. En ny paragraf, § 3 a, införes.

§ 3 a.

Rörande den vid Lunds universitet bedrivna forskningen och undervisningen på odontologiens område samt de därför anställda befattningshavarna hava meddelats särskilda bestämmelser. I den mån föreskrifter i nämnda hänseenden ej äro meddelade genom dessa särskilda bestämmelser, skall i tillämpliga delar gälla vad som föreskrivits i dessa statuter.

De för den odontologiska forskningen och undervisningen vid Lunds universitet erforderliga särskilda bestämmelserna intas i en särskild författning, som kompletterar universitetsstatuterna. Det viktigaste av innehållet i denna författning ha de sakkunniga skisserat ovan.

För de odontologiska examina vid universitetet i Lund och karolinska institutet utfärdas en särskild examensstadga (jfr medicinska examensstadgan).

B. Tandläkarinstitutet i Stockholm.

De sakkunniga föreslå, att tandläkarinstitutet i Stockholm organiseras i överensstämmelse med det förslag, de sakkunniga framlagt beträffande tandläkarinstitutet i Malmö med de avvikelser, som betingas av karolinska institutets från universitetens i vissa avseenden avvikande organisation.

Enligt de sakkunnigas mening bör anknyttningen till karolinska institutet erhålla i huvudsak följande utformning, varvid de befogenheter och skyldigheter, som enligt stadgarna för karolinska institutet tillkomma, respektive åvila rektor, lärarkollegiet, kollegienämnden och förvaltningsnämnden, överflyttas, vad beträffar odontologiska ärenden, i den utsträckning här efteråt närmare anges på särskilda organ.

1. Inom karolinska institutets lärarkollegium bilda professorerna i de odontologiska ämnena jämte tre andra av lärarkollegiet genom val med slutna sedlar utsedda professorer *den odontologiska avdelningen* av karolinska institutet med särskild ordförande, vilken fungerar som avdelningens dekanus.

Den odontologiska avdelningen äger med lärarkollegiets befogenhet handlägga ärenden, som angå enbart utbildningen av tandläkare eller den odontologiska forskningen och undervisningen i övrigt, däri inbegripet tjänsters tillsättande och uppehållande samt ekonomiska angelägenheter.

Karolinska institutets rektor skall erhålla underrättelse om tid och plats för den odontologiska avdelningens sammanträden jämte uppgift om de ärenden, som där skola behandlas.

Vid avdelningens sammanträden bör rektor, då ärende, som är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt, skall behandlas eller han av annan anledning så anser nödigt, vara närvarande med rätt att delta i överläggning och beslut.

2. Av de tre av lärarkollegiet utsedda ledamöterna av den odontologiska avdelningen skall minst en representera de prekliniska medicinska och minst en de kliniska ämnena, i vilka undervisning delgives odontologerna. Dessa tre ledamöter utses för en tid av 3 år och kunna omväljas. Professor i medicinskt läroämne är ej skyldig mottaga återval mer än en gång. Lämpligt arvode bör utgå.

De odontologiska lärare, som utan att vara professorer självständigt representera sitt ämne, skola kallas till avdelningens sammanträden och äga där deltaga i överläggningar men ej i beslut annat än rörande deras ämne.

3. Dekanus för den odontologiska avdelningen väljes bland de odontologiska professorerna för en tid av 3 år och kan omväljas. Valet, som sker med slutna sedlar, skall fastställas av kanslern.

Vid tillfälligt förhinder för dekanus inträder såsom ordförande i hans ställe den till tjänstären äldste av de andra professorerna i odontologiska ämnen.

4. Den för den odontologiska forskningen och undervisningen vid karolinska institutet gemensamma institutionen benämnes *tandläkarinstitutet i Stockholm*.

Dekanus för den odontologiska avdelningen är i denna sin egenskap tillika prefekt för tandläkarinstitutet i Stockholm. Han har att med rektors befogenhet utöva den närmaste vården och tillsynen över allt, som enbart rör den odontologiska forskningen och undervisningen vid karolinska institutet och tandläkarinstitutet i Stockholm, dock med skyldighet för honom att samråda med rektor rörande frågor av principiell betydelse eller eljest av större vikt.

5. Professorerna i de odontologiska ämnena äga deltaga i lärarkollegiets handläggning av sådana ärenden, som samtidigt beröra såväl det medicinska som det odontologiska ämnesområdet — dock ej rörande tjänsters tillsättande vid karolinska institutet utanför den odontologiska avdelningen —, ävensom beträffande handläggningen av gemensamma ärenden av representativ och administrativ karaktär.

Dekanus för odontologiska avdelningen skall erhålla underrättelse om tid och plats för lärarkollegiets sammanträden jämte uppgift om de ärenden, som där skola behandlas.

Vid lärarkollegiets sammanträden bör dekanus för odontologiska avdelningen, då ärende, som är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt, skall behandlas eller han av annan anledning så anser nödigt, vara närvarande med rätt att deltaga i överläggning och beslut.

6. Rörande odontologiska avdelningen och dess dekanus gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som stadgas om lärarkollegium och rektor.

Vid handläggning av ärenden av mindre vikt utgöra 3 ledamöter beslutmässigt antal.

7. I § 18 av stadgarna för karolinska institutet angivna ärenden, som angå lärare i odontologiskt ämne eller tjänsteman eller studerande vid tandläkarinstitutet i Stockholm eller vilka röra studierna vid sistnämnda institut, detta instituts lokaler och till institutet givna stipendier, skola handläggas av en *avdelningsnämnd*, bestående av odontologiska avdelningens dekanus och två professorer i odontologiska ämnen, valda av avdelningen för en tid av 3 år. Om valet, som sker med slutna sedlar, skall anmälan göras till kanslern.

Avdelningsnämnden har att till behandling i odontologiska avdelningen

förbereda ärenden, vilka icke äro av ekonomisk natur, ävensom handlägga de ärenden, som av avdelningen överlämnas till nämnden.

8. Odontologiska avdelningens och tandläkarinstitutets i Stockholm ekonomiska angelägenheter omhänderhavas — skilda från karolinska institutets — närmast av en särskild *ekonominämnd*, bestående av avdelningens dekanus och två av övriga professorer i odontologiska ämnen, valda av avdelningen för en tid av 3 år. Valet, som sker med slutna sedlar, skall stadfästas av kanslern.

Om tandläkarinstitutet skall ombesörja viss del av folktandvården i Stockholm, skall såsom ledamot av ekonominämnden ingå även en representant för Stockholms stad, vald av dess stadsfullmäktige.

I fråga om ekonominämndens rättigheter och skyldigheter skola de i kap. IV av karolinska institutets stadgar meddelade bestämmelserna i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Angående rektors rätt att deltaga i ekonominämndens sammanträden skola gälla de här förut under 1 meddelade bestämmelserna i fråga om den odontologiska avdelningens sammanträden.

9. För den odontologiska undervisningens planmässiga ordnande och för granskning av studieplaner och förslag till sådana skall inom den odontologiska avdelningen finnas en särskild *undervisningsnämnd*, bestående av dekanus och minst två valda ledamöter, vilka avdelningen årligen utser bland sina ledamöter. Denna nämnd skall minst en gång varje läsår sammanträda med ombud för den studerande ungdomen för överläggningar angående undervisningens anordnande, studieplaner och därmed sammanhängande frågor. Ombuden utses på sätt rektor efter samråd med odontologiska föreningens ordförande bestämmer.

10. Vid den odontologiska avdelningen och tandläkarinstitutet i Stockholm skola vara anställda följande särskilda administrativa befattningshavare: sekreterare, intendent och bibliotekarie.

11. Den som antagits till odontologie studerande skall inskrivas i karolinska institutets odontologiska avdelning och införas i en särskild matrikel. Inskrivningen äger rum inför avdelningens dekanus.

12. I odontologiska avdelningen inskriven studerande är skyldig att inträda i odontologiska föreningen och tillhöra föreningen under hela studietiden.

För genomförande av ovanstående förslag föreslå de sakkunniga följande ändring i § 1 av stadgarna för karolinska institutet.

§ 1.

1. Karolinska mediko-kirurgiska institutets uppgift är vetenskaplig forskning och undervisning inom medicinens olika grenar, däri inbegripet odontologien. Institutet skall såsom en medicinsk högskola i Stockholm med de medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund deltaga i såväl den teoretiska som den praktiska läkarutbildningen samt med den medicinska fakulteten vid universitetet i Lund deltaga i den teoretiska och praktiska utbildningen av tandläkare.

2. Rörande den vid institutet bedrivna forskningen och undervisningen på odontologiens område samt de därför anställda befattningshavarna hava meddelats särskilda bestämmelser. I den mån föreskrifter i nämnda hänseenden ej äro meddelade genom dessa särskilda bestämmelser, skall i tillämpliga delar gälla vad som föreskrivits i dessa stadgar.

3. Om institutets och dess myndigheters befattning med gymnastiska centralinstitutets angelägenheter gäller vad i stadgan för sistnämnda institutet är föreskrivet.

De för den odontologiska forskningen och undervisningen vid karolinska institutet erforderliga särskilda bestämmelserna intagas i en särskild författning, som kompletterar stadgarna för karolinska institutet. Det viktigaste av innehållet i denna författning ha de sakkunniga skisserat ovan.

För de odontologiska examina vid universitetet i Lund och karolinska institutet utfärdas en särskild examensstadga (jfr medicinska examensstadgan).

Kap. 2. Intagning av elever vid tandläkarinstitutet.

I stadgan för tandläkarinstitutet i Stockholm finnas intagna följande bestämmelser för reglerande av intagningen av elever.

»Den som önskar begagna sig av undervisningen vid tandläkarinstitutet, skall insända anmälan till inspektor och därvid foga åldersbetyg samt betyg över godkänd studentexamen. I denna examen eller i fyllnadsprövning till densamma skall sökanden hava erhållit vitsord om minst godkända insikter i biologi och i matematik enligt fordringarna å latin- eller realgymnasium samt i fysik och i kemi enligt fordringarna å realgymnasium. Skulle ett större antal till inträde vid institutet kompetenta sökande anmäla sig än som med hänsyn till utrymme och lärarkrafter eller meddelade särskilda bestämmelser kan intagas, äger lärarrådet avgöra, vilka av de sökande, såsom varande därtill mest förtjänta, böra mottagas, skolande därvid följas av kanslern fastställda bestämmelser för vinnande av inträde vid tandläkarinstitutet.»

Då regelbundet ett långt större antal kompetenta inträdessökande anmäla sig än som kan mottagas vid institutet, måste en gallring företagas bland de sökande. Under tiden 1910—1945 ha årligen hälften till två tredjedelar av de inträdessökande avvisats. Vid de två intagningarna, till februari och till september, år 1946 antogos sammanlagt 160 av totalt 563 sökande, och återstoden, d. v. s. 71,6 %, vann sålunda icke inträde.

Till grund för den ordning, i vilken de sökande erhålla tillträde till institutet lägges för en var av dem ett jämförelsetal, som uträknas på nedan angivet sätt i enlighet med av kanslern utfärdade bestämmelser.

Med begagnande av de i gällande läroverksstadga angivna siffervärdena ($A = 3$, $a = 2\frac{1}{2}$, $AB = 2$, $BA = 1\frac{1}{2}$, $B = 1$, $C = 0$) sammanräknas först de vitsord, som vederbörande sökande enligt det för honom utfärdade betyget över avlagd studentexamen erhållit i svensk skrivning ävensom i de uti examen ingående läroämnena (således vitsorden i fasta ämnen, tillvalsämnena och eventuellt tilläggsämne, men ej vitsorden i övningsämnena, i läroämnena, i vilka sökanden icke åtnjutit undervisning i högsta årsklassen, och i skriftliga prov). Till det tal, som sålunda erhållits, lägges därefter summan av de vitsord, sökanden i studentexamen förvärvat i dem av sagda läroämnena, vilka tillhöra följande ämneskrets: matematik (å latingymnasiet), matematik: allmän kurs (å realgymnasiet), matematik: specialkurs (å realgymnasiet), fysik (enligt fordringarna å realgymnasiet), kemi (enligt fordringarna å realgymnasiet), biologi med hälsolära, latin, tyska, engelska och franska. Har sökanden efter avlagd studentexamen undergått fyllnadsprövning i något eller några av de här förut särskilt uppräknade läroämnena, skall, dock med undantag för ämnet matematik: specialkurs, vid den andra summeringen vitsord i ämne, som icke ingått i sökandens studentexamen medräknas ävensom erhållet högre vitsord i ämne, som ingått i sagda examen, medtagas i stället för det vitsord, som tilldelats sökanden i själva examen. Vid den andra summeringen må dock sökande, som godkänts i matematik i studentexamen å realgymnasiet, icke tillgodoräkna sig vitsord, vunnet vid fyllnadsprövning i mate-

matik å latinggymnasiet, och sökande, som avlagt studentexamen å latinggymnasiet, endast tillgodoräkna sig antingen vitsord i matematik å latinggymnasiet eller vitsord i matematik: allmän kurs å realgymnasiet. Den sålunda erhållna sammanlagda betygssumman utgör vederbörande sökandes jämförelsetal (poängtal).

Har sökande vid universitet eller högskola avlagt examen eller undergått godkänd tentamen eller kan han åberopa annan merit, som är av betydelse för en blivande tandläkarutbildning eller verksamhet som tandläkare eller som styrker hans förmåga att idka vetenskapliga studier, skall det för ifrågasvarande sökande uträknade jämförelsetalet undergå skälighetsförhöjning.

Jämförelsetalet må även eljest, då alldeles särskilda skäl föreligga, bliva föremål för jämkning.

För sökande, som icke avlagt studentexamen eller som avlagt dylik examen i utlandet, bestämmes efter omständigheterna, huru jämförelsetalet skall uträknas.

Äro jämförelsetalen lika för flera sökande, äger den företrädare, som erhållit högre betygssumma i de skriftliga proven i själva studentexamen. Befinnas även vid denna beräkning flera sökande vara likställda, avgöres företrädet genom lottning.

Kanslern har därjämte bemyndigat lärarrådet att tills vidare vid bestämmandet av den ordning, vari sökandena skola erhålla tillträde till tandläkarinstitutet, höja jämförelsetalet för sökande, vilken styrkt, att han fullgjort viss värnpliktstjänstgöring med $\frac{1}{2}$ enhet för varje full månad av de första 8 månadernas värnpliktstjänstgöring samt dessutom med $\frac{1}{2}$ enhet för varje period av fulla 4 månader av senare värnpliktstjänstgöring, dock att jämförelsetalet icke må på grund av militär tjänstgöring höjas med mer än tillhoppa 6 enheter.

För att giva några exempel på hur intagningsystemet fungerar, ha de sakkunniga gjort nedanstående utdrag ur den översikt över de sökandes meriter, som uppgjordes vid intagningen av lärjungar höstterminen 1945. Samtliga nedanstående sökande vunno inträde.

Inträdes-sökande n:r	Linje R. L.	Student- examen avlagd år	Betyg i student- examen i			Summa betyg i stud.- examen	Summa kompl. betyg	Militär- tjänst- göring	Andra examina, kurser, övningar	Summa poäng
			3 huvud- ämnen	mate- matik	språk					
1.	R	1944	7.5	2	3.5	21	—	3	Med. stud. 1 p.	38
2.	R	1945	8	4.5	2.5	24.5	2	—	—	41.5
3.	L	1930	2	2	6.5	20	3.5	6	—	40
4.	L	1944	2.5	—	9.5	24.5	5	—	—	41.5
5.	L	1942	—	—	8	17.5	8	5	—	38.5
6.	R	1944	2	1.5	4.5	16	8.5	—	—	32.5
7.	L	1942	—	—	7	17	9	5	—	38
8.	R	1941	5	1	2	15	4.5	3	Farm. kand. 5 p.	35.5
9.	L	1942	—	1	6	12.5	12.5	—	—	32
10.	R	1942	4.5	—	1.5	12	10	5	Med. stud. 1 p.	34
11.	R	1942	3	1	1.5	12.5	10.8	5.5	—	34
12.	L	1942	1.5	—	4.5	12.5	12	2.5	Med. stud. 1 p.	34

Av ovan lämnade referat över de nu gällande intagningsbestämmelserna vid tandläkarinstitutet och av de exempel, som givits på bestämmelsernas inverkan vid urvalet av studerande till institutet, framgår, att de vid institutet intagna eleverna i stort sett kunna sägas tillhöra endera av följande fyra grupper.

1. Elever med höga studentbetyg, som innefatta även de ämnen, som fordras för inträde vid institutet.

2. Elever med höga studentbetyg, där dock saknas ett eller flera av de ämnen, som fordras för inträde vid institutet och i vilka ämnen alltså en komplettering, s. k. ämneskomplettering måste ske.

3. Elever med låga studentbetyg, som kunnat vinna inträde endast därigenom att de under längre eller kortare tid kompletterat sina betyg, s. k. betygskomplettering, eller vid ämneskomplettering vunnit högre betyg i dessa ämnen än vad studentbetyget för övrigt utvisar.

4. Elever, som med varierande studentbetyg påbörjat studier på annan bana, medicinska, naturvetenskapliga, farmaceutiska m. fl., men avbrutit dessa studier för att söka sig till tandläkarbanan, varvid genomgångna kurser och tentamina på olika sätt poängvärderats.

Av dessa fyra grupper utgöras de två första vanligen av gymnasiets studiebegåvningar. Även i den fjärde gruppen kunna studiebegåvningar ingå, då ombytet av bana kan ha varierande, ofta ekonomiska skäl och icke behöver bero på ett misslyckande på den första studievägen. Grupp tre utgöres vanligen av elever från gymnasium, som icke under skoltiden givit intryck av lämplighet för högre studier; dylika elever kunna även ingå i grupp fyra och utgöras då vanligen av dem, som misslyckats på den första studiebanan, men hoppats på större möjlighet till studieresultat vid tandläkarinstitutet.

Det förhållandet att en elev under skoltiden icke nått höga betyg behöver icke alltid innebära, att han bevisat sig vara olämplig för högre studier. Andra orsaker av varierande art, hem- och miljöförhållanden m. m., kunna hindra en studiebegåvning från att under skoltiden eller under det sista läsåret nå de resultat i fråga om betyg, som hans begåvning kunde berättiga till. Emellertid torde det vara lämpligt att vid fastställandet av allmänna intagningsbestämmelser bortse från dessa undantagsfall och fastslå, att en studiebegåvning i flertalet fall gör sig gällande under skolåren på sådant sätt, att de uppnådda studentbetygen äro av tillräcklig höjd för att berättiga honom till inträde vid fackhögskolorna eller de universitetsfakulteter, där en begränsning av det årliga studentantalet måste äga rum. Detta gäller dock endast under förutsättning, att dessa studentbetyg icke äro föremål för en poängkonkurrens från lägre studiebegåvningar, vilka ha ekonomiska möjligheter och tid att betygskomplettera de i studentexamen erhållna vitsorden. Kan denna senare form av konkurrens obehindrat fortgå, betyder det, att inträde till fackhögskolorna eller ovannämnda universitetsfakulteter i högre grad bestämes av elevens ekonomiska möjligheter att efter avlagd studentexamen komplettera betyg än av hans under skolåren dokumenterade studiebegåvning och därmed lämplighet för fortsatta högskolestudier.

Nedanstående tabeller belysa kompletteringarnas omfattning i fråga om ämnenas antal, den tid, som förflutit mellan studentexamen och inträdet vid tandläkarinstitutet samt de intagnas ålder.

Tabell 1.

Antal kompletterade ämnen	De under åren 1937—1946 intagna eleverna, procentuellt fördelade efter antalet kompletterade ämnen										Medeltal för tioårsperioden
	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	
0	18.4	13.7	22.7	12.8	24.5	23.1	11.6	7.7	10.0	15.6	
1—2	18.4	23.8	14.8	23.8	30.9	24.2	17.3	17.7	15.0	19.6	
3—5	59.2	56.2	59.1	56.9	42.5	45.1	45.4	53.8	34.5	44.7	
6—9	3.9	6.3	3.4	7.0	2.1	7.7	25.6	20.8	40.5	20.3	
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Antal kompletterade ämnen i medeltal	2.7	3.0	2.9	3.0	2.2	2.4	3.7	3.8	4.4	3.4	3.3

Tabell 2.

Antal terminer efter studentexamen	De under åren 1937—1946 intagna eleverna, procentuellt fördelade efter tiden mellan studentexamen och intagningen ¹										Medeltal för tioårsperioden
	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	
— 1	31.2	21.3	26.1	25.6	34.0	26.4	9.8	10.0	13.5	18.8	
2— 6	61.1	57.5	68.1	64.0	61.7	64.9	75.6	69.2	62.0	66.4	
7—10	6.5	7.5	1.1	8.1	1.1	5.5	7.3	10.0	14.5	8.1	
11—	1.3	13.7	4.4	2.4	3.2	3.3	7.3	10.9	10.0	6.8	
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Antal terminer efter studentexamen i medeltal	2.58	4.38	3.18	3.24	2.48	3.36	4.94	5.38	4.98	4.30	4.10

¹ I denna tid ingår även militär tjänstgöring av växlande omfattning.

Tabell 3.

Ålder vid inträdet	De under åren 1937—1946 intagna eleverna, procentuellt fördelade efter åldern vid intagningen å tandläkarinstitutet										Medeltal för tioårsperioden
	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	
18—20	40.8	37.1	42.0	48.9	47.8	30.8	19.5	19.8	16.0	21.5	
21—24	54.0	42.0	48.9	44.2	44.8	61.6	69.9	64.0	62.5	65.1	
≥ 25	5.2	20.8	9.0	7.0	7.6	7.7	10.5	16.3	21.5	13.5	
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Ålder i medeltal	21.4	22.4	21.5	21.3	21.3	21.5	22.3	22.8	22.9	22.3	22.1

Den starka konkurrens om platser vid fackhögskolorna och de medicinska studierna, varom kompletteringarnas omfattning bära vittne, är i och för sig måhända varken onaturlig eller betänklig, men de följer den medfört, då den orsakat, att en stor mängd studenter efter studentexamen nödgats offra ett eller flera av sina bästa studieår åt att komplettera sina studentbetyg, måste betecknas som olyckliga. Uppmärksamheten är också riktad å medel att söka såvitt möjligt undgå dessa kompletteringar. De sakkunniga förmoda, att såväl 1940 års skolutredning som 1946 års skolkommission komma att föreslå åtgärder i denna riktning. För tandläkarinstitutens del synas emellertid enligt de sakkunnigas mening i avvaktan på en allmänare reglering omedelbara åtgärder kunna och böra vidtagas för att för de studenter, som där söka inträde, så mycket som möjligt motverka strävandena efter komplettering och därmed väsentligt öka utsikterna för de inträdessökande att omedelbart efter studentexamen få börja sina fackstudier.

De sakkunniga, som finna det vara av största betydelse, att tandläkarinstitutet i riket vid val av de studenter, som kunna i begränsat antal intagas, erhålla för ifrågavarande studier lämpade begåvningar, bland vilka snarast möjligt ett urval även av de för yrkesutövningens praktiska verksamhet skickliga kan verkställas, ha övertvägt möjligheten av att vid urvalet av de inträdessökande skulle användas psyko-tekniska prov. De sakkunniga ha erfarit, att det nuvarande tandläkarinstitutets ledning ägnat denna fråga sitt intresse och även trätt i förbindelse med psyko-tekniska institutet vid Stockholms högskola för att undersöka hur sådana prov skulle anordnas och vilka kostnaderna skulle bli. Då denna metod emellertid ännu ej är helt utprövad och det med säkerhet skulle uppstå stora svårigheter att vid varje intagning av lärjungar framställa fullt tillförlitliga testprov, äro de sakkunniga icke beredda förorda, att föreskrifter om testning för närvarande införas i bestämmelserna om intagning av lärjungar vid tandläkarinstitutet, men understryka betydelsen av att försök snarast möjligt göras med intagning av någon grupp av lärjungar årligen enligt ovannämnda metod.

Den metod, som för närvarande torde vara den lämpligaste för att tillförsäkra institutet skolans studiebegåvningar, är att i främsta rummet bestämma intagningen efter de i studentexamen vunna betygen och deras poäng, d. v. s. att i princip icke ta hänsyn till betyg, vunna vid fyllnadsprövningar.

Emellertid måste den fordran under alla omständigheter upprätthållas, att studenten har godkänt betyg i studentexamen eller i fyllnadsprövning efter studentexamen i de naturvetenskapliga skolämnena, vilka utgöra grundvalen för alla medicinska studier och äro matematik¹, biologi med hälsolära, fysik och kemi. Härvid böra betygen i ämnena fysik och kemi vara givna på realgymnasium, medan betyget i matematik bör godtagas, antingen det avser matematik å latinalgymnasium eller matematik allmän kurs å realgymnasium. Betyg i biologi med hälsolära bör godtagas både från latin- och realgymnasium.

¹ Ämnet matematik räknas här såsom tillhörande den naturvetenskapliga ämnesgruppen.

Ämnena i studentexamen äro:

Fasta ämnen:

å latinggymnasiet: kristendomskunskap, modersmålet, latin, franska samt historia med samhällslära;

å realgymnasiet: kristendomskunskap, modersmålet, engelska, historia med samhällslära samt matematik (allmän kurs).

Såsom *tillvalsämnen* äger lärjunge välja en bland nedanstående ämneskombinationer:

å latinggymnasiet:

- 1) tyska, engelska och geografi,
- 2) tyska, engelska och filosofi,
- 3) engelska, geografi och biologi med hälsolära,
- 4) grekiska och tyska,
- 5) grekiska och engelska,
- 6) grekiska och filosofi,
- 7) tyska, engelska och matematik,
- 8) engelska, matematik och fysik,
- 9) matematik, fysik och kemi,
- 10) tyska, engelska och biologi med hälsolära,
- 11) engelska, biologi med hälsolära och kemi;

å realgymnasiet:

- 1) tyska, franska och geografi,
- 2) tyska, franska och filosofi,
- 3) franska, geografi och biologi med hälsolära,
- 4) tyska, franska och fysik,
- 5) franska, fysik och kemi,
- 6) biologi med hälsolära, fysik och kemi,
- 7) matematik (specialkurs), fysik och kemi.

Samtliga fasta ämnen och tillvalsämnen, i vilka lärjunge åtnjuter undervisning, utgöra hans ämnesgrupp.

I vissa fall kan lärjunge få deltaga i ytterligare ett ämne, *tilläggsämne*, fritt valt bland de å timplanen för gymnasiets två högsta ringar upptagna ämnena.

I studentexamen skall alltså ingå 5 *fasta ämnen* och 3 (respektive 2) *tillvalda ämnen*. Examen kan dessutom få omfatta ytterligare ett ämne (*tilläggsämne*).

Av denna översikt framgår, att man såväl på latinggymnasiet som på realgymnasiet kan påvisa ämnesval, som äro lämpliga såsom grund för medicinska och därmed odontologiska studier. Dessa äro följande.

På *latinggymnasiet*:

fasta ämnen: kristendomskunskap, modersmålet, latin, franska samt historia med samhällslära;

tillvalsämnen: ämneskombination nr 9, matematik, fysik och kemi;

tilläggsämne: biologi med hälsolära.

På *realgymnasiet*:

fasta ämnen: kristendomskunskap, modersmålet, engelska, historia med samhällslära samt matematik (allmän kurs);

tillvalsämnen: ämneskombination nr 5 eller 6; 5 = franska, fysik och kemi, 6 = biologi med hälsolära, fysik och kemi;

tilläggsämne för ämneskombination 5: biologi med hälsolära, för ämneskombination 6: ett språk, tyska eller franska.

I dessa exempel äro de fyra naturvetenskapliga ämnena representerade. Vad ämnesval på *latingymnasiet* beträffar kunna dock betygen i fysik och kemi icke berättiga till inträde vid tandläkarinstitut.

Även om i princip betyg vunna vid fyllnadsprövningar icke böra godtagas, föranleder dock den ovillkorliga fordran på betyg i de fyra nyssnämnda naturvetenskapliga ämnena, att komplettering i sådant syfte bör godkännas. Det vore icke rimligt, att en student, som icke inriktat sina skolstudier så, att de lämpa sig som grund för odontologiska studier, icke skulle, om han för övrigt besitter anlag för studier, få äga tillfälle att slå in på sådana studier. Om t. ex. examen avlagts på *latingymnasium* och i densamma ingå ämnena fysik och kemi, bör fyllnadsprövning tillåtas i dessa ämnen enligt *realgymnasiets* kurs. Likaledes bör den som erhållit underbetyg i något av ovannämnda naturvetenskapliga ämnen få rätt att undergå fyllnadsprövning. Däremot bör annan komplettering icke godkännas. Av största betydelse är härvid, att vid poängberäkningen hänsyn icke tages till någon form av s. k. betygskomplettering. Endast med ett obetingat förbud härför kunna de väsentliga fördelar vinnas, vilka kunna förväntas av denna anordning. Som ett komplement härtill är det nödvändigt att sörja för att icke den nyssnämnda tillåtna ämneskompletteringen kan begagnas i betygskompletterande syfte. För att förebygga detta måste vissa regler givas, som i det följande föreslås.

Om resultatet av dessa åtgärder i huvudsak blir, att det är de i studentexamen vunna betygen, som bli avgörande för intagning vid instituten, förmena de sakkunniga, att därmed också ett rättvist urval av studiebegåvningarna kommer att äga rum. De sakkunniga grunda denna sin uppfattning på den erfarenhet i detta hänseende, som gjorts av lärare vid tandläkarinstitutet. För att söka siffermässigt verifiera denna uppfattning ha de sakkunniga undersökt sambandet mellan originalbetyg i studentexamen och betyg i tandläkarexamen. Undersökningsmaterialet har utgjorts av de studenter, som under åren 1942—1946 avlagt tandläkarexamen. Ehuru antalet — 350 — är för litet för att man därur skall kunna draga statistiskt säkra slutsatser i detta avseende, råder dock ett tydligt samband mellan goda originalbetyg i studentexamen och goda betyg i tandläkarexamen.

De sakkunniga ha i följande förslag till nya intagningsbestämmelser såsom en allmän princip utgått från att de studenter, som i sina studentbetyg erhållit höga vitsord i naturvetenskapliga ämnen, böra få något företräde framför de

studenter, som — med lika hög sammanlagd betygssumma i studentexamen — visat mindre fallenhet för naturvetenskapliga studier.

Det förslag till intagningsbestämmelser, som de sakkunniga framlägga, innefattas i följande fem punkter.

1. Urvalet av studenter för intagning till tandläkarinstituten bestämmes huvudsakligen av *studentbetygets kvalitet*, d. v. s. uppnådd sammanlagd poängsumma i samtliga ämnen i den muntliga prövningen för studentexamen samt av därmed givet medelvärde i poäng av detta studentbetyg. Beräkningen sker enligt följande:

a) Poängsumman ernås genom sammanräkning av betygspoängen i samtliga i den muntliga prövningen för studentexamen ingående ämnen (fem fasta ämnen, tre respektive två tillvalsämnen och eventuellt tilläggsämne).

b) Medelvärdet ernås därigenom att den sammanlagda poängsiffran för de fem fasta ämnena och de tre respektive två tillvalsämnena divideras med åtta respektive sju.

2. En högre värdering av betygen i fyra naturvetenskapliga ämnen bör ske genom *tilläggs-poäng*.

a) Till studentbetygets sammanlagda betygssumma lägges för vart och ett av de i studentbetyget ingående naturvetenskapliga ämnena matematik, biologi med hälsolära, fysik och kemi ett poängvärde, motsvarande *medelvärdet* av studentbetyget, oberoende av om vitsorden i nämnda ämnen uppgå till eller understiga detta medelvärde. Sådan högre värdering av betyg i de naturvetenskapliga ämnena tillgodoräknas för matematik och biologi med hälsolära för både latin- och realgymnasium, för fysik och kemi däremot endast om betygen ernåtts på realgymnasium.

Av betygstekniska skäl måste likhet föreligga mellan värdering av i studentexamen ingående naturvetenskapliga ämnen och det betyg, som ernåtts vid ämneskomplettering. Såsom nämligen i punkt 4 nedan närmare visas, måste tillgodoräknande av betyg i ämneskomplettering begränsas till den poäng, som uttryckes i studentbetygets medelvärde. Naturvetenskapliga ämnen, som ingå i studentexamen, måste med hänsyn härtill få sin tilläggs-poäng beräknad till medelvärdets höjd. I annat fall skulle en student, som i det ursprungliga studentbetyget har vitsord i naturvetenskapliga ämnen under medelvärdets höjd, komma i sämre ställning än en student, som saknar motsvarande ämnen och måste undergå fyllnadsprövning däri. En jämförelse mellan exemplen L C och R C nedan visar det berättigade i det föreslagna systemet.

En tilläggs-poängberäkning av de i studentexamen ingående naturvetenskapliga ämnena, begränsad enligt det totala medelvärdet, berättigas därav att därigenom en tillbörlig uppskattning även skänkes den student, som nått höga betyg i ämnen såsom språk, historia, filosofi m. fl. ämnen. Härvid bör bemärkas, att enligt nuvarande intagningsbestämmelser räknas tilläggs-poäng för alla i studentexamen ingående språk, varjämte såväl betygs- som ämneskompletteringar i språk godtagas. Då de sakkunniga

slopa en dylik tilläggspoäng för språk, anse de likväl, att de högre betygen i språk och även övriga kunskapsämnen böra få göra sig gällande i en uppskattning av tilläggspoäng i de naturvetenskapliga ämnena till medelvärdeets höjd. Detta sker därigenom att de höga betygen i dessa ämnen medverka till att höja medelvärdet på studentbetyget och därmed påverka beräkningen av tilläggspoängen för de naturvetenskapliga ämnena.

Den motivering, som för de sakkunniga varit avgörande, är emellertid ännu en annan. Genom att man uppskattar tilläggspoäng i de naturvetenskapliga ämnena till medelvärdets höjd kommer den student att göra tidsbesparing och ekonomisk vinst, som från början inriktat sig på att i studentexamen medtaga så många av ovannämnda naturvetenskapliga ämnen som möjligt. De sakkunniga vilja understryka, att en sådan premiering av ett tidigt val av linje torde ha till följd, att i många fall dyrbara och tidskrävande ämneskompletteringar undvikas.

De sakkunniga ha även diskuterat den möjligheten att vid poängvärderingen helt utesluta tilläggspoäng för i studentexamen ingående naturvetenskapligt ämne. För att vinna den önskvärda balansen mellan poängvärdering för student, som i studentexamen medtagit naturvetenskapligt ämne och för student, som måste ämneskomplettera i sådant ämne, måste man då avstå från att poängvärdera ämneskomplettering. Detta skulle emellertid medföra den olägenheten, att den ämneskompletterande studenten skulle nöja sig med ett godkänt betyg i det eller de ämnen, i vilka han måste undergå fyllnadsprövning och underlåta att sträva efter ett betyg, som låge i nivå med medelbetyget i studentexamen.

b) En beräkning efter dessa grunder skulle dock icke premiera de i ett eller flera ämnen utpräglade naturvetenskapliga begåvningarna. Följande tilläggsbestämmelse bör därför tillämpas. Om studerande i sitt ursprungliga studentbetyg nått högre betyg än medelvärdet i naturvetenskapligt ämne, skall det medelvärdet överskjutande poängvärdet räknas såsom *extra tillägg*.

Vidstående exempel visar hur poängberäkningen skulle ske enligt detta system för tre realstudenter (X, Y och Z) med samma ämnen och samma betygssumma i studentexamen, men med olika fördelning av vitsorden. Det bör framhållas, att dessa exempel äro valda på sådant sätt att beräkningsgrunderna tydligt skola framgå. Sådana extrema betygsserier som Z och i ännu högre grad betygsserien X torde sakna motsvarighet i verkligheten.

3. Vid fyllnadsprövning erhållet högre betyg i något i studentexamen ingående ämne, s. k. *betygskomplettering*, godtages icke vid poängberäkningen. Den, som erhållit underbetyg i något av ovannämnda obligatoriska naturvetenskapliga ämnen, matematik och biologi med hälsolära samt fysik och kemi å realgymnasium, måste dock ha rätt att i detta ämne undergå fyllnadsprövning, för vilken samma beräkningsgrunder följas, som gälla för ämneskomplettering. (Jfr exempel R H nedan.)

Studentbetyg (realgymn.)

	X	Y	Z
krist.	3	2	1
mod.	3	2	1
eng.	3	2	1
hist.	3	2	1
mat. a. k.	1	2	3
biol.	1	2	3
fys.	1	2	3
kemi	1	2	3
Summa	16	16	16
Medelv.	2	2	2

Tilläggs poäng för naturvetenskapligt ämne.

X och Y	Z
2	2 + 1
2	2 + 1
2	2 + 1
2	2 + 1
8	8 + 4

Summa poäng:

$$X \ 16 + 8 = 24$$

$$Y \ 16 + 8 = 24$$

$$Z \ 16 + 8 + 4 = 28$$

4. Vid fyllnadsprövning erhållet betyg i ämne, som ej finnes representerat i studentexamen, s. k. *ämneskomplettering*, godtages vid poängberäkningen endast beträffande de fyra naturvetenskapliga ämnena matematik och biologi med hälsolära å latin- eller realgymnasium samt fysik och kemi å realgymnasium.

Betyg från dylik ämneskomplettering skulle emellertid i en del fall kunna utnyttjas såsom betygskomplettering. För att förhindra detta bör den bestämmelsen införas, att vid ämneskomplettering erhållet betyg aldrig värderas med högre poäng än det ursprungliga totala studentbetygets medelvärde och gives detta poängvärde endast om betyget i fyllnadsprövningen nått minst medelvärdets höjd; eljest räknas det erhållna poängvärdet.

5. Särskild hänsyn måste tagas till de fall, där tillvalskombinationen endast upptager tvenne ämnen. Så är förhållandet vid alla läroverk, om det ena av dessa ämnen utgöres av grekiska. Vid en del läroverk förekommer även detta, om det ena av ämnena utgöres av ryska respektive finska. Den student, som valt denna tillvalskombination, har sålunda ett ämne mindre i antal, vilket har inflytande på den totala poängsumman. I en ämneskombination på två tillvalsämnen kan det ena av ämnena beräknas svara mot två ämnen i en treämneskombination, varför rättvisan kräver att i sådana fall den sammanlagda betygssumman av studentbetyget utökas med en poängsumma av medelvärdets höjd. (Jfr exempel L I nedan.)

Likaledes torde särskild hänsyn böra tagas till *främmande trosbekännare*, som varit frikallad från undervisningen i kristendomskunskap och som sålunda har ett betyg mindre i studentexamen. Då sådan studerande är skyldig att före den muntliga prövningen i studentexamen lämna skriftlig redogörelse för den undervisning han åtnjutit i religionskunskap samt intyg över sina insikter i detta ämne, torde denne student böra kompenseras på samma sätt som den som endast har två tillvalsämnen, d. v. s. så att den sammanlagda be-

tygssumman av studentbetyget utökas med en poängsumma av medelvär-
dets höjd.

Vad tilläggsämnet beträffar synes däremot ingen särskild hänsyn böra tagas till dem, som avstått från tilläggsämne i studentexamen. Orkar en gymnasist med ett tilläggsämne utöver de behöfliga ämnena, bör den poäng han i detta ämne ernår under alla förhållanden räknas honom till godo, då det frivilliga valet av detsamma angiver, att han sannolikt är en studiebe-
gåvning. Utgör tilläggsämne ett av de behöfliga naturvetenskapliga ämnena, bör dess poängvärde beräknas enligt bestämmelsen ovan för naturvetenskap-
liga ämnen.

För att belysa de framlagda förslagen till intagningsbestämmelser, lämnas nedan några exempel, av vilka det framgår, hur värderingen av de inträdes-
sökandes meriter skulle tillgå.

Exemplen R A, R B, R C, R F och R G visa studentbetyg, där vitsord finnas över godkända kunskaper i de fyra obligatoriska naturvetenskapliga ämnena och där sålunda den sammanlagda poängsumman av det ursprungliga studentbetyget ensam avgör vederbörandes inträde vid institutet. I dessa fall har en fyllnadsprövning icke något värde för inträde vid institutet.

Efterföljande exempel giva också vid handen, att en student på reallinjen får företräde framför en student på latinlinjen *endast* om han dokumenterat sin fallenhet för naturvetenskapliga studier på sådant sätt att de naturveten-
skapliga ämnena ingå i hans ursprungliga studentbetyg och att hans vitsord i dessa ämnen ligga över medelvärdet av hans totala studentbetyg. I övriga fall har latinstudenten samma möjligheter som realstudenten att vinna in-
träde vid tandläkarinstitutet, men gör såväl en tidsförlust som en ekonomisk förlust därigenom att han tvingas till ämneskompletteringar. Skall studenten i dessa ämneskompletteringar verkligen kunna utnyttja ett högt studentbetyg och ett högt medelvärde, kan han vid fyllnadsprövning icke nöja sig med ett godkänt betyg utan måste sträva efter att erhålla ett betyg, som icke under-
stiger detta höga medelvärde.

Om intagningsbestämmelserna vid tandläkarinstitutet utarbetas enligt här angivna riktlinjer, torde betygskomplettering i framtiden icke i någon form kunna avgöra intagandet på institutet. Endast de ämneskompletteringar, som äro nödvändiga, kunna ske. På sådant sätt skulle tandläkarinstitutet tillför-
säkras de lämpliga studiebegåvningarna, bland vilka sedan en utgallring under det första studieåret kan ske av dem, som i praktiskt tekniskt avseende icke äro lämpade för yrket.

Det har emellertid framhållits, att den studerande ungdomen skulle kunna finna ett sätt att kringgå ovannämnda bestämmelser och så att säga redan i skolan åstadkomma en form av betygskomplettering, därigenom att de fri-
villigt uppsköte studentexamen en eller flera terminer och använde denna tid till att förkovra sig i de kunskaper, som vore obligatoriska för inträde vid institutet. De sakkunniga anse dock icke, att detta problem är av den art,

Poängvärdering av studentbetyg samt av betyg i ämneskomplettering¹.

LATINGYMNASIUM.

Studentbetyg	Tilläggs-poäng	Ämneskompl. betyg	poäng
L A			
krist.	1		
mod.	1,5		
latin	2		
franska	2,5		
hist.	3		
tyska	1	mat. 3	2
eng.	2	biol. 3	2
geogr.	3	fysik 3	2
fil.	1	kemi 3	2
S:a	17 p.		8
Medelv.	2		
$17 + 8 = 25$			

REALGYMNASIUM.

Studentbetyg	Tilläggs-poäng	Ämneskompl. betyg	poäng
R A			
krist.	1		
mod.	1,5		
eng.	2		
hist.	2,5		
mat. a. k.	3	2 + 1	
biol.	1	2	
fysik	2	2	
kemi	3	2 + 1	
mat.sp.k.	1	8	2
S:a	17 p.		
Medelv.	2		
$17 + 8 + 2 = 27$			

L B

krist.	2		
mod.	2		
latin	2		
franska	2		
hist.	3		
tyska	3	mat. 3	2,5
eng.	3	biol. 3	2,5
geogr.	3	fysik 3	2,5
fil.	1	kemi 3	2,5
S:a	21 p.		10
Medelv.	2,5		
$21 + 10 = 31$			

R B

krist.	2		
mod.	2		
eng.	2		
hist.	2		
mat. a. k.	3	2,5 + 0,5	
biol.	3	2,5 + 0,5	
fysik	3	2,5 + 0,5	
kemi	3	2,5 + 0,5	
mat.sp.k.	1	10	2
S:a	21 p.		
Medelv.	2,5		
$21 + 10 + 2 = 33$			

L C

krist.	3		
mod.	3		
latin	3		
franska	3		
hist.	2		
tyska	2	mat. 3	2,5
eng.	2	biol. 3	2,5
geogr.	2	fysik 3	2,5
fil.	1	kemi 3	2,5
S:a	21 p.		10
Medelv.	2,5		
$21 + 10 = 31$			

R C

krist.	3		
mod.	3		
eng.	3		
hist.	3		
mat. a. k.	2	2,5	
biol.	2	2,5	
fysik	2	2,5	
kemi	2	2,5	
mat.sp.k.	1	10	
S:a	21 p.		
Medelv.	2,5		
$21 + 10 = 31$			

¹ I de framlagda exemplen bortses sålunda från de poäng, som enligt vad nedan föreslås, skulle kunna vinnas genom värnplikstjänstgöring, medicinska tentamina, akademiska betyg o. d.

LATINGYMNASIUM.

REALGYMNASIUM.

Studentbetyg	Tilläggspoäng	Ämneskompl. betyg	poäng
L D			
krist.	3		
mod.	2		
latin	1		
franska	0		
hist.	3		
tyska	2	mat. 2	2
eng.	2	biol. 2	2
geogr.	3	fysik 3	2
fil.	2	kemi 3	2
S:a	18 p.		8
Medelv.	2		
$18 + 8 = 26$			

Studentbetyg	Tilläggspoäng	Ämneskompl. betyg poäng	
R D			
krist.	1		
mod.	2		
eng.	3		
hist.	0		
mat. a. k.	3	2 + 1	
tyska	2		biol. 3 2
fysik	2	2	
kemi	3	2 + 1	
mat.sp.k.	2	6	2
S:a	18 p.		
Medelv.	2		
$18 + 6 + 2 + 2 = 28$			

L E			
krist.	2		
mod.	2,5		
latin	3		
franska	2		
hist.	2		
mat.	2,5	2,3 + 0,2	
fysik	2	fysik 3	2,3
kemi	2,5	kemi 3	2,3
biol.	2,5	2,3 + 0,2	4,6
S:a	21 p.	4,6	0,4
Medelv.	2,3		
$21 + 4,6 + 0,4 + 4,6 = 30,6$			

R E			
krist.	2		
mod.	2,5		
eng.	3		
hist.	2		
mat. a. k.	2	2,3	
tyska	2,5	fysik 3	2,3
franska	2	kemi 3	2,3
geogr.	2,5		4,6
biol.	2,5	2,3 + 0,2	
S:a	21 p.	4,6	0,2
Medelv.	2,3		
$21 + 4,6 + 0,2 + 4,6 = 30,4$			

L F			
krist.	2		
mod.	2,5		
latin	3		
franska	2		
hist.	2		
tyska	2,5	fysik 3	2,3
eng.	2	kemi 3	2,3
mat.	2,5	2,3 + 0,2	4,6
biol.	2,5	2,3 + 0,2	
S:a	21 p.	4,6	0,4
Medelv.	2,3		
$21 + 4,6 + 0,4 + 4,6 = 30,6$			

R F			
krist.	2		
mod.	2,5		
eng.	2		
hist.	2		
mat. a. k.	3	2,3 + 0,7	
biol.	2,5	2,3 + 0,2	
fysik	2	2,3	
kemi	2,5	2,3 + 0,2	
mat.sp.k.	2,5	9,2	1,1
S:a	21 p.		
Medelv.	2,3		
$21 + 9,2 + 1,1 = 31,3$			

LATINGYMNASIUM.

Studentbetyg	Tilläggs-poäng	Ämneskompl. betyg	poäng
L G			
krist.	2,5		
mod.	2,5		
latin	1		
franska	1		
hist.	2,5		
mat.	3	2,3 + 0,7	
fysik	3	fysik 3	2,3
kemi	3	kemi 3	2,3
biol.	3	2,3 + 0,7	4,6
S:a	21,5 p.	4,6	1,4
Medelv.	2,3		
$21,5 + 4,6 + 4,6 + 1,4 = 32,1$			

L H

krist.	3		
mod.	3		
latin	3		
franska	3		
hist.	1		
mat.	1	2	
fysik	0	fysik 3	2
kemi	2	kemi 3	2
biol.	1	2	4
S:a	17 p.	4	
Medelv.	2		
$17 + 4 + 4 = 25$			

L I

krist.	2		
mod.	2		
latin	3		
franska	2		
hist.	2		
grek.	3	2,4	a)
tyska	3	mat. 1	1
fil.	2	biol. 1	1
S:a	19 p.	fysik 3	2,4
Medelv.	2,4	kemi 3	2,4
$19 + 2,4 + 6,8 = 28,2$			
b)			
	mat. 2,5	2,4	
	biol. 2,5	2,4	
	fysik 2,5	2,4	
	kemi 2,5	2,4	
$9,6$			
$19 + 2,4 + 9,6 = 31$			

REALGYMNASIUM.

Studentbetyg	Tilläggs-poäng	Ämneskompl. betyg	poäng
R G			
krist.	2		
mod.	2,5		
eng.	1		
hist.	1		
mat. a. k.	3	2,3 + 0,7	
biol.	3	2,3 + 0,7	
fysik	3	2,3 + 0,7	
kemi	3	2,3 + 0,7	
mat.sp.k.	3	9,2	2,8
S:a	21,5 p.		
Medelv.	2,3		
$21,5 + 9,2 + 2,8 = 33,5$			

R H

krist.	3		
mod.	3		
eng.	3		
hist.	3		
mat. a. k.	1	2	
biol.	1	2	
fysik	0	0	fysik 3
kemi	2	2	2
mat.sp.k.	1	6	
S:a	17 p.		
Medelv.	2		
$17 + 6 + 2 = 25$			

att det bör beaktas vid utformningen av föreliggande förslag till intagningsbestämmelser.

Vad kompletterande medicinska studier beträffar, bör till skillnad från nuvarande bestämmelser, enligt vilka varje genomgången kurs värderas med 2 poäng och varje avlagd tentamen med 3 poäng, den bestämmelsen införas, att enbart genomgången kurs inte räknas men att tentamina i medicinska ämnen i medicine kandidatexamen räknas med sitt fulla poängvärde. Har sålunda en student intagits till medicinsk fakultet eller högskola och där vunnit betygen AB i tvenne tentamina, t. ex. anatomi och histologi, bör han kunna härför räkna sig till godo ett extra poängantal av 4 poäng.

De sakkunniga föreslå den ändringen i bestämmelserna angående intagningen vid tandläkarinstitutet av medicine kandidater, att den som avlagt medicine kandidatexamen, visserligen icke behöver deltaga i prekliniska studier och ej heller avlägga odontologie kandidatexamen, men beredes tillträde till de propedeutiska och kliniska studierna vid tandläkarinstitutet först efter komplettering av de i odontologie kandidatexamen ingående ämnena speciell tandanatomi, speciell tandhistologi och propedeutisk bettlära. Det torde vara lämpligt att införa en bestämmelse därom att varje medicine kandidat, som avser att söka inträde på tandläkarinstitutet, bör anmäla sig härtill ett år i förväg, för att tillträde med säkerhet skall kunna beredas honom.

De sakkunniga föreslå, att intagningen av tandläkarstuderande verkställs av kanslersämbetet, som även fördelar de studerande mellan de olika instituten.

Det tillkommer icke de sakkunniga att för sin del bedöma, huruvida här föreliggande förslag till intagningsbestämmelser vid tandläkarinstitutet även skola tillämpas för intagning till de medicinska studierna. Det är emellertid av vikt att förhindra, att de studenter, som vilja utbilda sig till tandläkare, frestas att använda de medicinska högskolorna som kompletteringsanstalter, och därför böra åtgärder övervägas för att i största möjliga utsträckning hindra detta. Det torde ankomma på kanslersämbetet att, om så befinnes lämpligt, genomföra samma intagningsbestämmelser även för de medicinska fakulteterna och högskolorna.

De sakkunniga anse, att de bestämmelser böra äga fortsatt giltighet, som för närvarande gälla beträffande inträdessökande, som avlagt examen vid universitet eller högskola, undergått tentamen eller åberopar annan merit, nämligen att det för ifrågavarande sökande uträknade jämförelsetalet skall undergå skälig förhöjning.

Vidare bör jämförelsetalet även eljest, då särskilda skäl föreligga, kunna bli föremål för jämkning.

För sökande, som icke avlagt svensk studentexamen, i vilket fall kräves Kungl. Maj:ts tillstånd, bör bestämmas efter omständigheterna, huru jämförelsetalet skall uträknas.

Vidare anse de sakkunniga, att de hittills gällande bestämmelserna angående poängvärdering av fullgjord värnpliktstjänstgöring böra ändras, då

genom de här föreslagna bestämmelserna för intagning den totala poängsumma, som skulle berättiga till inträde vid tandläkarinstituten, blir betydligt lägre än den nuvarande och de poäng, som skulle kunna vinnas genom värnpliktstjänstgöring efter nuvarande principer skulle utgöra alltför stor del av den totala poängsumman. Härigenom skulle urvalet av de för odontologiska studier lämpade begåvningarna förryckas, varjämte kvinnliga inträdessökande skulle komma i en alltför ogynnsam ställning. De sakkunniga föreslå sålunda följande ändrade bestämmelser angående beräkningen av militärtjänstgöring. Varje fullgjord månad av de första åtta månadernas värnplikts-tjänstgöring bör beräknas till $\frac{1}{4}$ enhet; övrig militärtjänstgöring bedömes med $\frac{1}{4}$ enhet för varje fullgjord period av 4 månader, dock att jämförelsetalet icke på grund av militärtjänstgöring höjes med mer än tillhoppa 3 enheter.

Om flera sökande nå lika poängvärde, äger den företräde, som har det högsta ursprungliga studentbetyget. Skulle även detta vara lika, äger den företräde, som i det ursprungliga studentbetyget har det högsta poängtalet i de naturvetenskapliga ämnena. Om de sökande även vid denna beräkning äro likställda, äger den företräde, som har högsta betyg i de skriftliga proven i studentexamen i matematik (på latingymnasium eller allmän kurs på realgymnasium) och fysik. Om de sökande fortfarande äro likställda, äger den företräde, som har högsta medelvärdet på den skriftliga prövningen i studentexamen. Om de sökande alltjämt äro likställda, avgöres företrädet genom lottning.

De sakkunniga finna det skäligt, att inträdessökande, som erhållit ett sådant poängtal, som berättigar honom till inträde, men genom lottning utslutits, erhåller förtursrätt vid nästföljande intagning av lärjungar.

Den tabell, i vilken de inträdessökandes meriter uppställas till värdering skulle enligt de sakkunnigas övan gjorda förslag få följande utseende; ett exempel infört.

Namn, adress, födelseår	Studentexamen		Summa poäng av 5 fasta ämnen, 3 tillv. ämnen ev. tilläggsämne ¹	Medel- värde ²	Naturvetenskapliga ämnen			Militär- tjänst- göring	Andra examina, tenta- mina, kurser, övningar	Summa poäng
	år	linje			Student- betyg enligt medel- värdet	Student- betyg över medel- värdet	Fyll- nads- prövning högst medel- värdet			
X.	1946	R	18	2.0	6	0.5	1.5	1	—	27.0

¹ För student, som endast har två tillvalsämnen, och för student, som varit frikallad från undervisningen i kristendomskunskap, tillägges ett poängvärde, motsvarande ett medelvärde.

² Medelvärdet av betygen i muntlig prövning i studentexamen i de fasta ämnena och tillvals-ämnena. (Betyg i eventuellt tilläggsämne medräknas alltså icke.)

Ovan föreslagna bestämmelser böra i tillämpliga delar gälla för studenter, som avlagt studentexamen å det nyspråkliga lyceet eller å särskild linje vid vissa enskilda läroanstalter. I övrigt ha de sakkunniga ej ingått på frågan om

värdering av den begränsade studentexamen, som avlägges av folkskollärare och den, som avlägges vid vissa militära skolor. En sådan värdering bör göras efter prövning i varje särskilt fall.

Intagningen bör ske enligt de föreslagna bestämmelserna från och med läsåret 1947/48, dock med den övergångsbestämmelsen att vid intagningen höstterminen 1947 kompletteringar i naturvetenskapliga ämnen må generellt kunna godtagas således även om de avse betygskomplettering.

De sakkunniga ha företagit en undersökning av hur intagningarna av lärjungar vid tandläkarinstitutet höstterminen 1946 skulle ha utfallit, om här framlagda förslag till intagningsbestämmelser hade tillämpats.

Antalet inträdessökande vid tandläkarinstitutet uppgick höstterminen 1946 till 345 (267 manliga och 83 kvinnliga). Samtliga inträdessökandes meriter enligt studentexamensbetyg, kompletteringsbetyg, genomgångna kurser i språk och naturvetenskapliga ämnen, tentamina och examina samt intyg angående fullgjord militärtjänstgöring, ha genomgått och poängvärderats. Därefter har det antal elever, som skulle intagas, nämligen 115 studenter (5 studenter av totala intagningsantalet 120 hade redan tidigare intagits) uppförts enligt uppnådd poängsiffra, dels enligt nuvarande system (intagning A), dels enligt de fyra olika metoder (B, C, D och E), vilka varit föremål för diskussion av de sakkunniga.

Intagning enligt A redovisar den intagning, som verkställdes för höstterminen 1946. Intagningarna enligt B, C, D och E äro sålunda experimentella beräkningar, utförda för att från ett reellt studentmaterial erhålla jämförelsesiffror mellan intagning enligt nu gällande intagningsbestämmelser och intagning enligt de förslag, som ha diskuterats. Intagning enligt E nedan motsvarar helt en intagning enligt de sakkunnigas slutgiltiga förslag, varvid alltså all betygskomplettering uteslutits, endast tentamina och examina i naturvetenskapliga ämnesområden räknats och militärtjänstgöring poängvärderats med hälften av det poängvärde, varmed det hittills värderats. Intagning enligt B skiljer sig från nuvarande bestämmelser däruti att studentbetyget och ämneskomplettering poängvärderats enligt de sakkunnigas förslag och betygskomplettering uteslutits, medan däremot kurser, tentamina, examina och militärtjänstgöring beräknats enligt nuvarande system. Intagning enligt C bedömer enbart studentbetyg och ämneskomplettering. Här ha vid beräkningen uteslutits poängvärdering för såväl kurser och tentamina — examina som även för militärtjänstgöring. Intagning enligt D skiljer sig från intagning enligt B enbart därigenom att här poängen för militärtjänstgöring borträknats.

Intagningarna enligt varje angivet system ovan ha därefter granskats i följande tre avseenden:

1. Med avseende på den tid, uttryckt i terminer, som förflutit mellan studentexamen och intagningen vid tandläkarinstitutet. Det första exemplet (intagning enligt A) anger den tid, som i verkligheten förflutit mellan studentexamen och intagningen; i de övriga exemplen måste tid för behövlig

ämneskomplettering beräknas. Därvid ha de sakkunniga beräknat, att för ämneskomplettering i ett ämne skulle åtgå en termin, i två ämnen två terminer och i tre—fyra ämnen tre terminer.

2. Med avseende på intagningens fördelning mellan manliga och kvinnliga studenter.

3. Med avseende på högsta och lägsta sammanlagda poängsumma samt med avseende på intagningens fördelning efter studentbetygens medelvärden.

Intagning A.

1. *Intagning av 115 lärjungar enligt nuvarande system.*

Antal terminer efter student-examen	0	2	4	6	8	10	12	14	16	18	Medeltal terminer efter studentexamen 4·16
Antal intagna studenter	20	29	32	15	8	5	3	—	1	2	115
%	17·4	25·2	27·8	13·0	7·0	4·3	2·6	—	0·9	1·7	100

2. 93 manliga (80,9 %) och 22 kvinnliga (19,1 %) lärjungar intagna.

3. Högsta sammanlagda poängsumma 47,0. Lägsta sammanlagda poängsumma 31,0. Studentbetygens medelvärde högst 2,81, lägst 1,00.

De enligt detta system intagna lärjungarna fördela sig efter medelvärdet av studentbetyget på följande sätt:

Medelvärde	Antal lärjungar	Procent	
1·00.....	1	20	17·4
1·13.....	1		
1·19.....	2		
1·25.....	4		
1·38.....	5	22	19·1
1·40—1·49	7		
1·50—1·59	22		
1·60—1·69	15		
1·70—1·79	6	48	41·7
1·80—1·89	12		
1·90—1·99	15		
2·00—2·09	10		
2·10—2·19	5	14	12·2
2·20—2·29	3		
2·30—2·39	4		
2·40—2·49	2		
2·81.....	1	1	0·9
	115	115	100

Intagning B.

Intagning av 115 lärjungar enligt här föreslaget system för värdering av studentbetyg och ämneskomplettering. Kurser och tentamina medräknade. Militärtjänstgöring medräknad enligt det system, som tidigare tillämpats.

1.

Antal terminer (beräknat) efter studentexamen för tillåten ämneskomplettering	0	1	2	3	Medeltal terminer efter studentexamen 0·53
Antal intagna studenter	86	9	8	12 ¹	115
Procent	74·8	7·8	7·0	10·4	100

¹ Därav i ett fall 4 ämneskompletteringar.

2. 93 manliga (80·9 %) och 22 kvinnliga (19·1 %) lärjungar intagna.

3. Högsta sammanlagda poängsumma 39·25.

Lägsta » » 23·74.

Studentbetygens medelvärde högst 2·81, lägst 1·31.

De enligt detta system intagna lärjungarna fördela sig efter medelvärdet av studentbetyget på följande sätt:

Medelvärde	Antal lärjungar	Procent
1·31.....	1	
1·44.....	5	6
1·50.....	8	8
1·56.....	10	
1·60—1·69	20	
1·70—1·79	12	73
1·80—1·89	14	
1·90—1·99	17	
2·00—2·09	12	12
2·10—2·19	5	
2·20—2·29	4	
2·30—2·39	4	15
2·40—2·49	2	
2·81.....	1	1
	115	115
		100

Intagning C.

Intagning av 115 lärjungar enligt här föreslaget system för värdering av studentbetyg och ämneskomplettering. Kurser, tentamina och militärtjänstgöring icke medräknade.

1.

Antal terminer (beräknat) efter studentexamen för tillåten ämneskomplettering	0	1	2	3	Medeltal terminer efter studentexamen 0·53
Antal intagna studenter	90	4	6	15 ¹	115
Procent	78·3	3·5	5·2	13·0	100

¹ Därav i tre fall 4 ämneskompletteringar.

2. 66 manliga (57·4 %) och 49 kvinnliga (42·6 %) lärjungar intagna.

3. Högsta sammanlagda poängsumma 36·24.

Lägsta » » 21·12.

Studentbetygens medelvärde högst 2·81, lägst 1·00.

De enligt detta system intagna lärjungarna fördela sig efter medelvärdet av studentbetyget på följande sätt:

Medelvärde	Antal lärjungar		Procent
1·50.....	2	2	1·7
1·56.....	2		
1·63.....	5		
1·69.....	11		
1·70—1·79	20	85	73·9
1·80—1·89	23		
1·90—1·99	24		
2·00—2·09	13	13	11·3
2·10—2·19	5		
2·20—2·29	3	14	12·2
2·30—2·39	4		
2·44.....	2		
2·81.....	1	1	0·9
	115	115	100

Intagning D.

Intagning av 115 lärjungar enligt här föreslaget system för värdering av studentbetyg och ämneskomplettering. Kurser och tentamina medräknade men icke militärtjänstgöring.

1.

Antal terminer (beräknat) efter studentexamen för tillåten ämneskomplettering	0	1	2	3	Medeltal terminer efter studentexamen 0·53
Antal intagna studenter	90	4	6	15	115
Procent	78·3	3·5	5·2	13·0	100

2. 65 manliga (56·5 %) och 50 kvinnliga (43·5 %) lärjungar intagna.

3. Högsta sammanlagda poängsumma 36·91.

Lägst » » 21·19.

Studentbetygens medelvärde högst 2·81, lägst 1·44.

De enligt detta system intagna lärjungarna fördela sig efter medelvärdet av studentbetyget på följande sätt:

Medelvärde	Antal lärjungar		Procent
1·44—1·49	2	2	1·7
1·50—1·59	2	2	1·7
1·60—1·69	16	83	72·2
1·70—1·79	20		
1·80—1·89	23		
1·90—1·99	24		
2·00—2·09	13	13	11·3
2·10—2·19	5	14	12·2
2·20—2·29	3		
2·30—2·39	4		
2·40—2·49	2		
2·50—2·59	—	—	—
2·60—2·69	—	—	—
2·81	1	1	0·9
	115	115	100

Intagning E.

Intagning av 115 lärjungar enligt här föreslaget system för värdering av studentbetyg och ämneskomplettering. Tentamina och examina medräknade. Militärtjänstgöring medräknad och värderad enligt här föreslaget system (d. v. s. med hälften av det poängantal, varmed det för närvarande räknas).

1.

Antal terminer (beräknat) efter studentexamen för tillåten ämneskomplettering	0	1	2	3	Medeltal terminer efter studentexamen 0·62
Antal intagna studenter	84	7	8	16	115
Procent	73·0	6·1	7·0	13·9	100

2. 78 manliga (67·8 %) och 37 kvinnliga (32·2 %) lärjungar intagna.

3. Högsta sammanlagda poängsumma 37·00.

Lägst » » 22·14.

Studentbetygens medelvärde högst 2·81, lägst 1·44.

De enligt detta system intagna lärjungarna fördela sig efter medelvärdet av studentbetyget på följande sätt:

Medelvärde	Antal lärjungar		Procent
1·44—1·49	2	2	1·7
1·50—1·59	9	9	7·8
1·60—1·69	18	75	65·2
1·70—1·79	15		
1·80—1·89	20		
1·90—1·99	22		
2·00—2·09	13	13	11·3
2·10—2·19	5	15	13·0
2·20—2·29	4		
2·30—2·39	4		
2·40—2·49	2		
2·81.....	1	1	0·9
	115	115	100

Av de 345 inträdessökande vinna samma 49 studenter inträde, vilken av ovanstående fem intagningsmetoder som än tillämpas. En jämförelse med intagning A visar, att av de studenter, som höstterminen 1946 intagits, minst 29 studenter onödigtvis tvingats till kompletteringar.

Enligt nu gällande intagningsbestämmelser ha intagits en grupp av 33 studenter, som icke skulle ha vunnit inträde efter någon annan av de föreslagna intagningsmetoderna. Av dessa studenter äro 32 manliga, vilka tydligen äro studenter med lågt medelvärde på studentbetyget och vilka vunnit sitt inträde genom betygskomplettering eller genom nu gällande höga poängvärdering för militärtjänstgöringen.

Då den verkställda utredningen rörande intagningen av lärjungar vid tandläkarinstitutet höstterminen 1946 endast berör studentmaterialet från en termin, få några slutsatser icke generaliseras. Men sannolikt torde en utredning, som berörde många års inträdessökande, visa samma allmänna tendenser, som här framkommit. Följande slutsatser torde kunna dragas.

1. För närvarande förflyta i medeltal drygt två år mellan studentexamen och intagningen vid tandläkarinstitutet. I denna tid ingår dock bland annat militärtjänstgöring i varierande omfattning. Observeras bör, att endast en sjättedel av de intagna vinna inträde vid institutet samma år som de avlagt studentexamen. Om man undersöker den tid, som beräknats behövlig för nödvändig ämneskomplettering enligt de sakkunnigas förslag, finner man att i medeltal endast en halv termin skulle fordras för komplettering efter studentexamen. Av de intagna ha nämligen tre fjärdedelar nått erforderlig poäng redan samma år som de avlagt studentexamen. Det bör betonas, att om endast $\frac{1}{2}$ —1 termin fordras för behövlig ämneskomplettering, torde siffran av dem ökas, som vinna inträde inom ett år efter studentexamen, emedan intagning vid instituten hädanefter kommer att ske varje termin. Här kommer alltså en stor nationalekonomisk vinst att göras och eleverna befrias från tvånget att använda lång tid till onödig och kostsam komplettering. Studenterna kunna i övervägande antalet fall komma direkt från skolan till fackhögskolan och det är, med vilket studierna till tandläkarexamen måst förlängas för att ett kvalitativt högre resultat skall ernås, uppväges mer än väl av förkortningen av tiden för komplettering. Siffrorna visa slutligen, att ett procentuellt stort antal studenter tvingats till långvarig och obehövlig betygskomplettering.

2. Den nuvarande poängvärderingen (jfr intagning A) av militärtjänstgöringen missgynnar i viss mån de kvinnliga studenterna. Borträknas militärtjänstgöringens poäng helt (intagning D), få å andra sidan de manliga studenterna icke någon kompensation för den tid, de ägnat åt militärtjänstgöring. Det har därför synts de sakkunniga rimligt att beräkna denna enligt halva nuvarande poängvärdet, genom vilket i förevarande fall erhålles en könsproportion bland de intagna, som ligger ungefär mitt emellan den, som erhålles enligt intagning A respektive D.

3. De sakkunniga ha utgått från den uppfattningen att studentbetygets medelvärde i stort sett ger en riktig värdering av studiebegåvningen. De nuvarande intagningsbestämmelserna gynna påtagligen studenter med lägre medelvärden av studentbetyget, då icke mindre än nära 37 % av studenterna ligga under eller vid 1,5 i medelvärde. Vid den intagning, som helt motsvarar de sakkunnigas förslag (intagning E) uppgår motsvarande antal endast till högst 10 %. De av de sakkunniga föreslagna intagningsbestämmelserna synas sålunda i hög grad tillfredsställa institutens berättigade krav på tillopp av studiebegåvningar.

Kap. 3. Examensordning m. m. vid tandläkarinstituten.

I. Nuvarande bestämmelser.

Enligt den hittills gällande examensordningen äro de examina, som avläggas, tandläkarkandidatexamen och tandläkarexamen.

I *tandläkarkandidatexamen* ingå följande examensämnen:

- a) anatomi,
- b) histologi med embryologi,
- c) kemi med metallurgi och läkemedelslära,
- d) fysik och fysiologi,
- e) allmän patologi med bakteriologi.

För examens avläggande skall studerande i dessa ämnen genomgå undervisningskurser, som bestämmas i av kanslern fastställd studieplan. Varje undervisningskurs avslutas med slutförhör i ämnet. Därvid tilldelas den studerande ett graderat betyg. För erhållande av tandläkarkandidatexamen erfordras minst betyget godkänd i vart och ett av de i examen ingående ämnena.

I *tandläkarexamen* ingå följande examensämnen:

- a) allmän kirurgi,
- b) tandkirurgi med röntgendiagnostik,
- c) tandfyllningskonst med barntandvård,
- d) proteslära med tandreglering.

Studerande, som erhållit tjänstgöringsbetyg från tandläkarinstitutets polikliniker och laboratorier, äger avlägga tentamen i det examensämne, som den fullgjorda tjänstgöringen avser. Vid tentamen tilldelas den studerande graderat betyg. För erhållande av tandläkarexamen erfordras minst betyget godkänd i vart och ett av de i examen ingående ämnena.

Tandläkarinstitutet har hittills icke haft rättighet att anordna doktorsdisputation och promovera doktorer.

Möjlighet till disputation för tandläkare finnes dock enligt följande bestämmelser, varvid beträffande sättet för disputationens anordnande i tillämpliga delar skola gälla föreskrifterna i §§ 94—99 stadgarna för karolinska institutet.

Rättighet att utgiva och offentligen försvara avhandling vid karolinska institutet tillkommer legitimerad tandläkare, som vill avlägga lärdomsprov såsom sökande till professors- eller laboratorsbefattning eller vinna anställning såsom biträdande lärare vid tandläkarinstitutet.

Vid tandläkarinstitutet anställd lärare må därjämte efter medgivande av karolinska institutets lärarkollegium kunna vid sistnämnda institut offentligen försvara av honom författad avhandling samt få densamma bedömd efter samma grunder, som gälla för medicine doktorsgrad.

Därutöver kan tandläkare efter särskild av Kungl. Maj:t beviljad dispens avlägga disputationsprov vid medicinsk läroanstalt.

Bestämmelsen om rätt till disputation vid karolinska institutet för legitimerad tandläkare, som vill avlägga lärdomsprov såsom sökande till lärarbefattning etc. vid tandläkarinstitutet, fanns redan i 1899 års stadga för tandläkarinstitutet och föranledde år 1916 tandläkaren G. Thourén att söka tillstånd att vid karolinska institutet disputera på en avhandling. Då han för tillfället icke sökte någon av de angivna befattningarna, begärdes hos Kungl. Maj:t dispens från detta villkor, vilket beviljades. Sedan disputationen ägt rum, föreslogs emellertid i karolinska institutet, att den skulle bedömas såsom för medicine doktorsgrad. Olika meningar rådde om tolkningen av disputationsbestämmelsen, men karolinska institutets lärarkollegium beslöt, att det av Thourén utförda disputationsprovet skulle bedömas enligt samma grunder, som gälla för disputation för medicine doktorsgrad. Efter detta prejudikat ha ett relativt stort antal tandläkare och även veterinärer disputerat vid karolinska institutet. Deras ansökningar ha i allmänhet formulerats sålunda, att de begärt Kungl. Maj:ts tillstånd att få disputera på en avhandling över angivet ämne »enligt samma grunder, som gälla för medicine doktorsgrad». Karolinska institutet har uppdragit åt särskilda sakkunniga att verkställa en granskning av avhandlingens kvalitet. I sitt yttrande har kollegiet åberopat dessa sakkunnigas omdöme och vid tillstyrkan från dem har även kollegiet tillstyrkt, att disputationen finge äga rum enligt nämnda grunder, var-efter ärendet underställts universitetskanslerns prövning. Efter kanslers tillstyrkan har Kungl. Maj:t lämnat det begärda tillståndet. Detta har inneburit, att sedan disputation skett, kollegiet haft att bedöma denna enligt samma grunder, som gälla för medicine doktorsgrad. De tandläkare, som på sådan väg disputerat, voro i flertalet fall lärare vid tandläkarinstitutet. Utvecklingen föranledde sålunda, att i den senaste stadgan för tandläkarinstitutet, den 30 juni 1944, infördes bestämmelsen om rättighet för vid tandläkarinstitutet anställd lärare att efter medgivande av karolinska institutets lärarkollegium vid sistnämnda institut offentligen försvara av honom författad avhandling samt få densamma bedömd efter samma grunder, som gälla för medicine doktorsgrad.

Rätten att få disputera för meritering till lärarbefattning utnyttjades av tandläkaren S. Karlström år 1927. Sedan disputationen ägt rum, vände sig emellertid Karlström till Kungl. Maj:t med begäran att få avhandlingen bedömd enligt samma grunder som för medicine doktorsgrad, vilket av Kungl. Maj:t bifölls. Det torde därför icke vara obefogat att påstå, att någon disputation enligt nämnda bestämmelse aldrig ägt rum, utan att alla av tandläkare utförda disputationsprov i själva verket bedömts enligt samma grunder, som gälla för medicine doktorsgrad.

Att ovan angivna tolkning av de av Kungl. Maj:t lämnade tillstånden är den riktiga, bekräftas av de två senaste nämnda besluten i sådana frågor, nämligen Kungl. Maj:ts resolutioner den 20 juli 1945 angående rätt för K. G. Gustafson och den 10 maj 1946 angående rätt för C. M. Seipel att offentligen försvara var sin avhandling. I dessa beslut är formuleringen

sådan, att det tydligt framgår, att tillståndet gäller rätt för sökanden att, utan hinder därav att han icke avlagt medicine kandidatexamen och medicine licentiatexamen, vid medicinsk fakultet (beträffande Gustafson vid universitetet i Lund och beträffande Seipel vid universitetet i Uppsala) offentligen försvara avhandling samt att få den bedömd efter samma grunder, som gälla vid disputation för medicine doktorsgrad.

I de sakkunnigas betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. del I framlades förslag till studieplan för en femårig undervisning. De sakkunniga angåvo vidare, att de hade för avsikt att sedermera pröva och avgiva förslag rörande inrättandet av odontologie doktorsgrad.

Sedermera ha de sakkunniga den 21 december 1946 avgivit sina slutliga förslag till studieplan. Enligt denna äro de prekliniska ämnena följande, nämligen anatomi, histologi med embryologi, kemi samt fysik och fysiologi. Därjämte ingå i det prekliniska studieåret kurser i speciell tandanatomi, speciell tandhistologi, propedeutisk bettlära och allmän bakteriologi. De propedeutiska och kliniska ämnena utgöras av karieslära, proteslära, tandkirurgi, odontologisk ortopedi, röntgendiagnostik, barntandvård, bettanalys med parodontoprotetik, tandhistopatologi, allmän patologi, farmakologi, allmän kirurgi och intern medicin. Därjämte ingå i de propedeutiska och kliniska studieåren kurser i materiallära, topografisk anatomi, speciell bakteriologi, öron-, näs- och halsjukdomar samt social odontologi.

I detta kapitel framlägga de sakkunniga förslag rörande anordnandet av examina vid tandläkarinstitutet samt inrättandet av odontologie doktorsgrad.

II. Översikt över examensordning och disputationsrätt vid svenska universitet och högskolor.

Bestämmelserna angående licentiatexamen och doktorsgrad i stadgarna angående teologiska, juridiska, medicinska respektive filosofiska examina äro i huvudsak följande:

Enligt stadgan angående teologiska examina är den, som avlagt teologie kandidatexamen, behörig att undergå *teologie licentiatexamen*. Denna examen, som är avsedd att ådagalägga djupare och mera omfattande kunskaper i vissa av fakulteten tillhörande vetenskapsgrenar, avlägges i regel i minst två ämnen. För att examen skall godkännas, fordras, att den studerande erhållit minst vitsordet godkänd i varje i hans examen ingående ämne samt författat en av vederbörande examinerator godkänd vetenskaplig avhandling, för vilken studenten äger att med examineratorns samtycke välja ämne inom området för de vetenskapsgrenar, som ingå i hans examen. För vinnande av teologie doktorsgrad fordras att hava avlagt teologie licentiatexamen samt att hava författat, utgivit och offentligen försvarat en vetenskaplig avhandling i något examensämne, vilken avhandling blivit till både innehåll och försvar av teologiska fakulteten godkänd.

Enligt stadgan angående juridiska examina må *juris licentiatexamen* avläggas endast av den, som avlagt *juris* kandidatexamen. Denna examen, som

är avsedd för ådagaläggande av djupare och mera omfattande insikter, skall avläggas i minst ett av examensämnen. För att examen skall godkännas fordras, att den studerande i ett uti examen ingående ämne erhållit minst betyget med beröm godkänd samt däri författat en vetenskaplig avhandling, som av fakulteten godkänts. För vinnande av juris doktorsgrad fordras att hava avlagt juris licentiatexamen samt att hava författat, utgivit och offentligen försvarat en vetenskaplig avhandling i något examensämne, vilken avhandling blivit till både innehåll och försvar av juridiska fakulteten godkänd.

Enligt stadgan angående medicinska examina skall *medicine licentiatexamen* avläggas i vissa examensämnen till föreskrivet antal. Studerande, som vill avlägga *medicine licentiatexamen*, skall efter avlagd *medicine kandidatexamen* ha genomgått de kurser och fullgjort den tjänstgöring, som föreskrives i stadgan angående medicinska examina. Särskild vetenskaplig avhandling kräves däremot icke. För vinnande av *medicine doktorsgrad* fordras att hava avlagt *medicine licentiatexamen* samt att hava författat, utgivit och offentligen försvarat en medicinsk avhandling, vilken blivit till både innehåll och försvar godkänd av medicinsk fakultet, respektive karolinska institutets lärarkollegium. Stundom förekommer, att redan en *medicine kandidat* efter dispens beviljad av Kungl. Maj:t disputerar för doktorsgrad, vilken han dock ej förvärvar förrän efter avlagd *licentiatexamen*.

Enligt stadgan angående filosofiska examina tillkommer behörighet att avlägga *filosofie licentiatexamen* envar, som avlagt filosofisk ämbetsexamen, filosofie kandidatexamen eller statsvetenskaplig examen. Filosofie licentiatexamen skall avläggas i minst ett av fakultetens examensämnen. För att filosofie licentiatexamen skall godkännas, fordras, att den studerande i ett uti examen ingående ämne erhållit minst betyget med beröm godkänd samt däri författat en vetenskaplig avhandling, som av vederbörande examinator godkänts. För vinnande av filosofie doktorsgrad fordras att hava avlagt filosofie licentiatexamen samt att hava författat, utgivit och offentligen försvarat en vetenskaplig avhandling över ämne, som står i samband med den studerandes genom licentiatexamen vitsordade studier; börande detta prov till både innehåll och försvar vara av filosofiska fakulteten godkänt.

Vid Stockholms och Göteborgs högskolor gälla i tillämpliga delar samma bestämmelser.

Vid de tekniska högskolorna, lantbrukshögskolan och handelshögskolorna har en licentiatexamen, vilken berättigar till att vid respektive högskola efter disputationssprov vinna doktorsgrad, inrättats; dock har disputationssrätt ännu icke tilldelats handelshögskolan i Göteborg.

Disputationssrätt föreligger vid veterinärhögskolan, där emellertid disputationen följer efter veterinärexamen utan mellanliggande licentiatexamen.

Vidare har skogshögskolan infört licentiatexamen dock utan rätt till disputationssprov.

Bestämmelserna angående licentiatexamen och disputation vid dessa högskolor innebära i korthet följande:

Behörig att avlägga *teknisk licentiatexamen* är den, som avlagt avgångsexamen vid svensk teknisk högskola. Teknisk licentiatexamen avlägges i minst två av professor företa tekniska tillämpningsämnen, varav ett skall vara huvudämne. För examens godkännande erfordras, att den studerande avlagt godkända prov i de uti examen ingående ämnena och därvid erhållit minst betyget med beröm godkänd i huvudämnet samt i detta författat en vetenskaplig avhandling, vilken blivit av examinator godkänd. Rättighet att för vinnande av teknisk doktorsgrad utgiva och vid teknisk högskola offentligen försvara disputationssavhandling tillkommer den, som vid svensk teknisk högskola avlagt teknisk licentiatexamen. Denna infördes genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 18 december 1942 (från och med den 1 februari 1943). Under en övergångsperiod till och med den 31 december 1950 må disputation jämväl ägas enligt tidigare gällande bestämmelser, d. v. s. utan föregående licentiatexamen men enligt vissa föreskrifter om förprovning för disputation i det läroämne, till vilket disputationssavhandlingen hänföres, m. m. Den, som vid högskolan avlagt godkänt disputationsprov, må av högskolan genom dess lärarkollegium tilldelas teknisk doktorsgrad, vilken berättigar till titeln teknologie doktor.

Behörig att avlägga *agronomie licentiatexamen* är den, som avlagt agronomexamen vid lantbrukshögskolan. Agronomie licentiatexamen avlägges i två läroämnen. Ett av de i examen ingående ämnena skall anses såsom huvudämne. För examens godkännande erfordras, att den studerande vid prov i de uti examen ingående ämnena erhållit minst tre betygsenheter, därav minst två (med beröm godkänd) i huvudämnet och minst ett (godkänd) i det andra ämnet. I huvudämnet erfordras utöver muntligt prov, att den studerande författat en vetenskaplig avhandling, vilken av examinator godkänts. Rättighet att utgiva och vid lantbrukshögskolan offentligen försvara disputationssavhandling tillkommer sökande till lärarbefattning vid högskolan eller den, som vid högskolan vill vinna anställning såsom docent, så ock agronomie licentiat, som vill vinna agronomie doktorsgrad. Agronomie doktorsgrad må av högskolan genom lärarrådet utdelas åt agronomie licentiat, vilken vid högskolan med erhållande av minst betyget godkänd för såväl avhandling som försvar fullgjort disputationsprov. Agronomie doktorsgrad berättigar till titeln agronomie doktor.

Behörig att avlägga *ekonomie licentiatexamen* är envar, som avlagt ekonomexamen enligt examensordningen för handelshögskolan i Stockholm och därvid erhållit minst betyget med beröm godkänd i nationalekonomi och företagsekonomi samt i ettdera av ämnena ekonomisk geografi och rättsvetenskap. Samma behörighet tillkommer den, som avlagt likvärdig examen vid högskolan enligt äldre bestämmelser eller vid annan svensk handelshögskola. För att ekonomie licentiatexamen skall kunna godkännas fordras, att den studerande i ett ämne erhållit minst betyget med beröm godkänd samt däri författat en vetenskaplig avhandling, som av lärarrådet godkänts. Rätt att för vinnande av ekonomie doktorsgrad utgiva och vid högskolan offentligen för-

svara disputationsavhandling tillkommer den, som vid högskolan avlagt ekonomie licentiatexamen. Den som avlagt godkänt disputationsprov skall av högskolan genom dess lärarråd tilldelas ekonomie doktorsgrad.

Behörig att avlägga *skoglig licentiatexamen* är den, som avlagt civiljägarmästarexamen och därefter under minst ett år varit sysselsatt vid praktiskt skogsbruk eller träförädlingsindustri eller ock vid anstalt för skoglig eller träteknisk försöksverksamhet. Skoglig licentiatexamen avlägges i två läroämnen. Ett av de i examen ingående ämnena skall anses såsom huvudämne. För examens godkännande erfordras, att den studerande vid prov i de uti examen ingående ämnena erhållit minst tre betygsenheter, därav minst två (med beröm godkänd) i huvudämnet och minst ett (godkänd) i det andra ämnet. I huvudämnet erfordras utöver muntligt prov, att den studerande författat en vetenskaplig avhandling, vilken av examinator godkänts och vilken varit tillgänglig för lärarrådet minst fjorton dagar före sammanträde, varå examensansökning handlägges. Skogshögskolan har icke rätt att anordna disputation för vinnande av doktorsgrad.

Rättighet att utgiva och vid veterinärhögskolan offentligen försvara disputationsavhandling inom ämnesgrupp, som tillhör veterinärhögskolans undervisningsområden, tillkommer vid högskolan utexaminerad veterinär, som vill vinna veterinär doktorsgrad, samt sökande till lärarbefattning vid högskolan. Veterinär doktorsgrad må av veterinärhögskolan genom lärarkollegiet utdelas åt vid högskolan utexaminerad veterinär, vilken vid högskolan med erhållande av minst betyget godkänd för såväl avhandling som försvar fullgjort disputationsprov. Veterinär doktorsgrad berättigar till titeln veterinärmedicine doktor.

Av licentiatexamina kunna urskiljas två huvudtyper, å ena sidan medicine licentiatexamen, som i huvudsak är en tjänsteexamen, och å andra sidan den licentiatexamen, som avlägges vid övriga fakulteter och högskolor. Dessa examina äro av rent vetenskaplig natur, dock att filosofie licentiatexamen, som utgör grund för den filosofie doktorsgrad, som fordras för lektorstjänst, därigenom samtidigt i viss mån har karaktär av tjänsteexamen. De sakkunniga redogöra nedan för ifrågavarande två huvudtyper av licentiatexamina. Som exempel på den senare typen väljes filosofie licentiatexamen inom matematisk-naturvetenskaplig sektion.

Medicine licentiatexamen. Examina vid medicinsk fakultet eller högskola utgöras av medicine kandidatexamen, som avlägges efter 2½ eller 3 års studier, och medicine licentiatexamen, som avlägges efter i medeltal sammanlagt 7—8 års studier. Båda dessa examina ha formen av tentamina i ett flertal ämnen jämte slutförhör i några mindre ämnen. Medicine licentiatexamen är byggd på obligatoriska kurser i de i examen ingående ämnena. Ingen särskild fordran föreligger på kvaliteten av medicine kandidatexamen, utan var och en, som avlagt denna examen har, oavsett betygen i densamma, rätt att gå vidare till licentiaten. Medicine licentiatexamen är samtidigt den ämbets-

eller tjänsteexamen, som berättigar till legitimation såsom läkare. Såsom redan påpekats ingår intet vetenskapligt arbetsprestandum i form av en licentiatavhandling i denna examen. Den person, som avlagt medicine licentiatexamen, har därmed fått licensen att doktorera, d. v. s. han kan avlägga disputationssprov för medicine doktorsgrad.

Filosofie licentiatexamen. Vid matematisk-naturvetenskaplig sektion avlägges filosofisk ämbetsexamen eller filosofie kandidatexamen samt därefter filosofie licentiatexamen. Den i studieplanen fastställda normaltiden av sju terminer för filosofisk ämbetsexamen och fem för filosofie kandidatexamen torde endast i undantagsfall kunna följas. I själva verket torde medeltalet för det antal terminer, som åtgår för dessa examina, ligga väsentligt högre. För filosofie licentiatexamen fordras ytterligare omkring tre års studier. Särskilda fordringar gälla i vissa fall för rätten att efter ämbetsexamen, respektive kandidatexamen, gå vidare till licentiatexamen. Sålunda måste t. ex. den, som vill bli licentiat i ämnet kemi vid Stockholms högskola, ha ernått betyget berömlig i ämnet kemi i kandidatexamen. För detta betyg fordras ett självständigt arbete i form av en uppsats. Licentiatstudierna äro fullt fria studier. För att få betyg i licentiatexamen fordras dels en tentamen på en litteratur angiven av professorn i ämnet, dels en licentiatavhandling av sådan kvalitet, att den kan publiceras såsom självständigt vetenskapligt arbete. Stundom fordras genomgångna särskilda licentiatkurser. Professorn i ämnet betygsätter tentamen och avhandlingen. Studieuppgifterna för tentamen kunna visa stark variation, allteftersom studenten specialiserar sig inom ämnet; en licentiatavhandling kan alltså vara begränsad inom en gren av detta ämne. Efter avlagd licentiatexamen föreligger rätt att disputerä på en gradualavhandling; denna utgör då oftast en utvidgad eller fördjupad bearbetning av det ämne, som varit föremål för licentiatavhandlingen.

Sammanfattningsvis kan alltså följande markerade skillnader mellan de nämnda licentiatexamina nämnas:

Medicine licentiatexamen är en ämbetsexamen med enbart tentamina efter obligatorisk tjänstgöring och obligatorisk undervisning, och övervägande antalet medicine kandidater avlägga även medicine licentiatexamen. Filosofie licentiatexamen däremot är med det förbehåll, som nämnts, en vetenskaplig examen efter fria akademiska studier och självständigt vetenskapligt arbete, som resulterat i en avhandling, och endast ett visst antal studerande fortsätta efter filosofisk ämbetsexamen eller filosofie kandidatexamen (respektive statsvetenskaplig examen) till filosofie licentiatexamen.

III. Införande av odontologie licentiatexamen och odontologie doktorsgrad.

De forskare inom odontologien, som hittills velat dokumentera sin vetenskapliga skicklighet med ett disputationssprov, ha till medicinsk fakultet i Uppsala eller Lund eller till karolinska institutet inlämnat en gradualavhand-

ling och begärt Kungl. Maj:ts tillstånd att få disputera på avhandlingen såsom för medicine doktorsgrad, oaktat de icke avlagt medicine kandidat- och medicine licentiatexamen. För lärare vid tandläkarinstitutet fordras icke dylikt tillstånd, utan endast medgivande av karolinska institutets lärarkollegium. Efter granskning av avhandlingen genom en eller flera sakkunniga har i nära nog samtliga fall disputation fått äga rum. Den har därefter skett enligt samma normer, som gälla för medicine doktorsgrad, varefter betyg enligt samma fordringar givits. De tandläkare, som på så sätt disputerat, ha emellertid icke erhållit någon akademisk titel för sin disputation; dispensen från medicine licentiatexamen har nämligen icke ansetts medföra skyldighet för fakulteten eller karolinska institutet att promovera den, som genomgått godkänt disputationsprov, till medicine doktor.

Odontologie doktorsgrad för tandläkare, som godkänts efter disputationsprov, kunde enklast vinnas genom en direkt fortsättning på denna väg. Efter avlagd tandläkarexamen kunde rätt givas åt tandläkare att vid medicinsk fakultet eller karolinska institutet få disputera på avhandling, som inlämnats dit och godtagits för disputation efter granskning av för varje fall utsedda sakkunniga. Medicinsk fakultet respektive karolinska institutet skulle givas rätt att till odontologie doktor promovera den tandläkare, som godkänts efter avlagt disputationsprov. Mot en sådan ordning tala emellertid flera skäl, främst det att doktorsgraden tilldelas av en fakultet, som visserligen äger nära anknytning till den odontologiska vetenskapen men icke är den egentligt sakkunniga på området. Den förprövning, som då i samtliga fall skulle äga rum i form av en granskning av avhandlingens sakinnehåll, innan disputation medgives, strider mot akademiska principer. Den torde därjämte ofta vara svår att genomföra med vederhäftigt resultat.

En annan väg för ernående av odontologie doktorsgrad skulle erbjudas antingen därigenom, att avlagd tandläkarexamen berättigar till disputation i likhet med förhållandet vid veterinärhögskolan, eller därigenom, att odontologiens tjänste- eller ämbetsexamen, tandläkarexamen, benämnes odontologie licentiatexamen (så är fallet i Finland). Varje odontologie licentiat skulle då vara berättigad att vid tandläkarinstitut få disputera för odontologie doktorsgrad på en offentlig framlagd avhandling. Om tandläkarundervisningen organiseras såsom en avdelning av medicinsk fakultet eller karolinska institutet, skulle nämnda anordning för doktorsdisputation samt för den licentiatexamen, som berättigar därtill, synas ligga närmast till hands. Redan medicine licentiatexamen intager emellertid såtillvida en undantagsställning, som den icke äsyftar vetenskaplig forskningsförmåga. Tandläkarexamen är i ännu högre grad än medicine licentiatexamen en ren tjänste- eller ämbetsexamen. I medicine licentiatexamen ingå såväl genom den omfattande medicine kandidatexamen som även genom de stora studieområdena till medicine licentiatexamen så avsevärt mera teoretiskt-vetenskaplig kunskapsmängd, att de båda examina icke kunna jämföras. Även i de långa kurserna till medicine licentiatexamen hopas teoretiskt vetenskapligt stoff, och inläsningen av dessa

kurser fordrar betydande kännedom om vetenskapliga forskningsmetoder och dessas användning. Motsvarande kurser i tandläkarexamen betonas i betydligt högre grad av tekniskt-klinisk träning inom det blivande yrket. Ställer man sig sålunda något tveksam redan inför det berättigade i den medicinska tjänsteexamens beteckning som licentiatexamen, måste man beträffande tandläkarexamen konstatera, att denna examen än mindre bör benämnas licentiatexamen. Detta betyder ingalunda något underkännande av denna examens kvalitet, emedan tandläkarexamen även efter den nya femåriga studieplanen icke kan bibringa eleverna kännedom om vetenskapliga forskningsmetoder i samma utsträckning som medicine licentiatexamen. Odontologie doktorsgraden skulle däremot vara en akademisk vetenskaplig grad och vägen dit bör nås efter vetenskapliga studier och på grundval av vetenskapliga prestanda. Resultatet bör vinnas över en odontologie licentiatexamen, som är jämställd med motsvarande examina inom andra fakulteter.

För en högskola eller fakultet är det farligt, om de gradualavhandlingar, på vilka disputation sker, äro av låg kvalitet, varigenom doktorsgrad tilldelas personer, som icke äro vetenskapsmän och icke äga kapacitet till forskning. Ingen högskola kan helt skydda sig för dessa risker, men det ligger i den vetenskapliga forskningens intresse, att kontrollen göres så stark som möjligt och att vissa avgörande garantier finnas för att förhindra missbruk av doktorsdisputationen. Säkerligen skulle särskilda åtgärder, t. ex. förprovning av doktorsavhandling, i flertalet fall bli nödvändiga vid tandläkarinstitutet för att garantera tillbörlig kvalitet åt institutens disputationer och gradualavhandlingar. Detta skulle innebära, att man genomförde en förprovning till doktorsdisputationen, som även medgiver rättelse och komplettering. De sakkunniga ha tidigare omnämnt, att de icke anse en sådan förprovning förenlig med akademiska principer.

Behovet av en förprovning, om icke licentiatexamen fordrades, stod klart för de tekniska högskolorna, när dessa först genomförde doktorsdisputation för vinnande av teknologie doktorsgrad. För att säkerställa berättigade krav på doktorsavhandlingarnas kvalitet stadgades här en förprovning, som dels innebar en tentamen på ett vetenskapligt betonat kunskapsstoff, dels innebar skyldighet av ett vetenskapligt prestandum i form av en avhandling. Erfarenheten visade emellertid snart, att denna väg gav mindre tillförlitliga resultat i en del fall och i andra medförde betydande svårigheter. Efter ett par år lämnade därför de tekniska högskolorna denna anordning och införde, såsom tidigare framhållits, närmast enligt mönster av den naturvetenskapliga fakulteten, en teknologie licentiatexamen. Denna avlägges som tidigare refererats i två ämnen och motivet härtill är, att teknologiens läroämnen äro uppdelade i så många specialiteter, att minst två dylika måste stödja varandra.

De sakkunniga anse, att den nutida odontologien har nått en sådan ställning, att den har rätt att fordra självständig odontologie doktorsgrad åt de forskare, som godkänts på ett disputationsprov över en offentligt framlagd

gradualavhandling, och förorda därför införande av en *odontologie doktorsgrad*. Vid prövning av den väg, på vilken denna skall kunna vinnas, ha de sakkunniga på grundval av här lämnad redogörelse över licentiatexamen och disputationens rätt vid universitet och fackhögskolor samt därvid gjorda jämförelser med odontologiens problem funnit sig böra förorda, att en särskild *odontologie licentiatexamen* införes. Avlagd sådan examen skall utgöra förutsättningen för rätten att disputerä för odontologie doktorsgrad. Såsom närmare framgår av det följande, bör man därutöver tillämpa ett dispensförfarande.

Vad först beträffar arten av **odontologie licentiatexamen**, anse de sakkunniga, att denna bör anordnas i viss anslutning till de bestämmelser, som gälla för licentiatexamen inom ämne, tillhörande matematisk-naturvetenskaplig sektion av universitetens filosofiska fakulteter. Odontologie licentiatexamen bör alltså begränsas till ett ämne, ty den motivering, som föranlett de tekniska högskolorna att sammankoppla två närstående specialiteter, föreligger icke för odontologien. Läroområdet är, vad beträffar ämnena karieslära, proteslära och tandkirurgi synnerligen stort och sluter inom sig många grenar, som redan sträva efter specialisering. Det är vidare påtagligt, att odontologie licentiatexamen, såväl vad tentamen beträffar som även i fråga om den vetenskapliga avhandlingen, måste kunna begränsas till en specialgren inom något av de tre stora läroområdena. Man bör sålunda kunna bli licentiat i karieslära på en specialtentamen i internationellt godtagen litteratur, begränsad till det s. k. rotfyllningsproblemet — d. v. s. pulpans sjukdomar, dessas diagnos, patogenes och etiologi samt kirurgiska terapi — och en i anslutning härtill författad licentiatavhandling inom detta specialområde. Licentiatexamen kan också vara begränsad till t. ex. motsvarande litteratur över kariesproblemet och licentiatavhandlingen behandla någon specialgren av karies' kemi, bakteriologi eller patologi o. s. v. På samma sätt te sig förhållandena inom protesläran med dess uppdelning t. ex. på artikulationslära, på käkprotetik eller metallografi o. s. v. Inom tandkirurgien framträda gränsområdena till käkkirurgien, men i första rummet erbjuder parodontologien samma antal specialgrenar som kariesläran och dess forskningsfält. De mindre ämnena, odontologisk ortopedi och röntgendiagnostik, torde varterdera vara tillräckliga för licentiatexamen. Av det sagda framgår, att odontologie licentiatexamen bör begränsas till ett ämne och inom detta, vad såväl tentamen som vetenskapligt originalarbete beträffar, inriktas på specialgrenar av huvudämnet. Odontologie licentiatexamen bör vidare kunna avläggas icke endast i ovannämnda odontologiska ämnen, som företrädas av professorer, utan även i de tre ämnena, som företrädas av självständiga laboratorer, nämligen barntandvård, bettanalys med parodontoprotetik samt tandhistopatologi, varvid examinator utses av lärarrådet.

Den tandläkare, som önskar studera vidare för att avlägga odontologie licentiatexamen, bör ha ernått minst två betyg (med beröm godkänd) i tand-

läkarexamen i det ämne studierna avse. Den, som icke nått detta betyg men ändå önskar licentiera, bör begära förnyad tentamen hos vederbörande professor. Licentiand skall av professorn erhålla uppgift på den litteratur, över vilken han skall tentera i licentiatexamen; därjämte skall han med professorn överlägga om ämne för licentiatavhandlingen.

Utbildningsvägen över licentiatexamen till doktorsgraden är främst avsedd att fylla behovet av akademiska lärare och vetenskapliga forskare inom odontologien. Redan vid två tandläkarinstitut uppgår antalet professorer till 10 och antalet laboratorer till 14. Licentiatexamen måste vidare anses vara en lämplig examen för befattningar såsom kursgivande avdelningstandläkare, vilkas antal vid vartdera tandläkarinstitutet enligt de sakkunnigas förslag kommer att uppgå till ungefär 20. Inom folktandvården, särskilt lasarettstandvården och i viss utsträckning skoltandvården, finnas redan nu och komma i framtiden i större omfattning att finnas befattningar, där en vetenskaplig teoretisk skolning måste anses vara av värde vid sidan av en praktisk-klinisk utbildning. När antalet tandläkarinstitut i anslutning till 1946 års riksdags beslut kommer att uppgå till tre, blir professorernas antal 15, laboratorernas 21 och avdelningstandläkarnas cirka 60. Det är alltså tydligt, att det redan nu finnes och i framtiden i högre grad kommer att föreligga behov av en utbildning vid instituten, vilken direkt tager sikte såväl på teoretisk vetenskaplig och högkvalificerad utbildning, som på pedagogisk träning och praktisk-klinisk övning i ledande ställning. Med fördel för de studerande böra därför de fria vetenskapliga studierna till licentiatexamen kunna kompletteras med viss begränsad tjänstgöring såsom assistent åt vederbörande professor. Dylik frivillig assistenttjänstgöring bör begränsas till 12 timmars tjänstgöring per vecka och främst ägnas undervisningsarbetet på seminarierna. Under professors ledning bör licentianden här erhålla studieuppgifter inom sitt specialområde för att vid seminariet häröver lämna referat och kritiska översikter. Han bör därvid leda de studerandes seminarieövningar i de avsnitt, där dessa beröra eller falla inom nämnda uppgift. Den ersättning, som han genom denna assistenttjänstgöring erhåller, kan bidra till att ekonomiskt stödja hans studier. Ett visst antal licentiandstipendier bör därjämte ställas till förfogande.

Vid bedömandet av den tid studierna å licentiatexamen böra beräknas kräva, har man att tillse, å ena sidan, att fordringarna icke av lärarna uppskrivas alltför högt, å andra sidan, att tiden medger tillräckligt grundliga studier. Med beaktande av dessa synpunkter torde tiden för licentiatstudierna i vanliga fall kunna beräknas till fyra terminer. Inom denna period bör licentianden ha avlagt sin tentamen samt färdigställt licentiatavhandling. I publicerbart skick, helst såsom korrektur eller för tryckning färdigt manuskript, bör denna avhandling betygsättas av professorn samt därefter av denne, minst 14 dagar före lärarrådets sammanträde, inlämnas till detta med förslag till licentiatbetyg i ämnet. Fordran på avhandlingens publikation i facktidskrift bör vara fastställd i statuterna. Lärarrådet skall tillse, att av-

handlingen blir publicerad; statsbidrag böra ställas till förfogande för publikationskostnaderna.

De sakkunniga anse, att en forskningsundervisning bör tillrättaläggas för licentianderna inom de odontologiska ämnena. Denna undervisning förlägges lämpligen till seminarierna och i anslutning härtill hållna särskilda föreläsningar över aktuella forskningsproblem och forskningsmetoder.

Litteraturstudierna och avhandlingsarbetet kunna enligt överenskommelse med professorn i ämnet även utföras på annan plats än vid vederbörande tandläkarinstitut, exempelvis vid akademisk naturvetenskaplig eller medicinsk institution, kliniskt sjukhus eller centraltandpoliklinik etc. Under denna period bör licentianden stå i förbindelse med professorn för uppgifter rörande studiernas fortgång eller för att erhålla anvisningar och hjälp i forskningsarbetet.

De sakkunniga förorda, att från och med tidpunkten för den nya organisationens genomförande vid tandläkarinstituten odontologie licentiatexamen skall kunna avläggas vid tandläkarinstituten av den, som avlagt svensk tandläkarexamen och i övrigt uppfyllt de fordringar och examinationsprov, för vilka ovan redogjorts.

Vad angår införande av en **odontologie doktorsgrad** anföra de sakkunniga följande.

Den, som avlagt odontologie licentiatexamen har rättighet att utgiva och offentligent försvara disputationsavhandling för vinnande av odontologie doktorsgrad. De sakkunniga föreslå, att tandläkarinstituten beviljas rätt att till odontologie doktor efter lärarrådets hemställan till kansler få promovera den, som enligt för doktorsdisputation gällande normer av lärarrådet erhållit minst betyget godkänd på avhandlingen.

Sannolikt kommer det att finnas tandläkare, såväl sådana med examen enligt tidigare studieplan som ock med examen enligt den nya femåriga studieplanen, vilka vilja disputerar på gradualavhandling i syfte att nå odontologie doktorsgrad utan att ha avlagt odontologie licentiatexamen. Motiveringen härför kommer säkerligen att i flertalet fall vara den, att ifrågavarande tandläkare vid någon utländsk institution, vid naturvetenskaplig respektive medicinsk institution inom riket eller på annat sätt utfört studier och färdigställt en vetenskaplig avhandling, vilka studier av honom anses motsvara studierna till odontologie licentiatexamen. Han bör då få med insändande av sin gradualavhandling hos Kungl. Maj:t begära dispens från skyldigheten att avlägga odontologie licentiatexamen. Vid yttrandet över dylik dispensansökan bör lärarrådet värdera de studier, som åberopas motsvara odontologie licentiatexamen, men låta en sakkunnig förprövning av den inlämnade avhandlingens kvalitet avgöra sitt ställningstagande till begäran om dispens. Förprövningen bör ske enligt följande. Lärarrådet äger att omedelbart utse två sakkunniga inom det specialområde, avhandlingen avser, varvid sådana sakkunniga antingen kunna väljas bland lärar-

rådets medlemmar eller utanför lärarrådets krets. Dessa sakkunniga skola äga skyldighet att inom senast en månad efter datum för ansökan till lärarrådet inkomma med skriftligt och motiverat yttrande, huruvida avhandlingen är av den kvalitet, att sökandens krav att få disputerat på densamma på institutionen bör tillstyrkas. De sakkunnigas yttrande bör läggas till grund för lärarrådets beslut. Sedan kansler avgivit yttrande och Kungl. Maj:t meddelat beslut, äger lärarrådet utse opponent och fastställa dagen för disputationen.

IV. De sakkunnigas förslag.

Då de sakkunniga föreslå införandet av odontologie licentiatexamen och odontologie doktorsgrad vilja de sakkunniga, som anse det lämpligt, att examina vid tandläkarinstituten erhålla en foljdriktig benämning, föreslå följande ändrade benämningar på tandläkarkandidatexamen och tandläkarexamen, nämligen **odontologie kandidatexamen** respektive **odontologisk ämbetsexamen**. Benämningen odontologie kandidatexamen torde icke behöva någon närmare motivering. Namnet odontologisk ämbetsexamen är bildat i analogi med filosofisk ämbetsexamen och motiveras därav, att examen är en tjänste- eller ämbetsexamen, som medför rätt till legitimation som tandläkare.

Odontologie kandidatexamen.

I odontologie kandidatexamen skola ingå följande huvudämnen, i vilka tentamen avlägges, nämligen

- a) anatomi,
 - b) histologi med embryologi,
 - c) kemi,
 - d) fysik och fysiologi,
- samt följande specialkurser, som avslutas med slutförhör, nämligen
- a) speciell tandanatomi,
 - b) speciell tandhistologi,
 - c) propedeutisk bettlära,
 - d) allmän bakteriologi.

För examens avläggande skall studerande i dessa ämnen ha genomgått undervisningskurser, som bestämmas i av kanslern fastställd studieplan. Varje undervisningskurs avslutas med tentamen, respektive slutförhör i ämnet. Därvid tilldelas den studerande ett graderat betyg. För erhållande av odontologie kandidatexamen erfordras minst betyget godkänd i tentamen, respektive slutförhör, i vart och ett av de i examen ingående ämnena.

Odontologisk ämbetsexamen.

I odontologisk ämbetsexamen skola ingå följande ämnen, i vilka tentamen avlägges, nämligen

- a) karieslära,
- b) proteslära,

- c) tandkirurgi,
- d) odontologisk ortopedi,
- e) röntgendiagnostik,
- f) allmän patologi,
- g) farmakologi,

samt följande ämnen, som avslutas med slutförhör, nämligen

- a) allmän kirurgi,
- b) intern medicin,
- c) tandhistopatologi,
- d) barntandvård,
- e) bettanalys med parodontoprotetik,
- f) materiallära.

Dessutom fordras intyg om genomgången kurs i nedanstående ämnen

- a) speciell bakteriologi,
- b) topografisk anatomi,
- c) öron-, näs- och halssjukdomar,
- d) social odontologi.

Studerande, som erhållit tjänstgöringsbetyg från tandläkarinstitutets polikliniker och laboratorier, äger avlägga tentamen, respektive undergå slutförhör, i det ämne, som den fullgjorda tjänstgöringen avser. Därvid tilldelas den studerande graderat betyg. För erhållande av odontologisk ämbetsexamen erfordras minst betyget godkänd i tentamen, respektive slutförhör, i vart och ett av de i examen ingående ämnena jämte intyg om genomgångna kurser i övriga ämnen.

Odontologie licentiatexamen.

De sakkunniga föreslå, att vid tandläkarinstitutet inrättas en odontologie licentiatexamen efter i huvudsak följande riktlinjer.

1. Den tandläkare, som önskar avlägga odontologie licentiatexamen, bör ha ernått minst två betyg (med beröm godkänd) i tandläkarexamen eller odontologisk ämbetsexamen i det ämne studierna avse. Den, som icke nått detta betyg men ändå önskar licentiera, bör begära förnyad tentamen hos vederbörande professor.

2. Licentiatstudierna beräknas i regel omfatta fyra terminer och avslutas med en examen, i vilken ingår tentamen över litteratur inom specialområdet samt licentiatavhandling inom något av de områden, som tillhöra ämnet.

3. Licentianden uppgiver för professorn, vilken specialgren inom läroområdet, som han ämnar ägna sina studier och anvisas därefter av professorn den litteratur, över vilken tentamen skall ske. Licentianden överlägger om ämnet för licentiatavhandlingen med professorn, som övervakar och leder licenciandens forskning.

4. Sedan tentamen avlagts, överlämnar professorn licentiatavhandlingen i publicerbart skick med förslag till betyg i licentiatexamen till lärarrådet

minst 14 dagar före lärarrådets sammanträde. Hos lärarrådet anholder licentiaten att med stöd av godkänd tentamen och inlämnad licentiatavhandling av lärarrådet erhålla licentiatexamen.

Odontologie doktorsgrad.

De sakkunniga föreslå, att tandläkarinstitutet erhålla rätt att utdela odontologie doktorsgrad till odontologie licentiat, som vid tandläkarinstitut fullgjort vederbörligt disputationssprov. Disputation bör ske och bedömas enligt samma grunder, som gälla för disputation vid universitet och karolinska institutet. Odontologie doktorsgrad bör även kunna utdelas till den, som vid tandläkarinstitut fullgjort vederbörligt disputationssprov och som av Kungl. Maj:t erhållit dispens från odontologie licentiatexamen. Gradualavhandlingen skall i detta fall ha varit föremål för en förprövning av därför särskilt utsedda sakkunniga.

Kap. 4. Åtgärder för främjande av den odontologiska forskningen.

Som framhållits i de direktiv, som angivits i statsrådsprotokollet den 18 februari 1944 för tandläkarutbildningssakkunniga, har tandläkarinstitutet till uppgift ej blott att meddela undervisning utan även att bedriva odontologisk vetenskaplig forskning. Denna forsknings inriktning och resultat kunde ha en genomgripande betydelse för tandvårdens planering och därmed för folkhälsan i stort. Vid utredningen borde sambandet mellan undervisning och forskning beaktas och planeringen av tandläkarutbildningen läggas så, att det vetenskapliga intresset hölles uppe, forskningen möjliggjordes och undervisningen stimulerades genom att både lärare och elever komme att stå i levande kontakt med det aktuella forskningsarbetet. Åt den svenska odontologien borde möjligheter beredas att efter förmåga göra en insats också på det internationella området.

De sakkunniga framhöllo i sitt betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. del I vid diskussionen om frågan om den allmänna patologiens ställning i förhållande till tandpatologien följande:

»Forskningen inom tandpatologien är av avgörande betydelse för klarläggandet av de stora folksjukdomar, som tandsjukdomarna utgöra. Det hade därför varit önskvärt att just inom en sådan professur kunna bereda plats för största möjliga forskningsuppgift vid sidan om undervisningsuppgifterna. Med hänsyn härtill hade det varit att föredraga, om man kunnat begränsa professuren till tandpatologien, varigenom denna kunnat bliva såväl en undervisnings- som en forskningsprofessur. Genom att även lägga undervisningen i allmän patologi under denna professur blir undervisningsuppgiften så stor, att forskningsmöjligheten får en förhållandevis alltför ringa plats. Hänsyn till möjligheten att snabbt och praktiskt genomföra en ny kvalitativt förbättrad studieplan samtidigt med den kvantitativa utvecklingen har varit bestämmande för de sakkunniga, då dessa likväl föreslå, att vid vardera tandläkarinstitutet inrättas en professur i patologi med den dubbla undervisningsuppgiften i allmän patologi och i tandpatologi.»

I yttrande över de sakkunnigas betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m., del I, förordade de odontologiska fackmännen enhälligt inrättandet av en forskningsprofessur rörande tandsjukdomarna.

Landshövding Conrad Jonsson, som anmodats verkställa en överarbetning av de sakkunnigas förslag angående tandläkarutbildningens organisation i syfte att nedbringa kursplanens och studietidens längd, framhöll i sin promemoria angående resultatet av denna bearbetning, att fackmännen enhälligt förordat inrättande av en forskningsprofessur, men att ett ställningstagande från hans sida fölle utanför ramen för hans uppdrag. Till landshövding Jonssons promemoria hade fogats en av docenten G. Bremer utarbetad motivering för inrättandet av en professur för odontologisk forskning, i vilken pekades på tandsjukdomarnas alltmer ökade utbredning. Om någon gräns skulle

kunna sättas härför, måste energiska åtgärder vidtagas för utforskande av verksamma profylaktiska åtgärder. Då tid och anslag icke stått till förfogande, hade detta forskningsområde hittills icke kunnat bearbetas med erforderlig kraft. Om tandvårdsfrågan skulle bringas närmare sin lösning, borde forskningen genom statsmakternas försorg främjas genom inrättandet av en särskild forskningsprofessur, villkens innehavare borde ha tillgång till ett väl utrustat laboratorium jämte nödig personal.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 241/1946 har chefen för ecklesiastikdepartementet framhållit betydelsen av att åtgärder vidtagas till tandsjukdomarnas bekämpande och utforskande, men förklarat sig icke vilja för det dåvarande taga ställning till frågan om inrättande av en forskningsprofessur. Departementschefen förutsatte dock, att de sakkunniga skulle ägna detta spörsmål förnyad uppmärksamhet och framlägga de förslag, vartill de kunde finna anledning.

Kungl. Maj:t har i brev till statskontoret den 29 juni 1946 fäst de sakkunnigas uppmärksamhet bland annat på vad chefen för ecklesiastikdepartementet i ovannämnda proposition anfört beträffande frågan om inrättandet av en forskningsprofessur rörande tandsjukdomarna.

De sakkunniga, som till fullo inse det betydelsefulla i att den odontologiska forskningen erhåller allt det stöd, som staten kan giva, lämna här en redogörelse för de omständigheter, under vilka den odontologiska forskningen hittills bedrivits i landet och framlägga därefter de förslag, som enligt de sakkunnigas mening innebära det effektivaste och mest rationella sättet att främja den odontologiska forskningen.

Den odontologiska forskningen i Sverige har fram till det sist förlupna året befunnit sig i ett nödläge såsom knappt någon vetenskaplig forskningsverksamhet inom landet. Detta har i hög grad berott på bristande förståelse för denna forsknings betydelse men medverkat har också att de odontologiska lärarna saknat tillräcklig tid att ägna åt forskningsarbete. Vidare har forskningen i stort sett saknat understöd åt biträden, materiel och övriga utgifter för djurexperiment, laboratorieundersökningar och kliniska studier. De bidrag på några tusental kronor årligen, som kårorganisationernas fonder kunnat lämna, ha mera varit att betrakta såsom hedersbevisning eller uppmuntringspris än understöd för vetenskaplig forskning i egentlig bemärkelse. Tillfälliga bidrag från medicinska fonder, allmänna kulturfonder, industrier liksom från enskilda kårmedlemmar ha även förekommit. Att den odontologiska forskningen i Sverige intagit en hög nivå och vunnit internationellt erkännande har främst berott därpå, att inom och utom tandläkarinstitutet ett fåtal idealister, för vilka vetenskaplig forskning varit ett intresse av sådan storleksordning att alla andra intressen fått vika, genom stora ekonomiska uppoffringar kunnat hålla det vetenskapliga arbetet i gång. På grund av nödvändigheten för de odontologiska forskarna att ägna ökad tid åt undervisning och annan verksamhet samt andra samverkande omständigheter har emellertid denna ställning icke kunnat upprätthållas. Den stimulans till vetenskaplig

forskning, som inrättandet av professurer och andra befattningar inom odontologien inneburit, har först under de senare åren tillkommit.

Då emellertid erfarenheten visat, att den medicinska forskningen inom Sverige, trots det faktum att densamma ägde fonder för understöd av vetenskaplig forskning med betydande belopp, icke kunde hålla jämn takt med utvecklingen i de stora kulturstaterna, beslöt 1945 års riksdag att ställa ett belopp av en miljon kronor till förfogande för främjande av medicinsk forskning, varvid odontologien inbegreps inom medicinen. Under år 1945/46 tilldelades tandläkarinstitutet därav ett belopp av 50 000 kronor till understöd av därstädes bedriven medicinsk forskning; därjämte ställdes fyra doktorandstipendier på sammanlagt 10 000 kronor till institutets förfogande. Statens medicinska forskningsråd har under året utdelat omkring 23 000 kronor till odontologiska forskare utanför institutet. Sammanlagt har sålunda i understöd åt odontologisk forskning under året 1945/46 av staten givits omkring 83 000 kronor. Den odontologiska forskningens ekonomiska betingelser äro sålunda för närvarande relativt gynnsamma. De sakkunniga förutsätta, att det nya eller de nya institut, som nu kommer att upprättas, får samma anslag av sammanlagt 60 000 kronor årligen för institutens vetenskapliga verksamhet, vilket under år 1945/46 utgått till tandläkarinstitutet. De sakkunniga ha i sitt betänkande, del I, förordat detta. Sannolikt kommer det nya institutet eller de nya instituten att för besättande av lärarplatserna taga de svenska odontologiska forskarbegåvningarna i anspråk så, att tillgången på framstående forskare utanför institutens ram blir relativt obetydlig. Vad lokaler och laboratorieutrustning beträffar erbjuder tandläkarinstitutet i Stockholm i begränsad omfattning och det nya institutet i Malmö i fullständig omfattning vad som för närvarande med måttliga anspråk kan begäras på området.

Under det medicinska forskningsrådets ledning ha åtgärder vidtagits för planläggning och kostnadsberäkning av samverkande forskningar över tand-sjukdomarna, i första hand kariesproblemet. Inom olika delar av landet hålla för närvarande olika forskningsgrupper på med att studera detta. Även parodontopati kommer, enligt vad som planerats, att senare bli föremål för likartat studium.

Den största svårigheten för den odontologiska forskningen i Sverige synes för närvarande icke ligga i brist på medel, utan i brist på forskare av tillräcklig kapacitet. Härvidlag har emellertid under senare år ävenledes inträtt en ljusning, i det att en rad unga odontologer med kvalitativt högtstående avhandlingar dokumenterat sin vetenskapliga skicklighet. Dessa odontologer torde i framtiden komma att bindas vid de svenska tandläkarinstituterna såsom professorer eller laboratorer. Under sådana förhållanden framträder till sist såsom det avgörande önskemålet för ytterligare främjande av den odontologiska forskningen i riket, att de professorer, laboratorer och andra lärare vid de olika instituten i riket, vilka visa utmärkt vetenskaplig skicklighet, också bli i tillfälle att ägna tillbörlig tid åt den vetenskapliga forsk-

ningen. De löpande arbetsuppgifterna vid ett tandläkarinstitut dels i form av administrativa göromål för avdelningens patientvårdande verksamhet, dels i form av föreläsningar och tentamina, äro nämligen av sådan omfattning, att endast ringa tid återstår för vetenskapligt arbete, även om vederbörande professor avstår från privatpraktik.

De förslag, som framlagts om inrättande av en forskningsprofessur, gå inte närmare in på professurens omfattning och uppgift. Inom odontologien förefinnas i själva verket flera olika forskningsgrenar såväl inom grundforskningen som inom målforskningen. En enda forskningsprofessur skulle endast kunna företräda en större eller mindre del av en av dessa forskningsgrenar.

Med hänsyn till vad ovan anförts, finna de sakkunniga, att vissa skäl tala mot inrättandet av en särskild forskningsprofessur, samt att den odontologiska forskningen skulle bättre och mera allsidigt främjas på andra vägar. De sakkunnigas förslag om villkor för lärares tjänstledighet, som nedan framlägges, är i själva verket en form för forskningsprofessur, som vida bättre tillgodoser forskningens allsidiga behov än en särskild professur, som av naturliga skäl måste knytas till allenast ett visst begränsat område.

Det må framhållas, att samtliga professorer och laboratorer vid det nuvarande och vid de planerade tandläkarinstituten få sina befattningar efter var på sitt håll dokumenterad skicklighet som forskare inom skilda avsnitt av odontologien. De måste därför samfällt bäst representera den odontologiska forskningen i landet. De bästa och mest allsidiga forskningsmöjligheterna borde därför skapas, om varje ämnesrepresentant hade goda möjligheter till vetenskapligt arbete på sin institution och möjligheter till samarbete med övriga kollegor samt med universitetens medicinska och naturvetenskapliga institutioner.

De sakkunniga ha övervägt olika möjligheter för att bereda professorer och laboratorer ledighet från undervisningen för att under någon tid mera odelat kunna ägna sig åt forskning.

Därvid har diskuterats det system, som vanligen tillämpas vid de amerikanska universiteten, där varje lärare automatiskt är tjänstledig från undervisningsarbetet vart sjunde år för att ägna sig åt fortsatt utbildning och forskning. En motsvarande anordning kunde tänkas införd vid tandläkarinstituten, så att varje professor eller laborator erhöles full ledighet från sitt undervisningsarbete under exempelvis en termin varje treårsperiod.

De sakkunniga kunna emellertid ej förorda ett system, varigenom en regelbunden tjänstledighet medges varje lärare, oberoende av värdet av de forskningsuppgifter, som han har för händer. Att föredraga är en ordning, varigenom endast lärare med utmärkt skicklighet beredas möjlighet till tjänstledighet för genomförande av en viss konkret vetenskaplig arbetsuppgift.

Tjänstledigheten bör för varje gång kunna medgivas av kansler för en termin i sänder. Under särskilda omständigheter bör tiden för tjänstledigheten kunna förlängas, där undersökningens vikt och art därtill föranleda. I undantagsfall bör ledigheten kunna uppgå till sammanlagt högst tre år i sträck.

Om tjänstledigheten omfattar två terminer i sträck, bör den givetvis omfatta även mellanliggande ferier. Under tjänstledighetsperioden bör läraren få helt bibehålla sina avlöningsförmåner och få kvarstanna i de arbetslokaler och laboratorier, vilka äro nödvändiga för fullgörande av forskningsuppgiften. Från anslaget till främjande av medicinsk forskning vid instituten bör läraren vidare få förhandsrätt till medel för avlönande av behöfliga biträden och för att täcka material- och laboratoriekostnader. Sådana medel bör han också kunna få från statens medicinska forskningsråd. Det är av största vikt att en lärare, som beviljats tjänstledighet enligt dessa grunder, odelat ägnar sig åt den föresatta forskningsuppgiften och under denna tid icke splittrar sig på andra arbetsuppgifter. Han bör kunna av medicinska forskningsrådet få skälig ersättning för de extra inkomster, från vilka han måste avstå, såsom från privatpraktik, läroboksförfattande och dylikt. Någon utfästelse härtill kan dock inte givas annat än av medicinska forskningsrådet efter prövning i varje särskilt fall. Under tjänstledighetsperioden för detta vetenskapliga arbete uppehålls tjänsten av vikarie. Kostnaden härför begränsas till vikariatsersättning till vikarien jämte dennes lön. Om t. ex. ledigheten gäller en professor, kan kostnaden efter nuvarande avlöningsgrunder beräknas uppgå till omkring 8 200 kronor om året. Härtill komma tilläggen. Om vid varje tandläkarinstitut ett förslagsanslag på ungefär detta belopp ställes till förfogande för vikariatsersättning, så att en professor eller laborator kan ägna hela sin tid till en konkret vetenskaplig arbetsuppgift, för övrigt understödd av medicinska forskningsrådet och institutmedel, bör härigenom enligt de sakkunnigas uppfattning den bästa hjälpen åt odontologisk vetenskaplig forskning åstadkommas. Ansökan om ledighet bör vara åtföljd av motiverad arbetsplan och lärarrådet bör yttra sig i ärendet. För varje termin, under vilken ledighet åtnjutits, bör redogörelse vid terminens slut till kanslern ingivas om det vetenskapliga arbetets fortgång och resultat, över vilken redogörelse lärarrådets yttrande skall inhämtas.

I likhet med vad som nu gäller för universiteten och karolinska institutet, böra till tandläkarinstituten både för forskningens främjande och för säkerställande av lärarkårens rekrytering knytas docent- och forskarstipendier.

De sakkunniga föreslå, att för odontologien bör reserveras ett visst antal docentstipendier för de rent odontologiska ämnena, två för tandläkarinstitutet i Malmö och tre för tandläkarinstitutet i Stockholm.

Vidare anse de sakkunniga, att forskarstipendier böra reserveras till ett antal av två för båda tandläkarinstituten gemensamt.

Den relativt höga standard, som den nutida svenska odontologien särskilt i dess praktiskt kliniska utövning lyckats hävda, har emellertid, utom av grundläggande teoretiskt vetenskapligt arbete, även i hög grad varit beroende av ett livligt personligt utbyte av vetenskapliga och kliniskt praktiska rön med framstående målsmän för odontologien i andra kulturländer. Detta gäller i särskilt hög grad U. S. A. samt de skandinaviska länderna och det tidigare Tyskland. Kontakten med utlandet har förmedlats dels genom av

tandläkarorganisationerna inbjudna föredragshållare och kursgivare, dels genom svenska tandläkare, som i utlandet bedrivit studier, till största delen bekostade med egna medel. Det kan förmodas, att i samband med tandläkarkårens successiva inordnande i den allmänna sociala hälsovården möjligheterna kunna komma att minskas för den enskilde tandläkaren att för egna medel bedriva sådana för hela den svenska odontologien betydelsefulla specialstudier. Då en livlig förbindelse med och en god kännedom om den odontologiska forskningen i andra kulturländer är av största betydelse för den svenska tandvårdens utveckling och effektivitet, måste man räkna med, att av därför tillgängliga medel, från medicinska forskningsrådet eller eljest, möjligheter beredas dels att inbjuda utländska framstående forskare som föreläsare här i landet, dels att utdela stipendier åt meriterade svenska tandläkare för att i utlandet bedriva studier såväl beträffande den odontologiska forskningen som dess praktiska tillämpning.

Med hänsyn till vad i detta kapitel anförts, förorda de sakkunniga, att medel för i nedanstående fem punkter angivna ändamål ställas till förfogande. Såvitt angår tandläkarinstitutet i Stockholm böra medlen disponeras från och med budgetåret 1947/48 och, såvitt angår tandläkarinstitutet i Malmö, från och med budgetåret 1948/49.

1) Till vart och ett av tandläkarinstituterna utgår ur reservationsanslaget Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter ett belopp av 50 000 kronor årligen för institutets vetenskapliga verksamhet, med vilket belopp anslaget bör höjas från och med budgetåret 1948/49;

2) till vart och ett av tandläkarinstituterna utgår ur reservationsanslaget Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre medicinska studier vid universiteten m. fl. läroanstalter ett belopp av 10 000 kronor årligen till fyra doktorandstipendier vid institutet, med vilket belopp anslaget bör höjas från och med budgetåret 1948/49;

3) för vart och ett av tandläkarinstituterna ställes ett anslag av 8 200 kronor till förfogande för att bereda en lärare i professors eller laborators ställning befrielse från undervisningsverksamheten för genomförande av konkreta vetenskapliga arbetsuppgifter;

4) för tandläkarinstitutet i Malmö reserveras tills vidare två och för tandläkarinstitutet i Stockholm tills vidare tre docentstipendier i de rent odontologiska ämnena;

5) för båda tandläkarinstituterna gemensamt reserveras två forskarstipendier.

Kap. 5. Om vissa studiekostnader för elever vid tandläkarinstituten.

Elevernas studiekostnader vid tandläkarinstitutet i Stockholm uppskattas för närvarande enligt en av odontologiska föreningen år 1945 gjord utredning till 29 000 kronor. Även om de sakkunniga sakna möjlighet att helt verifiera denna uppskattning, torde det vara ostridigt, att tandläkarelevernas studiekostnader tillhöra de allra högsta för en studietid av fyra till fem år.

I terminsavgifter till karolinska institutet för de prekliniska terminerna erläggas 150 kronor per termin samt i terminsavgifter till tandläkarinstitutet 200 kronor per termin. Härutöver komma i examensavgifter för tandläkarkandidatexamen 45 kronor och för tandläkarexamen 100 kronor.

Kostnaderna för förbrukningsinstrument och förbrukningsmaterial samt för annat instrumentel, som är erforderligt för utbildningen, bestridas av eleverna och torde för närvarande kunna uppskattas till sammanlagt omkring 4 000 kronor. Härav beräknas 3 000 kronor för förbrukningsinstrument och förbrukningsmaterial. Det bör dock redan här framhållas, att den del av patientavgifterna, vilken för närvarande tillfaller eleverna, avsetts i princip skola täcka dessa senare kostnader.

De läroböcker, som erfordras för studierna, synas vara relativt dyra samt svåra att anskaffa. Bristen på goda läroböcker utgör ett hinder för studiernas bedrivande, och läroböckerna måste under nuvarande förhållanden ofta ersättas med kompendier, vilka även de utgöra en förhållandevis stor utgiftspost för eleverna. Omkostnaderna för tvätt tillhör även de större utgiftsposterna.

Till dessa kostnader kommer så den väsentligaste posten i elevernas studiekostnader, nämligen levnadsomkostnaderna, vilka i Stockholm torde ligga på en avsevärt högre nivå än i övriga städer med universitet eller högskolor. Slutligen erinra de sakkunniga om att till studiekostnaderna för tandläkarexamen även bör räknas de betydande utgifter för betygs- och ämneskompletteringar, som hittillsvarande intagningssystem medfört för eleverna vid tandläkarinstitutet.

I de sakkunnigas betänkande del I anfördes, att de sakkunniga preliminärt diskuterat möjligheten att avskaffa terminsavgifterna vid tandläkarinstituten. De sakkunniga hade emellertid icke tagit definitiv ställning till denna fråga men upptogo icke terminsavgifter såsom en inkomst i beräkningarna till den omkostnadsstat, vilken de sakkunniga där framlade. I remissyttrandena över de sakkunnigas betänkande anförde ett flertal myndigheter och organisationer, att bland annat terminsavgifterna borde slopas.

Det kan i detta sammanhang framhållas, att svenska landstingsförbundet i underdänig skrivelse den 22 oktober 1946 hos Kungl. Maj:t anhållit, dels att

terminsavgifterna vid tandläkarinstitutet måtte slopas, dels att tandläkarinstitutet måtte förses med all för undervisningen erforderlig instrumentuppsättning m. m. att med nyttjanderätt tillhandahållas de studerande utan särskild kostnad för dessa. Denna skrivelse har remitterats till de sakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt de sakkunniga givna uppdraget.

I. De sakkunnigas principinställning.

Chefen för ecklesiastikdepartementet har med stöd av bemyndigande av Kungl. Maj:t den 29 november 1946 tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa utredning angående frågan om universitets- och högskolestudenternas ekonomiska och sociala förhållanden och i direktiven angivit, att dessa sakkunniga icke böra begränsa sin utredning till att avse endast statsuniversitetet, karolinska institutet och de s. k. fria högskolorna, utan även böra ingå på de studentsociala förhållandena vid de s. k. fackhögskolorna.

Oaktat sålunda dessa problem äro föremål för utredning av särskilda sakkunniga, anse sig 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga oförhindrade att här framlägga förslag till en rad åtgärder i syfte att nedbringa studiekostnaderna för eleverna vid tandläkarinstitutet. Eftersom dessa studiekostnader äro förhållandevis höga och eftersom tillströmningen av elever till tandläkarinstitutet bör regleras så, att icke studiekostnaderna spärra vägen till studier för någon grupp av studenter, anse de sakkunniga det nämligen befogat, att i varje fall föreslå sådana åtgärder, att eleverna vid tandläkarinstitutet likställas med eleverna vid universitetet.

Det är därvid oundgängligt, att ökade krav ställas på staten. Samtidigt är det mycket angeläget tillse, att icke fri tillgång till undervisningsmaterial m. m. leder till förminskad ansvarskänsla hos eleverna vid tandläkarinstitutet. Detta är desto viktigare, som det allmänna inte endast har kostnader för undervisningsmaterial under utbildningstiden utan även har betydande kostnader för det material och det instrumentel, som den färdigutbildade tandläkaren omhänderhar i folktandvården. Det synes de sakkunniga vidare angeläget, att icke den kontroll, som kan anses erforderlig för att tillhandahålla eleverna fri tillgång till undervisningsmaterial m. m. under utbildningstiden, blir för komplicerad.

II. Termins- och examensavgifter.

Med hänsyn till dels vad här tidigare anförts, dels att de sakkunniga föreslagit, att tandläkarinstitutet i Stockholm skall anknytas till karolinska institutet och tandläkarinstitutet i Malmö till universitetet i Lund, förorda de sakkunniga, att *elever vid tandläkarinstitutet icke skola erlägga terminsavgifter vare sig under de prekliniska eller under de propedeutisk-kliniska studierna*. Avskaffandet av terminsavgifterna synes böra ske från och med höstterminen 1947. Detta innebär, att i tandläkarinstitutets i Stockholm budget en årlig inkomstpost om cirka 220 000 kronor sålunda bortfaller.

De sakkunniga förorda vidare, att — likaledes från och med höstterminen 1947 — *examensavgifterna vid tandläkarinstitutet skola fastställas till samma belopp, som för närvarande utgå vid medicinska fakulteten vid universitetet i Lund, respektive karolinska institutet, för motsvarande examina.*

III. Kostnader för instrument och material.

Vad först angår det **instrumentel**, som på tandläkarinstitutet skall användas vid kurser och patientbehandling och som icke är att betrakta såsom fast utrustning eller förbrukningsinstrumentel, ha de sakkunniga i samråd med utrustningskommittén för tandläkarinstitutet i Malmö uppgjort en särskild förteckning, jfr bil. 1. De sakkunniga anse, att *kostnaderna för i denna förteckning upptaget instrumentel icke lämpligen böra åvila eleverna, utan bestridas av staten.*

Följande förfaringssätt bör användas. Till varje arbetsplats inköpes en utrustning av sådant instrumentel, vilken vid arbetets början kvitteras av eleven. Instrumentelet märkes med lämplig code för inköpsår, avdelning och arbetsplatsens nummer. Under kurstiden vårdas detta instrumentel av eleven själv, som mot institutet svarar härför, men som under patientbehandlingsperioderna får hjälp av anställda tandsköterskor med sterilisering och övrig skötsel. Därvid bör instrumentens slitage följas med särskild uppmärksamhet. De reparationer, som kunna utföras på institutens reparationsverkstad, verkställas där, eljest sändas instrumenten till dentalfirmorna för nödvändiga reparationer. Vid slutet av varje kurs eller terminstjänstgöring omhändertager reparatören instrumentelet, genomgår detta, låter verkställa erforderliga reparationer och föreslår för ekonominämnden till kassering sådana instrument, som äro förslitna. Reparatören upprättar en förteckning över behöflig nyanskaffning, vilken efter ekonominämndens godkännande sker genom institutets försorg. På så sätt kunna eleverna vid nästa kurs eller tjänstgöring tillförsäkras samma goda instrumentuppsättning.

De sammanlagda kostnaderna för inköp av sådana instrumentutrustningar vid årskurser om 80 à 100 elever ha de sakkunniga beräknat uppgå till approximativt 250 000 kronor. Kostnaderna för de årliga nyinköpen påverkas i hög grad av det sätt, på vilket eleverna hantera dessa instrumentuppsättningar. De sakkunniga anse, att staten måste skydda sig mot att eleverna genom vårdslöshet och slarv förstöra eller förskingra de dyrbara instrument, som med nyttjanderätt ställts till deras förfogande. Härför tala icke endast ekonomiska skäl, utan även nödvändigheten av att från början fostra den blivande tandläkaren till insikt om de betydande värden, vilka han i en framtid kommer att förvalta på egen hand eller under tjänstemannaansvar. Det torde under sådana omständigheter icke vara tillräckligt att söka vinna erforderlig garanti mot missbruk enbart genom judiciellt förfarande eller genom disciplinära åtgärder. De sakkunniga föreslå, att *varje elev vid tredje terminens början åläggas hos ekonominämnden deponera en garantisumma av 200 kronor, genom vilken i första hand täckas kostnader för onormalt slitage, för-*

störing eller förskingring av utkvitterade instrument. Om eleven behandlar dessa varsamt, återfår han beloppet ograverat vid avlagd examen. Föreligger onormalt slitage, förstöring eller förskingring av instrument, uttages ersättning härför vid slutet av varje termin i första hand av den deponerade garantisumman, varefter eleven är skyldig att ånyo täcka beloppet till 200 kronor.

Under förutsättning av att ifrågavarande instrumentuppsättningar användas med omsorg och att känsla av ansvar inför det material, som staten ställer till förfogande, bibringas eleverna, anse de sakkunniga, att de årliga kostnaderna för ersättning av förslitna instrument torde kunna begränsas till 100 000 kronor vid varje institut.

Vad därefter angår problemet om **förbrukningsinstrument**, såsom borrh, spetsar, trissor, hjul, strips m. m., samt **förbrukningsmaterial**, såsom kofferdam, amalgam, silikat, cement, guld, platina, porslinsmassor, tänder, kautschuk, konsthartser, avtrycksmedel m. m., bör detta problem i första hand ses i sammanhang med patientavgifterna. Såsom de sakkunniga i sitt betänkande del I framhållit, inbetala patienterna till institutet efter erhållet kostnadsförslag den del av beloppet, som skall tillfalla staten, och efter behandlingens slutförande och godkännande den del, som tilldelas eleven. Den senare delen utgör i medeltal tre fjärdedelar av summan och avser att täcka elevens kostnader för förbrukningsinstrument och material. Då materialkostnaderna under senare år starkt stegrats och patienten understundom torde underlåta fullgöra sin avgiftsskyldighet till eleven, förekommer det, att kostnaderna för arbeten på patient i många fall delvis få vidkännas av eleven. Detta synes icke vara en rimlig anordning. Därtill kommer, att bland annat institutens inordning i folktandvården kan komma att medföra vissa förändringar i institutens taxepolitik. Så t. ex. innebär för Malmöinstitutets vidkommande den kostnadsfria behandlingen inom barntandvården, att särskilt anslag för förbrukningsartiklar till detta institut måste beräknas för detta ändamål. Vidare bör erinras om att undervisningen på de olika avdelningarna mången gång fordrar, att patientbehandlingar utföras i sådan omfattning och av sådan art, att det vårdsökande klientelet icke har möjlighet att enligt gällande taxa betala vården. Anslag för dylika behandlingar ha hittills icke stått till institutets förfogande.

Under dessa omständigheter anse de sakkunniga, att *kostnader för förbrukningsinstrument och material böra bestridas av staten och att dessa utgifter i första hand böra täckas av de vid instituten upptagna, av ekonominämnderna förvaltade patientavgifterna. Eleverna skola icke längre äga uppbära någon andel av dessa avgifter.*

Även de förbrukningsartiklar, som användas vid fantomkurser eller vid övriga kurser, där patientbehandling icke ingår, böra ställas till elevernas förfogande och om möjligt bestridas av de influenta patientavgifterna. I den mån dessa icke förslå för nämnda ändamål böra lärarråden äska anslag för täckande av skillnaden.

De sakkunniga ha diskuterat i nedanstående punkter framlagda alternativa

principer för det sätt, på vilket instituten med utnyttjande av influtna patientavgifter och anslag för täckande av skillnaden kunna ställa förbrukningsinstrument och förbrukningsmaterial till elevernas förfogande.

1. Vad de kurser beträffar, i vilka patientbehandling icke ingår, kan för varje kurs ekonominämnden av kursgivaren infordra ett förslag över storleken av det belopp, som förbrukningsinstrument och förbrukningsmaterial draga. Eleverna inköpa själva dessa instrument och material och få ersättning med det för kursen fastställda beloppet, när de godkännts på kursen i fråga och fått betyget inskrivet i sin studiebok. Inskrivet betyg berättigar sålunda eleven till att utkvittera fastställt belopp.

Vad beträffar kurser och tjänstgöringar, som bygga på patientbehandling, skulle för varje fall, som eleven erhåller till behandling, enligt fastställda beräkningsnormer angivas det belopp, eleven äger att utkvittera, när fallet blivit färdigt, uppvisat och godkänt. Enligt detta alternativ inköper sålunda eleven själv förbrukningsmaterial och instrument. Om patienten utan elevens vållande avbryter behandlingen, bör eleven erhålla det belopp för förbrukningsinstrument och material, som enligt patientkortet tillkommer honom för utförda arbeten och behandlingar.

2. Ett annat sätt för tillhandahållande av förbrukningsinstrument och förbrukningsmaterial består däri, att eleverna vid varje behov av nya borrar, spetsar, trissor och annat eller vid användning av amalgam, cement, ädla metaller, tänder, kautschuk eller dylikt hänvända sig till en dentalfirma för att där på statens bekostnad erhålla behövt instrument eller material. Detta fordrar emellertid en synnerligen omfattande kontroll. Systemets fördel ligger självklart därunder, att eleven icke behöver sätta sig i skuld för inköp av förbrukningsinstrument och förbrukningsmaterial. De inom instituten befintliga dentaldepoterna skulle hålla den personal, som vore behövt för distributionen av förbrukningsinstrument och material. Såsom förutsättning torde gälla, att staten träffar överenskommelse förslagsvis för varje läsår angående kostnaderna för olika instrument och förbrukningsartiklar.

3. Ett tredje alternativ bygger på samma allmänna grunder, som angivits under punkt 2, men i detta fall inköpa instituten själva förbrukningsmaterial och instrument. Därvid erfordras tillräcklig, av staten anställd personal inom instituten för att övervaka dessa lager, verkställa utdelning och sköta kontrollen av tilldelningen till varje elev.

4. Ett fjärde alternativ förutsätter, att ekonominämnderna efter hörande av odontologiska föreningens ledning och representanter för dentalfirmorna uppgöra en beräkning av det totalbelopp, vartill kostnaderna för förbrukningsinstrument och -material uppgå för en elev, som genomgått hela utbildningen vid tandläkarinstituten. Detta belopp skall sålunda anses motsvara ett godtagbart medelvärde över oundgängligen behövt kostnader för förbrukningsinstrument och -material under samtliga kurser och tjänstgöringar. När eleven avlagt sin examen, betalar institutet räkningar över dylika utgifter

enligt fastställt formulär med ett belopp, som uppgår till högst detta medelvärde. Ingen utbetalning skulle ske direkt till eleven utan endast utgå till firmorna för enligt formuläret uppsatta räkningar, som betalas av ekonominämnden vid institutet. Priserna på instrument och material fastställas för varje termin, sedan firmorna ingivit anbud till staten. Vid ett sådant system skulle de inom instituten befintliga dentaldepoterna kunna hålla öppen försäljning av förbrukningsinstrument och -material i hela den utsträckning, som eleverna önska, och i den form och till den mängd, dessa finna för varje kurs och varje behandling behövlig. Har eleven överskridit det beräknade medelvärdet av slutsumman, får han emellertid själv betala skillnaden.

5. Ett femte alternativ ansluter sig i princip till det, som angivits under punkt 4, men skiljer sig därifrån såtillvida, som delbetalningar efter avslutad termin skulle ersätta betalning med en engångssumma efter avslutad examen. Kostnaderna för förbrukningsinstrument och förbrukningsmaterial beräknas sålunda för varje kurs eller termin. Formen för elevernas inköp från firmorna, kontant eller på kredit, blir en angelägenhet mellan eleven och respektive firma. Efter varje avslutad termin betalar institutet genom sin ekonominämnd till högst det belopp, som fastställts för ifrågavarande termin, elevens utgifter för förbrukningsinstrument och förbrukningsmaterial, antingen till eleven, respektive målsman, mot kvitterade räkningar eller till vederbörande firma mot räkningar enligt fastställda formulär. I båda fallen skola beloppen kontrolleras och attesteras av vederbörande lärare.

De sakkunniga, som i denna fråga samrått med utrustningskommittén för tandläkarinstitutet i Malmö samt representanter för odontologiska föreningen och dentalfirmor, anse, att av de fem alternativ, för vilka här redogjorts, bör det sista givas företräde. Det är relativt enkelt, kräver icke en komplicerad kontroll eller anställande av särskild personal samt tillgodoser vid val av instrument och material individuella önskemål samtidigt som det hos eleverna motverkar tendenser till slöseri med instrument och material.

De sakkunniga ha, såsom redan nämnts, uppskattat kostnaderna för förbrukningsinstrument och -material till 3 000 kronor per elev. Härav falla 400 kronor på de båda fantomkurserna i proteslära (inklusive fantomkursen i parodontoprotetik och odontologisk ortopedi), 100 kronor på fantomkursen i karieslära och 100 kronor på propedeutisk-klinisk kurs i karieslära samt 2 400 kronor på tjänstgöringar och patientbehandlingar under 7—9 terminerna. Därutöver komma kostnaderna för modelleringsinstrument och lera, vax m. m. under det prekliniska året, vilka kostnader direkt böra bestridas av tandläkarinstitutet.

De sakkunniga förorda, att förbrukningsinstrument och förbrukningsmaterial av staten ställas till elevernas förfogande på så sätt, att eleverna inköpa dessa och vid slutet av varje termin till vederbörande ekonominämnd enligt fastställda formulär insända av vederbörande lärare bestyrkt ansökan om utbetalning av högst det för ifrågavarande termin av ekonominämnden bestämda beloppet, vilket efter erforderlig granskning utbetalas av ekonominämnden.

Om detta de sakkunnigas förslag vinner bifall, skola samtliga arbeten i ädla

metaller under fantomkurserna inlämnas till instituten och vara statens egendom. Därjämte bör allt avfall från arbeten under fantomkurser och vid patientarbeten, vilket tidigare ansetts såsom elevernas egendom, tillvaratagas och försäljas för institutens räkning samt influtna medel förvaltas av ekonominämnderna.

Vid institutens fulla utbyggnad och beläggning beräknas kostnaderna vid institutet i Stockholm med årsgrupper om 100 elever och vid institutet i Malmö med årsgrupper om 80 elever för förbrukningsinstrument och förbrukningsmaterial uppgå till 300 000 respektive 240 000 kronor årligen. Om nuvarande taxor för patientbehandlingar i fortsättningen kunna tillämpas, torde dessa kostnader i stort sett täckas av de influtna patientavgifterna. Vid tandläkarinstitutet i Stockholm uppgingo patientavgifterna budgetåret 1945/46 till i allt cirka 305 000 kronor. Med hänsyn till den inverkan en varierande taxepolitik utövar, kunna icke nu några beräkningar lämnas över eventuellt uppkommande behov av anslag för att täcka skillnaden mellan kostnader för instrument och förbrukningsartiklar och influtna patientavgifter.

De sakkunniga anse slutligen, att i betyget över tandläkarexamen, respektive odontologisk ämbetsexamen, bör lämnas vitsord om det sätt, på vilket eleven handhaft dessa instrument m. m.

IV. Övriga åtgärder för att främja studietidens ekonomi.

Såsom tidigare nämnts torde det ankomma på den särskilt tillsatta studentsociala utredningen att närmare angiva vilka åtgärder, som böra vidtagas för att i övrigt sänka akademikernas och därmed även tandläkarelevernas studiekostnader.

Tandläkarutbildningssakkunniga framhålla emellertid, att elever vid tandläkarinstitutet för närvarande ha möjlighet att erhålla räntefria studielån, värnpliktslån och garantilån samt s. k. folktandvårdsstipendier, landstingsstipendier och stipendier ur tandläkarinstitutets stipendiefonder. Vidare har odontologiska föreningen en lånefond, varur lån på 200 kronor kunna erhållas på högst tre månader, varjämte studielån kunna erhållas i Stockholms studentkårers kreditkassa.

Därest tandläkarinstitutet i enlighet med de sakkunnigas ovan framlagda förslag inordnas i det allmänna universitetsväsendet, kommer Kungl. Maj:ts reglemente för utdelning av statsstipendier vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet och vissa högskolor (SFS 306/1944) automatiskt att äga tillämpning även på tandläkarinstitutens elever. Anslaget till statsstipendier torde för detta ändamål böra höjas med 20 000 kronor.

Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl., s. k. folktandvårdsstipendier, à 1 000 kronor årligen, kunna av medicinalstyrelsen på vissa villkor tilldelas elever vid tandläkarinstitutet under högst fyra år. De sakkunniga förutsätta, att medel för sådana stipendier ställas till förfogande även för elever vid Malmöinstitutet, i den omfattning medicinalstyrelsen kan anse erforderligt, samt att stipendium skall kunna uppbäras under fem år.

Kap. 6. Tjänstgöringsskyldighet och löneställning för befattningshavarna vid tandläkarinstitutet.

I. Lärarpersonal.

Lärarpersonalen vid det nuvarande tandläkarinstitutet utgöres av professorer, laboratorer, avdelningstandläkare, assistenter och amanuenser. Undervisning åt tandläkarstuderande under det prekliniska året lämnas vidare av vissa av kansler för ändamålet förordnade lärare vid karolinska institutet och medicinska fakulteten vid universitetet i Lund, varjämte enligt hittills gällande undervisningsplan undervisning i kirurgi vid tandläkarinstitutet meddelas av lärare, som är överläkare på kirurgisk sjukavdelning i Stockholm.

I detta kapitel skola de sakkunniga, i vad angår lärarpersonalen, behandla tjänstgöringsskyldighet och löneplacering för de lärare, vilka föreslås upptagna på tandläkarinstitutens avlöningsstater, dock att förslag till arvoden åt de lärare, vilka meddela undervisning under det prekliniska året eller vilka såsom speciallärare lämna undervisning under de propedeutiska eller kliniska terminerna vid tandläkarinstitutet, upptagas i kapitel 7.

Professorer.

Då professor vid tandläkarinstitutet måste vara behörig utöva tandläkar-konsten, måste han vara legitimerad tandläkare. Beträffande professuren i tandkirurgi har den särskilde utredningsmannen landshövding Jonsson anslutit sig till ett förslag om att innehavare av professur i tandkirurgi skulle vara tandläkare och läkare, med förbehåll för dispensmöjlighet i det senare fallet. De sakkunniga dela denna mening.

Professor i röntgendiagnostik skall liksom nuvarande laborator i ämnet vara legitimerad läkare eller tandläkare.

Enligt gällande bestämmelser ansvarar professor vid tandläkarinstitutet för undervisningen och forskningen i sitt ämne och skall under den tid av året, då undervisningsskyldighet åligger honom, leda de studerandes verksamhet på behandlingssalar och laboratorier. Professor har att fullgöra föreläsningssy-samhet minst två timmar i veckan, där ej kansler på förslag av lärarrådet bestämmer, att föreläsningarna skola på annat sätt fördelas. Den dagliga tjänstgöringsskyldigheten utgör fem timmar. Det åligger professor att i sitt läroämne förrätta examination och i föreskriven ordning avgiva betyg häröver.

Professorerna vid tandläkarinstitutet ha rätt att, om de så önska, inom institutet utöva privatpraktik under högst den tid av dagen, som icke omfattas av deras tjänstgöringsskyldighet. Härvid äga de använda den fullständiga tandläkarutrustning, som för tillgodoseende av tjänstens behov finnes i deras tjänsterum. För den biträdeshjälp, som erfordras och som ställes till förfo-

gande av institutet, skall ersättning lämnas av vederbörande professor efter institutets självkostnadspris. Erforderliga föreskrifter i detta avseende lämnas av universitetskanslern. I lönehänseende äro professorerna placerade i lönegrad A 30.

De sakkunniga ha i kap. 1 föreslagit, att tandläkarinstitutet såsom odontologiska avdelningar skola anknytas till respektive medicinska fakulteten vid universitetet i Lund och karolinska institutet samt förutsatt, att i den mån särskilda bestämmelser icke utfärdas, universitetsstatuterna respektive stadgarna för karolinska institutet skola vara tillämpliga för tandläkarinstitutet. I fråga om undervisningsskyldigheten för professorerna vid universitetet och karolinska institutet är att märka, att den regleras genom § 104 universitetsstatuterna respektive § 86 stadgarna för karolinska institutet. I sin nuvarande avfattning förutsätta dessa för professor fyra timmars undervisningsskyldighet i veckan under läsåret, vilket har en längd av sammanlagt 8 månader. Naturvetenskapliga forskningskommittén (NF), medicinska högskolornas organisationskommitté (MHO) och 1945 års universitetsberedning ha nyligen behandlat frågan om universitetsprofessorernas undervisningsskyldighet och därvid funnit, att nu stadgade fyra timmar i veckan i de flesta fall kunna anses utgöra en rimlig arbetsbörda. I syfte att lätta undervisningsbördan för sådana professorer, som i oskälig grad betungas av rent elementära undervisningsuppgifter, föreslå de olika kommittéerna emellertid, att vissa åtgärder vidtagas. Sålunda bör ett ökat antal biträdande lärare ställas till förfogande vid undervisningen, föreläsningsskyldigheten i viss mån kunna evalveras i forskningsundervisning samt demonstrationer, ledning av laborationer, sjukvårdsarbete etc. jämföras med katedrala föreläsningar.

Tandläkarutbildningssakkunniga ha i sitt förslag till studieplan för tandläkarinstitutet med hänsyn till undervisningens krav förutsatt, att på de odontologie professorerna bör ankomma en föreläsningsskyldighet av fyra timmar i veckan under läsåret. Anledning att utfärda särskilda bestämmelser i fråga om undervisningsskyldigheten för de odontologie professorerna synes icke föreligga utan dessa böra även i detta hänseende likställas med övriga universitetsprofessorer. *§ 104 universitetsstatuterna respektive § 86 stadgarna för karolinska institutet böra sålunda i princip reglera undervisningsskyldigheten även för professorerna vid tandläkarinstitutet.* De sakkunniga ansluta sig till det förslag, som framlagts av MHO om evalvering av föreläsningsskyldighet till forskningsundervisning, och föreslå sålunda, att så även bör kunna ske för de odontologie professorerna efter förslag i varje särskilt fall av respektive lärarråd med kanslers medgivande. I övrigt vilja de sakkunniga framhålla, att det bör stå varje professor vid tandläkarinstitutet fritt att efter lärarrådets godkännande för sin undervisning välja den form — katedrala föreläsningar eller kliniska demonstrationer — som med hänsyn till föreliggande omständigheter kan beräknas giva mest utbyte för eleverna, eller att med kanslers medgivande utbyta föreläsningar mot seminarier.

Professorerna vid tandläkarinstitutet erhöilo sin nuvarande ställning och

löneplacering i A 30 år 1943 efter att tidigare såsom ordinarie lärare ha åtnjutit lön i lönegrad A 24 med vissa personliga lönetillägg. Föredragande departementschefen anförde i proposition nr 214/1943 bland annat, att det torde möta betydande svårigheter att för ifrågavarande befattningar förvärva tillräckligt kvalificerade personer, om möjlighet till privatpraktik vid sidan av lärarverksamheten icke föreläge, samt att den då föreslagna omorganisationen innebure — förutom utökning av den dagliga tjänstgöringstiden — en väsentligt utökad tentamens- och undervisningsskyldighet samt ansvar för större avdelningar.

De sakkunniga ha nu föreslagit en utökning av föreläsningsskyldigheten från två till fyra timmar i veckan, vartill kommer, att institutens inordnande i folktandvården med därav följande större patienttillströmning torde komma att ställa ytterligare krav på professorerna i deras egenskap av klinikchefer. Den dagliga ledningen och övervakningen av respektive avdelning torde under dessa omständigheter ställa sådana krav på vederbörande professor, att undervisningen och den praktiska prestationen som klinikchef i realiteten kommer att kräva minst den tid av fem timmar, vilken nu är fastställd som daglig tjänstgöringsskyldighet. Då det därjämte åligger professor att bedriva vetenskaplig forskning, torde det som regel icke vara möjligt för professor att, även med utnyttjande av praktiklokaler, som ställas till förfogande på instituten, kunna bedriva privatpraktik av större omfattning. Denna privatpraktik, som är önskvärd för att vederbörande professor skall kunna vidmakthålla sin kliniska skicklighet, bör i och för sig hållas inom kvantitativt blygsamma gränser samt avse remisser och svårartade fall.

De sakkunniga anse för sin del, att anförda skäl motivera, att professorerna vid tandläkarinstitutet — i likhet med de professorer vid karolinska institutet, vilka tillika äro överläkare vid karolinska sjukhuset eller serafimerlasarettet — beredes ytterligare löneförbättring så, att rekryteringen till dessa befattningar säkerställes, och föreslå därför, *att till varje professor skall utgå ett särskilt klinikchefsarvode om 1 500 kronor för år*. Detta arvode synes i och för sig vara väl lågt med hänsyn till det omfattande kliniska arbetet. De sakkunniga förutsätta emellertid, att spørgsmålet om professorernas löneställning kommer att upptagas i samband med den utredning rörande reglering av löneförmånerna för universitetsprofessorerna, som torde vara att förvänta.

Dekanus för den odontologiska avdelningen bör vara befriad från undervisningsskyldighet och examination i den mån, han så finner erforderligt, samt uppbära ett särskilt arvode å 1 800 kronor årligen för representation m. m. Det till den nuvarande vice ordföranden i lärarrådet utgående arvodet, som varit av provisorisk karaktär, torde böra upphöra.

Laboratorer.

För närvarande finnas vid tandläkarinstitutet i Stockholm sex laboratorsbefattningar. Dessa äro placerade i lönegrad Eo 28 och nyinrättades år 1944 i samband med tandläkarinstitutets omorganisation. Innehavare av laborators-

befattning i röntgendiagnostik skall vara legitimerad läkare eller tandläkare. Innehavare av annan laboratorsbefattning skall vara legitimerad tandläkare. För behörighet till laboratorsbefattning fordras därjämte, att vederbörande genom avlagt disputationssprov ådagalagt vetenskaplig skicklighet för befattningen.

I enlighet med de i kungl. brevet den 30 juni 1944 meddelade övergångsbestämmelserna ha dessa befattningar hittills uppehållits på förordnande under en tid av ett år i sänder. Laboratorsbefattningen i röntgendiagnostik har tillsatts från den 1 januari 1947. Ytterligare en laboratorsbefattning torde tillsättas inom den närmaste framtiden.

De vid tandläkarinstitutet tidigare befintliga laboratorsbefattningarna skilde sig från de år 1944 nyinrättade dels i lönehänseende därigenom, att de voro arvodesbefattningar, dels i fråga om tjänstgöringsskyldigheten, som uppgick till två och en halv timme om dagen, dels i fråga om kompetenskraven, i det att disputationssprov icke erfordrades. Enligt nuvarande bestämmelser åligger laborator vid tandläkarinstitutet en daglig tjänstgöringsskyldighet om sex timmar, av vilka under läsåret i genomsnitt fyra timmar böra avses för egentlig undervisningsverksamhet och återstående tid för tandvårdsutövning i tandläkarinstitutets tjänst. Lärarrådet äger dock medgiva, att tid, som eljest är avsedd för tandvårdsverksamhet, må användas till sådant vetenskapligt arbete, som prövas vara av betydelse för odontologien. Sådan befrielse har hittills lämnats alla, som uppehållit laboratorsbefattning, emedan de samtliga varit sysselsatta med att meritera sig för laborators- eller professorsbefattning. Det torde vara lärarrådets avsikt att medgiva sådan befrielse mera sparsamt, sedan laboratorsbefattningarna kunnat besättas med extra ordinarie innehavare.

I kungl. brev den 29 juni 1945 föreskrevs, att beträffande ersättning åt laborator för tandvårdsutövning i tandläkarinstitutets tjänst skulle tills vidare under budgetåret 1945/46 gälla följande bestämmelser.

1. Laborator och t. f. laborator skall äga att för tandvårdsutövning i institutets tjänst — utöver honom eljest tillkommande avlöning — åtnjuta särskild ersättning, beräknad efter fem kronor för timme utövad tandvård. Laboratorn å röntgenavdelningen och laboratorn å tandreglerings- och barntandvårdsavdelningen skola därjämte äga uppbära ett belopp av trehundra kronor vardera för år räknat.

2. Laborator, som av lärarrådet befriats från tandvårdsutövning för att bedriva vetenskapligt arbete, skall äga att — utöver honom tillkommande avlöning — åtnjuta särskild ersättning, beräknad efter tvåhundra kronor för månad. Sådan ersättning utgår dock ej under tid, då laboratorn åtnjuter sommarferier.

3. Inkomsterna från laboratorernas tandvårdsutövning skola redovisas bland tandläkarinstitutets inkomster av patientavgifter under särskild titel. Omförmälda särskilda ersättningar m. m. skola bestridas av inkomsterna under sagda titel i den mån dessa lämna tillgång därtill. I den mån ersättningen m. m. överstiga nämnda inkomster skola de förskotteras av institutets övriga inkomster av patientavgifter; viljande Kungl. Maj:t framdeles meddela beslut rörande det slutliga bestridandet av sålunda förskotterade medel.

4. Lärarrådet har att utfärda de föreskrifter rörande kontroll över laboratorernas ifrågavarande tandvårdsutövning samt patientavgifters debitering och redovisning m. m., som befinnas erforderliga.

Genom nådigt brev den 29 juni 1946 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att sagda bestämmelser skola äga fortsatt giltighet tills vidare från och med budgetåret 1946/47.

Då tjänsterna som ovan nämnts hittills uppehållits på förordnande, har denna särskilda ersättning enligt punkt 2 ovan ännu icke utgått.

De nuvarande bestämmelserna om laboratorernas löneställning och tjänstgöringsskyldighet fastställdes, sedan under åren 1942—1944 ett stort antal varierande förslag framlagts. De sakkunniga lämna i nedanstående tabell en schematisk översikt över de olika förslag och därav föranledda remissyttranden, som föregingo riksdagens ställningstagande.

Förslag respektive remissyttrande	Löneplacering kronor	Tjänst- göringstid. Antal timmar per dag	Rätt till privatpraktik på institutet	Särskild ersättning för tand- vårdsarbete på institutet
<i>Förutvarande organisation</i>				
laborator vid röntgenavdelningen....	arvode 7 600	2 $\frac{1}{2}$	—	—
övriga laboratorer	» 5 400	2 $\frac{1}{2}$	—	—
<i>Lärarrådet den 16 februari 1942</i>				
1 laborator vid röntgenavdelningen..	A 22 8 100 ¹	4	ja	—
övriga 8 laboratorer	Eo 21 7 242 ¹	4	ja	—
<i>Statskontoret</i>				
laborator vid röntgenavdelningen....	A 22 8 100 ¹	7	nej	—
övriga laboratorer	arvode 7 500	4	nej	—
<i>Lärarrådet den 16 juni 1943</i>				
6 laboratorer	A 28 11 010 ¹	7	nej	ja
<i>Universitetskanslern</i>				
6 laboratorer	A 28 11 010 ¹	7	nej	ja
<i>Allmänna lönenämnden</i>				
6 laboratorer	C 4 12 000 ²	7	nej	ja
<i>Statskontoret, alternativ I</i>				
2 laboratorer	arvode 10 800	7	nej	ja
4 laboratorer	» 10 200	7	nej	ja
<i>Statskontoret, alternativ II</i>				
2 laboratorer	A 28 11 010 ¹	7	nej	nej
4 laboratorer	A 27 10 515 ¹	7	nej	nej
<i>Tandläkarinstitutets icke-ordinarie lärares förening</i>	A 28 11 010 ¹	4	ja (under 3 timmar med samtidig jourtjänst)	—
<i>Departementschefen i kungl. prop. 194/1944</i>				
6 laboratorer	Eo 28 10 515 ¹	7	nej	ja

¹ Bruttolön i lägsta löneklassen; rörligt tillägg och kristillägg ej inräknade.

² Bruttolön; rörligt tillägg och kristillägg ej inräknade.

Riksdagen ansåg — se skrivelse nr 367/1944 — det tveksamt, huruvida man med laboratorstjänsternas placering i lönegrad Eo 28 kunde vinna en tillfredsställande rekrytering av ifrågavarande betydelsefulla befattningar och förklarade, att det borde ankomma på de särskilda sakkunniga för tandläkarutbildningen att till omprövning upptaga denna fråga och därvid överväga, om befattningarna borde vara ordinarie och upptagas å löneplanen A eller på sätt allmänna lönenämnden förordat såsom förordnandetjänster å löneplan C. I avvaktan på resultatet av denna undersökning ansåg sig riksdagen böra bifalla departementschefens förslag beträffande laboratorernas löneställning (Eo 28). Riksdagen anförde beträffande den föreslagna tjänstgöringstiden av 7 timmar, att denna syntes vara hög, och utgick ifrån, att Kungl. Maj:t vid bestämmande av omfattningen av laboratorernas tjänstgöring skulle överväga, huruvida det kunde finnas skäligt och önskvärt att generellt eller i vissa fall vidtaga en reduktion av den föreslagna dagliga tjänstgöringstidens längd.

För stimulerande av vetenskaplig forskningsverksamhet ansåg riksdagen det vidare lämpligt, att laboratorerna komme i åtnjutande av ersättning från den tandvårdande verksamheten även under tid, som av dessa enligt lärarrådets medgivande användes för vetenskapligt arbete.

Kungl. Maj:t fastställde sedermera i nådigt brev den 30 juni 1944 tjänstgöringsskyldigheten för laborator till sex timmar om dagen med den fördelning av tjänstgöringen, för vilken de sakkunniga tidigare redogjort.

Till tandläkarutbildningssakkunniga ha de tillförordnade och vikarierande laboratorerna vid tandläkarinstitutet i Stockholm den 14 december 1946 ingivit en skrivelse av följande lydelse.

»Genom inrättandet av dessa tjänster skapades inom tandläkarundervisningen en helt ny typ av befattningar, i det att laboratorn utöver sin undervisnings- och forskningsskyldighet ålades att 2 timmar dagligen utöva tandvård å institutets klientel. Institutets laboratorer ha hittills alla begärt och erhållit tillstånd att ägna motsvarande tid åt forskningsuppgifter. — Vi ha gjort detta, därför att vi ansett att den dagliga patientbehandlingsskyldigheten innebär en alltför stor ökning och splittring av laboratorns arbetsuppgifter på institutet. Om laboratorn 2 timmar dagligen skall utöva föreskriven tandvård, blir icke, inom ramen av en normal arbetsdag, tillräcklig tid över för vetenskapligt arbete och förberedelser av föreläsningar och demonstrationer. Det har visat sig att de 4 timmar, som anslagits till undervisningen, helt uppfylles därav med de stora studentgrupper, som utbildas vid tandläkarinstitutet. Laboratorn skall på denna tid meddela teoretisk undervisning i form av föreläsningar eller seminarier; han skall delgiva studenterna praktiska färdigheter genom demonstrationer och journalskrivningsövningar; han skall leda och övervaka avdelningens patientvårdande verksamhet genom dagliga ronder; han skall anställa förhör och sköta vissa administrativa göromål. Det forskningsarbete, som enligt tandläkarinstitutets stadga skall bedrivas vid institutet, och det förberedelsearbete, som är nödvändigt för att hålla undervisningen à jour med vetenskapens senaste landvinningar, måste utföras utom de 4 timmarna. Den tid, som dagligen åtgår för dessa arbetsuppgifter, varierar från tid till annan i hög grad. Under vissa perioder, då de teoretiska föreläsningarna pågå, kräva omfattande litteraturstudier mycken tid. Andra tider måste av naturliga skäl pågående forskningsarbete intensifieras och då många gånger långt utöver normal arbetsdag. Intet av dessa verksamhetsområden kan därför

på grund av arten av arbetet inlemmas i ett bestämt dagligt tidsschema. Det kan emellertid beräknas att genomsnittligt full normal arbetsdag åtgår för laboratorns sammanlagda undervisnings-, forsknings- och förberedelsearbete. Laboratorn har alltså i realiteten icke 4 timmars arbete på institutet, utan det kan beräknas att full normal arbetsdag, d. v. s. 6—7 timmar, åtgår att sköta dessa åligganden.

Det har i detta sammanhang påpekats att för lektorerna vid rikets allmänna läroverk, som hålla år från år i regel utan större förändringar återkommande kurser, har tid reserverats till förberedelser men för laboratorerna vid tandläkarinstitutet, som i varje ny kurs med kritisk granskning måste inarbeta det de efter tidsödande litteraturstudier funnit godtagbart och värdefullt i den pågående forskningen, saknas härför nödvändigt tidsutrymme.

Beträffande den patientvårdande verksamheten vid tandläkarinstitutet äro vi fullt medvetna om att på en del avdelningar vissa fall äro av sådan svårighetsgrad eller på annat sätt skilja sig från de vanliga rutinfallen, att de icke lämpligen böra behandlas av studenterna. Dessa fall torde ändock kunna vara av intresse för undervisningen som demonstrationsobjekt eller för journalskrivningar och böra för den skull omhändertagas. Det torde dock kunna finnas möjlighet att överlåta dessa behandlingar på andra krafter än just laboratorerna, vilka näst efter professorerna ha den största arbetsbördan på institutet.

Statsmakterna ha under senaste åren gjort stora ansträngningar att öka och stödja forskningen på tandsjukdomarnas område och relativt stora summor ställas årligen till institutets förfogande härför. Ett flertal enskilda utredningar ha också på senaste tiden poängterat betydelsen av utvidgad och fördjupad såväl medicinsk som odontologisk forskning. Det kan icke förväntas att effektiv forskning skall enbart byggas på ideella lidelser hos enstaka individer utan i framtiden måste möjlighet till forskning skaffas härför för en större grupp vid institutet anställda krafter. Med de höga kompetensfordringar, som ställas på laboratorerna, får det förutsättas att det närmast är de som jämte professorerna skola sköta institutets forskningsverksamhet. Det kan knappast förväntas att tandläkare med laborators kompetens skola söka tjänster vid institutet, om icke där tillfälle gives till fortsatt forskning och fördjupade studier.

Vi anse att odontologien nu nått en sådan ställning att vid tandläkarinstitutet tjänster måste skapas, på vilka möjlighet finnes att bedriva forskning.

Under hänvisning till ovanstående få vi framhålla, att vi icke anse det lämpligt att laboratorn 2 timmar dagligen belastas med obligatorisk patientvård utan att motsvarande tid ställes till laboratorns förfogande för forskning och förberedelser.

I detta sammanhang kan också framhållas, att vi anse att laboratorerna, som undervisa på högskolestadiet med därav följande fordringar på undervisningen och som ha samma kompetens som lektorerna, rimligtvis icke böra ha sämre anställningsvillkor än dessa, som undervisa på gymnasiestadiet.

Vi hemställa att de sakkunniga i sitt förslag till tandläkarundervisningens framtida organisation måtte framhålla nödvändigheten av att laboratorn i fortsättningen icke åläggas 2 timmars daglig obligatorisk tandvård på institutsklientel. Denna behandling bör i stället överlåtas på andra krafter, så att tid blir över för laboratorns forskningsverksamhet och förberedelser. Vi tro oss kunna fastslå, att det kommer att bli ytterligt svårt för att inte säga omöjligt att i framtiden besätta de lediga laboratorsbefattningarna med lämpliga personer, så länge den obligatoriska patientbehandlingen kvarstår. De som nu sökt eller eventuellt komma att söka dessa tjänster hysa också den bestämda förhoppningen att denna skyldighet borttages och motsvarande tid fritt får disponeras för deras fortsatta forskningsarbete samt förberedelser för undervisningen.

Vi hemställa också att institutens laboratorsbefattningar jämföras i tjänste- och löneförhållande med medicinska universitetslärare i samma ställning. Här-

igenom skulle tjänster skapas, där möjlighet till ett effektivt forskningsarbete inom odontologien förefanns och en högklassig undervisning möjliggjordes.»

Svårigheterna att finna en lämplig avvägning mellan laboratorernas tjänstgörings- och avlöningsförhållanden äro otvivelaktigt betydande. De sakkunniga äro medvetna om att det är nödvändigt att erbjuda kvalificerade befattningshavare av laborators typ goda förmåner för att instituten i konkurrens med privat och kommunal tandvård skola kunna tillgodose sina behov av lärarkrafter och forskare samt kunna behålla dessa i sin tjänst. De sakkunniga dela helt den uppfattning, för vilken lärarrådet gav uttryck i sin skrivelse den 16 juni 1943, nämligen att lärarna borde fastare knytas till institutet genom pensionsberättigande tjänster.

Allmänna lönenämndens förslag av år 1944 innebar, att laboratorerna skulle inplaceras i löneplan C och tillsättas medelst förordnande på viss tid. Härigenom skulle möjlighet till ombyte av tjänsteinnehavare i förekommande fall hållas öppen och sålunda laboratorsbefattningarna alltid kunna uppehållas av personer, som verkligen passade för de därmed förenade särskilda arbetsuppgifterna. Även om ur undervisningssynpunkt vissa skäl anförts till förmån för en sådan ordning, kunna de sakkunniga icke tillstyrka, att laboratorerna inplaceras å löneplan C. Anledningen härtill är främst den, att enbart förordnandetjänster i längden icke torde utgöra tillräcklig anledning för tandläkare att underkasta sig erforderlig vetenskaplig meritering särskilt med hänsyn därtill, att vid eventuell återgång till privat verksamhet sådan tandläkare är ogynnsamt ställd på grund av att tidigare privatpraktik icke kunnat uppehållas i erforderlig utsträckning. Övervägande skäl tala enligt de sakkunnigas mening för att laboratorerna i likhet med professorerna inplaceras på löneplan A. De sakkunniga förorda, att laboratorstjänsterna inplaceras i 28 lönegraden.

Vid ärendets tidigare behandling har tjänstgöringstidens längd varit föremål för skiftande uppfattningar. Ur institutens synpunkt måste emellertid krävas en daglig lärartjänstgöring av minst fyra timmar, mot vilken minimi-tid berörda befattningshavare icke gjort någon erinran. Då emellertid statsmakterna för innehav av ordinarie tjänst kräva heltidstjänstgöring, anse de sakkunniga, att den lösning, vilken genomfördes 1944, principiellt är godtagbar och i praktiken den bästa möjliga. Eftersom rätt till privatpraktik på instituten för laboratorerna varken i och för sig synes vara önskvärd eller möjlig att utverka och samtidigt berörda befattningshavare med bestämdhet hävda, att privatpraktik utanför instituten under återstående tre timmar av en normal arbetsdag icke kan i vanliga fall vara ekonomiskt bärkraftig, synes det de sakkunniga vara en lycklig lösning att laboratorerna uppehålla sin kliniska skicklighet genom tandvårdsarbete på instituten. Detta bör självfallet icke avse de enkla rutinfällen, utan laborator bör enligt de sakkunnigas mening ägna resterande tjänstgöringstid d. v. s. två timmar åt att leda och övervaka patientbehandlingen på amanuensklinikerna samt vid särskilt svåra fall eller där behov eljest föreligger själv ingripa med patientbehandling. I

den mån instituten inordnas i folktandvården innebär detta, att de sakkunniga måste tillmäta laboratorernas övervakande av och i förekommande fall biträde vid nämnda patientbehandling en alldeles särskild betydelse. Utöver lön enligt löneplan böra laboratorerna med särskild hänsyn till rekryteringsmöjligheterna erhålla en till 2 000 kronor uppgående särskild ersättning motsvarande den ersättning, som fastställts enligt punkt 2 i Kungl. Maj:ts ovan omnämnda brev den 29 juni 1945.

De sakkunniga ha i kap. 4 bland annat föreslagit, att laborator skall kunna med bibehållna löneförmåner beredas full tjänstledighet för fullgörande av en konkret vetenskaplig forskningsuppgift. Även partiell tjänstledighet i form av befrielse från skyldigheten att två timmar dagligen utöva patientvård bör av lärarråden kunna medgivas för kortare tid, då konkret vetenskaplig arbetsuppgift motiverar dylik ledighet. Med hänsyn till de skäl som anförts i laboratorernas ovannämnda skrivelse finna de sakkunniga för att underlätta forskningsarbete lämpligt föreslå, att kansler därjämte bör efter lärarrådets förslag ha möjlighet att för angiven konkret vetenskaplig arbetsuppgift för längre tid, högst fem år i sänder, befria laborator från skyldigheten av två timmars patientvårdande verksamhet. Under tid, som partiell ledighet av sistnämnda slag åtnjutes, bör, för att forskningsarbetet icke skall störas, förbud införas för laborator att ägna sig åt privatpraktik eller annan förvärvsverksamhet. I ovan berörda fall av ledighet från den patientvårdande verksamheten bör laborator äga rätt uppbära den nämnda särskilda ersättningen av 2 000 kronor för år.

Beträffande laboratorernas tjänstgörings- och avlöningsförhållanden sammanfatta de sakkunniga sina förslag sålunda

att nuvarande stadgande angående behörighetsvillkor för laboratorstjänst vid tandläkarinstitut bör äga fortsatt giltighet;

att den dagliga tjänstgöringsskyldigheten för laboratorer skall såsom hittills uppgå till sex timmar, av vilka fyra timmar skola ägnas åt den direkta undervisningen och två timmar åt ovan närmare beskrivna tandvårdsverksamhet i institutens tjänst;

att laborator placeras i lönegrad A 28 samt utöver avlöning enligt löneplan skall uppbära en till 2 000 kronor för år uppgående särskild ersättning.

Vidare föreslå de sakkunniga, att laborator må med bibehållande av full lön enligt löneplan och den till 2 000 kronor uppgående särskilda ersättningen kunna medgivas befrielse från den del av den dagliga tjänstgöringen, som utgöres av två timmars tandvårdsverksamhet i institutets tjänst, i nedanstående fall:

1) efter prövning av lärarrådet under kortare tid för fullgörande av en konkret vetenskaplig arbetsuppgift;

2) efter lärarrådets förslag av kansler under perioder av högst fem år i sänder för att ägna ökad tid åt angivet vetenskapligt arbete. Under period, då sådan tjänstledighet åtnjutes, får laborator icke ägna sig åt privatpraktik eller annan förvärvsverksamhet.

Slutligen förorda de sakkunniga med samma motivering som framlagts beträffande professorerna, *att till laboratorerna i barntandvård och i bettanalys med parodontoprotetik skall i deras egenskap av föreståndare för självständiga avdelningar utgå ett särskilt klinikchefsarvode om 1 500 kronor per år.*

Docenter.

Vid tandläkarinstitutet i Stockholm ha hittills icke funnits några docenter. De sakkunniga ha emellertid i kap. 4 hemställt, att för tandläkarinstitutet i Malmö reserveras tills vidare två och för tandläkarinstitutet i Stockholm tills vidare tre docentstipendier i de rent odontologiska ämnena. De sakkunniga förorda, att kansler för rikets universitet må kunna till docent vid tandläkarinstitut förordna person, vilkens anställande prövats nyttigt för den vetenskapliga forskningen eller för undervisningen samt vilken ådagalagt erforderlig skicklighet såsom vetenskapsidkare och lärare.

De sakkunniga erinra om att docentinstitutionen nyligen varit föremål för utredning inom 1945 års universitetsberedning (SOU 9: 1946). MHO och NF ha även ägnat denna fråga sitt intresse och framlagt konkreta förslag.

För docentstipendiaterna vid tandläkarinstituten böra enligt de sakkunnigas mening gälla de bestämmelser i fråga om undervisningsskyldighet, förordnande och entledigande samt ekonomiska förhållanden, som MHO föreslagit i sitt betänkande del I (s. 30, 41—43) beträffande övriga docenter vid de medicinska lärosätena.

Avdelningstandläkare.

Avdelningstandläkarna giva större delen av de för varje termin obligatoriska undervisningskurserna inom respektive ämnen, verkställa slutförhör och leda kursdeltagarnas tekniska och kliniska verksamhet på kliniksalar och laboratorier samt ha överinseende över assistenters och amanuensers arbete.

Enligt gällande bestämmelser skall innehavare av avdelningstandläkarbefattning vid tandläkarinstitutet vara legitimerad tandläkare samt bör hava fullgjort väl vitsordad tjänstgöring vid tandläkarinstitutet eller innehava därmed jämförbara meriter. Vid befattningens tillsättande bör hänsyn jämväl tagas till ådagalagd vetenskaplig skicklighet. Sökande till dylik befattning är skyldig avlägga lärarprov, därest lärarrådet finner sådant prov önskvärt. Avdelningstandläkare skall åligga en tjänstgöringsskyldighet av i genomsnitt 21 timmar per vecka.

Avdelningstandläkarbefattningarna i lönegrad Eo 18 inrättades år 1944, vid vilket tillfälle såväl allmänna lönenämnden som statskontoret avstyrkte, att de då ifrågavarande tre lärarbefattningarna inrättades såsom extra ordinarie med full lön mot halvtidstjänstgöring. Föredragande departementschefen förordade emellertid deras inrättande och riksdagen biföll departementschefens förslag.

I de sakkunnigas förslag i betänkande del I till personalorganisation vid det nya institutet upptogs avdelningstandläkarna i lönegrad Eo 18. I sitt

remissyttrande över detta betänkande anförde statskontoret ånyo starka betänkligheter mot att halvtidstjänster erhöles sådan löneplacering.

Vad beträffar behörighetsvillkor och tjänstgöringsskyldighet finna de sakkunniga icke anledning föreligga att föreslå någon ändring i hittills gällande bestämmelser. Även om avdelningstandläkarnas inplacering i lönegrad Eo 18 väckt betydande motstånd hos olika statliga myndigheter, anse vidare de sakkunniga, att man i detta fall bör bibehålla den av riksdagen godkända löneställningen, eftersom det är angeläget, att rekryteringen till dessa för undervisningen så betydelsefulla befattningar underlättas.

De sakkunniga föreslå sålunda, *att avdelningstandläkarna vid tandläkarinstituten skola vara placerade i lönegrad Eo 18 och uppbära full lön enligt löneplan.*

Förste assistenter.

De sakkunniga avgiva i kap. 7 förslag angående inrättande av särskilda tjänster såsom förste assistenter vid tandläkarinstituten för att tillgodose den prekliniska undervisningens krav. För dessa förste assistenter bör gälla en tjänstgöringsskyldighet av 1 000 timmar per arbetsår eller i medeltal 5 timmar per dag. Arvode till förste assistent bör utgå med 7 200 kronor för år.

Assistenter.

De hittillsvarande assistentbefattningarna vid tandläkarinstitutet kunna betecknas såsom utbildnings- och passagetjänster antingen till avdelnings-tandläkarbefattning eller efter vetenskaplig meritering till befattning såsom laborator respektive professor.

Assistenterna biträda avdelningstandläkarna vid kursgivningen eller giva själva kurser samt ersätta avdelningstandläkarna i det dagliga arbetet på kliniksalar och laboratorier.

Innehavare av assistentbefattning skall enligt gällande bestämmelser vara legitimerad tandläkare samt bör hava fullgjort väl vitsordad tjänstgöring vid tandläkarinstitutet. Sökande till dylik befattning är skyldig avlägga lärarprov, därest lärarrådet finner sådant prov önskvärt. Assistent skall åligga en tjänstgöringsskyldighet varje helgfri veckodag av tre timmar. Assistenterna åtnjuta ett årligt arvode av 5 000 kronor.

De sakkunniga anse, att hittillsvarande bestämmelser i fråga om kompetenskrav m. m. böra gälla i fortsättningen. Med hänsyn till assistenternas tjänstgöringsskyldighet och kompetenskraven på dessa befattningshavare ha de sakkunniga övervägt, om icke de nuvarande assistentbefattningarna vid tandläkarinstitutet borde likställas med närmast tjänster såsom andre assistenter vid universiteten. Anledning torde dock icke föreligga, åtminstone för närvarande, att helt jämställa assistenterna vid tandläkarinstitutet med nämnda andre assistenter, då deras arbete i större utsträckning är tekniskt kliniskt inriktat. De sakkunniga förutsätta emellertid, att assistenternas arvode liksom frågan om deras tjänstgöringsskyldighet bli föremål för reglering i sam-

band med den arvodesreglering, som torde komma till stånd i anslutning till pågående utredningsarbete.

Amanuenser.

De hittillsvarande amanuensbefattningarna vid tandläkarinstitutet äro passageplatser närmast avsedda för specialutbildning av unga tandläkare, som vilja pedagogiskt meritera sig inom ett område och samtidigt erhålla den tekniska eller kliniska träning, som arbeten på kliniksalar och laboratorier medgiva.

För att vara behörig till amanuensbefattning har hittills erfordrats att vederbörande är legitimerad tandläkare; dock må i fall, då tandläkare ej kan erhållas, tandläkarkandidat kunna därtill förordnas. Amanuens skall åligga en tjänstgöringsskyldighet varje helgfri veckodag av tre timmar. Amanuens åtnjuter ett årligt arvode av 2 250 kronor.

I fråga om amanuensbefattningarna anse de sakkunniga hittillsvarande bestämmelser i fråga om tjänstgöringsskyldighet böra gälla i fortsättningen. Det synes icke böra vara blott ett undantag, att odontologie kandidater förordnas till amanuenser, då dessa platser måste betraktas som lämpliga utbildningsplatser. Vad arvodet beträffar förorda de sakkunniga, *att amanuenserna vid tandläkarinstitutet erhålla ett årligt arvode av 3 600 kronor i likhet med förste amanuenser vid teoretisk-medicinska institutioner.*

Med den motivering, som anges i kap. 7, föreslå de sakkunniga, att för den prekliniska undervisningen m. m. anställas till hjälp åt kursgivarna förste, andre och tredje amanuenser i den utsträckning, som enligt kap. 7 beräknats erforderlig.

De sakkunniga förutsätta, att för tandläkarinstitutens amanuenser skola tillämpas de bestämmelser i övrigt, som gälla för amanuenser vid universiteten.

II. Sköterske- och laboratoriepersonal.

Avdelningssköterskor m. m.

Enligt nuvarande personalorganisation finnas vid tandläkarinstitutet fem avdelningssköterskor, nämligen på tandfyllningsavdelningen, protesavdelningen, tandkirurgiska avdelningen och röntgenavdelningen samt en gemensam för ortodonti- och barntandvårdsavdelningarna. Fyra avdelningssköterskor äro placerade i lönegrad A 7 samt en i lönegrad Eo 7.

Avdelningssköterskornas tjänstställiganden äro krävande och kunna sammanfattas på följande sätt:

a) ledning och tillsyn över avdelningens sjukvårdande verksamhet, i den mån denna innefattar omhändertagande och vård av sjukdomsfallen bland ett stort antal patienter dagligen; första hjälp åt patienter vid svimningsfall och olyckshändelser; omvårdnaden av remissfallen från sjukhusen m. m.; därjämte lämna avdelningssköterskorna patienterna vård och anvisningar beträffande allmän sjukvård och profylax;

b) ledning och övervakande av tandsköterskornas dagliga verksamhet vid avdelningen;

c) vård och tillsyn av avdelningens instrument och materiel, vilket innebär upprättandet av förslag till rekvisition av alla behövliga artiklar, utskrivning av dylika rekvisitioner, förvaring och utdelning av material till lärare, kursgivare och personal; ansvar för tvätt och linne; tillsyn över förbrukningsmaterial och undervisningsobjekt till demonstrationer och föreläsningar m. m.;

d) platsutdelning till 80—120 tandläkarelever årligen; övervakande av elevernas patientvård och skötsel av instrumentel; utdelning av journalfall, övervakande av journalskrivningar; deltagande i avdelningschefens och övriga lärares ronder m. m.

Tandläkarinstitutets lärarråd har i remissyttrande över betänkande med utredning och förslag angående löneställningen för viss statsanställd sjukvårds- och ekonomipersonal m. m. (SOU 67: 1946) den 29 oktober 1946 framhållit, att de angivna arbetsuppgifterna totalt ställa större krav på avdelningssköterskornas kompetens bland annat såsom arbetsledare och i fråga om omdöme än vad som i regel är fallet beträffande avdelningssköterska å sjukhus. De sakkunniga vilja för sin del betona, att effektiviteten i tandläkarinstitutens patientvårdande verksamhet, särskilt vid deras inordnande i folktandvården, i icke ringa grad blir beroende av avdelningssköterskornas förmåga att skapa ordning och arbetsintensitet i elevernas och tandsköterskornas dagliga verksamhet på de olika avdelningarna.

I anslutning till det förslag rörande antalet avdelningssköterskor vid tandläkarinstitutet, som de sakkunniga framlägga i kap. 7, bör redan här framhållas, att olika kompetensfordringar böra ställas på dessa befattningshavare. De sakkunniga anse sålunda, att avdelningssköterska på tandkirurgisk avdelning, avdelning för karieslära samt avdelning för proteslära bör ha utbildning både såsom tandsköterska och sjuksköterska, varvid avdelningssköterska på tandkirurgisk avdelning därjämte bör ha tjänstgjort såsom operationsköterska. Med hänsyn till vad ovan anförts förorda de sakkunniga, att sådana avdelningssköterska placeras i lönegrad A 9. Motsvarande befattningshavare på avdelningen för röntgendiagnostik samt den internmedicinska mottagningsavdelningen, vilken skall tjänstgöra på mottagningen och utföra undersökningar på det kliniska laboratoriet, böra ha tjänstgjort såsom respektive röntgen- och laboratoriesköterska. I likhet med den operationssköterska, som — jfr kap. 7 — erfordras på tandkirurgisk avdelning, synas de åter icke behöva vara tandsköterskeutbildade. Dessa tre befattningshavare böra placeras i lönegrad A 7.

Även avdelningarna för odontologisk ortopedi, barntandvård, bettanalys med parodontoprotetik, allmänna mottagningsavdelningen samt avdelningen för pulpa- och rotbehandling fordra befattningshavare i ledande ställning med motsvarande arbetsuppgifter, som åvila de tre tidigare omnämnda avdelningssköterskorna. De sakkunniga anse emellertid icke, att arbetsuppgifterna på dessa avdelningar nödvändigtvis kräva sjuksköterskekompetens hos de befatt-

ningshavare, åt vilka de anförtros. Övervägande skäl tala för att de ifråga-
varande arbetsledande uppgifterna på dessa avdelningar böra anförtros befatt-
ningshavare, vilka äro tandsköterskor. De sakkunniga förorda, *att på dessa
avdelningar inrättas särskilda tjänster såsom avdelningstandsköterskor, vilka
tjänster med hänsyn till det lägre kompetenskravet lämpligen böra placeras i
lönegrad A 7.*

Tandsköterskor.

De vid tandläkarinstitutet anställda tandsköterskorna äro placerade i 6 lönegraden såsom extra ordinarie eller extra, varjämte finnes ett antal arvodesanställda tandsköterskor.

Lärarrådet har i petita för budgetåret 1947/48 berört spørgsmålet om förändring av tandskötersketjänsternas ställning till ordinarie men ansett sig böra avvakta tandläkarutbildningssakkunnigas utredning, innan lärarrådet framlade förslag om mera vittgående organisationsändringar i detta avseende. Lärarrådet räknade dock med att härigenom något längre uppskov med frågans upptagande till behandling ej skulle behöva förorsakas.

De sakkunniga dela helt den uppfattningen, att de tandsköterskor, som kunna beräknas vara erforderliga för institutens drift, böra knytas till institutet genom en fastare anställningsform än som extra ordinarie. Det bör för övrigt betonas, att tandsköterskorna utföra ett svårt och krävande dagligt arbete i sin ställning mellan å ena sidan lärare och avdelningssköterskor och å andra sidan tandläkareleverna. Den dagliga assistansen vid arbetsstolar, i operationsrum, injektionsrum, sterilisationsrum och demonstrationssalar ställer större krav på dessa befattningshavares självständiga omdöme samt förmåga att snabbt fullgöra hjälpen åt den ovane eleven än vad det dagliga arbetet hos en rutinerad tandläkare i allmänhet fordrar. Vid nu rådande konkurrens om kvinnlig arbetskraft torde det heller icke vara möjligt att få kompetenta befattningshavare å dessa tjänster, såvida icke anställnings- och avlöningsförhållanden regleras på ett tillfredsställande sätt. En bättre avvägning av den proportion, som bör råda för de vid tandläkarinstitutet anställda tandsköterskorna i fråga om ordinarie, extra ordinarie samt extra och arvodesanställning, måste sålunda komma till stånd. De sakkunniga anse för sin del, att omkring 50 % av tandsköterskorna böra beredas ordinarie, 30 % extra ordinarie samt 20 % extra eller arvodesanställning. De sakkunniga förorda vidare, *att tandsköterskorna skola vara placerade i 6 lönegraden.* Arvodesanställd sköterska bör erhålla 3 600 kronor för år.

Kontrollbiträden.

På tandläkarinstitutets olika avdelningar behandlas dagligen ett mycket stort antal patienter. Varje elev på t. ex. avdelningarna för karieslära och proteslära torde dagligen behandla fyra till sex patienter. På en avdelning med 40 till 50 kliniskt tjänstgörande elever betyder detta en daglig frekvens av 200 å 300 patienter. Varje dylik patient måste ha tid bestämd för sin

behandling, kontroll måste utövas över att bestämda tider hållas och onödigt väntetid undvikas. Patienterna ställa ett stort antal frågor och tvingas i många fall ändra avtalad tid. Endast tränade tandsköterskor, som äro väl förtrogna med en tandläkares dagliga arbete, kunna uppehålla tjänsten såsom förmedlare mellan klientelet och tandläkareleven. Inom väntrummen, i särskild kontorslokal, eller i nära anslutning till kliniksalen tjänstgöra dessa s. k. kontrollbiträden. Dylika finnas i nuvarande personalorganisation på de tre avdelningarna för tandfyllning, för proteslära och för tandkirurgi och äro placerade i lönegrad Eo 6. Med samma motivering, som anförts för övriga tandsköterskor, vilja de sakkunniga förorda, *att kontrollbiträdena skola vara placerade i 6 lönegraden*. Då samtliga kontrollbiträdestjänster kunna anses i lika grad erforderliga för institutens patientvårdande verksamhet, böra de vara ordinarie eller extra ordinarie.

Tekniska biträden.

De vid tandläkarinstitutet anställda tekniska biträdena äro placerade i 6 lönegraden såsom extra ordinarie eller extra. De tekniska biträdena utgöras huvudsakligen av biträden med viss tandteknisk utbildning, vilka arbeta på laboratorierna och biträda särskilt vid fantomkurserna. Med hänsyn till deras utbildning samt arten och omfattningen av deras arbetsuppgifter anse de sakkunniga, att den hittillsvarande placeringen i 6 lönegraden är väl befogad, dock böra de hittillsvarande tekniska biträdena vid institutet i Stockholm och motsvarande befattningshavare vid institutet i Malmö erhålla ordinarie ställning. De tjänster åter, som i kap. 7 föreslås skola ytterligare tillkomma, böra givas icke-ordinarie ställning.

Preparatriser och laboratoriebiträden.

Preparatriser och laboratoriebiträden äro kvalificerade biträden, som böra ha långvarig specialutbildning för utförande av preparationsarbete och kemiskt-kliniskt arbete på laboratorier. Beskaffenheten av de göromål, som åvila dem, synes vara sådan, att dessa biträden böra beredas anställning i lönegrad A 7.

Tandtekniker.

Sedan år 1944 finnes anställd en tandtekniker mot ett arvode av numera 7 700 kronor för år. De sakkunniga förorda — jfr kap. 7 — inrättande av ytterligare befattningar såsom tandtekniker för att institutens behov av kvalificerad teknisk assistans vid den utvidgade patientbehandlingen och vid fantomkurserna skall kunna tillgodoses. Ifrågavarande befattningshavare torde icke, såsom hittills varit fallet, längre böra avlönas med enbart arvoden, om instituten i konkurrens med den fria marknaden skola kunna erhålla för arbetsuppgifterna lämpade tandtekniker. De sakkunniga föreslå, *att tandtekniker*

vid tandläkarinstitutet skola placeras i 14 lönegraden samt att vid vardera institutet en tandtekniker bör beredas ordinarie och övriga extra ordinarie eller extra anställning.

III. Administrativ personal m. m.

Intendent.

De kamerala uppgifterna vid tandläkarinstitutet handhas dels av karolinska institutets kamrerare, som ombestyr upprättande av avlöningslistor och bokslut m. m., dels av två vid tandläkarinstitutet anställda kassörskor. Sedan budgetåret 1946/1947 har vidare Kungl. Maj:t ställt medel till förfogande för anlåtande av speciell sakkunskap att biträda lärarrådet och förvaltningsnämnden vid tillsyn över den ekonomiska förvaltningen, främst upphandlingen.

Föredragande departementschefen har i proposition nr 241/1946 anfört, att tillsynen över den ekonomiska förvaltningen, främst upphandlingen, berörde en fråga av betydelse, samt ansåg det vara ekonomiskt fördelaktigt, att till institutet knötes en person med speciell sakkunskap på området. En definitiv lösning av problemet förutsatte emellertid en närmare utredning, vilken lämpligen borde verkställas av 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga.

De sakkunniga ha, såsom närmare framgår av kap. 1, förordat, att vid institutens anknytning till medicinska fakulteten vid universitetet i Lund, respektive karolinska institutet, tandläkarinstitutens ekonomiska förvaltning bör skiljas från universitetets respektive karolinska institutets och omhänderhas av särskilda ekonominämnder.

Omfattningen av institutens ekonomiska förvaltning och den betydande upphandling, som bland annat de sakkunnigas förslagrörande tillhandahållande av instrument och material åt eleverna innebär, måste enligt de sakkunnigas mening nödvändiggöra såväl en förstärkning av den nuvarande kassörspersonalen som en omprövning av dennas löneställning.

Vad först angår frågan om personalökning ha de sakkunniga ingående diskuterat, huruvida den nuvarande organisationen med en särskild expert för tillsynen över den ekonomiska förvaltningen alltjämt borde bibehållas eller en särskild befattningshavare anställas för ändamålet. Med den betydande omfattning institutens egen ekonomiska förvaltning kommer att få, är det uteslutet, att denna kan handhas av en blott tillfälligt anlitad expert. De sakkunniga ha därför funnit sig böra förorda anställandet av en särskild befattningshavare för omhänderhavandet av kamerala och administrativa göromål.

De viktigaste arbetsuppgifterna för en sådan befattningshavare skulle bli att förvalta institutens olika anslag, att ansvara för räkenskapernas förande, att införskaffa anbud för den upphandling, som skall ske för institutens räkning, att föra i anslutning därtill erforderliga förhandlingar samt att för ekonominämnden framlägga förslag till upphandlingar. Vidare skulle be-

fattningshavaren i fråga ansvara för alla utbetalningar, som verkställas, ävensom för redovisningen av inflytande patientavgifter, vilka för budgetåret 1946/47 beräknas till 325 000 kronor, varjämte han även borde fungera som föredragande och sekreterare i ekonominämnden. Innehavaren av en dylik befattning bör ha ekonomisk examen från handelshögskola eller däremot svarande utbildning samt äga kännedom om statlig förvaltning, i all synnerhet upphandlingsfrågor. I betraktande av de kvalifikationer, som böra förutsättas hos tjänstens innehavare, bör denne enligt de sakkunnigas mening övertaga åtminstone en del av de göromål, som nu omhänderhas av institutets sekreterare. De sakkunniga ha emellertid med hänsyn till angelägenheten av att instituten äga tillgång jämväl till juridiskt-administrativt skolad arbetskraft ansett det ofrånkomligt, att vid instituten allttjämt finnes för sekreterare avsett särskilt arvode. Till storleken av detta återkomma de sakkunniga nedan.

Med hänsyn till de olikartade arbetsuppgifter, som således skulle åvila den särskilde befattningshavaren för kamerala och administrativa göromål, ha de sakkunniga funnit den riktiga benämningen böra vara intendent.

Under åberopande av vad sålunda anförts förorda de sakkunniga, att *befattningen hänföres till lönegraden A 26.*

De sakkunniga vilja särskilt understryka, att, då de vid övervägandet av förenämnda båda alternativ till lösandet av spörsmålet i fråga stannat för nyssnämnda förslag, de sakkunniga fäst avsevärd vikt vid befattningshavarens löneställning. En lägre löneställning för befattningshavaren i fråga synes således nödvändiggöra, att särskild expert främst för upphandlingsärendena anställas.

Sekreterare.

Vid tandläkarinstitutet finnes anställd en sekreterare, som enligt gällande bestämmelser skall föra protokoll vid lärarrådets, lärarrådsnämndens och förvaltningsnämndens sammanträden samt ombesörja därav föranledda expeditioner. I arvode utgår 2 800 kronor för år.

De sakkunniga ha ovan förordat, att vid vartdera tandläkarinstitutet skall finnas anställd en sekreterare.

Inrättandet av en ordinarie intendentsbefattning torde visserligen såsom ovan framhållits innebära, att innehavaren skulle övertaga en del av sekreterarens nuvarande arbetsuppgifter, främst genom att vara sekreterare i ekonominämnden. Vid nuvarande organisation torde emellertid motsvarande uppgifter såsom sekreterare åt förvaltningsnämnden kräva förhållandevis liten del av sekreterarens arbetstid. Med hänsyn till det betydligt ökade antalet lärare och övrig personal och därav föranledd ökning i antalet ärenden torde emellertid vid den föreslagna organisationen av instituten sekreterarens arbetsuppgifter totalt sett höjas i icke oväsentlig grad. De sakkunniga förorda därför, att *sekreteraren vid vartdera institutet tillerkännes ett arvode av 3 600 kronor för år.*

Övrig kanslipersonal.

Vid tandläkarinstitutets kansli tjänstgöra för närvarande fyra kvinnliga biträden, varav ett kanslibitråde i lönegrad A 7, en kassör i lönegrad A 7, en kassör i lönegrad Eo 7 samt ett extra skrivbitråde med arvode.

Kanslibiträdet fullgör registratorsgöromål, tjänstgör som inspektors sekreterare samt biträder vid uppgörande av universitetsstatistik, poängberäkning för intagning av elever vid tandläkarinstitutet, förande av matriklar m. m.

Kassören i lönegrad A 7 ombesörjer utbetalning av avlöningar till institutets städerskor samt utbetalning av löner och utanordningar för tandteknikerkursen samt tandsköterskekursen, ombesörjer utskrivning och utbetalning av anordningar och betalning av institutets räkningar, för utgifts- och inkomstjournal, utgifts- och inkomstböcker.

Kassören i lönegrad Eo 7 omhänderhar patientkassan, mottager från de olika avdelningarna patientkortet med uppgift om utförda behandlingar, sammanräknar enligt gällande taxa kostnaderna för patientbehandling, uppbär vid daglig mottagning dessa belopp från patienter, uträknar belopp, som skall tillfalla behandlande elev, samt redovisar de influtna medlen till huvudkassan.

Det torde vara uppenbart, att den planerade utvidgningen av personalen vid tandläkarinstitutet ävensom överflyttande på institutet av dess ekonomiska förvaltning, måste medföra en ansvällning av de kvalificerade göromålen för berörda befattningshavare.

De sakkunniga förorda beträffande tandläkarinstitutet i Stockholm, att *den ordinarie kanslibiträdesbefattningen förändras till kansliskrivartjänst i lönegrad A 11 samt att den ordinarie kassörstjänsten förändras till kassörstjänst i lönegrad A 11. Den e. o. kassörstjänsten bör omändras till ordinarie kanslibiträdestjänst i lönegrad A 7.*

Beträffande den nuvarande skrivbiträdestjänsten bör den av 1944 års personalutredning nyligen förordade beföringsgången tillämpas.

För tandläkarinstitutet i Malmö böra motsvarande befattningar nyinrättas.

Bibliotekarie.

Biblioteket vid tandläkarinstitutet i Stockholm kan icke i sitt nuvarande skick på tillfredsställande sätt stå till tjänst för institutets personal i undervisningens och forskningens intresse. De sakkunniga komma därför att i annat sammanhang föreslå anvisandet av betydligt ökade medel för biblioteket. Det ligger då i sakens natur, att boksamlingarna böra vara tillgängliga i största möjliga utsträckning. De sakkunniga ha dock icke ansett sig kunna förorda anställandet av en heltidstjänstgörande bibliotekarie utan inskränka sig till att föreslå, att som *föreståndare för biblioteket vid vartdera tandläkarinstitutet anställas en deltidstjänstgörande biblioteksutbildad tjänsteman*, för vilken tjänstgöringstiden bör fastställas till minst tio timmar för vecka. För registrering och katalogisering, närmare tillsyn över biblioteket samt för

utlåning av böcker och tidskrifter bör härjämte vid vartdera tandläkarinstitutet finnas ett heltidsanställt kanslibitråde i lönegrad Eo 7, som bör äga praktisk erfarenhet av biblioteksarbete. Arvode till föreståndaren bör vid angiven tjänstgöringsskyldighet kunna bestämmas till 2 400 kronor för år i ett för allt.

Kontorspersonal m. m.

Enligt nuvarande personalorganisation finnas vid institutet i Stockholm anställda tre skrivbiträden i lönegrad Eo 2, vilka äro placerade på avdelningarna för tandfyllningskonst, proteslära och tandkirurgi. Det synes de sakkunniga rationellt, att man jämväl beaktar kraven på skriv- och kanslibiträdeshjälp så att icke för andra uppgifter kvalificerad och specialiserad personal måste tagas i anspråk för administrativa göromål, vilka bäst skötas av för ändamålet särskilt skolad personal. I sina strävanden att bereda professorerna erforderlig tid för undervisning, forskning och patientvårdande verksamhet ha de sakkunniga, i likhet med tidigare NF, MHO och 1945 års universitetsberedning, även funnit anledning uppmärksamma spörsmålet, om icke särskilda biträden böra ställas till professorernas förfogande för vissa administrativa och andra uppgifter. De sakkunniga äro övertygade om att ett behov av kvalificerad biträdeshjälp föreligger, men anse sig icke nu kunna förorda, att särskilda kanslibiträden ställas till varje professors förfogande. Det torde vara lämpligare att först pröva, huruvida icke ifrågavarande behov av biträdeshjälp kan tillgodoses därigenom, att tre kanslibiträdesbefattningar i 7 lönegraden och två kontorsbiträdeshbefattningar i 4 lönegraden inrättas vid tandläkarinstitutet och på förslag av vederbörande lärarråd av kansler för varje läsår fördelas till tjänstgöring hos professorerna med hänsyn till föreliggande påvisbart behov. De sakkunniga föreslå, *att vid vartdera tandläkarinstitutet inrättas tre kanslibiträdesbefattningar och två kontorsbiträdeshbefattningar för här nämnt ändamål*. Befattningshavarna böra beredas extra ordinarie anställning. För tillgodoseende av det professorernas behov av laboratoriebiträden, som icke lämpligen kan fyllas genom medel från särskilda forskningsanslag, förorda de sakkunniga vidare, *att vid vartdera tandläkarinstitutet anställas tre laboratoriebiträden i lönegrad A 7* med den placering och tjänstgöring, som kansler på förslag av lärarrådet finner skäligt bestämma med hänsyn till det av professorerna bedrivna forskningsarbetet.

För de skrivbiträdeshjälpstjänster, som i övrigt äro erforderliga, bör gälla den befodringsgång, vilken förordas av 1944 års personalutredning.

Reparatörer och hantverkare.

Den omfattande och synnerligen dyrbara apparatur, med vilken instituten utrustats, fordrar reparatörer och hantverkare för vård och reparation. I nuvarande personalorganisation vid tandläkarinstitutet finnas två reparatörer och två hantverkare samt ett laboratoriebitråde, som utför hantverkarens arbete. Av reparatörerna är den ene placerad i lönegrad A 7 och den andre arvodesanställd. Hantverkarna äro placerade i lönegrad Eo 6.

De sakkunniga fästa särskild uppmärksamhet vid de besparingar för statsverket, som kunna göras, om instituten förses med välutrustade mekaniska verkstäder, där reparatörer och hantverkare kunna utföra det omfattande reparations- och underhållningsarbetet. Om dylikt arbete i större utsträckning måste utföras av utomstående arbetskrafter, torde detta draga stora kostnader bland annat på grund av att det dyrbara instrumentelet i elevernas händer ofta blir hårt slitet.

Tandläkarinstitutets lärarråd har i petita för budgetåret 1947/1948 bland annat anfört, att den nuvarande tjänsten som reparatör i lönegrad A 7 måtte omändras till en förste reparatörstjänst i lönegrad A 9. Arbetsuppgifterna ha i kvalitativt hänseende ansetts kunna jämföras med en institutionsvaktmästares i lönegrad 9, därvid lärarrådet jämväl framhållit, att reparatören i ej ringa mån fullgör uppgifter som instrumentmakare. I anslutning härtill må beaktas, att naturvetenskapliga forskningskommittén i sitt betänkande del I föreslagit, att sådan instrumentmakare, som tjänstgör som föreståndare för verkstad, bör placeras i lönegrad A 14 och benämnas förste instrumentmakare.

I kap. 5 ha de sakkunniga föreslagit vissa åtgärder i samband med att eleverna vid tandläkarinstituten beredes tillgång till instrument och material på statens bekostnad, vilka medföra, att reparatörspersonalen kommer att erhålla ytterligare arbetsuppgifter. På grund härav bör ledningen och övervakandet av reparationsarbetena på instituten anförtros åt en kvalificerad befattningshavare i förmans ställning. Denne bör vidare ha att inkomma med förslag till inköp samt fördela reparationsarbetet på de olika hantverkarna.

På grund av vad som sålunda anförts beträffande nytillkommande arbetsuppgifter vilja de sakkunniga värdera tjänsten i lönehänseende något högre än lärarrådet och föreslå, *att vid vartdera institutet inrättas en tjänst som verkmästare i lönegrad A 10.* Det vetenskapliga arbetet på instituten fordrar därjämte, *att vid vartdera institutet en särskild instrumentmakare anställs för skötseln av de komplicerade precisionsinstrumenten. Även denne bör erhålla tjänst i lönegrad A 10.* I fråga om det antal hantverkare, varav de sakkunniga anse behov föreligga, återkomma de sakkunniga i kap. 7. *Hantverkarna böra anställas i 6 lönegraden.*

Annan personal.

Beträffande övrig personal, som är erforderlig för tandläkarinstituten, nämligen vaktmästare, telefonister, tamburvakter och städerskor samt beträffande tandläkarinstitutet i Malmö en värmeledningsskötare, förorda de sakkunniga den löneställning, som nedan angives.

Vaktmästaren vid tandläkarinstitutet i Stockholm är arvodesanställd och uppbär ett årligt arvode om 4 100 kronor. De sakkunniga anse emellertid, att vaktmästarna vid tandläkarinstituten böra vara placerade i lönegrad A 7. Värmeledningsskötaren vid tandläkarinstitutet i Malmö bör anställas i lönegrad Eo 7. De sakkunniga förorda, att för telefonisterna skall gälla den be-

fordringsgång, som 1944 års personalutredning föreslagit. Vidare föreslå de sakkunniga, att tamburvakterna vid tandläkarinstitutet skola erhålla extra ordinarie anställning i 2 lönegraden enligt löneplanen i det föreslagna nya avlöningsreglementet.

Den nya typ av städerskor, som de sakkunniga på i kap. 7 anförd motivering finna skäligt föreslå under beteckningen dagstäderskor, böra liksom hittillsvarande städerskor vara kollektivavtalsanställda.

Kap. 7. Antal befattningshavare vid tandläkarinstituten m. m.

De sakkunniga framlade i sitt betänkande del I ett preliminärt förslag till personalorganisation vid tandläkarinstituten i anslutning till i betänkandet föreslagen studieplan. I bilaga 6 finns denna personalorganisation sammanfattad på s. 180—184. Den i betänkandet framförda studieplanen blev senare föremål för en överarbetning i ecklesiastikdepartementet av särskilt tillkallad sakkunnig, landshövding C. Jonsson. Dennes överarbetning av förslaget lades till grund för den proposition i ärendet, som föranledde riksdagens beslut den 29 juni 1946. Kungl. Maj:t har uppdragit åt de sakkunniga att inkomma med ett definitivt förslag till studieplan, sedan inom departementet ytterligare utredning angående viss förkortning av studietiden verkställts av landshövding Jonsson. Detta förslag till studieplan överlämnades av de sakkunniga den 21 december 1946.

I. Lärare för den prekliniska undervisningen.

Den nya studieplanen innebär i flera hänseenden en förändring av det prekliniska studieåret. Sålunda ha de praktiskt odontologiska kurserna i tandanatomi och i propedeutisk bettlära infogats i första studieårets schema, medan samtidigt undervisningen i allmän patologi, i farmakologi och i metallurgi överflyttats till den propedeutisk-kliniska studieperioden; därjämte har en ny kurs i speciell tandhistologi inrättats. Även beträffande sättet för undervisningens meddelande i de medicinskt-teoretiska läroämnena har en betydelsefull förändring genomförts. Tidigare har denna undervisning meddelats i form av katedrala föreläsningar. I den nya studieplanen tillmötesgås de sedan länge framförda kraven på att eleverna även skola utföra eget laboratoriearbete i form av dissektioner, mikroskoperingsövningar samt fysiologiska och kemiska laborationer. I enlighet med de synpunkter, som framförts av medicinska högskolornas organisationskommitté, bör antalet katedrala föreläsningar starkt reduceras och i stället ersättas med demonstrationer och handledning av studenterna i deras praktiska övningar. Det ligger i öppen dag, att en sådan tidsenlig undervisning, vid vars meddelande eleverna måste uppdelas i små demonstrationsgrupper och individuellt handledas i laboratorierna, kräver en helt annan lärarorganisation än den, som är behövlig för undervisningen i form av katedrala föreläsningar.

Med hänsyn till den tid, som anslagits till de olika ämnena, kunna dessa lämpligen indelas i »huvudämnena» och i »specialkurser». Huvudämnena utgöras av anatomi, fysik och fysiologi, histologi med embryologi, samt kemi. Specialkurserna äro: speciell tandanatomi, speciell tandhistologi, propedeutisk bettlära och allmän bakteriologi.

Undervisningen i de fyra huvudämnena, i allmän bakteriologi och speciell tandhistologi meddelas vid respektive teoretiska institutioner, tillhörande medicinska fakulteten i Lund respektive karolinska institutet. Undervisningen i propedeutisk bettlära och i speciell tandanatomi sker vid respektive tandläkarinstitut och så, att undervisningen i det förra ämnet äger rum vid avdelningen för odontologisk ortopedi, i det senare vid avdelningen för karieslära. Vederbörande institutions- eller avdelningschef bör bära ansvaret för att undervisningen tillfredsställande genomföres på hans institution eller avdelning.

Prekliniska huvudämnen.

I studieschemat ha ämnena anatomi, fysik och fysiologi samt histologi med embryologi vartdera tilldelats en tid av 75 föreläsningstimmar och ämnet kemi 90 föreläsningstimmar. Härtill komma övningstimmar för utförande av dissektioner och laborationer.

I enlighet med vad som ovan anförts om en modernisering av undervisningen, böra föreläsningarna till stor del utbytas mot demonstrationer och undervisning av eleverna vid preparatet eller i laboratoriet. Sålunda bör antalet egentliga föreläsningar, som åhöras av alla eleverna samtidigt, begränsas till 25—30 stycken, medan de återstående 50—60 till föreläsningar anslagna timmarna begagnas till demonstrationer inför mindre grupper av elever. Det lämpliga antalet elever i varje sådan demonstrationsgrupp är i olika ämnen något olika, men man bör räkna med att varje grupp icke skall omfatta mer än 8—10 elever. Eftersom kurserna bestå av 40—50 elever, måste alltså varje kurs uppdelas i 4—6 demonstrationsgrupper och varje demonstration sålunda upprepas 4—6 gånger. Härav framgår, att när varje elev skall deltaga i 50—60 demonstrationer, detta kräver, att lärarna förrätta 200—360 demonstrationer. Härtill kommer arbetet med att handleda eleverna i deras praktiska övningar samt slutligen att förrätta tentamina med de 40—50 kursdeltagarna.

Den person, som skall inträda såsom kursledare och ansvara för denna undervisning, måste självfallet äga stora kvalifikationer. De sakkunniga ha därför diskuterat lämpligheten av att organisera undervisningen så, att vederbörande professor kunde inträda såsom kursledare. Detta torde emellertid icke vara möjligt, eftersom de olika kurserna äro synnerligen koncentrerade och det måste krävas, enligt de sakkunnigas mening, att kursledaren helt ägnar sin tid åt denna undervisning under de tider den pågår. En rationell lösning av lärarfrågan skulle ske, om vid var och en av de berörda institutionerna anställdes en prosektor respektive laborator, som hade till uppgift att handhava denna undervisning. Då emellertid statsmakterna ännu icke fattat ståndpunkt till de förslag angående prosektorernas och laboratorernas ställning, som M. H. O. framlagt, och man sålunda ännu icke kan överblicka de konsekvenser, inrättandet av sådana tjänster skulle medföra, anse sig de sakkunniga nu icke böra framlägga förslag därom, även om man har skäl att antaga, att utvecklingen snart kommer att kräva inrättandet av sådana tjänster. De

sakkunniga vilja därför inskränka sig till att föreslå, att såsom kursledare i vart och ett av de fyra huvudämnena förordnas en förste assistent. Denne åligger det att under vederbörande professors ansvar planlägga och leda undervisningen, att hålla föreläsningar, att förrätta demonstrationer och att övervaka de praktiska övningarna samt att förrätta tentamen i ämnet.

Förste assistenten kan emellertid icke ensam förrätta det stora antalet demonstrationer eller ensam handleda eleverna i deras praktiska övningar. För detta arbete behöver han hjälp av amanuenser. De demonstrationer, kursledaren ej själv kan giva, böra uppdragas åt en förste amanuens, som även deltagar i arbetet å dissektionssalar och laboratorier. För detta senare arbete erfordras ytterligare hjälp. Härför böra lämpligen tredje amanuenser ifrågakomma. I Lund, där varje termin 40 elever skola åtnjuta undervisning, anse de sakkunniga det tillräckligt, att det anställs en tredje amanuens, men i Stockholm, där 50 elever varje termin undervisas, torde anställandet av två tredje amanuenser erfordras. Förste assistent har en tjänstgöringsskyldighet av 1 000 timmar per år, förste amanuens en sådan av 600 timmar och tredje amanuens av ca 300 timmar. Man kan räkna med att den tid, som kräves av varje befattningshavare, för att han skall kunna fullgöra sin del av undervisningen, uppgår till omkring halva hans tjänstgöringsskyldighet. Den återstående tjänstgöringsskyldigheten skall han fullgöra i form av forskningsarbete, varigenom dessa assistenter och dessa amanuenser komma i samma ställning som vederbörande medicinska institutions övriga assistenter och amanuenser, vilka kunna dela sin tjänstgöringsskyldighet mellan undervisnings- och forskningsarbetet.

Inrättande av dessa tjänster för tandläkarutbildningen torde sålunda vara till gagn för det vetenskapliga arbetet vid dessa institutioner.

De sakkunniga föreslå sålunda, att vid var och en av de anatomiska, fysiologiska, histologiska och medicinskt-kemiska institutionerna vid medicinska fakulteten i Lund och karolinska institutet anställas en förste assistent, en förste amanuens samt vid institutionerna i Lund en tredje amanuens och vid karolinska institutet två tredje amanuenser, vilka tjänster samtliga uppföras på respektive tandläkarinstituts stat.

För undervisningen i kemi krävas emellertid ej endast de lärarkrafter, för vilka ovan redogjorts, utan dessutom tillgång till teknisk arbetskraft. De odontologie studerandena skola nämligen ej endast begagna sig av samma laboratorier som de medicine studerandena under förra delen av terminen utnyttjat, utan de skola även använda samma apparater som dessa. Apparaturen, som till stor del är synnerligen dyrbar, måste, för att ej mycket snart spolieras, under hela kursen överses och efter kursen noga genomgå av specialkunnig teknisk person. Dennes arbete är emellertid ej begränsat till den tid laborationskursen pågår och tiden omedelbart dessförrinnan utan han skall under återstående delen av året nytillverka försliten och fördärvad apparatur såsom potentiometrar, glasapparatur för mätningar etc., vilka vid egen tillverkning ställa sig ojämförligt mycket billigare än i öppna marknaden

varigenom stora besparingar göras. Det är emellertid nödvändigt att för detta arbete erhålla en inom yrket kunnig person.

De sakkunniga ha övervägt att föreslå en mekaniker placerad i lönegrad A 9, men vilja till dess erfarenhet vunnits ej sträcka sig längre än till att föreslå en arvodesbefattning med ett arvode motsvarande lönen i lönegrad Eo 9.

Kostnader för kursen i anatomi:

I Lund:	Kronor	I Stockholm:	Kronor
1 förste assistent, arvode	7 200	1 förste assistent, arvode	7 200
1 förste amanuens, arvode....	3 600	1 förste amanuens, arvode....	3 600
1 tredje amanuens, arvode....	1 200	2 tredje amanuenser, arvode..	2 400
Summa	12 000	Summa	13 200

Kostnader för kursen i fysik och fysiologi:

I Lund:	Kronor	I Stockholm:	Kronor
1 förste assistent, arvode	7 200	1 förste assistent, arvode	7 200
1 förste amanuens, arvode....	3 600	1 förste amanuens, arvode....	3 600
1 tredje amanuens, arvode....	1 200	2 tredje amanuenser, arvode..	2 400
Summa	12 000	Summa	13 200

Kostnader för kursen i histologi med embryologi:

I Lund:	Kronor	I Stockholm:	Kronor
1 förste assistent, arvode	7 200	1 förste assistent, arvode	7 200
1 förste amanuens, arvode....	3 600	1 förste amanuens, arvode....	3 600
1 tredje amanuens, arvode....	1 200	2 tredje amanuenser, arvode..	2 400
Summa	12 000	Summa	13 200

Kostnader för kursen i kemi:

I Lund:	Kronor	I Stockholm:	Kronor
1 förste assistent, arvode	7 200	1 förste assistent, arvode	7 200
1 förste amanuens, arvode....	3 600	1 förste amanuens, arvode....	3 600
1 tredje amanuens, arvode....	1 200	2 tredje amanuenser, arvode..	2 400
1 mekaniker, arvode	4 930	1 mekaniker, arvode	5 680
Summa	16 930	Summa	18 880

Prekliniska specialkurser.

Speciell tandhistologi. Ämnet har å studieschemat tilldelats 25 föreläsningstimmor och 42 arbetstimmar, under vilka senare eleverna skola ägna sig dels åt förfärdigandet av slipsnitt av tänder och käkar, dels åt mikroskoperingsövningar. En del av föreläsningstimmorna böra liksom föreslagits för huvudämnena utbytas mot demonstrationer, vilka måste upprepas. För genomförandet av undervisningen förordnas mot arvode en kursledare, vars undervisningstid per kurs bör uppgå till 40 timmar, vartill kommer tiden för förrättandet av slutförhör. Man kan räkna med att förhöret av varje elev tager i genomsnitt $\frac{1}{4}$ timme i anspråk, varför till slutförhör åtgår en tid av, i Lund, där kursdel-

tagarna äro 40, 10 timmar, i Stockholm, där kursdeltagarna äro 50, 12½ timmar. Kursledarens arbetstid per kurs skulle alltså i Lund uppgå till 50 timmar, i Stockholm till 52½ timmar. Beträffande ersättningen till lärarna anse sig de sakkunniga ej böra föreslå en förändring av det arvode av 35 kronor per timme, som för närvarande utgår till lärarna i de prekliniska odontologiska ämnena. De sakkunniga förutsätta, att spørgsmålet om en reglering av ersättningen upptages till prövning i samband med motsvarande fråga vid andra högskolor. Med en ersättning av 35 kronor per timme bör kursledaren således tillerkännas ett arvode av i Lund 1 750 kronor per kurs eller 3 500 kronor per år och i Stockholm 1 837: 50 kronor per kurs eller 3 675 kronor per år.

För genomförande av demonstrationerna och för handledningen av studenterna behöver kursledaren hjälp av en amanuens, som lämpligen bör vara av typen andre amanuens och sålunda ha en tjänstgöringsskyldighet av 400 timmar per år, varav omkring hälften kan beräknas åtgå till undervisning och resten till forskningsarbete.

De sakkunniga föreslå sålunda, att vid histologiska institutionen vid universitetet i Lund och vid karolinska institutet förordnas en kursledare och en andre amanuens, vilka uppföras å respektive tandläkarinstituts stat. Kostnaderna för kursen i speciell tandhistologi bliva:

I Lund:	Kronor	I Stockholm:	Kronor
1 kursledare, arvode	3 500	1 kursledare, arvode	3 675
1 andre amanuens, arvode....	2 400	1 andre amanuens, arvode....	2 400
Summa	5 900	Summa	6 075

Speciell tandanatomi. Ämnet är i studieschemat tilldelat 25 föreläsningstimmar och 83 timmar för modelleringsarbeten. Den längre tid, som här är anslagen till praktiska övningar, nödvändiggör dels att kursledarens arbetstid per kurs ökas med 10 timmar till i Lund 60 timmar, i Stockholm 62½ timmar, dels att två andre amanuenser anställas. Eftersom kursen i speciell tandanatomi endast pågår omkring tio veckor vardera terminen och då forskningsarbete inom tandanatomi icke faller inom verksamheten för denna kurs, torde dessa amanuenser ej behöva förordnas för längre tid än tre månader per termin eller sex månader per år.

De sakkunniga föreslå sålunda, att vid vardera av de båda tandläkarinstitutionens avdelningar för karieslära anställas en kursledare med ett årligt arvode av, i Malmö 4 200 kronor, i Stockholm 4 375 kronor, samt under sex månader två andre amanuenser, vardera med ett månatligt arvode av 200 kronor, vilket betyder en kostnad av 2 400 kronor per år. Kostnaderna för kursen i speciell tandanatomi bliva:

I Malmö:	Kronor	I Stockholm:	Kronor
1 kursledare, arvode	4 200	1 kursledare, arvode	4 375
2 andre amanuenser, vardera under sex månader, arvode	2 400	2 andre amanuenser, vardera under sex månader, arvode	2 400
Summa	6 600	Summa	6 775

Propedeutisk bettlära. Kursen, som omfattar 25 föreläsningar och 60 timmar för praktiska övningar, anordnas på likartat sätt som kursen i speciell tandanatomi, dock med den skillnaden, att de båda amanuenserna ej behöva förordnas för längre tid än 2½ månader per termin eller fem månader per år eftersom kursen endast varar omkring åtta veckor.

De sakkunniga föreslå därför, att vid vardera av de båda tandläkarinstitutionens avdelningar för odontologisk ortopedi anställas en kursledare med ett årligt arvode av i Malmö 3 500 kronor, i Stockholm 3 660 kronor, samt under fem månader två andre amanuenser vardera med ett månatligt arvode av 200 kronor, vilket betyder en kostnad av 2 000 kronor per år. Kostnaderna för kursen i propedeutisk bettlära bliva:

I Malmö:	Kronor	I Stockholm:	Kronor
1 kursledare, arvode	3 500	1 kursledare, arvode	3 660
2 andre amanuenser, vardera		2 andre amanuenser, vardera	
under fem månader, arvode	2 000	under fem månader, arvode	2 000
Summa	5 500	Summa	5 660

Allmän bakteriologi. Kursen omfattar en föreläsningsserie av 30 timmar och avslutas med slutförhör. Med samma beräkningsgrunder, som här tidigare använts, bör kursledaren tillerkännas ett arvode av, i Lund ($30 \times 35 + 10 \times 35$) 1 400 kronor per kurs eller 2 800 kronor per år, i Stockholm ($30 \times 35 + 12\frac{1}{2} \times 35$) 1 487: 50 kronor per kurs eller 2 975 kronor per år. För att assistera vid föreläsningarna anställas vid de bakteriologiska institutionerna vid universitetet i Lund och karolinska institutet en tredje amanuens under två månader per år med ett månatligt arvode av 150 kronor eller 300 kronor per år, som upptages på respektive tandläkarinstituts stat. De sakkunniga föreslå därför, att vid bakteriologiska institutionen vid universitetet i Lund och karolinska institutet anställas en kursledare med ett årligt arvode av i Lund 2 800 kronor och i Stockholm 2 975 kronor samt en tredje amanuens under två månader med ett arvode av 300 kronor. Kostnaderna för kursen i allmän bakteriologi bliva:

I Lund:	Kronor	I Stockholm:	Kronor
1 kursledare, arvode	2 800	1 kursledare, arvode	2 975
1 tredje amanuens, 2 månader	300	1 tredje amanuens, 2 månader	300
Summa	3 100	Summa	3 275

II. Lärare för den propedeutiska och kliniska undervisningen i de odontologiska huvudämnena.

Den studieplan, som de sakkunniga framlade i sitt betänkande del I, upp-
tog undervisning i sju odontologiska huvudämnen, nämligen tand- och käk-
kirurgi, odontologisk ortopedi, odontologi (företrädesvis karieslära), on-
tologi (företrädesvis proteslära), tandpatologi, röntgendiagnostik och barn-
tandvård, av vilka de fem förstnämnda föreslagits såsom professurer, medan
röntgendiagnostik och barntandvård skulle företräddas av självständiga labo-

ratorer. Därjämte hade föreslagits undervisning i följande biämnen på gränsområdet mellan odontologi och medicin respektive teknologi, nämligen i intern medicin, farmakologi, bakteriologi, materiallära, allmän kirurgi, öron-, näs- och halssjukdomar samt i socialmedicin.

För undervisningens bedrivande avsågos följande avdelningar vid tandläkarinstitutet:

Avdelningarna för:

tand- och käkkirurgi,
odontologisk ortopedi med underavdelning för bettanalys och ortodonti,
odontologi företrädesvis karieslära med underavdelning för pulpa- och rotbehandling,
odontologi företrädesvis proteslära,
tandpatologi,
barntandvård,
röntgendiagnostik,
internmedicinsk mottagning med kliniskt laboratorium,
laboratorium för materiallära,
» » bakteriologi,
allmän mottagning,
djurexperimentellt laboratorium.

För dessa undervisningsområden, avdelningar och övriga lokalutrymmen uppgjorde de sakkunniga en preliminär personalorganisation. I denna särskildes mellan lärare och amanuenser i en grupp för sig och övrig personal i en annan grupp, upptagande sjuksköterskor, tandsköterskor, kontrollbiträden, tekniker, tekniska biträden, reparatörer m. fl.

I den översikt, som de sakkunniga här framlägga uppdelas befattningshavarna dels efter de odontologiska huvudämnena, dels efter biämnena inom gränsområdet till medicin och teknologi och för vardera gruppen särskiljes mellan lärare och amanuenser samt övrig personal.

1. Lärare och amanuenser enligt de sakkunnigas preliminära förslag samt nuvarande antal vid institutet i Stockholm inklusive förstärkningen för treterminsprovisoriet höstterminen 1946—höstterminen 1947.

Nedanstående tabell anger antal och placering av professorer, laboratorer, avdelningstandläkare, assistenter och amanuenser inom huvudämnena av den odontologiska undervisningen enligt de sakkunnigas preliminära förslag.

Lärare	Karieslära med underavdelning för pulpa- och rotbehandling	Barn-tand-vård	Protes-lära	Tand- och käk-kirurgi	Odont.ortop. Bettanalys och ortodonti	Röntgen-diagnostik	Tand-patologi	All-männa mottagningen	Summa
Professorer.....	1		1	1	1		1		5
Laboratorer	1 + 1	1	1	1	1 —	1	—		7
Avdelningstandläk.	4 + 1	1	6	3	— 1	1	—	1	18
Assistenter.....	3 + 1	1	6	2	1 + 2	1	2	1	20
Amanuenser	10 + 2	2	9	6	2 + 2	3	2	2	40

Denna tabellariska översikt bör närmast jämföras med nedanstående tabell över lärarstaben vid tandläkarinstitutet i Stockholm under höstterminen 1946 inneslutande förstärkningen för treterminsprovisoriet.

Lärare	Tandfyllningskonst med underavdelning för rotfyllning och barn-tandvård	Proteslära med underavdelning för tandreglering	Tandkirurgi med underavdelning för röntgendiagnos	Allmänna mottagningen	Summa
Professorer	1	1	1		3
Laboratorer	1 1 —	1 1	1 1		6
Avdelningstandläkare ..	3 — 1	3 —	3 1		11
Assistenter	5 2 1	8 2	2 2	1	23
Amanuenser	8 2 2	2 —	5 4	—	23

Antalet professorer utökades som nämnts från tre till fem i de sakkunnigas preliminära förslag; de nya professurerna voro i tandpatologi och odontologisk ortopedi. Det senare ämnet hade två underavdelningar, den ena för ortodonti och den andra för bettanalys, ett nytt ämne på undervisningsprogrammet. Detta nya ämne fick en laborator såsom ledare och kursgivare, varigenom antalet laboratorer höjdes från nuvarande sex till sju. Samtidigt skedde en förflyttning bland laboratorerna, i det att laboratorsbefattningen i tandreglering överfördes till en befattning i barntandvård, vilket ämne frigjordes från tandfyllningskonsten och blev ett självständigt undervisningsområde.

Antalet avdelningstandläkare höjdes från 11 till 18. Orsaken härtill var i första rummet, att den kvalitativt förbättrade studieplanen för femårigt studium upptagit fyra nya kurser, för vilka avdelningstandläkare placerats såsom kursgivare. Vid tandläkarinstitutet har tidigare på grund av lärarbristen en del obligatoriska kurser måst givas av assistent. De sakkunniga föreslog, att varje obligatorisk undervisningskurs skulle givas av kompetenta lärarkrafter i laborators eller avdelningstandläkares tjänsteställning.

Även med den förstärkning av lärarkrafterna, som för närvarande genomförts vid tandläkarinstitutet, givas tre kurser av assistenter; enligt det preliminära förslaget överfördes dessa uppgifter till avdelningstandläkare, varigenom dessa sammanlagt utökats med sju befattningar. I samband därmed sänktes assistentbefattningarna från 23 till 20 i det preliminära förslaget. Däremot upptog detta förslag en betydande utökning av antalet amanuenser, nämligen från 23 till 40. Detta betingades i viss utsträckning av nytillkommande undervisningsområden och flera kurser, men hade sin främsta grund däri, att de sakkunniga funno kritiken mot förutvarande undervisning berättigad. Denna kritik hade främst betonat, att eleverna finge vänta på hjälpen från amanuenserna vid uppvisning av olika stadier i arbetets gång eller vid rådfrågning och personlig handledning. Antalet elever per amanuens hade bedömts vara för stort, varför de sakkunniga minskade denna relation i sådan omfattning, att väntetid icke skulle kunna menligt påverka studiernas fullföl-

jande. De sakkunniga beräknade, att amanuenserna skulle kunna fördelas på båda halvtidsperioderna per dagstjänstgöring såväl i kliniksalar som i laboratorierna; om tjänstgöringen fördelades på två kliniksalar, skulle vardera salen få tillgång på en amanuens.

2. Lärare och amanuenser enligt ämnesrepresentanternas förslag.

De sakkunniga ha i samråd med lärarrepresentanter från samtliga avdelningar vid tandläkarinstitutet låtit uppgöra ett särskilt förslag till personalorganisation. Detta förslag skulle så avvägas, att likartade principer följdes för undervisningen i samtliga ämnen och det föreslagna antalet lärare skulle utgöra det minimum, som ämnesrepresentanterna ur pedagogiska synpunkter ansåge önskvärt för undervisningen enligt den femåriga studieplanen. Till grund för detta förslag skulle vidare ligga de principer i fråga om professorernas undervisningsskyldighet m. m., som de sakkunniga sedermera närmare utformat i kap. 6 av detta betänkande. Ifrågavarande förslag till personalorganisation vid vardera institutet är följande.

a) Avdelningar för karieslära och proteslära jämte underavdelning för pulpa- och rotbehandling.

Fantomkurserna. Varje termin gives i ämnet karieslära en fantomkurs och i ämnet proteslära två fantomkurser. Varje fantomkurs omfattar 67,5 dagar för varje elev. Den dagliga beläggningen på laboratorierna vid instituten i Malmö och i Stockholm framgår av nedanstående tablå.

		Antal elever vid institutet i	
		Malmö	Stockholm
Karieslära	fm.	26—27	33—34
	em.	32—33	41—42
Proteslära	fm.	40	50
	em.	20	25
»	fm.	26—27	33—34
	em.	32—33	41—42
Sammanlagt varje förmiddag		92—94	116—118
» » eftermiddag		84—86	107—109

Varje kurs gives av en avdelningstandläkare, vilket innebär en avdelningstandläkare på avdelningen för karieslära och två avdelningstandläkare på avdelningen för proteslära.

Såsom medhjälpare vid kursgivningen, demonstrationerna och handledningen vid arbetsplatserna fordras assistenter och amanuenser. Av dessa äro assistenterna de mera kompetenta och rutinerade lärarkrafterna, medan amanuenserna utgöras av yngre tandläkare, ofta nyligen utexaminerade. Erfarenheten har visat, att kurser av denna storleksordning för varje halvtid av daglig tjänstgöring, fordra i lärare minst en assistent och en amanuens. Betonas bör att dessa lärares arbetsbörda dock blir så stor, att alla kursdeltagare icke

omedelbart kunna få den hjälp de behöva utan i viss utsträckning måste vänta tills läraren medhunnit demonstrationen för deras kamrater. Med denna anordning ha nämligen 30 à 40 elever endast två lärarkrafter till förfogande; skulle här undervisningen avsevärt förbättras, borde antalet lärare kanske fördubblas. Emellertid har det ansetts lämpligt att här, liksom för övriga kurser i förslaget, upptaga endast det minimum av lärarkrafter, som är oundgängligen nödvändigt. Varje fantomkurs fordrar alltså såsom dylikt minimum två assistenter och två amanuenser.

Detta antal lärare är avvägt för Malmö-institutet. Det större antalet kursdeltagare vid Stockholms-institutet medför behov av ökning i antalet amanuenser, vilken förstärkning bör insättas under den tid av dagen, då antalet arbetande i laboratoriet är störst. Fantomkursen i karieslära bör vid Stockholms-institutet erhålla ytterligare en amanuens och fantomkursen i proteslära vid detta institut ytterligare två amanuenser.

Antalet behövliga lärarkrafter sammanfattas i följande tablå.

	Institutet i	
	Malmö	Stockholm
<i>Fantomkurser i karieslära:</i>		
Avdelningstandläkare, kursgivare.....	1	1
Assistenter.....	2	2
Amanuenser.....	2	3
<i>Fantomkurser i proteslära:</i>		
Avdelningstandläkare, kursgivare.....	2	2
Assistenter.....	4	4
Amanuenser.....	4	6

Underavdelningen för pulpa- och rotbehandling, vilken fungerar under kariesläran har en koncentrerad fantomkurs i ämnet inom den tid, som fantomkursen i karieslära omfattar. Denna kurs gives av en avdelningstandläkare med hjälp av en amanuens; dessa båda lärarkrafter tjänstgöra den övervägande tiden av läsåret på kliniken och upptagas i förteckningen över dennas lärare.

Den propedeutiska och kliniska undervisningen och tjänstgöringen. Karieslära. I kliniksalarerna tjänstgöra varje termin tre olika studiegrupper, nämligen de studerande, som fullgöra tjänstgöringen under 6:e, 7:e och 8:e terminerna. Den dagliga beläggningen i kliniksalarerna genom dessa grupper framgår av följande tablå.

				Antal elever vid institutet i	
				Malmö	Stockholm
1.	6:e terminens elever	fm.		6—7	8—9
		em.		6—7	8—9
2.	7:e	»	fm.	20	25
			em.	20	25
3.	8:e	»	fm.	20	25
			em.	12—13	16—17
Sammanlagt varje förmiddag				46—47	58—59
» » eftermiddag				38—40	49—51

För 6:e terminens elever gives en propedeutisk kurs av en avdelningstandläkare och för 7:e och 8:e terminens elever en demonstrationskurs i tandfyllningskonst av en avdelningstandläkare för varje årsgrupp, vilket betyder två avdelningstandläkare per termin. Antalet kursgivande avdelningstandläkare blir sålunda varje termin tre. Under den tid av tjänstgöringen, som icke upptages av kursgivning, tjänstgöra dessa avdelningstandläkare på kliniken.

Såsom medhjälpare i det dagliga demonstrationsarbetet och vid handledningen vid behandlingsplatserna fordras assistenter och amanuenser. För att fastställa minimibehovet av dylika lärarkrafter beräknas, att halva antalet studerande varje halvtidsperiod av dagen fordra en kompetent lärarkraft i avdelningstandläkares eller assistents tjänsteställning. Om man från de tre avdelningstandläkarnas sammanlagda dagliga tjänstgöringstid frånräknar den tid, under vilken de äro upptagna av kursgivning, torde de kunna stå till klinikens tjänst i sådan utsträckning, att de motsvara två avdelningstandläkare dagligen. Härav följer, att minimibehovet av assistenter utgör två, som alternera med avdelningstandläkarna i kliniktjänstgöringen. Beräkningen av behövt antal amanuenser bygger på erfarenheten, att en amanuens kan medhinna hjälp åt högst tio tjänstgörande elever. För Malmöinstitutets del betyder detta att åtta amanuenser dagligen fordras, fördelade på fyra för förmiddagstjänstgöring och fyra för eftermiddagstjänstgöring; för Stockholms-institutets del bör motsvarande antal amanuenser vara minst tio.

Antalet behövliga lärarkrafter på kliniksalar i karieslära sammanfattas i nedanstående tablå.

	Institutet i	
	Malmö	Stockholm
Avdelningstandläkare, kursgivare	3	3
Assistenter	2	2
Amanuenser	8	10

Förutom dessa lärarkrafter fordrar avdelningen biträde av en assistent för den dagliga mottagningen.

Arbetet på laboratoriet för de kliniskt tjänstgörande eleverna kan icke lämnas utan tillsyn av lärare. Under varje daglig halvtidsperiod fordras att en lärare bär ansvaret för laboratoriearbetet, dels ur pedagogisk synpunkt, dels med hänsyn till den synnerligen dyrbara apparatur, som står till elevernas förfogande. Det synes möjligt att låta en assistent med biträde av en amanuens bära ansvaret för undervisningen och tjänstgöringen på laboratorierna.

Laboratorns dagliga undervisningstid av fyra timmar upptages dels av den kliniska kursen för 8:e terminens kandidater, dels av den dagliga rondens slutligen av ledningen av avdelningens patientvårdande verksamhet i den mån denna omfattar journalskrivning, bestämmande av terapiplaner, övervakande av lämnad vård, utskrivning och betygsättning av färdiga arbeten, ledningen av provtjänstgöringar samt biträde vid seminarierna.

Seminarierna under 10:e terminen givas av professorn, som här fordrar kvalificerad assistans. Denna assistans synes kunna lämnas av de tandläkare,

som vid avdelningen bedriva studier för odontologie licentiatexamen. Dessas tjänstgöring, som enligt de sakkunnigas förslag icke är obligatorisk, bör i förekommande fall omfatta högst tolv timmar i veckan och minst två dylika assistentbefattningar torde vara behöfliga; om så anses lämpligt, fördelas dessa assistentbefattningar med sex timmar per vecka på fyra licentiander.

Proteslära. I kliniksalarerna tjänstgöra varje termin tre olika studiegrupper, nämligen de studerande, som fullgöra tjänstgöringen under 7:e, 8:e och 9:e terminerna. Den dagliga beläggningen genom dessa grupper framgår av nedanstående tablå.

		Antal elever vid institutet i	
		Malmö	Stockholm
1.	7:e terminens elever fm.	20	25
	em.	20	25
2.	8:e » » fm.	20	25
	em.	27	33
3.	9:e » » fm.	—	—
	em.	6—7	8—9
Sammanlagt varje förmiddag		40	50
» » eftermiddag		53—54	66—67

Man bör utgå ifrån, att av de tjänstgörande på protesavdelningens kliniskal ungefär $\frac{1}{4}$ till $\frac{1}{3}$ vistas i laboratoriet för de kliniskt tjänstgörande. Detta innebär, att avdelningen varje förmiddag i medeltal torde ha ungefär 30 samtidigt tjänstgörande elever vid Malmö-institutet och omkring 35 vid Stockholms-institutet; motsvarande siffror för eftermiddagen torde bli omkring 40 vid Malmö-institutet och omkring 50 vid Stockholms-institutet.

För 7:e terminens elever gives en propedeutisk kurs för vardera halva studiegruppen av två avdelningstandläkare samt en poliklinisk kurs av ytterligare en avdelningstandläkare. Under 8:e terminen gives en kurs i käkprotetik m. m. av en avdelningstandläkare. Sammanlagda antalet avdelningstandläkare blir sålunda på denna avdelning fyra. Den tid av deras tjänstgöring, som icke upptages av kursgivningen, ägnas åt lärararbetet på kliniksalarerna.

Såsom medhjälpare vid det dagliga demonstrationsarbetet och i handledningen vid behandlingsplatserna fordras assistenter och amanuenser. För en beräkning av antalet assistenter vid denna avdelning bör betonas, att demonstrationerna i proteslära vid varje arbetsplats fordrar längre tid och större rutin samt erfarenhet av läraren i jämförelse med samma arbete i kliniksalarerna på avdelningen för karieslära. Kursgivningen i käkprotetik fordrar helt denna avdelningstandläkares arbete även vad beträffar kliniktjänstgöring. Enligt samma beräkningsgrund, som använts för kliniken i karieslära, torde av de tre övriga avdelningstandläkarnas tjänstgöringstid för kliniktjänstgöringen endast återstå en tid motsvarande två avdelningstandläkares tjänstgöring. Till dessas förfogande böra ställas fyra assistenter; två för förmiddags- och två för eftermiddagsperioden. Antalet amanuenser kan i proportion härtill beräknas till fyra dagligen. I jämförelse med kliniken för karieslära blir sålunda

antalet lärarkrafter fördelat med sådan skillnad, att i karieslära tjänstgöra två assistenter och åtta amanuenser men i proteslära fyra assistenter och fyra amanuenser. Skillnaden i antalet elever mellan Malmö-institutet och Stockholms-institutet medför här behov av ytterligare en assistent och en amanuens för Stockholms-institutet.

Antalet behövliga lärarkrafter på kliniksalar i proteslära sammanfattas i nedanstående tablå.

	Institutet i	
	Malmö	Stockholm
Avdelningstandläkare, kursgivare	4	4
Assistenter	4	5
Amanuenser	4	5

Förutom dessa lärarkrafter fordrar avdelningen biträde av en assistent för den dagliga mottagningen. Då arbetet här är av större omfattning än på avdelningen för karieslära, behöves här hjälp av en amanuens till assistentens förfogande.

Arbetet på laboratoriet för de kliniskt tjänstgörande eleverna är på denna avdelning av sådan omfattning och svårighetsgrad, att här fordras en assistent för varje halvperiod dagligen eller sammanlagt två assistenter.

Laboratorns dagliga undervisningstid av fyra timmar upptages dels av den kliniska kursen för 8:e terminens kandidater, dels av den dagliga rondan, dels slutligen av ledningen av avdelningens patientvårdande verksamhet i den mån denna omfattar journalskrivning, bestämmande av terapiplaner, övervakande av lämnad vård, utskrivning och betygsättning av färdiga arbeten, ledningen av provtjänstgöringar samt biträde vid seminarierna.

Under 9:e terminen pågår seminarieövningar under professorns ledning; till hans assistans böra ställas, liksom i ämnet karieslära, två licentiander med tolv timmars veckotjänstgöring (eller fyra med sex timmars veckotjänstgöring).

Sammanlagda antalet lärare och amanuenser i karieslära och proteslära vid de båda instituten:

	Institutet i	
	Malmö	Stockholm
<i>Avdelning för karieslära:</i>		
Professor	1	1
Laborator	1	1
Avdelningstandläkare	4	4
Assistenter	6	6
Amanuenser	11	14

Avdelning för proteslära:

Professor	1	1
Laborator	1	1
Avdelningstandläkare	6	6
Assistenter	11	12
Amanuenser	9	12

Underavdelning för pulpa- och rotbehandling. Laboratorns dagliga undervisningstid av fyra timmar upptages dels av den omfattande kliniska kursen, dels av den dagliga rondan, dels av ledningen och övervakningen av tjänstgöringen på avdelningen, dels slutligen av demonstrationer och övningar i journalskrivning, prognosbestämning, efterkontrollering m. m.

Avdelningstandläkare giver fantomkursen under 5:e terminen; övrig tjänstgöringstid upptages av tjänstgöringen på kliniksalen. Såsom medhjälpare i det kliniska arbetet fordras en assistent vid Malmö-institutet och två assistenter vid Stockholms-institutet.

Antalet amanuenser beräknas till två vid vardera institutet.

Den dagliga beläggningen i Malmö utgöres av 12—13 elever på förmiddagen och 6—7 på eftermiddagen samt i Stockholm av 16—17 på förmiddagen och 8—9 på eftermiddagen. För Stockholms-institutets del fordras för förmiddags-tjänstgöringen ytterligare en lärarkraft, vilken, då arbetet ställer särskilda fordringar på lärarens kompetens, bör vara assistent.

Lärarstaben på underavdelningen framgår av nedanstående tablå.

	Institutet i	
	Malmö	Stockholm
Laborator.....	1	1
Avdelningstandläkare	1	1
Assistenter	1	2
Amanuenser	2	2

b) Avdelning för tandkirurgi.

På tandkirurgiska avdelningen tjänstgör varje elev under 4:e terminen i 22,5 dagar, under 6:e terminen i 37,5 dagar och under 10:e terminen i 16 dagar, vartill under 10:e terminen kommer ett seminarium på 8 dagar. Enligt denna studieplan komma även 4:e terminens elever att tjänstgöra kliniskt på behandlingssalen för akuta fall och på operationsrummen för anästesiövningar och extraktion, varav följer att lärarstaben bör beräknas, förutom för kurserna, såsom om alla studerande vore kliniskt tjänstgörande, med undantag för seminariets. Den dagliga beläggningen på avdelningen framgår av följande tablå.

	Antal elever vid institutet i	
	Malmö	Stockholm
4:e terminens elever fm.	12—13	16—17
em.	6—7	8—9
6:e » » fm.	20	25
em.	12—13	16—17
10:e » » :		
första period à 8 veckor fm. {	6—7	8—9
em. }		
andra » » 4 » fm. {	12—13	16—17
em. }		
Sammanlagt varje förmiddag <i>högst</i>	44—46	57—59
» » eftermiddag »	30—33	40—43
» » förmiddag <i>minst</i>	38—40	49—51
» » eftermiddag »	24—27	32—35

För 4:e terminens elever givas två kurser, en i tandkirurgisk propedeutik och en i anästesi- och extraktionsteknik, båda ledas av avdelningstandläkare. Under 6:e terminen giver laboratorn klinisk kurs i parodontologi och under 10:e terminen leder en avdelningstandläkare operationskursen.

Tjänstgöringen på polikliniken med dess anslutna lokaler för injektion och extraktion ledes av dess två avdelningstandläkare under den tid dessa icke äro upptagna av kursgivningen. Såsom biträden ha de under sin tjänstgöringstid vardera en amanuens. På kliniken för parodontoterapi är laboratorn ledare för tjänstgöringen under den tid han icke är upptagen av kursgivningen; laboratorn omhänderhar för övrigt operationerna inom parodontokirurgien, övervakar patientbehandling, leder journalskrivningarna, uppgör behandlingsplanerna och tjänar såsom förmedlare till avdelningen för parodontoprotetik, med vars laborator han dagligen samarbetar. Återstående halva dagstjänstgöring bör en assistent kunna anförtros ledningen av parodontoterapien. Laboratorn och assistenten biträdas under vardera av dessa halvdagsperioder av en amanuens. Under förmiddagarna är elevtillströmningen till avdelningen mycket stor; under denna tid fordras därför biträde av kompetent lärarkraft på avdelningen för parodontoterapi, där ytterligare en assistent insättes.

Den stora operationskursen under 10:e terminen är avsedd att bibringa eleverna behöflig rutin inom området för de tandkirurgiska ingreppen. Här fordras därför att avdelningstandläkare får biträde av en assistent under den återstående halvdagen, och avdelningstandläkaren och assistenten böra vardera ha tillgång till en amanuens såsom biträde vid operationerna.

Stockholms-institutet har såsom synes en betydligt större beläggning av elever, särskilt under 6:e terminen men även under övriga terminer. Här fordras därför ytterligare lärarkrafter, en kompetent lärare bör utnyttjas för injektions- och extraktionsavdelningen, där en assistent placeras. På avdelningen för parodontoterapi behöves ytterligare en amanuens.

I nedanstående tablå sammanställles antalet lärare och amanuenser på tandkirurgiska avdelningarna vid instituten i Malmö och i Stockholm.

		Institutet i	
		Malmö	Stockholm
Professor		1	1
Laborator		1	1
Avdelningstandläkare	{ poliklinik	2	2
	{ operation	1	1
	{ parodontologi	2	2
Assistenter	{ poliklinik	—	1
	{ operation	1	1
	{ poliklinik	2	2
Amanuenser	{ parodontologi	2	3
	{ operation	2	2

Professor leder under 10:e terminen seminarierna i ämnet. Han fordrar därvid assistans, vilken även här lämpligen lämnas av licentian-der, som uppehålla assistenttjänster, med tolv timmars tjänstgöring per vecka. Liksom i karieslära fordras två dylika assistentbefattningar, vilka

kunna uppehållas av 3—4 licentiander, som då dela befattningen med sex timmars tjänstgöring per vecka.

c) Avdelning för odontologisk ortopedi.

På avdelningen för odontologisk ortopedi tjänstgör varje elev under 5:e terminen i 7,5 dagar, under 9:e terminen i 15 dagar och under 10:e terminen i 28 dagar. Under 5:e terminen genomgås en fantomkurs i härför avsett laboratorium under ledning av en avdelningstandläkare; arbetet är förlagt till förmiddagarna och dagligen tjänstgöra i Malmö 6—7 elever och i Stockholm 8—9 elever. De övriga två terminernas tjänstgöring är förlagd till kliniksalar. Den dagliga beläggningen på dessa kliniksalar framgår av nedanstående tablå.

		Institutet i	
		Malmö	Stockholm
9:e terminens elever fm.)	em.)	6—7	8—9
10:e » » :			
första period à 8 veckor fm.)	em.)	12—13	16—17
andra » » 4 » fm.)	em.)	20	25
Sammanlagt varje dag <i>högst</i>		26—27	33—34
» » » <i>minst</i>		18—20	24—26

Den avdelningstandläkare, som ger fantomkursen under 5:e terminen, blir bunden härav endast för själva undervisningstimmarna; de studerandes arbete på laboratoriet kan ledas av en assistent. Denna avdelningstandläkare står under övrig daglig tjänstgöringstid till klinikens förfogande. Den andra avdelningstandläkaren giver under 9:e terminen den propedeutiska kursen i ämnet. Den tid av daglig tjänstgöring han icke upptages av kursgivningen deltager han i det kliniska arbetet. Kliniken i detta ämne fordrar god tillgång på kompetenta lärarkrafter, emedan eleven måste rådfråga lärare och få hjälp av dessa med utförande samt placering av den komplicerade behandlingsapparaturen. De båda avdelningstandläkarna, som tjänstgöra respektive förmiddag och eftermiddag med undantag för kursgivningstimmarna, fordra för varje sådan halvdagsperiod biträde av en assistent i undervisningen, varav den ene måste utnyttjas även för mottagningen. Under samma tjänstgöringsperioder bör en amanuens ställas till elevernas hjälp vid arbetsplatserna och i laboratoriet. Den totala lärarstaben på avdelningen sammanfattas i nedanstående tablå.

		Institutet i	
		Malmö	Stockholm
Professor		1	1
Avdelningstandläkare	{ fantom	1	1
	{ propedeutik	1	1
Assistenter	{ fantom	1	1
	{ klinik o. mottagn.	1	1
Amanuenser		2	2

Vid behövliga seminarieövningar under 10:e terminen, vilka ledas av professorn, assisteras denne av en eller två licentiander liksom inom övriga professurer, med tjänstgöringstid per vecka à tolv timmar.

d) Avdelning för röntgendiagnostik.

På denna avdelning tjänstgör varje studerande under 5:e terminen i 15 dagar och under 6:e terminen i 15 dagar. Antalet elever i daglig tjänstgöring vid de båda instituten är lika stort under förmiddags- och eftermiddagsperioden och beläggningen per dag framgår av nedanstående tablå.

	Institutet i	
	Malmö	Stockholm
5:e terminens elever	6—7	8—9
6:e » »	6—7	8—9
Sammanlagt varje dag 12—14		16—18

I ämnet givas två kurser, en i propedeutik för 5:e terminens elever och en i klinik för 6:e terminens. Båda kurserna ledas av avdelningstandläkare, vilka under den halvdag de icke tjänstgöra ersättas av en assistent. Till avdelningstandläkarens och assistentens förfogande ställes en amanuens.

Den något starkare beläggningen dagligen på Stockholms-institutet medför, att lärarna här icke kunna medhinna det remissarbete i form av diagnoser och utskrivningar, vartill avdelningen anlitas av institutets övriga avdelningar. Vid Stockholms-institutet måste därför ytterligare en assistent insättas, vilken under sin dagliga halvtidstjänst sysselsättes med det remissarbete, som de övriga lärarkrafterna icke medhinna.

Lärarstaben på avdelningen framgår av följande tablå.

	Institutet i	
	Malmö	Stockholm
Professor	1	1
Avdelningstandläkare	{ propedeutik	1 {
	{ poliklinik	1 { 2
Assistenter	{ propedeutik	1 {
	{ poliklinik	2 { 3
Amanuenser	{ propedeutik	2 {
	{ poliklinik	2 { 4

e) Avdelning för barntandvård.

På denna avdelning tjänstgöra eleverna i 30 dagar under 9:e terminen. Tjänstgöringen är helt klinisk och den dagliga beläggningen utgör vid Malmö-institutet 12—13 elever och vid Stockholms-institutet 16—17 elever.

Undervisningen inledes med en klinisk-teknisk kurs, som gives av avdelningstandläkare; övrig tid ägnar denne åt den kliniska tjänstgöringen. Laboratorn och avdelningstandläkaren fördela dagens tjänstgöringstid mellan sig och vardera biträdes i arbetet av en assistent, av vilka dock den ene större delen av sin arbetstid blir upptagen av arbetet på avdelningens mottagning.

Om dagens arbetsschema så ordnas, att laboratorn och denna assistent tjänstgöra samtidigt, torde kompetent lärarkraft dock stå till klinikens förfogande. Då denna avdelning har självständig, öppen mottagning, är arbetet på mottagningen betungande, varför assistenten fordrar biträde av en amanuens. Varje halvdagsperiod tjänstgör vid Malmö-institutet en amanuens, vid Stockholms-institutet fordras ytterligare en amanuens på grund av dess starkare beläggning. I nedanstående tablå sammanställs lärarstaben på avdelningen.

		Institutet i	
		Malmö	Stockholm
Laborator		1	1
Avdelningstandläkare		1	1
Assistenter	{ klinik	1	1
	{ mottagning	1	1
Amanuenser	{ klinik	2	3
	{ mottagning	1	1

f) Avdelning för bettanalys och parodontoprotetik.

På denna avdelning tjänstgöra de studerande under 3:e terminen i 7,5 dagar, under 6:e terminen i 7,5 dagar och under 9:e terminen i 15 dagar.

Under 3:e terminen fullgöra eleverna fantomkursen i ämnet under ledning av en avdelningstandläkare; denne ägnar all tid utanför själva undervisningstimmarna åt arbetet på klinikalerna för parodontoprotetik. Fantomisternas arbete i laboratoriet ledes av en assistent, som därmed helt upptager sin dagliga tjänstgöringstid. Den dagliga beläggningen på laboratoriet är 6—7 elever vid Malmö-institutet och 8—9 vid Stockholms-institutet; båda grupperna tjänstgöra endast under eftermiddagsperioden. Beläggningen på klinikalerna framgår av nedanstående tablå.

		Institutet i	
		Malmö	Stockholm
6:e terminens elever	fm.	6—7	8—9
	em.	—	—
9:e » »	fm. {	6—7	8—9
	em. }		
Sammanlagt varje förmiddag		12—14	16—18
» » eftermiddag		6—7	8—9

Under 6:e terminen gives kursen i bettanalys under en avdelningstandläkares ledning; denne tjänstgör för övrigt på kliniken. Avdelningstandläkaren biträdes i arbetet av en amanuens.

Under 9:e terminen tjänstgöra de studerande på kliniken för parodontoprotetik under laboratorns ledning; denne har såsom biträde en assistent under den halvdagsperiod, då han icke själv tjänstgör. Under vardera tjänstgöringsperioden har dessa lärare hjälp av en amanuens. Denna avdelning har ingen öppen mottagning utan arbetar endast med material som remitteras från andra avdelningar. Undersökning och journalskrivning, bestämning av terapi och prognos m. m. sker under laboratorns ledning. Den star-

kare beläggningen på Stockholms-institutet nödvändiggör att ytterligare två amanuenser där ställas till förfogande; patientbehandlingen i parodontoprotetik är nämligen mycket komplicerad och eleven fordrar ofta hjälp av amanuensen vid arbetsplatsen.

Den totala lärarstaben på avdelningarna framgår av nedanstående tablå.

		Institutet i	
		Malmö	Stockholm
Laborator		1	1
Avdelningstandläkare	{ fantom	1	1
	{ bettanalys	1	1
Assistenter	{ fantom	1	1
	{ klinik	1	1
Amanuenser	{ bettanalys	1	1
	{ klinik	2	4

g) Avdelning för tandhistopatologi.

Undervisningen i detta ämne är helt teoretisk med tekniska övningar vid mikroskopet och försiggår på avdelningen för tandpatologi inom tandläkarinstitutet. Vid Malmö-institutets laboratorium arbeta dagligen 6—7 elever och vid Stockholms-institutet 8—9. Undervisningen inledes med en teknisk kurs, som ges av avdelningstandläkaren. Föreläsningsserien i ämnet och ledningen av undervisningen och forskningen på avdelningen verkställs av laboratorn. För demonstrationerna vid mikroskoperna, där individuell undervisning är nödvändig, biträdes avdelningstandläkaren av en amanuens; den starkare beläggningen vid Stockholms-institutet nödvändiggör, att två amanuenser här stå till elevernas förfogande.

Lärarstaben på avdelningen blir som följer:

		Institutet i	
		Malmö	Stockholm
Laborator		1	1
Avdelningstandläkare		1	1
Amanuens		1	2

h) Allmän mottagningsavdelning.

Den allmänna mottagningen är dagligen öppen dels under tre timmar på förmiddagen, dels under motsvarande tid på eftermiddagen. De studerandes tjänstgöring sker här i form av jourtjänstgöring. Såsom avdelningens chef fungerar en avdelningstandläkare, som icke giver någon kurs men dagligen undervisar i patientundersökning och journalföring; till biträde har han en amanuens. Den övriga halvtidstjänstgöringen på avdelningen ledes av en assistent med biträde av en amanuens.

Sammanlagda lärarstaben på avdelningen framgår av nedanstående tablå.

		Institutet i	
		Malmö	Stockholm
Avdelningstandläkare		1	1
Assistent		1	1
Amanuenser		2	2

Sammanfattande tabell över erforderligt antal lärare och amanuenser vid de båda instituten enligt ämnesrepresentanternas förslag.

Lärare	Karieslära med under- avdelning för pulpa- och rot- behandling	Protes- lära	Tand- kirurgi	Odont. orto- pedi	Rönt- gen- diag- nostik	Barn- tand- vård	Bett- analys och paro- donto- prof.	Tand- histo- pato- logi	All- männa mottag- ningen	Summa
<i>Institutet i Malmö.</i>										
Professorer	1	1	1	1	1	—	—	—	—	5
Laboratorer	1 + 1	1	1	—	—	1	1	1	—	7
Avdelningstandläk.	4 + 1	6	3	2	2	1	2	1	1	23
Assistenter	6 + 1	11	3	3	2	2	2	—	1	31
Amanuenser	11 + 2	9	6	2	4	3	3	1	2	43
<i>Institutet i Stockholm.</i>										
Professorer	1	1	1	1	1	—	—	—	—	5
Laboratorer	1 + 1	1	1	—	—	1	1	1	—	7
Avdelningstandläk.	4 + 1	6	3	2	2	1	2	1	1	23
Assistenter	6 + 2	12	4	3	3	2	2	—	1	35
Amanuenser	14 + 2	12	7	2	4	4	5	2	2	54

3. De sakkunnigas slutliga förslag till antal lärare och amanuenser.

En jämförelse mellan de sakkunnigas preliminära förslag och ämnesrepresentanternas förslag, som i fråga om antal professorer och självständiga laboratorer helt bygger på vad som föreslagits i Kungl. Maj:ts proposition nr 241/1946 och godkänts av riksdagen, ger vid handen, att antalet avdelningstandläkare och assistenter ökat, medan däremot antalet amanuenser minskat. De sakkunniga anse, att deras preliminära förslag bör läggas till grund för det slutliga förslaget om antal lärare och amanuenser vid tandläkarinstituten, även om i vissa avseenden jämkningar böra göras med hänsyn till vad ämnesrepresentanterna förordat.

De sakkunniga inleda sina slutliga förslag med att beträffande professorer, laboratorer och avdelningstandläkare bland annat rekapitulera de förändringar, som föreligga i fråga om ämnesområdenas omfattning och ämnesrepresentanternas ställning.

Professorer.

Antalet professurer är fem. Tre av ämnena äro desamma i de sakkunnigas båda förslag, nämligen ämnena karieslära, proteslära och tandkirurgi. Professuren i odontologisk ortopedi har enligt det slutliga förslaget till studieplan helt begränsats till ortodontien. Ämnet tandpatologi företrädes av en laborator, medan däremot laboratorsbefattningen i röntgendiagnostik förändrats till professur.

Laboratorer.

Även antalet laboratorer är detsamma i båda förslagen, nämligen sju. Laboratorsbefattningarna äro oförändrade beträffande karieslära, pulpa- och

rotbehandling, proteslära, tandkirurgi och barntandvård, medan de två återstående förändrats. Den ena av dessa, nämligen laboratorsställningen i tandhistopatologi har redan omnämnts, den andra är knuten till en ny avdelning vid instituten, nämligen avdelningen för bettanalys och parodontoprotetik. Detta ämne har sammansatts dels av bettanalysen, som frigjorts från professuren i odontologisk ortopedi, dels av parodontoprotetiken, som brutits ut ur protesläran. I ämnena röntgendiagnostik och odontologisk ortopedi föreslås icke längre några laboratorer; i det förra ämnet har laboratorsbefattningen utbytt mot professur; laboratorsbefattningen i det senare ämnet, som var bunden till bettanalysen, har överförts till den nya ämneskombinationen bettanalys med parodontoprotetik.

Avdelningstandläkare.

Såsom redan tidigare nämnts innebar de sakkunnigas preliminära förslag, att antalet avdelningstandläkare ökades från 11 till 18. Till grund för de sakkunnigas förslag i detta hänseende låg ett ingående studium av behovet av sådana befattningshavare. I ämnesrepresentanternas förslag föreligger en ytterligare ökning med fem avdelningstandläkarbefattningar. Även om de sakkunniga finna skäl tala för att denna senare ökning väl kan motiveras på sätt som skett, äro de sakkunniga emellertid icke beredda att för sin del godtaga annan ökning än den, som betingas av nytillkommande faktorer. Detta synes endast vara fallet i fråga om *dels* befattningen i tandhistopatologi, där en nytillkommande avdelningstandläkarbefattning emellertid bör medföra indragning av de två assistentbefattningarna i de sakkunnigas preliminära förslag, *dels* befattningen i det nytillkomna ämnet parodontoprotetik. Denna senare befattning bör emellertid vinnas på sådant sätt, att antalet avdelningstandläkare på avdelningen för proteslära sänkes från sex till fem, emedan den sjätte befattningen avsetts för samma undervisningsändamål.

Förändringarna mellan de sakkunnigas preliminära och här föreliggande förslag inskränka sig sålunda till ämnena proteslära, tandhistopatologi och det nytillkomna ämnet parodontoprotetik. Antalet avdelningstandläkare i övriga ämnen är oförändrat.

De sakkunniga föreslå, att i den definitiva personalorganisationen upptagas för vartdera tandläkarinstitutet fem professurer, sju laboratorsbefattningar och 19 avdelningstandläkarbefattningar med den placering, som anges i tabellen på s. 125.

Assistenter.

För det preliminära förslaget till personalorganisation beräknades antalet assistenter efter för varje avdelning föreliggande behov av lärarkrafter i kliniksalar och i laboratorier, varvid assistenterna förutsattes vara lärare, som icke giva självständiga kurser men biträda avdelningstandläkarna i kursarbetet eller vid ledningen av undervisningen på kliniksalar och laboratorier.

Avdelningstandläkarnas dagliga tjänstgöringstid omfattar $3\frac{1}{2}$ timmar, vilket betyder, att de kunna tjänstgöra endast under endera av dagens båda 3-timmarsperioder inom arbetsschemat. Om en avdelningstandläkare alltså haft en demonstrationstimme och återstående tid i form av kliniktjänstgöring under förmiddagen, bör en assistent stå till förfogande för ledningen av de elevers klinikarbete, vilka följa avdelningstandläkarens kurs under eftermiddagstjänstgöringen samma arbetsdag. Tillämpningen av denna princip för beräkning av antalet assistenter medför i allmänhet, att antalet assistenter motsvarar antalet avdelningstandläkare. Dock kunna assistenter även få självständiga arbetsuppgifter, vilket främst gäller omhändertagandet av patienterna, deras inskrivning och fördelning på avdelningarnas dagliga mottagning.

Ämnesrepresentanternas förslag upptager, såsom tablån visar, 31 respektive 35 assistentbefattningar, medan de sakkunnigas preliminära förslag endast upptog 20 dylika tjänster. Ämnesrepresentanternas förslag har på de olika avdelningarna upptagit en assistentbefattning huvudsakligen för det arbete på mottagningarna, som ovan angivits, samt beräknat antalet assistenter på de stora undervisningskurserna efter en annan princip.

De sakkunniga finna, att kravet på särskilda assistenter för mottagningarna är välgrundat. Vid en närmare utformning av den allmänna mottagningens arbetsmöjligheter, vilken verkställts vid tandläkarinstitutet, har framgått, att denna mottagnings stora värde kommer att bestå däri, att den fördelar fallen till de lämpliga avdelningarna för fortsatt detaljgranskning och bestämning av behandlingen. Härigenom slippa patienterna orienterande besök på olika avdelningar för att efter talrika remisser hamna på rätt plats. De till en avdelning från den centrala mottagningen översända fallen måste emellertid genomgå en speciell undersökning inom ifrågavarande avdelnings undersökningsområde för detaljbestämning av behandlingen. Dylik form av undersökning kan icke ske på den centrala mottagningen, då denna därigenom skulle tvingas till större lokalutrymmen och en väsentligt utökad personal. Den allmänna mottagningen är planerad att funktionera såväl under en förmiddagsmottagning som under en kvällsmottagning. Detta nödvändiggör minst den personal, som föreslagits i de sakkunnigas preliminära förslag och helt följts i ämnesrepresentanternas förslag, nämligen en avdelningstandläkare såsom chef och ledare för förmiddagsmottagningen samt en assistent såsom närmaste man och ledare av kvällsmottagningen; båda måste biträdas av en amanuens. Då ingen utredning om en central mottagningsverksamhet förelåg vid tidpunkten för de sakkunnigas preliminära förslag, upptogs där inga särskilda befattningar såsom mottagningsassistenter på de olika avdelningarna. De sakkunniga förorda nu, att dylika befattningar ställas till förfogande för avdelningarna för karieslära, proteslära och tandkirurgi ävensom för avdelningarna för odontologisk ortopedi och barntandvård, där dock dessa assistenter icke uteslutande äro bundna till mottagningen utan samtidigt kunna utnyttjas för undervisningsarbetet. Den nyskapade avdelningen

för bettanalys och parodontoprotetik har i ämnesrepresentanternas förslag tilldelats två assistentbefattningar. De sakkunniga, som anse att undervisningen på detta specialområde fordrar god tillgång på lärarkrafter, eftersom parodontoprotetiken utgör en mycket komplicerad dental behandlingsform, tillstyrka, att två assistentbefattningar inrättas på denna avdelning. En av dessa assistentbefattningar bör dock överföras från avdelningen för proteslära. I ämnesrepresentanternas förslag har därjämte upptagits assistentbefattningar för särskild handledning av de studerandes arbete på laboratoriet. Även om de sakkunniga finna skäl tala för att de kliniskt tjänstgörande eleverna få daglig handledning i arbetet på de laboratorier, där de utföra patientarbetena, vilja de sakkunniga icke nu upptaga dessa befattningar på sitt förslag. Erfarenheten får visa, om behovet av dylik handledning är så stort, att det icke kan täckas av redan förefintlig lärarpersonal, som från kliniksalarerna ger erforderliga anvisningar. Samma gäller i fråga om det krav på två assistenter för varje fantomkurs, vilket framförts från protesavdelningen och avdelningen för karieslära. Det synes lämpligt, att tandläkarinstituten vart för sig i senare petita få motivera och framlägga nya krav på dylika lärarbefattningar. *Antalet assistenter blir sålunda, enligt de sakkunnigas definitiva förslag, följande:*

På avdelningen för karieslära	4
» underavdelningen för pulpa- och rotbehandling	1
» avdelningen för proteslära	6
» » » tandkirurgi	3
» » » odontologisk ortopedi	3
» » » röntgendiagnostik	1
» » » barntandvård	2
» » » allmänna mottagningen	1
» » » bettanalys och parodontoprotetik ..	2
	23

Detta antal ansluter sig så nära som möjligt till föreslaget antal avdelningstandläkare.

Amanuenser.

Under det senaste årtiondet har tandläkarbristen medfört, att även relativt unga tandläkare varit så belastade med arbete i privat praktik, att de icke funnit det med sina intressen förenligt att ytterligare meritera sig genom amanuienstjänstgöringar mot en årlig arvodesersättning av hittills 2 250 kronor för halvdagsarbete. På den avdelning, där på grund av arbetets art behovet av amanuenser är störst, nämligen avdelningen för karieslära, ha amanuensbefattningarna väsentligen besatts av nyexaminerade tandläkare eller ibland även av studerande av äldsta årsgruppen. Tandkirurgiska avdelningen, som även fordrar många amanuenser, har haft bättre tillgång till dylika, emedan amanuenserna här kunna inlära den tandkirurgiska operationstekniken. Protesavdelningen har däremot i stort sett arbetat utan amanuenser, medan ett mindre antal dylika i jämn fördelning varit placerade på orto-

donti-, barntandvårds- och röntgenavdelningarna. Under de sista åren har institutets möjligheter att besätta amanuensbefattningarna i viss mån reducerats på grund av föreskriven obligatorisk ettårig tjänstgöring i folktandvården för de nyexaminerade tandläkarna. Den överenskommelsen har emellertid träffats mellan medicinalstyrelsen och tandläkarinstitutet, att ett 20-tal amanuensbefattningar vid tandläkarinstitutet jämförts med den obligatoriska tjänstgöringen i folktandvården på sådant sätt, att tre terminers tjänstgöring såsom amanuens räknats motsvara ett års obligatorisk tjänstgöring i folktandvården. Härigenom har det blivit möjligt för institutet att vinna dylikt antal amanuenser till tjänstgöringen vid avdelningarna.

Den kritik, som framförts mot den nuvarande utbildningen vid tandläkarinstitutet, har bland annat betonat, att antalet tjänster i lägsta tjänsteställning, nämligen amanuenserna, varit så obetydligt, att eleverna tvingats förlänga sina studier genom att behöva vänta på handledningen vid arbetsplatserna. I de utredningar, som föregått ämnesrepresentanternas förslag, har man inom varje särskilt undervisningsområde sökt bestämma det antal elever, som varje amanuens maximalt kan ha hand om under en daglig tjänstgöringstid av tre timmar. Antalet elever växlar starkt på olika avdelningar allt efter undervisningens form och behovet av rådfrågning och handledning från elevernas sida. På grundval av så gjorda beräkningar har ämnesrepresentanternas förslag upptagit 43 amanuensbefattningar vid det nya tandläkarinstitutet i Malmö. Denna siffra överensstämmer väl med den, som de sakkunniga angåvo i sitt preliminära förslag över antalet amanuensbefattningar vid samma institut, nämligen 40. Detta antal finna de sakkunniga med samma motivering, som ovan angivits rörande avdelningstandläkarna, icke skäl över-skrida, eftersom ingen förändring träffar proportionen mellan antalet amanuenser och antalet elever. Däremot kan en förskjutning mellan avdelningarna anses befogad.

Den ny tillkomna avdelningen för bettanalys med parodontoprotetik, som fordrar två amanuenser, bör erhålla en av dessa därigenom, att antalet amanuenser på avdelningen för proteslära sänkes med en. Den i ämnesrepresentanternas förslag förordade ökningen i antalet amanuenser på avdelningen för barntandvård från två till tre bör ernås därigenom, att antalet amanuenser på avdelningen för karieslära minskas med en. Vid avvägning av antalet amanuenser på avdelningarna för odontologisk ortopedi och röntgendiagnostik finna de sakkunniga en utökning motiverad med en för vardera avdelningen. Avdelningen för tandhistopatologi synes genom förändringen av undervisningens omfattning icke behöva mera än en amanuens. *De sakkunnigas förslag angående antalet amanuensbefattningar för det nya institutet i Malmö blir sålunda följande:*

På avdelningen för karieslära	9
» underavdelningen för pulpa- och rotbehandling	2
» avdelningen för proteslära	8
» » » tandkirurgi	6

På avdelningen för odontologisk ortopedi.....	3
» » » röntgendiagnostik	4
» » » barntandvård	3
» » » allmänna mottagningen	2
» » » tandhistopatologi	1
» » » bettanalys och parodontoprotetik ..	2
	<u>40</u>

Den starkare beläggningen vid Stockholms-institutet nödvändiggör en ökning av antalet amanuensbefattningar. Efter studium av beläggnings-siffran för varje avdelning under daglig tjänstgöring föreslå de sakkunniga, att vid Stockholms-institutet ytterligare amanuensbefattningar inrättas med en för vardera av följande avdelningar, nämligen för karieslära, proteslära, tandkirurgi, odontologisk ortopedi samt bettanalys och parodontoprotetik. *De sakkunniga föreslå sålunda i allt 45 amanuensbefattningar vid Stockholms-institutet.*

De sakkunnigas förslag till antal lärare och amanuenser jämte dessas fördelning på olika avdelningar kunna sammanfattas genom följande tabell.

Lärare	Karieslära med under- avdelning för pulpa- och rot- behandling	Protes- lära	Tand- kirurgi	Odont. orto- pedi	Rönt- gen- diag- nostik	Barn- tand- vård	Bett- analys och paro- donto- prot.	Tand- histo- pato- logi	All- männa mottag- ningen	Summa
Professorer	1	1	1	1	1	—	—	—	—	5
Laboratorer	1 + 1	1	1	—	—	1	1	1	—	7
Avdelningstandläk.	4 + 1	5	3	1	1	1	1	1	1	19
Assistenter	4 + 1	6	3	3	1	2	2	—	1	23
Amanuenser	9 + 2	8	6	3	4	3	2	1	2	40
Ytterligare amanu- enser vid institu- tet i Stockholm	(+ 1)	(+ 1)	(+ 1)	(+ 1)			(+ 1)			(+ 5)

III. Lärare för den propedeutiska och kliniska undervisningen i övriga ämnen.

Till gruppen övriga ämnen hänföra de sakkunniga dels materiallära, dels ämnen inom gränsområdet till medicinen, nämligen allmän patologi, topografisk anatomi, farmakologi, allmän kirurgi, intern medicin, bakteriologi, öron-, näs- och halssjukdomar samt social odontologi. Undervisningen i dessa ämnen omhänderhas av särskilda speciallärare, företrädesvis arvodesanställda.

De sakkunniga, som förutsätta, att spørgsmålet om en reglering av ersättningen upptages till prövning i samband med motsvarande fråga vid andra högskolor, vilja därför icke nu föreslå någon höjning av det arvode på 35 kronor per undervisnings-förhörstimme, som hittills utgått till lärare av denna kategori.

Materiallära. Undervisningen i materiallära är av stor betydelse för den blivande tandläkaren, då undervisningen bibringar honom kännedom om sammansättning, egenskaper och värde av de material, som han dagligen skall använda i sin praktiska yrkesutövning. Undervisningen har koncentrerats under den 3:e terminen och omfattar förutom föreläsningar och demonstrationer 12 dagars tjänstgöring på laboratoriet för varje studerande. Denne utför under laboratoriearbetet på egen hand de undersökningar och experiment, som möjliggöra en bedömning av materialens egenskaper. Den särskilda utredningsmannen landshövding Jonsson har förordnat, att läraren i ämnet bör ha avdelningstandläkares tjänsteställning. De sakkunniga ansluta sig till detta förslag. Denne lärare tjänstgör halva dagen på laboratoriet och under andra halvdagsperioden fordras sålunda en amanuens, lämpligen tandläkare med speciellt intresse för lärområdets teori och teknik. Då på området specialutbildade tandläkare för närvarande icke torde stå till förfogande, bör åtminstone till en början läraren sökas bland experter inom materialprovning, hållfasthetslära och dylikt. Sådan expert föreslås uppehålla befattningen mot arvode, vilket bör motsvara avdelningstandläkares avlöning. När meriterad tandläkare efter avlagda lärarprov kan kompetensförklaras till befattningen, bör respektive lärarråd i petita begära befattningens överförande till avdelningstandläkartjänst.

	Arvode kronor
<i>Sammanfattning.</i>	vid vartdera institutet
Kursgivare: speciallärare	7 500
Förste amanuens (tandläkare).....	3 600

Allmän patologi. I likhet med vad de sakkunniga föreslagit för de fyra huvudämnena, som ingå i det prekliniska studieåret, föreslå de sakkunniga, att även i ämnet allmän patologi såsom kursledare förordnas en förste assistent, som till sin hjälp i undervisningen har en förste amanuens. Till kursen har anslagits 60 föreläsningstimmar, av vilka omkring 40 fullgöras i form av demonstrationer, vilka anordnas på samma sätt som motsvarande i de prekliniska ämnena. Vidare skall varje elev fem gånger deltaga i obduktioner, vardera under cirka tre timmar. Om vid varje obduktion 8—10 elever samtidigt närvara, betyder detta, att läraren måste ägna minst 75 timmar åt obduktioner, eftersom kurserna omfatta 40—50 elever.

	Arvode kronor
<i>Sammanfattning.</i>	vid vartdera institutet
Kursgivare: förste assistent.....	7 200
Förste amanuens	3 600

Topografisk anatomi. Undervisningen i ämnet omfattar för varje elev 10 föreläsningar under 4:e terminen. Då det är omöjligt att för en kurs omfattande 40 à 50 elever för samtliga demonstrera de preparat, som avse att levandegöra föreläsningarna, måste eleverna uppdelas i två grupper och föreläsningarna

varje termin hållas två gånger. Det årliga antalet föreläsningar blir sålunda 40. Undervisningen skall äga rum vid anatomiska institutionen tillhörande medicinska fakulteten vid universitetet i Lund, respektive karolinska institutet, och ledas av professor i anatomi eller annan kompetent lärare.

Arvode kronor

vid vartdera institutet

Sammanfattning.

Kursgivare: professor i anatomi eller ersättare.

40 föreläsningar 1 400

Farmakologi. Undervisningen i farmakologi är avsedd att verkställas i form av en föreläsnings- och demonstrationsserie för 4:e terminens elever. Föreläsningsserien omfattar 32 föreläsningar per termin eller 64 per år. De sakkunniga förutsätta, att denna undervisning äger rum vid farmakologisk institution tillhörande medicinska fakulteten vid universitetet i Lund, respektive karolinska institutet, och att den ledes av professor i ämnet eller annan kompetent lärare. För handledning av eleverna i deras praktiska övningar och för förrättandet av demonstrationer måste kursledaren till sin hjälp ha en amanuens. Denne kan lämpligen utgöras av en tredje amanuens.

Arvode kronor

vid institutet i

Sammanfattning.

Kursgivare: professor i farmakologi eller ersättare.

	Stockholm		Malmö
64 föreläsningar	2 240	=	2 240
50 förhörstimmar	1 750	40 förhörstim.	1 400
	3 990		3 640
Tredje amanuens	1 200		1 200

Allmän kirurgi. Undervisningen i detta ämne har planerats fortgå under två på varandra följande terminer på sådant sätt, att eleverna under en termin genomgå föreläsningskursen i ämnet och under andra terminen under lärarens ledning få närvara vid ronder på kirurgisk avdelning, varvid lämpliga fall bland ineliggande patienter demonstreras. I kursen ingå 30 föreläsningar, alltså 60 föreläsningar per läsår, och ronderna uppgå till 30 under läsåret, d. v. s. 15 varje termin. De sakkunniga förutsätta, att instituten, liksom hittills varit förhållandet vid tandläkarinstitutet i Stockholm, skola för denna undervisning kunna förvärva någon kirurg i överläkares ställning. Denne måste ha en kirurgisk avdelning vid anslutet eller närbeläget sjukhus. I Malmö böra möjligheter finnas att för denna undervisning förvärva överläkaren i kirurgi vid allmänna sjukhuset, och i Stockholm på något av statens eller stadens sjukhus. De sakkunniga vilja understryka nödvändigheten av att vid överenskommelse och anställning av lärare i allmän kirurgi vederbörande lärarråd träffar avtal med sjukhus om visst antal sängplatser för tandfallens behandling. Ifrågavarande överläkare bör åtnjuta arvode enligt följande.

<i>Sammanfattning.</i>	<i>Arvode kronor</i> vid institutet i		
	Stockholm		Malmö
Kursgivare: kirurg, överläkare vid anslutet sjukhus.			
60 föreläsningar	2 100	=	2 100
30 ronder, därav 1 timme av varje rond för demonstration.....	1 050	=	1 050
50 förhörstimmar	1 750	40 förhörstim.	1 400
	4 900		4 550

Intern medicin. Undervisningen på detta område är avsedd att bibringa den blivande tandläkaren den allmänna översikt av internmedicinens lärområde, som är behövlig för hans allmänmedicinska utbildning och därmed tjäna såsom grund för hans yrkesutövning såsom tandläkare. Föreläsningsserien omfattar 30 föreläsningar och gives under 6:e terminen. Den är förenad med undervisning i form av ronder på internmedicinsk avdelning, vilka beräknas till ett antal av 14 ronder à 3 timmar vardera per termin. Samtidigt har denna lärare till uppgift att förestå institutets mottagningsavdelning för intern medicinska fall, vilken är avsedd att tjäna såsom remissinstans för vårdsökande klientel på institutets olika avdelningar. Man kan beräkna, att lärare i internmedicin kan behöva tjänstgöra på mottagningsavdelningen sex à åtta timmar i veckan. Vid det anslutna kliniska laboratoriet skola de rutinundersökningar försiggå, som tillhöra den polikliniska undersökningen. Laboratoriet skall därjämte i mån av behov stå till tjänst för forskningen på institutet. Arbetet på laboratoriet beräknas för läraren taga 4—6 timmar per vecka. Denne blir sålunda upptagen av arbetet på mottagningsavdelningen och laboratoriet minst 2 timmar dagligen under läsåret. Det ligger i sakens natur, att det kommer att erbjuda stora svårigheter att få denna befattning besatt av kompetent person. De sakkunniga finna det nödvändigt, att särskilda åtgärder vidtagas för att tillförsäkra instituten fullgod arbetskraft. Efter prövning av olika förslag och efter samråd med representanter för direktionen för allmänna sjukhuset i Malmö föreslå de sakkunniga, att en överenskommelse av följande innebörd beträffande denna befattning träffas mellan sjukhuset och institutet i Malmö. Läraren i ämnet anställs såsom överläkare eller extra överläkare vid Malmö sjukhus och får där räkna tjänsteår såsom överläkare i intern medicin. Han tilldelas där en halv avdelning med motsvarande antal enkelrum eller evalvering härför. Detta innebär att han vid sjukhuset fullgör halva sin tjänst såsom överläkare. Den andra halvtiden av överläkartjänsten ägnas dels vid tandläkarinstitutet åt tjänstgöring på mottagningen dels vid den internmedicinska avdelningen på sjukhuset åt ronder, vilka skola uppgå till 28 per läsår. För denna arbetsprestation betalar tandläkarinstitutet arvode enligt överläkares tjänsteställning. Därförutom äger läraren i ämnet att uppbära en arvodesersättning för 30 föreläsningar per termin eller 60 per läsår, jämte ersättning för 40 timmar för slutförhören.

Motsvarande överenskommelse bör träffas i Stockholm.

Arvode kronor

vid institutet i

Sammanfattning.

Stockholm

Malmö

Kursgivare: specialist inom området, överläkare vid
anslutet sjukhus.

överläkare ersättning	8 600	=	8 600
60 föreläsningar	2 100	=	2 100
50 förhörstimmar	1 750	40 förhörstim.	1 400
	12 450		12 100

Bakteriologi. Undervisningen i detta ämne avser här den speciella bakteriologi, som berör munhållans bakterieflora. Kursen omfattar 15 föreläsningar med demonstrationer och gives under 9:e terminen. Eleverna måste härvid uppdelas i två grupper, varför föreläsnings- och demonstrationsserien varje termin måste hållas två gånger och lärarens undervisningsskyldighet sålunda bli 60 timmar per läsår. Läraren i ämnet skall dessutom tjänstgöra såsom chef för speciallaboratoriet för munhållans bakteriologi. Detta beräknas taga hans tid i anspråk 6 timmar per vecka under åtta månader. Det är för den odontologiska undervisningen och forskningen av betydelse, att en amanuens, som är tandläkare, har utbildningsmöjligheter på detta laboratorium.

Arvode kronor

vid vartdera institutet

Sammanfattning.

Kursgivare: bakteriolog	2 100
laboratorieföreståndare	4 200
Förste amanuens (tandläkare)	3 600

Öron-, näs- och halssjukdomar. Undervisningen, som förlagts till sista terminen, har planerats äga rum såsom en föreläsnings- och demonstrationsserie. Den kompletteras med två dagars demonstrationer och ronder på avdelning för öron-, näs- och halssjukdomar, vilket innebär 16 ronder per läsår. Föreläsningsserien är begränsad till sex föreläsningar. De sakkunniga förutsätta, att överläkare på anslutet sjukhus eller annan kompetent lärare kan åtaga sig denna undervisning mot arvode.

Arvode kronor

vid vartdera institutet

Sammanfattning.

Kursgivare: specialist i ämnet, överläkare eller annan kompetent lärare.

12 föreläsningar	420
16 ronder	560
	980

Social odontologi. Denna undervisning avser att giva eleven allmän kännedom om de bestämmelser, som gälla för tandläkarkonstens utövning samt för folktandvårdens organisation, arbetsmetoder och behandlingsprinciper. Undervisningen sker genom en föreläsningsserie på åtta föreläsningar, kompletterad med besök på för demonstrationer lämpliga folktandvårdspolikliniker. För denna undervisning bör såsom lärare förvärvas lämplig, inom folktandvården anställd tandläkare.

Sammanfattning.

Kursgivare: expert på området från folktandvården.

16 föreläsningar	560
kursförhör 4 timmar	140
	<u>700</u>

Arvode kronor
vid vartdera institutet

Sammanfattande sluttablå över speciallärare och amanuenser i ämnena på gränsområdet till teknologi och till medicin.

Lärare	Materiallära	Allmän patologi	Topografisk anatom	Farmakologi	Allmän kirurgi	Intern medicin	Bakteriologi	Öron-, näs- och hals- sjukdomar	Social odontologi	Summa
Speciallärare	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Amanuens.....	1	1	—	1	—	—	1	—	—	4

För ledning av gymnastik och idrott vid vartdera institutet bör ett årligt anslag av 3 000 kronor lämnas.

IV. Övrig personal.

1. Antal befattningshavare enligt de sakkunnigas preliminära förslag samt nuvarande antal vid tandläkarinstitutet i Stockholm, inklusive tretermensprovisoriet.

Efterföljande översikt anger enligt de sakkunnigas preliminära förslag antal och placering av övrig personal vid tandläkarinstitutet i Malmö (jfr del I bil. 6 s. 182).

Befattningshavare	Allmänna mottagningen	Tand- och käkkirurgi	Odontologisk ortopedi	Berntandvård	Karieslära	Hott.-avdeln.	Protesiära	Tandpatologi	Röntgenavd.	Intern med. mottagning	Materiallära	Bakteriologi	Gemensam personal	Kansli	Summa
Avd.-sköterskor..	—	1	1	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	6
Sjuksköterskor..	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Tandsköterskor ..	1	5	2	2	4	3	2	—	—	1	—	—	—	—	19
Kontrollbiträden	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4
Tekn. biträden ..	—	—	3	—	2	—	2	1	2	—	1	—	—	—	11
Klin. biträde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Preparatriser och laboratoriebiträden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Djurskötare	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—	—	4
Tandtekniker	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Föreståndarinna ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Kansliskrivare ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Kassörer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Kontorsbiträde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Bibliotekarie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Skrivbiträden	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	—	5
Ord. reparatör ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Rep. biträden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
Vaktmästare port- vakt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Värmelednings- skötare.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Summa	1	9	5	2	8	4	6	5	3	3	1	1	11	7	68

Denna översikt kan jämföras med nedanstående översikt över antalet befattningshavare av motsvarande kategorier vid tandläkarinstitutet i Stockholm inneslutande förstärkningen för treterminsprovisoriet.

Befattningshavare	Tandfyllnings- avdelningen			Protes- avdelningen		Tandkirur. avdel- ningen		Allm. mot- tagn. avd.	Gemensam personal		Summa
	tand- fylln.- avd.	roff.	barnt.	pro- tes- avd.	orto- donti	tand- kirurg. av- deln.	rönt- gen- av- deln.		kansli	övriga	
Avd.-sköterskor..	1	—	1	1	(1)	1	1	—	—	—	5
Tandsköterskor..	4	3	1	3	2	3	1	1	—	—	18
Kontrollbiträden	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	3
Tekn. biträden ..	3	—	—	1	—	—	2	—	—	—	6
Klin. biträde	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Sköterskebiträde	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Preparatris	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Laboratoriebi- tråde	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Tandtekniker	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Kameralt biträde	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Kanslibitråde	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Kassörer	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Skrivbiträden	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4
Bibliotekarie	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Reparatörer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Hantverkare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Vaktmästare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Telefonist	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Tamburvakt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Summa	10	4	2	7	2	5	4	1	7	12	54

Det framgår av dessa två översikter, att de sakkunnigas preliminära förslag innebar en relativt ringa utökning i förhållande till den befintliga personalorganisationen vid tandläkarinstitutet i Stockholm. I förevarande avsnitt skola de sakkunniga avgiva sina definitiva förslag till personalorganisation, vilka i hög grad påverkas av följande faktorer.

1. Omorganisationen av tandsköterskeutbildningen, vars konsekvenser för tandläkarinstituten nedan angivas.

2. Förändringar av byggnadsplanen för institutet i Malmö, varigenom klinikavdelningar, som föreslagits sammanförda, placerats i olika våningar inom kliniklängan.

3. Förändringar i de sakkunnigas förslag till undervisningsplan för tandläkare, varigenom den tekniskt-kliniska undervisningen i vissa ämnen utökats på bekostnad av den teoretiskt-medicinska, varjämte en ny avdelning för parodontoprotetik tillskapats.

4. Förslagen om åtgärder för den odontologiska forskningens främjande i anslutning till vad förordats av N. F. och M. H. O.

De sakkunnigas förslag ha utarbetats efter samråd med lärare på respektive avdelningar, varvid dock de i det följande framlagda förslagen innebära

en nedskärning av det antal befattningshavare, vilket påyrkas av vederbörande ämnesföreträdare.

2. De sakkunnigas förslag till personalorganisation vid vardera tandläkarinstitutet.

Avdelningssköterskor m. m.

De sakkunniga föreslå, såsom närmare framgår av kap. 6, att avdelningarna för karieslära, proteslära och för tandkirurgi skola vardera erhålla en avdelningssköterska, som skall vara både sjuksköterske- och tandsköterskeutbildad. På avdelningen för röntgendiagnostik erfordras en utbildad röntgensköterska, för operationskursen på tandkirurgiska avdelningen en operationssköterska samt för den internmedicinska mottagningen med kliniskt laboratorium en sjuksköterska, vilken tjänstgjort som laboratoriesköterska. På avdelningarna för odontologisk ortopedi, barntandvård, bettanalys med parodontoprotetik, allmänna mottagningsavdelningen samt avdelningen för pulpa- och rotbehandling skola särskilda avdelningssköterskor finnas.

Tandsköterskor.

De tandsköterskor, som för närvarande tjänstgöra på tandläkarinstitutet, ha måst fördela sin dagliga tjänstgöringstid på olika sorters arbete. De ha sålunda dels sysslat med assistansarbete på kliniksallarna, dels arbetat i sterilisationsrummen, dels hjälpt till på mottagning och kursundervisning. Detta synes icke vara en lämplig form av arbetsutövning, emedan endast specialisering till bestämda arbetsuppgifter ger behövlig träning och skicklighet.

Vid överläggningar med lärarrepresentanterna har föreslagits en uppdelning av tandsköterskorna på olika, för varje grupp bestämda arbetsuppgifter. De sakkunniga skilja sålunda mellan de tandsköterskor, som skola bära ansvaret för assistansarbetet på kliniksallarna och de tandsköterskor, som skola leda det speciella arbetet på sterilisationsrummen på de avdelningar, där detta tager betydande tid i anspråk. Är kursundervisningen och seminariearbetet av särskilt stor omfattning på en avdelning, kräver denna verksamhet helt en arbetskraft; tandsköterskan måste nämligen dels förbereda föreläsningen eller demonstrationen genom att ta in patienten, göra denne i ordning och duka fram instrumentelet, dels närvara för assistans under demonstrationstimmen, dels slutligen därefter ordna demonstrationssal och arbetsplats för nästa demonstration; fyra à fem demonstrationer om dagen betyda ungefär sju till åtta timmars ihållande arbete för tandsköterskan. Är kursundervisning och seminarieövningar av mindre omfattning, giver detta arbete endast halvtidstjänst per dag, och den återstående halvtiden bör då lämpligen ägnas åt arbetet på avdelningens dagliga mottagning. På de avdelningar, där laboratorn ägnar en daglig tvåtimmarsperiod åt patientvårdande arbete, fordrar denna verksamhet en sköterska för att behövlig effektivitet skall ernås i arbetet. Sådan sköterska torde emellertid icke bli upp-

tagen av sin assistans åt laboratorn mer än tre à tre och en halv timme om dagen; lämpligen sysslar då samma sköterska med arbetet på avdelningens mottagning, vilket arbete kräver hennes tid tre och en halv à fyra timmar dagligen. Alltefter ämnets och därmed avdelningsarbetets variation böra sålunda på olika avdelningar finnas tandsköterskor av följande huvudtyper:

1. avdelningstandsköterskor;
2. tandsköterskor för assistansarbete på klinikal;
3. tandsköterskor för sterilisationsarbete;
4. tandsköterskor för kursundervisning och seminarium;
5. tandsköterskor för kursundervisning, seminarieövningar och mottagning;
6. tandsköterskor för kursundervisning och sterilisationsarbete;
7. tandsköterskor för mottagning och laborators praktik.

I följande redogörelse för tandsköterskebehovet på de olika avdelningarna ha de sakkunniga följt ovanstående indelning.

En beräkning över det erforderliga antalet tandsköterskor vid instituten erbjuder emellertid vissa svårigheter. De sakkunniga vilja därvid framhålla, att sköterskebehovet i hög grad påverkas av tillgången på tandsköterskeelever vid tandsköterskeutbildningen på institutets olika avdelningar. Hittills ha vid institutet i Stockholm dessa tandsköterskeelever, som med egna avgifter i stort sett helt betalat sin utbildning, i så stor utsträckning utnyttjats av staten för tandsköterskearbetet på de olika avdelningarna, att dessa kunnat drivas med ett fåtal fast anställda tandsköterskor. Dessa ha övervakat och lett elevernas arbete i sterilisationsrummen, i assistansen vid stolarna, i kursgivningen m. m.

Under sista åren har antalet tandsköterskebefattningar ökats, eftersom institutets moderna och dyrbara utrustning måste omhändertagas och vårdas av kompetent personal. Denna utökning har emellertid kunnat starkt begränsas, emedan institutet årligen haft två tandsköterskekurser med 32 elever i varje kurs. Dessa ha under hela sin tjänstgöring eller sammanlagt under fjorton månader utnyttjats i arbetet under perioder, som koncentrerats till undervisningsterminerna. Detta har betytt, att institutet dagligen använt 64 elever, av vilka 32 utgjort en äldre elevgrupp. Då tandsköterskekurs omfattat fjorton månader, vartill kommit en semestermånad, har varje kurs gripit över på den efterföljande under en tremånaders period, vilket medfört, att under sex månader av de åtta undervisningsmånaderna ytterligare 32 elever kunnat tjänstgöra på avdelningarna. De nytillkomna eleverna ha räknats såsom provelever, vilka dock kunnat användas till enklare uppgifter i sterilisationsrum och kliniksalar.

I sitt betänkande del II ha de sakkunniga förordat, att tandsköterskeutbildningen bör omläggas bland annat därför, att institutets utnyttjande av elevernas arbetskraft för göromål, som antingen äro undervisningen ovidkommande eller utföras under längre tid än vad utbildningshänsyn kräver, i längden måste inverka menligt på rekryteringen till yrket.

De sakkunniga ha föreslagit, att fem tandsköterskekurser skola årligen ordnas i olika delar av riket, bland annat vid tandläkarinstitutet, samt framlagt en plan för tandsköterskeutbildningen, som förutsätter sex månaders skolutbildning föregången av fyra månaders förberedande elevtid. Efter genomgången tandsköterskekurs skall följa en avlönad praktikanttjänstgöring om åtta månader på av staten auktoriserad arbetsplats. Tandsköterskeutbildningen avses sålunda i allt omfatta 18 månader. Den förberedande elevtiden kan enligt de sakkunnigas förslag tillbringas bland annat vid tandläkarinstitutet. Beträffande praktikanttjänstgöringen kan här framhållas, att de sakkunniga med hänsyn till institutens behov av tandsköterskor förordnat, att de, som genomgått tandläkarinstitutens tandsköterskekurser, skola vara pliktiga fullgöra de första sex månaderna av praktikanttjänstgöringen där, om så finnes nödigt för arbetet på instituten och besked därom lämnas dem i tid före kursens avslutning.

De sakkunniga ha vidare förordnat, att de statliga tandsköterskekurserna skola ordnas så, att två gånger årligen 25 elever intagas, varvid man bör räkna med att minst en elev per kurs kommer att avbryta sin utbildning.

Den av de sakkunniga sålunda föreslagna omläggningen av tandsköterskeutbildningen innebär följande konsekvenser för tandläkarinstitutens behov av sköterskearbetskraft, mätt med utgångspunkt från nuvarande förhållanden vid institutet i Stockholm.

Tillgång dagligen på tandsköterskeelever enligt nuvarande undervisningsplan.

Avdelningar	Yngre elevkurs	Äldre elevkurs	(Provelever) under 6 mån. årligen
Tandkirurgiska avdelningen.....	8	10	(16)
Röntgenavdelningen	4	4	
Barntandvårdsavdelningen	2	2	
Allmänna mottagningsavdelningen	2	—	(32)
Tandfyllningsavdelningen	8	10	(16)
Protesavdelningen	4	4	
Ortodontiaavdelningen	2	2	
Allmänna mottagningsavdelningen	2	—	(32)

Tillgång dagligen på tandsköterskeelever enligt nya undervisningsplanen.

Avdelningar	6 mån. tandsköterskekurs	6 mån. praktikanttid	(Förberedande elevtid under 4 mån. årligen)
Avd. för tandkirurgi	6	6	
» » karieslära	6	6	
» » proteslära	2	2	
» » od. ortopedi	2	2	
» » röntgendiagnostik	2	2	
» » barntandvård.....	2	2	
» » bettanalys och parodonto-			
» » protetik	2	2	
» » allmän mottagning	2	2	
	24	24	

Det är osäkert i vilken utsträckning tandläkarinstituten i framtiden kunna räkna med att tandsköterskeelever såsom provelever fullgöra sin förberedande elevtid där. Påtagligt är emellertid, att instituten få sexton sköterskeelever mindre än vid nuvarande förhållande. Denna förlust är emellertid större än vad siffran 16 angiver. De elever, som tillhöra tandsköterskekursen, äro nämligen frånvarande från tjänstgöring på avdelningen under minst sex timmar per vecka genom skyldigheten att närvara på föreläsningar och kurser. Denna grupp av 24 elever motsvaras sålunda i själva verket av högst 20 elever i hel daglig tjänstgöring. Den totala dagliga förlusten uppgår sålunda till 20 tandsköterskeelever.

Omläggningen av tandsköterskeutbildningen innebär sålunda, att antalet vid tandläkarinstituten anställda tandsköterskor måste ökas. Härtill kommer att avdelningarna för barntandvård och för odontologisk ortopedi enligt den nya studieplanen för tandläkarutbildningen fått avsevärt längre tid på studieschemat med åtföljande större lokalutrymmen och nära fördubblat antal arbetsplatser, vilket innebär krav på ökad tandsköterskeassistans. Vidare har sedan det preliminära förslaget uppgjorts en ny avdelning för parodontoprotetik tillskapats. Ännu en förändring ökar kravet på tandsköterskor, nämligen det förslag, som de sakkunniga framlägga i kap. 5, enligt vilket staten skall bekosta instrumentel åt de kliniskt tjänstgörande tandläkareleverna. Såsom där framhålls, blir det nödvändigt, att detta instrumentel skötes och vårdas på bästa möjliga sätt i dagligt bruk, om icke betydande årliga förluster skola göras. Tandsköterskepersonal måste i högre grad än vad nu är fallet övervaka och hjälpa tandläkareleverna i deras rengöring och vård av dessa instrument samt ombesörja sterilisation.

Det behov av fast anställda tandsköterskor, inkluderande här berörd utökning, vilket de sakkunniga anse bör tillgodoses, framgår av följande specifikation för de olika avdelningarna, upprättad i första hand för Malmöinstitutet, men tillämplig även för Stockholmsinstitutet.

a) Avdelning för karieslära.

Patientvården vid denna avdelning försiggår i två lika stora kliniksalar med 22 arbetsplatser för varje, vartill komma avdelningens dagliga mottagning samt demonstrationssal och seminarium jämte laboratorns arbetsrum. Antalet elever, vilka närmast böra användas för de båda kliniksalarne, uppgår till fyra tandsköterskeelever och fyra praktikanter. Fördelade på assistansarbetet i kliniksalarne betyder detta två elever och två praktikanter för vardera kliniksalen eller en elev och en praktikant för tio à tolv arbetsplatser. De sakkunniga föreslå, att en tandsköterska ställes till förfogande för varje kliniksäl. De båda stora sterilisationsrummen för kliniksalarne föreslås skötas av vardera en tandsköterska, som för en grupp på 22 tandläkar- eller tandsköterskeelever övervakar rengöringen av instrumenten och ombesörjer sterilisationen; när detta arbete koncentreras under lunchrast och efter eftermiddagstjänstgöringen, bör biträde lämnas av tillgängliga praktikanter.

Avdelningens mottagning är öppen tre timmar dagligen. Där placerad

tandsköterska biträder under återstående halvtid av dagen laboratorn i hans praktikutövning.

Varje termin pågå på avdelningen fem olika undervisningskurser och ett seminarium. I samtliga dessa kurser fordras assistans av tandsköterska. Krav ha framställts på minst två sköterskor för detta arbete. Om kurserna organiseras så, att icke undervisningstimmarna sammanfalla, bör det dock vara tillräckligt med en tandsköterska för detta arbete.

Det erforderliga antalet tandsköterskor på avdelningen för karieslära vid vartdera institutet är sålunda:

Tandsköterskor på kliniksalar	2
Sterilisationstandsköterskor	2
Tandsköterska för mottagning och laborators praktik	1
Tandsköterska för kursundervisningen och seminarium	1
Summa	6

Underavdelning för pulpa- och rotbehandling.

Eftersom särskilt noggrann rengöring och sterilisation av instrumentelet fordras för all pulpabehandling, ombesörjes på denna avdelning allt sterilisationsarbete av särskild personal. För närvarande finnas tre tandsköterskor, som under biträde av åtta tandsköterskeelever dagligen utföra främst arbetet i sterilisationsrummet men även assistera på kliniksalar.

Då antalet tandsköterskeelever blir fyra om dagen, erfordras två nya tandsköterskebefattningar på avdelningen, en för mottagningen och laboratorns praktik och en ytterligare för sterilisationsarbetet. Med hänsyn till att en avdelningstandsköterskebefattning föreslagits inrättad vid avdelningen beräknas antalet tandsköterskor på denna avdelning vid vartdera institutet sålunda till:

Tandsköterska för mottagning och laborators praktik	1
Tandsköterska för assistansarbete på kliniksalar	1
Sterilisationstandsköterskor	2
Summa	4

b) Avdelning för proteslära.

Antalet tandsköterskeelever på denna avdelning beräknas uppgå till fyra dagligen mot nuvarande åtta. Avdelningen arbetar på två stora kliniksalar med 22 arbetsplatser i varje; för vardera finnas sålunda endast en tandsköterskeelev och en praktikant till förfogande. Assistansarbetet vid stolarna torde emellertid för denna avdelning vara av mindre omfattning än motsvarande vid avdelningen för karieslära. De sakkunniga föreslå likväl, att antalet tandsköterskebefattningar för kliniksalar bestämmas till två, d. v. s. en för varje kliniksalar. Arbetet vid instrumentsterilisationen är ävenledes av väsentligt mindre omfattning än på avdelningen för karieslära, varför de sakkunniga föreslå, att en tandsköterska omhänderhar sterilisationsarbetet i båda sterilisationssalar. För arbetet på mottagningen och laboratorns praktik fordras en

tandsköterska och för kursgivningen, som här är av samma omfattning som på avdelningen för karieslära, ytterligare en tandsköterska.

Det erforderliga antalet tandsköterskor på avdelningen för proteslära vid vartdera institutet är sålunda:

Tandsköterskor för assistansarbete på kliniksalarerna.....	2
Sterilisationstandsköterska	1
Tandsköterska för mottagning och laborators praktik	1
Tandsköterska för kursgivningen och seminarium.....	1
Summa	5

c) Avdelning för tandkirurgi.

Denna avdelning arbetar på en operationsavdelning med två operationsrum, på en poliklinik med en kliniskal jämte anästesi- och extraktionsrum samt på en avdelning för parodontokirurgi; härtill komma mottagningsrum och laboratorns praktiklokal samt demonstrationssal.

Avdelningen får i framtiden tolv tandsköterskeelever dagligen, därav sex praktikanter, vilket innebär en nedskärning med sex elever från nuvarande.

De tre tandsköterskor, som för närvarande finnas, böra fördelas med två för assistansen på kliniksalarerna och med en för kursundervisning och seminarium. Till avdelningens förfogande ställas två sterilisationstandsköterskor. För den dagliga mottagningen och laboratorns praktik behöves ytterligare en tandsköterska.

Det erforderliga antalet tandsköterskor på tandkirurgiska avdelningen vid vartdera institutet är sålunda:

Tandsköterskor för assistansarbete på kliniksalen.....	2
Sterilisationstandsköterskor	2
Tandsköterska för mottagningen och laborators praktik	1
Tandsköterska för kursgivning och seminarium.....	1
Summa	6

d) Avdelning för odontologisk ortopedi.

Antalet tandsköterskeelever på denna avdelning förutsättes bli fyra om dagen eller samma antal som nu. Undervisningen på avdelningen har emellertid såsom nämnts utökats, vilket medfört nära dubbla antalet arbetsplatser och betydligt större lokalutrymmen. Nuvarande avdelning på tandläkarinstitutet har två tandsköterskebefattningar. Härtill föreslås inrättande av ytterligare en befattning som sterilisationstandsköterska samt en befattning som tandsköterska för kursundervisning, seminarieövningar och för avdelningens dagliga mottagning. Med hänsyn till att en avdelningstandsköterskebefattning föreslagits inrättad vid avdelningen beräknas antalet tandsköterskor vid avdelningen för odontologisk ortopedi vid vartdera institutet sålunda till:

Tandsköterska för assistansarbete på kliniksalen	1
Sterilisationstandsköterska	1
Tandsköterska för kursgivning och seminarieövningar m. m. samt för mottagningen	1
	Summa 3

e) Avdelning för röntgendiagnostik.

På denna avdelning beräknas tjänstgöra fyra tandsköterskeelever mot för närvarande åtta. Det synes dock tillräckligt med en tandsköterskebefattning för mottagning och kursundervisning.

f) Avdelning för barntandvård.

Denna avdelning kommer att betydligt utvidgas enligt nya studieplanen och får nära dubbla antalet arbetsplatser. Den har för närvarande fyra tandsköterskeelever och får för framtiden samma antal. Utvidgningen motiverar, att antalet tandsköterskor höjes från nuvarande en till två varjämte en tandsköterska fordras för den dagliga självständiga mottagningen och för laboratorns praktik.

Vid avdelningen har en avdelningstandsköterskebefattning föreslagits inrättad. De sakkunniga beräknar antalet övriga tandsköterskor vid avdelningen för barntandvård vid vartdera institutet till:

Tandsköterska för assistansarbete på klinikal	1
» » kursundervisning och sterilisationsarbete	1
» » mottagningen och laborators praktik	1
	Summa 3

g) Avdelning för bettanalys och parodontoprotetik.

Denna helt nya avdelning arbetar på tvenne kliniksalar, en för bettanalys och en för parodontoprotetik. Vardera kliniksalen fordrar en tandsköterska, varjämte redan motiverats en avdelningstandsköterska för avdelningen i dess helhet; härtill kommer en tandsköterska för mottagningen och laboratorns praktik. På avdelningen tjänstgöra därjämte dagligen fyra elever.

Det erforderliga antalet tandsköterskor på avdelningen för bettanalys och parodontoprotetik vid vartdera institutet är sålunda:

Tandsköterska för assistansarbete på klinikal	1
» » kursundervisning och sterilisationsarbete	1
» » mottagning och laborators praktik	1
	Summa 3

h) Allmän mottagningsavdelning.

För avdelningen har tidigare motiverats en avdelningstandsköterska. Härutöver fordras en tandsköterska för assistansarbetet.

Sammanfattande tablå över de sakkunnigas förslag till antal och fördelning av institutens tandköterskebefattningar.

Tandköterskor	Avdelning för							Summa
	Karieslära med underavdelning för pulpa- och rotbehandling	Proteslära	Tandkirurgi	Odontologisk ortopedi	Röntgendiagnostik	Barntandvård	Bettanalys och parodontoprotetik	
Tandköterskor för assistansarbete på kliniskal	2+1	2	2	1	—	1	1	11
Tandköterskor för sterilisationsarbete ..	2+2	1	2	1	—	—	—	8
Tandköterskor för kursundervisning och seminarium	1+—	1	1	—	—	—	—	3
Tandköterskor för kursundervisning och mottagning	—+—	—	—	1	1	—	—	2
Tandköterskor för kursundervisning och sterilisationsarbete	—+—	—	—	—	—	1	1	2
Tandköterskor för mottagning och laborators praktik	1+1	1	1	—	—	1	1	6
Summa	6+4	5	6	3	1	3	3	32

Kontrollbiträden.

Vid tandläkarinstitutet finnas för närvarande tre kontrollbiträden, fördelade på tandfyllningsavdelningen, protesavdelningen och avdelningen för tandkirurgi. Det har vidare visat sig, att behov föreligger av dylika kontrollbiträden även på vissa övriga avdelningar. För Malmö-institutets vidkommande synas de avdelningar, som dela en våning i klinikbyggnaden, kunna ha gemensamt kontrollbiträde. De sakkunniga föreslå därför, att avdelningarna för odontologisk ortopedi och för barntandvård, vilka dela en våning och ha gemensamt väntrum, erhålla ett gemensamt kontrollbiträde. Erfarenheten får sedermera visa, huruvida det blir för stor arbetsbörda för en person att på så sätt sköta kontrollbiträdessysslan för två avdelningar. För Stockholms-institutet bör motsvarande anordning tillämpas.

De sakkunniga föreslå sålunda, att kontrollbiträdestjänster inrättas på de olika avdelningarna vid vardera institutet till nedanstående antal.

Avdelningen för karieslära	1
» » proteslära	1
» » tandkirurgi	1
Avdelningarna för odontologisk ortopedi och barntandvård	1
Summa	4

Tekniska biträden.

Dylika biträden behövas på tandfyllningsavdelningen, på protesavdelningen, på tandkirurgiska avdelningen och på röntgenavdelningen. På avdelningarna

för odontologisk ortopedi och för bettanalys och parodontoprotetik kan en bestämd uppdelning mellan biträdenas arbetsuppgifter icke göras.

Tandfyllningsavdelningen har redan nu tre tekniska biträden, vilka böra behållas liksom det tekniska biträdet på protesavdelningen.

Tandkirurgiska avdelningen behöver ett tekniskt biträde för det fotografiska arbetet och avdelningarna för odontologisk ortopedi och för bettanalys med parodontoprotetik fordra vardera ett dylikt biträde för det omfattande modellarbetet.

Röntgenavdelningen har redan nu två fotografiska biträden och bör behålla dessa. Slutligen fordrar avdelningen för tandhistopatologi ett tekniskt biträde för mikrofotografering.

De sakkunniga föreslå sålunda, att tekniska biträdestjänster inrättas på de olika avdelningarna vid vartdera institutet till nedanstående antal.

Avdelningen för karieslära	3
» » proteslära	1
» » tandkirurgi	1
» » odontologisk ortopedi	1
» » röntgendiagnostik	2
» » bettanalys och parodontoprotetik	1
» » tandhistopatologi	1
Summa	10

Preparatriser.

Tandläkarinstitutets tandhistopatologiska laboratorium har en preparatris anställd. Erfarenheten har visat att denna arbetskraft trots ett omfattande övertidsarbete icke på långt när medhinner arbetsuppgifterna från institutets olika avdelningar. Enligt den nya studieplanen ordnas särskild undervisning i ämnet på en utvidgad avdelning under laborators ledning. Under sådana förhållanden erfordras två preparatriser vid vartdera institutet.

Avdelningen för tandhistopatologi	2
---	---

Laboratoriebiträden.

Förutom de tre laboratoriebiträden, som i kap. 6 föreslagits såsom biträden åt professorerna, fordras ytterligare ett laboratoriebiträde på det kliniska laboratoriet, tillhörande internmedicinska mottagningen. Detta biträde finnes redan under beteckning »kliniskt biträde» inom personalorganisationen för nuvarande tandläkarinstitutet. Laboratoriet för materiallära och laboratoriet för bakteriologi fordra vidare vartdera ett laboratoriebiträde. Vidare fordras ett laboratoriebiträde på djurlaboratoriet.

Sammanfattningsvis blir alltså det erforderliga antalet laboratoriebiträdestjänster och deras fördelning vid vartdera institutet följande.

Kliniska laboratoriet	1
Laboratoriet för materiallära	1
Laboratoriet för bakteriologi	1
Djurlaboratoriet	1
Summa	4

Tandtekniker.

Avdelningarna för proteslära, för odontologisk ortopedi samt avdelningen för bettanalys och parodontoprotetik behöva mera högkvalificerad teknisk assistans av tandtekniker. Däremot synes det de sakkunniga icke oundgängligen nödvändigt, att sådan tjänst även ställes till förfogande för avdelningen för karieslära, där åtminstone till en början två tekniska biträden böra kunna utföra det behövliga tandtekniska arbetet.

Protesavdelningen fordrar en tekniker för fantomarbetet och en för det kliniska arbetet, medan avdelningarna för odontologisk ortopedi samt bettanalys och parodontoprotetik vardera fordra en tekniker.

Sammanfattningsvis blir alltså det erforderliga antalet tandteknikerbefattningar och deras fördelning vid vardera institutet följande.

Avdelningen för proteslära	2
» » odontologisk ortopedi.....	1
» » bettanalys och parodontoprotetik	1
Summa	4

Administrativ personal.

Såsom närmare framgår av föregående kapitel föreslå de sakkunniga, att vid vardera institutet skola anställas en intendent, en sekreterare, en bibliotekarie jämte ett särskilt kanslibitråde för biblioteksgöromål, en kansliskrivare, en kassör, ett kanslibitråde och ett kontorsbiträde. Därjämte ha de sakkunniga föreslagit, att vid vardera institutet skola finnas såsom biträden åt professorerna tre kanslibiträden och två kontorsbiträden.

I nuvarande personalorganisation vid tandläkarinstitutet i Stockholm ingå tre skrivbiträden, ett för vardera avdelningarna för tandfyllningskonst, proteslära och tandkirurgi. Även från övriga avdelningar har framkommit krav på skrivbiträdeshjälp. De sakkunniga anse sig dock icke kunna nu förorda annan ökning än att avdelningarna för odontologisk ortopedi och barntandvård, vilka ha daglig öppen mottagning vid sidan av den allmänna mottagningen, böra erhålla ett gemensamt skrivbiträde.

Vid institutet i Malmö böra motsvarande befattningar nyinrättas.

Reparatörer och hantverkare.

De sakkunniga ha i föregående kapitel föreslagit, att vid vardera institutet skulle inrättas en tjänst som verkmästare och en tjänst som instrumentmakare.

De sakkunniga föreslå vidare, att vid vardera institutet skall finnas det antal hantverkare, fördelade på de olika avdelningarna, som framgår av nedanstående tablå.

Avdelningen för karieslära med underavdelning för pulpa- och rotbehandling	1
Avdelningen för proteslära	1
Avdelningarna för tandkirurgi, odontologisk ortopedi, röntgendiagnostik samt barntandvård	1
Avdelningarna för bettanalys med parodontoprotetik och allmän mottagning samt laboratorierna för materiallära, tandhistopatologi, bakteriologi.....	1
Summa	4

Annan personal.

Vid vartdera institutet fordras två telefonister, en vaktmästare tillika portvakt, två tamburvakter för den allmänna garderoben samt vid institutet i Malmö därjämte en värmeledningsskötare tillika hissreparatör.

För den dagliga städningen på avdelningarna fordras städerskor i hel-dagstjänst. Sådant biträde har till uppgift att sopa och tvätta golven runt arbetsplatserna, att diska glas och porslin samt att städa i laboratorier, sterilisationsrum och väntsalar. Varje våning fordrar en sådan städerska, varjämte laboratorierna ha behov av två.

Det erforderliga antalet dagstäderskor, som böra vara kollektivavtalsanställda, på de olika avdelningarna är sålunda vid vartdera institutet:

Avdelningen för karieslära	1
Avdelningarna för pulpa- och rotbehandling samt för internmedicinsk mottagning.....	1
Avdelningen för proteslära	1
Avdelningen för tandkirurgi	1
Avdelningarna för odontologisk ortopedi och barntandvård.....	1
Avdelningarna för röntgendiagnostik, bettanalys och parodontoprotetik samt allmän mottagning, tambur	1
Laboratorierna för materiallära, tandhistopatologi, bakteriologi, fantomprotes och fantomtandfyllning	2
Summa	8

Sammanfattning.

I fråga om den kategori befattningshavare, som de sakkunniga i kap. 6 uppdelat i »Sköterske- och laboratoriepersonal» samt »Administrativ personal m. m.» och i detta kapitel sammanfört under benämningen »Övrig personal», innebär de sakkunnigas förslag, att vid vartdera institutet skall finnas följande antal befattningshavare, med den fördelning på olika avdelningar, som även framgår av följande tabell. Vid en jämförelse med antalet enligt de sakkunnigas preliminära förslag bör, utöver vad som tidigare framhållits, observeras, att i tabellen på s. 130 icke upptagits följande befattningshavare, nämligen sekreterare, telefonister och tamburvakter.

Befattningshavare	Avdelning för										Laboratorium för		Djurlaboratorium	Gemensam personal ¹	Summa
	Karieslära med under-avd. för pulpa- och rot-behandling	Proteslära	Tandkirurgi	Odontologisk ortopedi	Röntgendiagnostik	Barn tandvård	Bedrägnis och parodontoprotetik	Allmän mottagning	Bedrägnis och parodontoprotetik	Internmedicin	Tandhistopatologi	Materiallära	Bakteriologi		
Avdelningssköterskor	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Sjuksköterskor	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	3
Avdelningstandsköterskor	—	1	—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	5
Tandsköterskor	6	4	5	6	3	1	3	3	1	—	—	—	—	—	32
Kontrollbiträden	1	—	1	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Tekniska biträden ..	3	—	1	1	1	2	—	1	—	—	1	2	—	—	10
Preparatriser	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Laboratoriebiträden, professors	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Laboratoriebiträden, övriga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	4
Tandtekniker	—	—	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4
Intendent	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Sekreterare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Kansliskrivare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Kassör	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Kanslibiträden, professors	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Kanslibiträden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Bibliotekarie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Skriv- eller kontorsbiträden	1	—	1	1	$\frac{1}{2}$	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	3	7
Verkmästare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Instrumentmakare ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Hantverkare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4
Telefonister	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Vaktmästare, tillika portvakt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Tamburvakter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Summa															98

¹) Därutöver vid tandläkarinstitutet i Malmö en värmeledningsskötare.

Kap. 8. Genomförandet av och kostnader för de sakkunnigas förslag rörande befattningshavarna vid tandläkarinstitutet.

I. Utbyggnaden av tandläkarinstitutet i Malmö budgetåret 1947/48.

Då verksamheten vid tandläkarinstitutet i Malmö förutsättes börja från och med vårterminen 1948, måste institutets ledning träda i funktion senast vid denna tidpunkt. Professurerna böra sålunda besättas så snart ske kan eller sådana åtgärder vidtagas, att de kunna uppehållas genom förordnande från nämnda tidpunkt.

Det torde åtgå minst tio månader för ansökningsförfarande, specimenstid och inlämnande av sakkunnigutlåtanden samt därutöver lägst två à tre månader för utnämningsärendets behandling i olika instanser. Från tidpunkten för ledigförklaringen torde sålunda åtgå ett à ett och ett halvt år, innan en professur kan besättas med ordinarie innehavare.

Då det måste anses angeläget, att professurerna vid tandläkarinstitutet i Malmö erhålla ordinarie innehavare så fort ske kan, hemställa de sakkunniga, att *Kungl. Maj:t ville uppdraga åt kansler för rikets universitet att vidtaga erforderliga åtgärder för att snarast ledigförklara de fem professurerna vid tandläkarinstitutet i Malmö*. Eftersom Kungl. Maj:t och riksdagen endast i princip tagit ställning till och förordat, att ifrågavarande fem professurer skola inrättas, bör vid ledigförklaringen angivas ett förbehåll, varav framgår, att ledigförklaringen sker under förutsättning av riksdagens bifall till inrättandet av professurerna. Det bör uppdragas åt rektor för universitetet i Lund att sörja för ledigförklaringen, varefter det större akademiska konsistoriet bör utse sakkunniga efter förslag från medicinska fakulteten och tandläkarinstitutets i Stockholm lärarråd.

Även om professurerna på detta sätt ledigförklaras redan under vårterminen 1947, hålla de sakkunniga emellertid som nämnts för troligt, att det icke kommer att bli möjligt att utnämna ordinarie innehavare förrän tidigast ett år senare. Under sådana omständigheter synes det nödvändigt, att det uppdrages åt ett särskilt organ att omhänderha icke endast från och med den 1 juli 1947 erforderliga åtgärder i samband med tillsättning och meddelande av förordnande åt professorer samt övriga befattningshavare vid tandläkarinstitutet i Malmö utan även ledningen av institutet från och med vårterminen 1948 tills vidare. Efter överväganden rörande lösningen av detta problem ha de sakkunniga funnit sig böra förorda, att *det från och med den 1 juli 1947 tillskapas en provisorisk odontologisk avdelning av medicinska fakulteten vid universitetet i Lund*. Denna bör efter förslag tillsättas av kansler samt bestå av sex ledamöter, av vilka tre tillhöra medicinska fakulteten och

tre utgöras av professorer i odontologiska ämnen vid tandläkarinstitutet i Stockholm. För den provisoriska avdelningen, som inom sig väljer en ledamot att vara ordförande, böra i tillämpliga delar gälla de föreskrifter, vilka de sakkunniga angivit i kap. 1. Denna provisoriska avdelning bör fungera, till dess tre av professorerna i odontologiska ämnen vid tandläkarinstitutet i Malmö ha tillsatts och tillträtt sina tjänster. Efter hand som sådan utnämning och sådant tillträde sker, bör vederbörande ingå i den provisoriska avdelningen och ersätta professor i motsvarande ämne från tandläkarinstitutet i Stockholm eller, därest fråga är om professur, som icke ännu har företrädare vid nämnda institut, den professor, som är yngst efter fullmaktsålder.

Från och med vårterminen 1948 skola kallas till den provisoriska avdelningens sammanträden de tillförordnade professorerna vid tandläkarinstitutet i Malmö med rätt för dem att deltaga i överläggningar och beslut, som icke röra tillsättning av befattning.

Samtidigt som särskild ordförande bör finnas, utsedd av den provisoriska avdelningen, bör det lämpligen uppdragas åt en av de tillförordnade professorerna i odontologiskt ämne att från början av vårterminen 1948 vara tillförordnad prefekt för tandläkarinstitutet i Malmö, varvid den provisoriska avdelningen bör utfärda erforderliga föreskrifter om ärendenas fördelning mellan den provisoriska avdelningens ordförande och den tillförordnade prefekten.

De sakkunniga ha i kap. 1 förordnat, att lämpligt arvode bör utgå åt sådan ledamot av odontologiska avdelningen, som är professor i medicinskt ämne. Ett arvode av 1 000 kronor för år synes de sakkunniga skäligt. Ifrågavarande arvode bör utgå till de medicinska ledamöterna av den provisoriska avdelningen samt även till de odontologiska professorerna från tandläkarinstitutet i Stockholm, som ingå i avdelningen. Dessa senare böra för sammanträdena åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning.

Den prekliniska undervisningen.

Under höstterminen 1947 undervisas enligt den fyra-åriga studieplanen de elever, som intagas vårterminen 1947. Dessa elever, till antalet 40, gå då kurserna i fysiologi och i allmän patologi med bakteriologi. Med nu gällande arvodesberäkning, 35 kronor för föreläsnings-förhörstimme, belöpa sig kostnaderna för dessa kurser till följande:

Fysiologi ($80 \times 35 + 20 \times 35$)	= 3 500
Allmän patologi ($100 \times 35 + 20 \times 35$)	= 4 200
	Summa kronor 7 700

Till var och en av de båda institutionerna skall utgå för materialkostnader 500 kronor eller tillhopa 1 000 kronor. Den sammanlagda kostnaden av 8 700 kronor har äskats i lärarrådets petita för budgetåret 1947/48.

Under höstterminen 1947 undervisas även de 40 elever, som intagas vid

början av denna termin och som följa den femåriga studieplanen. Dessa elever studera denna termin anatomi, histologi med embryologi, speciell tandanatomi och speciell tandhistologi, varjämte undervisningen i fysik och fysiologi påbörjas. Denna fortsättes under vårterminen 1948, då dessa elever dessutom undervisas i kemi, propedeutisk bettlära och allmän bakteriologi. Därjämte intagas vårterminen 1948 40 elever, som under denna termin studera anatomi, histologi med embryologi, speciell tandanatomi och speciell tandhistologi, varjämte undervisningen i fysik och fysiologi påbörjas. Med den personalorganisation, som förordats i kap. 7, bliva kostnaderna följande.

Anatomi	kr. 12 000
Fysik och fysiologi ¹	» 8 000
Histologi med embryologi	» 12 000
Kemi ²	» 8 450
Speciell tandhistologi	» 5 900
Speciell tandanatomi	» 6 600
Propedeutisk bettlära ²	» 2 750
Allmän bakteriologi ²	» 1 550
Summa kronor 57 250	

Härtill komma kostnader i form av materialanslag till de olika institutio-
nerna, om vilka kostnader de sakkunniga avgiva förslag i särskild ordning.

Den propedeutiska och kliniska undervisningen i de odontologiska huvud- ämnena.

Den propedeutiska och kliniska undervisningen vid tandläkarinstitutet i Malmö omfattar under vårterminen 1948 följande ämnen:

Ämne	Antal elever per tjänst- göringsdag	Årsgrupp ³
Karieslära fantomkurs	20	47 I ⁴
Proteslära »	40	46 I ⁴ 47 I ⁴
Tandkirurgi prop.	10	46 I ⁴
Röntgendiagnostik prop.	10	46 I ⁴

För denna undervisning erforderliga utrymmen beräknas enligt nu föreliggande planer finnas tillgängliga från och med den 1 februari 1948 inom det nya institutet beträffande undervisningen i tandkirurgi, röntgendiagnostik och proteslära (en fantomkurs) samt inom hittillsvarande provisoriska lokaler på allmänna sjukhuset i Malmö beträffande undervisningen i karieslära (fantomkurs) och proteslära (en fantomkurs).

De sakkunniga föreslago vidare i sitt betänkande del I följande undervisning under vårterminen 1948.

¹ Undervisningen påbörjas först i november 1947.

² Kurs endast under vårterminen.

³ Jfr schema i de sakkunnigas betänkande del I.

Ämne	Antal elever per tjänst- göringsdag	Årsgrupp ¹
Tandkirurgi klinik	8	ST ⁴
Röntgendiagnostik klinik.....	2	ST ⁴
Barntandvård.....	5	ST ⁴
Odontologisk ortopedi	5	ST ⁴

Ifrågavarande undervisningsgrupp om 20 elever, som vid vårterminens början 1948 fullgjort tre kliniska terminer vid tandläkarinstitutet i Stockholm och därefter skulle fullborda sina studier genom tre terminer vid det nya tandläkarinstitutet i Malmö, har sedermera förutsatts skola kvarstanna i Stockholm, eftersom erforderliga lokaler för denna undervisning bedömts icke kunna stå färdiga inom det nya institutet till den 1 februari 1948. Då det emellertid måste anses vara av vikt, att den patientvårdande verksamheten kan upptagas i största möjliga utsträckning redan från vårterminen 1948, förordas dock de sakkunniga, att denna grupp elever får sin tjänstgöring förlagd till Malmö. Skulle erforderliga lokaler inom det nya institutet icke kunna iordningställas, bör överenskommelse träffas med Malmö stad, att eleverna få fullgöra ifrågavarande kliniska tjänstgöring på de kommunala tandvårdspoliklinikerna i Malmö. I de förslag de sakkunniga här framlägga utgå de sakkunniga från, att det skall bli möjligt iordningställa ifrågavarande lokaler i institutbyggnaden senast den 1 maj 1948.

Vidare intages vårterminen 1947 en extra kurs om 60 elever, som vid årsskiftet 1947/48 skola avlägga tandläkarkandidatexamen vid karolinska institutet. Dessa skola vårterminen 1948 i Malmö påbörja sina propedeutiska studier enligt den fyraåriga studieplanen med fantomkurs i proteslära. Vid deras antagande göres förbehåll för det avbrott i studierna, som kan betingas därav att institutet i Malmö vårterminen 1948 icke har lokaler tillgängliga. I sina förslag räkna dock de sakkunniga med att det skall bli möjligt att provisoriskt inreda ett laboratorium för denna kurs i nybyggnaden.

Från och med den 1 februari 1948 böra sålunda fungera avdelningarna för tandkirurgi, röntgendiagnostik, allmänna mottagningsavdelningen och de delar av avdelningarna för karieslära och proteslära, som erfordras för fantomundervisningen samt från tidpunkt senare under terminen avdelningarna för odontologisk ortopedi och barntandvård.

Någon propedeutisk och klinisk undervisning i övriga ämnen, som företrädas av speciallärare, kommer icke att ske under budgetåret 1947/48. Den undervisning i allmän kirurgi, som enligt studieplanen skulle ha ägt rum för de 20 elever, som komma från Stockholm, bör ordnas i Stockholm under höstterminen 1947.

Elevgrupperna vid tandläkarinstitutet i Malmö komma under vårterminen 1948 i några fall att vara något mindre än vad som är normalt vid full be-

¹ Jfr schema i de sakkunnigas betänkande del I.

läggning enligt översikten i kap. 7. Detta skulle i och för sig möjliggöra att i vissa fall antalet lärare m. fl. för sista hälften av budgetåret 1947/48 beräknades något lägre. Då det emellertid här gäller ett nytt tandläkarinstitut, vars framtida patienttillgång i väsentlig utsträckning kommer att bestämmas av det sätt, på vilket patienterna omhändertagas under den första tiden, och man samtidigt måste räkna med att en del av de undervisande tandläkarna torde sakna rutin som lärare, anse de sakkunniga, att någon beskränkning icke bör äga rum vare sig i antalet lärare eller övriga befattningshavare, som erfordras för driften vid respektive avdelningar. De sakkunniga förutsätta, att lärare och amanuenser under tjänstgöringstiden, i den mån de icke äro upptagna av undervisningen, skola utan särskild ersättning ägna sig åt patientvården vid institutet.

I det följande avgiva de sakkunniga förslag rörande tidpunkter under budgetåret 1947/48, från och med vilka vissa befattningshavare böra tillsättas. Med ledning av vad som nu kan bedömas ha de sakkunniga funnit det lämpligt äska anslag i enlighet därmed men förutsätta, att det bör ankomma på den provisoriska avdelningen att vidtaga de jämkningar i fråga om antal befattningshavare och tillsättningsdata, vartill den fortsatta utvecklingen kan giva anledning.

Lärare och amanuenser.

Vad lärarna beträffar erinra de sakkunniga därom, att de lärare, som nu ombesörja undervisningen i provisoriska lokaler i Malmö från och med vårterminen 1947, ha förordnats att med full lön uppehålla sina befattningar från den 1 november 1946 för att därigenom beredas tillfälle till viss egen utbildning m. m. Vid avgivandet av förslag härom tillmätte de sakkunniga denna anordning en avgörande betydelse med hänsyn till rekryteringsmöjligheterna. Även i förevarande situation göra sig dessa skäl gällande med samma styrka. De avdelningstandläkare och assistenter, vilka icke tidigare innehaft lärarförordnande och vilka äro erforderliga för verksamheten vid tandläkarinstitutet i Malmö under vårterminen 1948, böra förordnas att inneha vederbörande tjänster från och med den 1 november 1947, varjämte ett särskilt anslag, vars storlek bestämmes av antalet sådana lärare, bör ställas till förfogande för att möjliggöra den fortbildning vid tandläkarinstitutet i Stockholm, som kan anses behövlig. Övriga befattningshavare, som erfordras för undervisningen under vårterminen 1948, böra utnämnas eller förordnas från och med den 1 januari 1948. För de lärare m. fl., som ombesörja undervisningen i provisoriska lokaler i Malmö, ha medel äskats av lärarrådet för tiden den 1 juli 1947—den 31 december 1947. Från den 1 januari 1948 böra dessa befattningshavare ingå i staten för tandläkarinstitutet i Malmö.

Sköterske- och laboratoriepersonal.

I fråga om behovet av sköterske- och laboratoriepersonal ha de sakkunniga ovan angivit, att detta bör tillgodoses i den utsträckning, som nödvändiggöres

av respektive avdelningars öppnande. Ehuru andra avdelningar än avdelningarna för tandkirurgi, röntgendiagnostik, barntandvård och odontologisk ortopedi icke ha kliniskt tjänstgörande tandläkarelever vårterminen 1948, synes det dock nödvändigt, att avdelningssköterske-, sjuksköterske- och avdelningstandsköterskebefattningarna tillsättas från och med den 1 januari 1948, eftersom dessa befattningshavare måste *dels* medverka vid iordningställandet av respektive avdelningar vid institutet och tillse, att förråd av linne m. m. fyllas, *dels* stå till förfogande för assistans vid den patientvårdande verksamhet, som lärarna vid institutet måste bedriva för att detta under denna period skall kunna fungera såsom centraltandpoliklinik för folktandvården. Dock bör avdelningstandsköterskan på avdelningen för bettanalys med parodontoprotetik tillsättas först under budgetåret 1948/49.

Däremot torde endast de tandsköterske-, kontrollbiträdes-, tekniska biträdes- och preparatrisbefattningar, som erfordras för de avdelningar, som öppnas den 1 februari 1948, böra tillsättas från den 1 januari 1948.

Två av de fyra tandteknikerbefattningarna böra tillsättas från och med den 1 januari 1948.

Laboratoriebiträdena torde icke böra tillsättas förrän från och med den 1 juli 1948.

Administrativ personal m. m.

Tandläkarinstitutets administrativa personal m. m., sådan den angivits av de sakkunniga i kap. 6—7, bör tillsättas från den 1 januari 1948, dock att antalet kanslibiträden, skriv- eller kontorsbiträden samt hantverkare synes böra begränsas till respektive fyra, fem och två under vårterminen 1948. Däremot böra intendent, sekreterare och verkmästare tillträda sina befattningar redan från och med den 1 juli 1947.

Tillsättningen av här icke omnämnda lärare och andra befattningshavare bör ske successivt allteftersom institutets olika avdelningar öppnas. Det torde icke vara nödvändigt att här i detalj angiva tidpunkten för anställande av varje befattningshavare inom olika kategorier. Det bör ankomma på institutet att i petita framlägga förslag härom för kommande budgetår.

Kostnadsberäkning för budgetåret 1947/48.

Beräkningarna i efterföljande tabell äro gjorda efter lägsta löneklassen i respektive lönegrader, såväl för ordinarie som för icke-ordinarie befattningshavare. Då det inte kan anses osannolikt, att en del befattningar och tjänster komma att besättas med innehavare, som tidigare tjänstgjort vid tandläkarinstitutet i Stockholm och som äro berättigade till lön enligt högre löneklass än den lägsta inom respektive lönegrad, torde medel böra beräknas för löneklassuppflyttning. Beloppet härför ävensom för vikariatsersättning på grund av ledigheter etc. kan icke nu angivas.

Antal befattningshavare	Lönegrad	Tid för tillsättning	Kostnader
1 prefekt	—	1/1 1948	1/2 × 1 800 = 900
5 professorer	A 30	”	1/2 × 5 × 11 325 = 28 313
3 klinikchefsarvoden (professorer)	—	”	1/2 × 3 × 1 500 = 2 250
2 laboratorer	A 28	”	1/2 × 2 × 10 335 = 10 335
1 klinikchefsarvode (laborator)	—	”	1/2 × 1 500 = 750
2 ersättning (laboratorer)	—	”	1/2 × 2 × 2 000 = 2 000
2 avdelningstandläkare ¹	Eo 18	”	1/2 × 2 × 5 481 = 5 481
8 ”	Eo 18	1/11 1947	2/3 × 8 × 5 481 = 29 232
2 assistenter ¹	—	1/1 1948	1/2 × 2 × 5 000 = 5 000
13 ”	—	1/11 1947	2/3 × 13 × 5 000 = 43 333
2 amanuenser ¹	—	1/1 1948	1/2 × 2 × 3 600 = 3 600
21 ”	—	”	1/2 × 21 × 3 600 = 37 800
3 avdelningssköterskor	A 9	”	1/2 × 3 × 3 645 = 5 468
2 sjuksköterskor	A 7	”	1/2 × 2 × 3 309 = 3 309
4 avdelningstandsköterskor	A 7	”	1/2 × 4 × 3 309 = 6 618
7 tandsköterskor	A 6	”	1/2 × 7 × 3 141 = 10 994
4 ”	Eo 6	”	1/2 × 4 × 2 976 = 5 952
3 ”	Ex 6	”	1/2 × 3 × 2 652 = 3 978
2 kontrollbiträden	Eo 6	”	1/2 × 2 × 2 976 = 2 976
3 tekniska biträden	Eo 6	”	1/2 × 3 × 2 976 = 4 464
1 ”	Ex 6	”	1/2 × 2 652 = 1 326
1 tandtekniker	Eo 14	”	1/2 × 4 380 = 2 190
1 ” ¹	Eo 14	”	1/2 × 4 380 = 2 190
1 intendent	A 26	1/7 1947	9 345 = 9 345
1 sekreterare	—	”	3 600 = 3 600
1 kansliskrivare	A 11	1/1 1948	1/2 × 3 981 = 1 991
1 kassör	A 11	”	1/2 × 3 981 = 1 991
1 kanslibiträde	A 7	”	1/2 × 3 309 = 1 655
3 kanslibiträden (professors)	Eo 7	”	1/2 × 3 × 3 141 = 4 712
1 bibliotekarie	—	”	1/2 × 2 400 = 1 200
2 kontorsbiträden	Eo 4	”	1/2 × 2 × 2 652 = 2 652
3 skrivbiträden	Ex 2	”	3/2 × 3 × 2 166 = 3 249
1 verkmästare	A 10	1/7 1947	3 813 = 3 813
1 instrumentmakare	A 10	1/1 1948	1/2 × 3 813 = 1 907
2 hantverkare	Eo 6	”	1/2 × 2 × 2 976 = 2 976
2 telefonister	Ex 2	”	1/2 × 2 × 2 166 = 2 166
1 vaktmästare	A 7	”	1/2 × 3 309 = 1 655
1 värmeledningsskötare	Eo 7	”	1/2 × 3 141 = 1 571
2 tamburvakter	(U 1)	”	1/2 × 2 × 2 118 = 2 118
			Summa kronor 265 060

¹ För dessa tjänster jämte ett skrivbiträde har för tiden 1/7—31/12 1947 anslag äskats av lärarrådet vid tandläkarinstitutet i Stockholm.

Häri ingå arvoden och ersättningar, å vilka rörligt tillägg och kristillägg icke utgå, till ett belopp av kronor 100 433

Rörligt tillägg och kristillägg beräknas till ett belopp av sammanlagt » 51 034

Vid anslagsberäkningarna bära från summan dragas pensionsavgifter till ett belopp av sammanlagt » 9 876

Därtill komma arvoden för städerskor och dagstäderskor, vilka äro kollektivavtalsanställda.

I arvoden till lärare för den prekliniska undervisningen beräknas för budgetåret 1947/48 64 950 kronor och till ledamöterna av den provisoriska avdelningen 6 000 kronor.

II. Utbyggnaden av tandläkarinstitutet i Stockholm budgetåret 1947/48.

Någon förändring av ledningen för tandläkarinstitutet i Stockholm synes icke böra komma till stånd under budgetåret 1947/48, under vilken tid sålunda lärarrådet samt dess organ förutsättas fungera såsom hittills. Anknytningen till karolinska institutet såsom odontologisk avdelning bör ske från och med den 1 juli 1948, från och med vilken tidpunkt professurerna i röntgendiagnostik och odontologisk ortopedi böra tillsättas. De sakkunniga förordade, att uppdrag lämnas åt tandläkarinstitutet i Stockholm att enligt nu gällande regler vidtaga de åtgärder, som provas erforderliga för tillsättning av ifrågavarande professorer samt laboratorsbefattningen i barntandvård.

Den prekliniska undervisningen.

Under höstterminen 1947 undervisas enligt den fyraåriga studieplanen de elever, som intagas vårterminen 1947. Dessa elever, till antalet 60, gå då kurserna i fysiologi och i allmän patologi med bakteriologi. Med nu gällande arvodesberäkning, 35 kronor för föreläsnings- och förhörstimme, belöpa sig kostnaderna för dessa kurser till följande:

Fysiologi ($80 \times 35 + 30 \times 35$)	= 3 850:—
Allmän patologi ($100 \times 35 + 30 \times 35$)	= 4 550:—
Summa kronor 8 400:—	

Till var och en av de båda institutionerna skall utgå för materialkostnader 500 kronor eller tillhoppa 1 000 kronor.

Den sammanlagda kostnaden av 9 400 kronor har äskats i lärarrådets petita för budgetåret 1947/48.

Under höstterminen 1947 undervisas även de 50 elever, som intagas vid början av denna termin och som följa den femåriga studieplanen. Dessa elever studera denna termin anatomi, histologi med embryologi, speciell tandanatomi och speciell tandhistologi, varjämte undervisningen i fysik och fysiologi påbörjas. Denna fortsättes under vårterminen 1948, då dessa elever dessutom undervisas i kemi, propedeutisk bettlära och allmän bakteriologi. Därjämte intagas vårterminen 1948 50 elever, som under denna termin studera anatomi, histologi med embryologi, speciell tandanatomi och speciell tandhistologi, varjämte undervisningen i fysik och fysiologi påbörjas. Med den personalorganisation, som förordats i kap. 7, bliva kostnaderna följande:

Anatomi	kr. 13 200:—
Fysik och fysiologi ¹	» 8 800:—
Histologi med embryologi	» 13 200:—
Kemi ²	» 9 440:—
Speciell tandhistologi	» 6 075:—
Speciell tandanatomi	» 6 775:—
Propedeutisk bettlära ²	» 2 830:—
Allmän bakteriologi ²	» 1 637:50
Summa kronor 61 957:50	

¹ Undervisningen påbörjas i november 1947.

² Kurs endast under vårterminen

Härtill komma kostnader i form av materialanslag till de olika institutionerna, om vilka kostnader de sakkunniga avgiva förslag i särskild ordning.

Den propedeutiska och kliniska undervisningen i de odontologiska huvudämnena.

Då undervisningen under budgetåret 1947/48 helt följer den fyraåriga studieplanen, synes anledning icke föreligga för de sakkunniga att avgiva förslag rörande antalet lärare och sköterske-laboratoriepersonal annat än i följande fall. De sakkunniga erinra sålunda därom, att den personalförstärkning, som genomförts att gälla höstterminen 1946 — höstterminen 1947 i anledning av utökningen av tandläkarkursen höstterminen 1945, av de sakkunniga i deras betänkande del I föreslagits skola bestå även efter den 1 januari 1948. Lärarrådet har i petita för budgetåret 1947/48 bland annat hemställt, att ifrågavarande personalförstärkning finge bibehållas ej endast under första hälften av budgetåret 1947/48 utan jämväl därefter, intill dess successivt från och med budgetåret 1948/49 den nya personalorganisation genomfördes, som betingades av den femåriga studieplanen. De sakkunniga finna denna anordning vara väl motiverad.

Vidare synas laboratoriebiträden på det bakteriologiska och det metallurgiska laboratoriet böra tillsättas samt de befattningar såsom laboratoriebiträden åt professorerna, vilka de sakkunniga förordat i kap. 7.

Vad därefter angår den administrativa personalen m. m. kan följande anföras. Ehuru den ekonomiska förvaltningen förutsattes vara omhändertagd under hela budgetåret 1947/48 på samma sätt som nu, synes det dock angeläget, att befattningen såsom intendent tillsattes redan från den 1 juli 1947 med hänsyn bland annat till de upphandlingar, som torde vara erforderliga i samband med att eleverna erhålla fri tillgång till instrument m. m.

Bibliotekarien och det extraordinarie kanslibiträdet för biblioteksgöromål böra tillsättas från och med den 1 juli 1947, varjämte de sakkunniga finna det skäligt, att från nämnda tidpunkt skall utgå det av de sakkunniga för sekreteraren föreslagna arvodet. Även två kanslibiträdestjänster och en kontorsbiträdestjänst, vilkas innehavare enligt förslag av lärarrådet av kansler skola fördelas till tjänstgöring hos professorerna, samt de föreslagna befattningarna såsom telefonister böra tillsättas från den 1 juli 1947.

Även om de sakkunniga icke föreslå annan än här nämnd ökning i antalet befattningshavare under budgetåret 1947/48, synes det dock vara anledning föreslå att för de kategorier befattningshavare, som tillhöra grupperna sköterske- och laboratoriepersonal samt administrativ personal m. m., bör gälla vad de sakkunniga i kap. 6 förordat beträffande löneställning och anställningsform.

Det bör ankomma på tandläkarinstitutet i Stockholm att i petita avgiva förslag rörande den successiva utökningen av antalet befattningshavare i samband med att på institutets olika avdelningar meddelas undervisning enligt den femåriga studieplanen.

III. Beräkning av personalkostnaderna vid tandläkarinstituten i Malmö och Stockholm vid full utbyggnad.

Beräkningarna avse bruttolön enligt lägsta löneklassen i respektive lönegrader, såväl för ordinarie som för icke-ordinarie befattningshavare. Hänsyn har således här icke tagits till att viss kanslipersonal kan ha erhållit högre löneställning och att vissa befattningshavare kunna ha blivit berättigade till lön enligt högre löneklass än den lägsta inom respektive lönegrad.

Befattningshavare	Lönegrad	Tandläkarinstitutet i			
		Malmö		Stockholm	
		Antal	Kostnader	Antal	Kostnader
Prefekt	—	1	1 800	1	1 800
Professorer	A 30	5	56 625	5	60 000
Klinikchefsarv. (prof.)	—	5	7 500	5	7 500
Laboratorer	A 28	7	72 345	7	77 070
Klinikchefsarv. (lab.)	—	2	3 000	2	3 000
Ersättning för tandvårdsarbete ..	—	7	14 000	7	14 000
Avdelningstandläkare	Eo 18	19	104 139	19	114 228
Assistenter	—	23	115 000	23	115 000
Amanuenser	—	40	144 000	45	162 000
Avdelningssköterskor	A 9	3	10 935	3	12 069
Sjuksköterskor	A 7	3	9 927	3	10 953
Avdelningstandsköterskor	A 7	5	16 545	5	18 255
Tandsköterskor	A 6	16	50 256	16	55 440
"	Eo 6	10	29 760	10	32 820
"	Ex 6	6	15 912	6	17 532
Kontrollbiträden	A 6	2	6 282	2	6 930
"	Eo 6	2	5 952	2	6 564
Tekniska biträden	A 6	6	18 846	6	20 790
"	Eo 6	2	5 952	2	6 564
"	Ex 6	2	5 304	2	5 844
Preparatriser	A 7	2	6 618	2	7 302
Laboratoriebiträden	A 7	7	23 163	7	25 557
Tandtekniker	A 14	1	4 602	1	5 070
"	Eo 14	2	8 760	2	9 660
"	Ex 14	1	3 981	1	4 395
Intendent	A 26	1	9 345	1	10 020
Sekreterare	—	1	3 600	1	3 600
Kansliskrivare	A 11	1	3 981	1	4 395
Kassör	A 11	1	3 981	1	4 395
Kanslibiträden	A 7	1	3 309	1	3 651
"	Eo 7	4	12 564	4	13 860
Bibliotekarie	—	1	2 400	1	2 400
Kontorsbiträden	Eo 4	2	5 304	2	5 844
Skrivbiträden	Eo 2	3	6 984	3	7 686
"	Ex 2	2	4 332	2	4 764
Verkmästare	A 10	1	3 813	1	4 209
Instrumentmakare	A 10	1	3 813	1	4 209
Hantverkare	A 6	2	6 282	2	6 930
"	Eo 6	1	2 976	1	3 282
"	Ex 6	1	2 652	1	2 922
Telefonister	Ex 2	2	4 332	2	4 764
Vaktmästare	A 7	1	3 309	1	3 651
Värmeledningsskötare	Eo 7	1	3 141	—	—
Tamburvakter	(U 1)	2	4 236	2	4 236
Summa kronor			831 558		895 161

Kostnaderna för rörligt tillägg och kristillägg beräknas för tandläkarinstitutet i Malmö till sammanlagt 167 480 kronor och för tandläkarinstitutet i Stockholm till sammanlagt 181 617 kronor.

Därtill komma arvoden för städerskor och dagstäderskor, vilka äro kollektivavtalsanställda.

I arvoden åt de medicinska ledamöterna av de odontologiska avdelningarna beräknas utgå i allt 6 000 kronor.

Arvodena för den prekliniska undervisningen samt för undervisningen genom speciallärare beräknas uppgå för tandläkarinstitutet i Malmö till 74 030 respektive 59 370 kronor och för tandläkarinstitutet i Stockholm till 80 265 respektive 60 420 kronor.

Därutöver komma kostnader för anordnande av tandsköterske- och tandteknikerutbildning i enlighet med de sakkunnigas beräkningar i betänkande del II.

**Särskilt yttrande av ledamöterna von Hofsten, Lindbärg,
Pålsson och Wikblad.**

För egen del kunna vi icke biträda majoritetens förslag, i vad gäller tandläkarinstitutens administration och organisation. Även om den odontologiska undervisningen har en akademisk karaktär med nära anknytning till medicinen, skiljer den sig dock på ett betydelsefullt sätt från den rent akademiska mera fria utbildningen. Den ansluter sig sålunda i fråga om undervisningens drivande snarare till utbildningen vid vissa fackbetonade högskolor. Tandläkarutbildningen bör med hänsyn till yrkets krav och karaktär hava en icke oväsentligt praktisk inriktning utan att därför en rimlig och önskvärd kontakt med den akademiska världen samt medicinsk forskning och undervisning blir eftersatt. Förutsättningen för en dylik kontakt sammanhänger emellertid icke, som de sakkunniga velat göra gällande, med att tandläkarinstitutet på av de sakkunniga föreslaget sätt organisatoriskt förbindas med universitet eller medicinsk högskola.

Av avgörande betydelse för att tandläkarutbildningen skall kunna rätt bedrivas får anses vara, att till tandläkarinstitutens och dessas elevers förfogande står ett tillräckligt omfattande patientmaterial. För att i görligaste mån säkra tillgången därutinnan hava de sakkunniga varit eniga därom, att instituten böra övertaga en icke oväsentlig del av folktandvården i den stad, till vilken ett institut är förlagt.

Enligt vår uppfattning vore det vidare av värde för utbildningen och därmed för tandläkarstudenterna samt särskilt för den under utbyggnad varande offentliga tandvården, att tandläkarinstitutet i framtiden, bättre än vad hittills varit fallet, komma att stå i intimast möjliga kontakt jämväl med den praktisk-kliniska tandvårdsverksamhetens företrädare eller sålunda med representanter för folktandvården samt tandläkarnas egna organisationer.

Det synes sålunda icke uteslutet, att för tandläkarinstitutet gällande organisation kan hava i någon mån medverkat till att dess berättigade krav i fråga om utökade lärarkrafter, lokaler och utrustning samt anslag till forskning understundom icke vunnit behörigt beaktande. Det förhållandet, att tandläkarinstitutet i Stockholm hittills icke varit en självständig högskola utan inordnat under karolinska institutet, som vid tandläkarinstitutets tillkomst visserligen på ett värdefullt sätt tog sig an institutets angelägenheter men under senare tid dock torde kunna anses i stort sett hava visat odontologien ett ganska ringa intresse, synes erfarenhetsmässigt i och för sig icke hava stärkt utan snarare försvagat odontologiens ställning. I en känsla härav torde den entydiga strävan till ökad självständighet i såväl organisatoriskt som ekonomiskt hänseende, som synes känneteckna tandläkarinstitutets hittillsvarande utveckling, finna sin naturliga förklaring. Odontologiens ställning inom våra dagars hälso- och socialvård och dess företrädares dokumenterade

förmåga till självständig forskning synes oss motivera, att den odontologiska undervisningen och forskningen med hänsyn jämväl till dess speciella undervisnings- och studieförhållanden, därest den skulle organisatoriskt förbindas med universitet eller medicinsk läroanstalt, inom detta finge en med övriga forsknings- och undervisningsgrenar fullt likvärdig ställning, i likhet med vad som förekommer i flertalet av de fall i utlandet, där tandläkarutbildningen organisatoriskt förbundits med universitet. Under de av de sakkunniga med representanter för universitetet i Lund och karolinska institutet förda förhandlingarna hava emellertid framkommit sådana erinringar och invändningar mot att odontologien organiserades vare sig såsom en självständig fakultet eller såsom en sektion av medicinska fakulteten, att de sakkunnigas majoritet sett sig nödsakad i sitt förslag förorda, att vid berörda läroanstalter tillskapas en s. k. odontologisk avdelning, varigenom odontologien visserligen kommer att inordnas under läroanstalterna men samtidigt intaga en mindre lycklig särställning i förhållande till övriga på fakultet eller sektion organiserade undervisnings- och forskningsgrenar. Ett fortsatt inordnande av odontologien enligt detta förslag såsom en dylik avdelning av den medicinska fakulteten vid universitetet i Lund och karolinska institutet synes för vår del icke ägnat att leda till att odontologien och dess forskning erhåller en önskvärd likställighet med övriga akademiska undervisnings- och forskningsgrenar.

Ett tandläkarinstitutets driftstat rör sig om i runt tal 1 miljon kronor per år. Även om vid tandläkarinstitutet i Stockholm under dess tidigare verksamhet samlats en betydande fond av praktisk erfarenhet, torde man *i vart fall* sakna garantier för att vederbörande rektor, professorer och övrig odontologisk lärarpersonal vid det redan beslutade nya institutet i Malmö och det ifrågasatta, av riksdagen i princip beslutade tredje tandläkarinstitutet kunna komma att besitta erforderlig administrativ och praktisk-ekonomisk erfarenhet för att självständigt omhänderhåva ledningen av institutens omfattande, jämväl folktandvården berörande verksamhet. De sakkunniga framhålla för övrigt själva såsom motivering för en av dem önskvärd ansedd jämkning av vid Stockholmsinstitutet gällande organisation, att »de arbetsuppgifter, som åvila ledningen, med nuvarande organisation visa sig alltmera svåra att bemästra» och påpeka själva, att man vid det nya Malmöinstitutet måste räkna med en nylärlår, vars medlemmar kunna förutsättas i stor utsträckning sakna erfarenhet i administrativa och organisatoriska spörsmål. Det oaktat föreslås i realiteten, att hela den administrativa-ekonomiska ledningen av de båda tandläkarinstituten skall anförtros lärarrådet eller den s. k. odontologiska avdelningen samt de av och inom detta valda underordnade organen, nämligen ekonomi- och avdelningsnämnderna, i vilken förstnämnda nämnd dock skall, i den mån institutet omhänderhar folktandvård inom förläggningssorten, ingå en representant för den stad, dit institutet är förlagt. Enligt vår uppfattning innebär sålunda majoritetens förslag snarare en än mera renodlad självstyrelse, än vad hittills gällt, enär för närvarande såsom ordförande i lärarrådet och förvaltningsnäm-

den står en av karolinska institutet bland sina i tjänst varande eller förutvarande professorer utsedd inspektor, vilken tillika är institutets styresman. Otvivelaktigt torde inspektor med sin auktoritet och fristående ställning i förhållande till lärarkadern på institutet hava utövat ett synnerligen värdefullt inflytande inom institutets administration och förvaltning, som det oaktat, fränsett en eventuell kommunalvald representant i ekonominämnden, av de sakkunniga nu föreslås bliva under kanslers överinseende helt anförtrodd den odontologiska avdelningen med biträde av en intendent.

Det må för övrigt erinras därom, att vederbörande professorer och lärarpersonal vid sidan av sin undervisning förutsättas skola bedriva såväl en mer eller mindre omfattande forskning som en till eller utanför institutet förlagd privatpraktik. De skäl för en sådan anordning, som av de sakkunniga å s. 82 framlagts, anse vi vara fullt godtagbara. Såsom vidare framgår av kap. 6 och 7 åvilar den odontologiskt utbildade lärarpersonalen av skilda grader en betydande arbetsbörda genom, å ena sidan, deras skyldigheter att ägna sig åt undervisning, fortsatta studier, forskning och omhänderhavandet av institutets tandvårdsklientel samt, å andra sidan, deras intresse av att kunna upprätthålla eller biträda i en privatpraktik. Detta förhållande synes kunna ogynnsamt påverka och begränsa den uppmärksamhet, vilken av medlemmarna i lärarrådet kan ägnas åt institutets administrativa-ekonomiska angelägenheter, varför avlastning härutinnan synes ägnad att främja både den odontologiska undervisningens och forskningens intressen.

Redan med beaktande härav och för en objektiv och tillfredsställande avvägning av det framtida personalbehovet inom institutens olika avdelningar vore det enligt vår mening välbetänkt, att tandläkarinstitutet, i vad gäller dessas ekonomi, administration och tillsyn ställas under ledning av en särskild styrelse. Men även det förhållandet, att, såsom tidigare framhållits, vid tandläkarinstitutet kommer att bedrivas en relativt omfattande patientvårdande verksamhet, vilken närmast kan jämföras med den verksamhet, som bedrivs vid universitetens och karolinska sjukhusets, under särskilda direktioner ställda undervisningskliniker, talar för att en motsvarande organisationsform bör komma till användning, när det gäller tandläkarinstitutens patientvårdande verksamhet. Principiellt riktigast får det för övrigt anses vara, att tandläkarinstitutet i Sverige erhålla en i görligaste mån ensartad organisation, vilket icke bliver fallet enligt majoritetens förslag men väl om tandläkarinstitutet organiseras såsom självständiga högskolor.

Med hänsyn till erfarenhet från i riket redan förefintliga, självständiga högskolor torde man icke kunna göra gällande, att det förhållandet, att dessa organiserats såsom självständiga högskolor i stället för att inordnas under universitetsorganisationen, ogynnsamt påverkat dessa högskolors möjlighet att ernå goda forsknings- och undervisningsresultat.

Under återopande av vad sålunda anförts hava vi, som funnit majoritetens förslag innebära en fortsatt mindre lycklig koncentration till vederbörande

lärarråd (odontologiska avdelning) och dess ekonominämnd av tandläkarinstitutens administration och ekonomiska ledning, för vår del icke kunnat underlåta, att inom de sakkunniga *bestämt hävda den uppfattningen, att tandläkarinstitutet i Sverige i vart fall för närvarande, då hinder ansetts föreligga för att odontologien skulle kunna bilda egen universitetsfakultet, böra organiseras såsom självständiga högskolor, vilka, i vad gäller forskning och undervisning, lämpligen kunna i de delar, där kanslersämbetets medverkan kan befinnas påkallad, sortera under kanslersämbetets överinseende, men i övrigt, i vad gäller den administrativa-ekonomiska ledningen och tillsynen, förvaltas vart och ett av en särskild styrelse.* Enligt vår uppfattning synes odontologien vid sådant förhållande utåt få en självständigare och mera jämbördig ställning, än om tandläkarinstitutens professorer skulle hänföras till en avdelning av medicinska fakulteten i Lund respektive karolinska institutet med avvikande befogenheter i förhållande till övriga fakultetsledamöter.

Gentemot de invändningar, som från majoritetens sida rests mot det i betänkandet diskuterade, av oss förordade alternativa förslaget, att tandläkarinstitutet skulle organiseras såsom självständiga högskolor under ledning av särskilda styrelser men samtidigt i visst avseende stå under kanslers överinseende, må framhållas, att gränsdragningen mellan styrelsens befogenheter, å ena, samt kanslers och lärarråds befogenheter, å andra sidan, icke synes kräva mera omfattande eller ur principiell synpunkt mera tveksamma bestämmelser, än som ansetts erforderliga för att reglera den s. k. odontologiska avdelningens och dess underordnade organs befogenhet i förhållande till universitetets respektive karolinska institutets olika organ.

Då man från majoritetens sida framhållit, att vissa svårigheter kunde beräknas uppstå i fråga om ordnande av tandläkarstudenternas till de medicinska högskolorna förlagda prekliniska studier, därest tandläkarinstitutet även formellt frigöras från berörda högskolor, må gentemot detta anföras, att denna invändning mot självständiga tandläkarhögskolor torde få anses vara av mera teoretisk än praktisk innebörd, eftersom den prekliniska undervisningen avses bli helt likartad ordnad enligt de båda aktuella organisationsalternativen. Därvid bör framhållas, att motsvarande anordning på sin tid även förordades av tandläkarutbildningssakkunniga av år 1918 i deras högskoleförslag, vilket tillstyrktes av hörda myndigheter bland annat tandläkarinstitutets lärarråd, tandläkarorganisationerna, karolinska institutets lärarkollegium, medicinalstyrelsen och kanslersämbetet.

Liksom majoriteten förutsätta vi för vår del, att representanter för de prekliniska och kliniska medicinska läroämnena, i vilka undervisning delgives tandläkarstudenterna, skola mot i majoritetsförslaget förordade arvoden tillhöra institutens lärarråd, även om institutet organiseras såsom självständiga högskolor, och förmena, att därigenom uppnås i realiteten en praktiskt taget lika värdefull och kontinuerlig kontakt mellan de medicinska högskolorna och tandläkarinstitutet, som enligt majoritetsförslaget. Man synes sålunda från

majoritetens sida enligt vår uppfattning hava gjort sig skyldig till en felbedömning eller i vart fall en betydande överdrift, då man velat hävda, att tandläkarinstitutens organisatoriska förbindelse med medicinsk fakultet måste anses vara en ovillkorlig förutsättning — åtminstone för närvarande — för ett gott odontologiskt forskningsarbete.

Det är av betydelse, att styrelsen erhåller en sådan sammansättning, att en onödig byråkratisering inom institutens förvaltning undvikas. I denna styrelse bör enligt vår mening ordföranden jämte förslagsvis två ledamöter, varav en lämpligen bör representera folktandvården i riket, utses av Kungl. Maj:t. En ledamot synes kunna utses av Svenska Tandläkaresällskapet. I övrigt bör i styrelsen finnas en representant utsedd av vederbörande stadsfullmäktige i den stad, dit institutet är förlagt. Vidare bör institutets rektor äga säte i styrelsen, där institutets intendent, i den utsträckning så befinnes lämpligt, bör vara föredragande.

Enligt majoritetens förslag har förordats, att tandläkarinstitutet i Malmö, intill dess vederbörande professorer förordnats att inneha sina befattningar och den planerade odontologiska avdelningen sålunda kan fungera, skall stå under ledning av en på i kap. 8 angivet sätt av vissa professorer i medicin vid universitetet i Lund jämte professorer vid Stockholmsinstitutet sammansatt provisorisk odontologisk avdelning.

Skulle statsmakterna följa den av oss förordade organisationslinjen med tandläkarhögskolor under särskilda styrelser må — icke minst med hänsyn till de organisationsproblem, som komma att föreligga i samband med Malmöinstitutets utbyggnad — framhållas angelägenheten av att institutets styrelse tillsättes i så god tid, att denna kan medverka vid institutets successiva utbyggande. För att reglera tillsättningen av professorer och laboratorer vid det nya Malmöinstitutet, intill dess ett beslutsmässigt lärarråd existerar, synes böra av Kungl. Maj:t eller kanslersämbetet utfärdas särskilda bestämmelser, därvid man för bedömandet av sökandenas vetenskapliga odontologiska meriter torde behöva anlita vid Stockholmsinstitutet förefintlig sakkunskap.

Vare sig tandläkarinstitutet i riket organiseras enligt majoritetens förslag med Stockholmsinstitutet i direkt anknytning till karolinska institutet och Malmöinstitutet till universitetet i Lund eller enligt vårt förslag med en särskild styrelse, kan i en framtid, sedan det av riksdagen i princip beslutade tredje institutet kommit till stånd, behov uppstå av en överstyrelse med uppgift att samordna undervisningen och utvecklingen vid de tre instituten. Denna fråga bör emellertid bli föremål för övervägande först när behov därav erfarenhetsmässigt visar sig föreligga.

Reservanten Wikblad, som på grund av sjukdom varit förhindrad personligen deltaga i de sakkunnigas sammanträden under tiden från den 19 september 1946, har av denna anledning ansett sig böra här meddela, att han tagit ingående del av samtliga protokoll och övriga handlingar, som under tiden överlämnats till de sakkunniga. Genom sekreteraren har han kontinuer-

ligt informerat de sakkunniga om sin uppfattning rörande de under den fortsatta behandlingen framkomna synpunkterna och förslagen. Med hänsyn till vad som förekommit har han icke funnit någon anledning att frångå sin redan tidigare inom de sakkunniga hävdade, i detta särskilda yttrande närmare utvecklade, från de sakkunnigas majoritet avvikande uppfattning beträffande tandläkarinstitutens administration och organisation.

**Särskilt yttrande av ledamöterna *von Hofsten, Kjellgren,*
*Nordlander och Wikblad.***

För egen del hava vi helt delat de sakkunnigas uppfattning om nödvändigheten av den kvalitativa förbättring av tandläkarutbildningen, som den femåriga studietiden innebär, men däremot icke kunnat ansluta oss till majoritetens förslag om införandet av ytterligare en examen utöver tandläkarexamen som villkor för disputationsrätt för doktorsgrad.

Införande av en härför obligatorisk odontologie licentiatexamen med licentiatavhandling medför ett komplicerande av de inom medicinens olika grenar i vårt land hävdvunna formerna för doktorsdisputationer.

Under senaste decennier har ett icke obetydligt antal tandläkare vid såväl karolinska institutet som vid de båda medicinska fakulteterna framlagt och försvarat avhandlingar, bedömda och betygsatta efter samma normer som för medicine doktorsgrad, dock utan att erhålla doktorsgrad (under läsåret 1945—46 ha sålunda 4 tandläkare, av vilka även en var legitimerad läkare, försvarat gradualavhandlingar). Tandläkarnas avhandlingar ha vid betygsättning som för medicine doktorsgrad väl hävdats sig. Även om tandläkarnas formella meritering endast varit tandläkarexamen, hava dock samtliga väl kvalificerat sig genom praktisk verksamhet och fleråriga vetenskapliga studier.

Då den tandläkarexamen, som framdeles kommer att avläggas vid tandläkarinstitutet, måste medföra ett såväl teoretiskt som praktiskt sett större kunskapsmått än examen enligt tidigare studieplan, föreligga enligt vår uppfattning icke vägande skäl för att man icke skall kunna godkänna denna nya utvidgade examen såsom grund för en odontologie doktorsgrad.

Det bör snarare kunna förväntas, att den nya studieordningen skall medföra ökade förutsättningar för av vetenskaplig forskning intresserade unga tandläkare att redan under sin studietid under ledning av sina lärare förbereda sig för det fortsatta vetenskapliga arbete inom respektive områden, som kräves för åstadkommandet av kvalificerade gradualavhandlingar. Det torde därför ligga närmast till hands att ansluta en dylik förberedande vetenskaplig verksamhet till en amanuens- eller assistenttjänstgöring vid tandläkarinstitutet, därvid respektive lärare har tillfälle att förvissa sig om sina medhjälparens förutsättningar för fortsatt vetenskapligt arbete. De sakkunniga

hava i sitt Betänkande del I, s. 81 anfört motsvarande synpunkter beträffande verksamheten vid de teoretiska institutionerna.

Ansvaret för att disputationsrätten icke missbrukas genom godtagande av svaga gradualavhandlingar måste i vart fall åvila vederbörande lärarkollegium och granskare-opponent. Med vidmakthållandet av hittillsvarande stora krav härutinnan — en bedömning, som sammanfaller med den som gäller för medicine doktorsgrad — synas oss farhågorna bliva undanröjda för att den hittills tillämpade disputationsrätten utan mellaninstans av en odontologie-licentiatexamen-avhandling skulle komma att medföra svagare doktorsavhandlingar än inom övriga fakulteter (motsvarande).

Vi förneka givetvis icke, att tvenne års licentiatstudier — om dessa ordnas på ett ändamålsenligt sätt — komme att bidraga till ett höjande i allmänhet av vederbörandes förutsättningar för vetenskaplig verksamhet. Betydande olägenheter kunna emellertid förväntas bliva förenade med genomförandet av en dylik obligatorisk utvidgning av den till tandläkarinstitut förlagda studietiden för dem, som vilja förvärva odontologie doktorsgrad. En anslutning till denna tvååriga utbildningslinje efter tandläkarexamen med därmed — till nackdel även för ett snabbt avhjälpande av den rådande tandläkarbristen — förenade tidsfördröjande och kostnadsökande faktorer kan komma att avhålla åtskilliga för självständig vetenskaplig forskning och verksamhet intresserade odontologer att inrikta sig på att förvärva odontologie doktorsgrad.

Införandet av ytterligare en examen efter tandläkarexamen ger vidare anledning till en, inom andra medicinska kårer, läkare och veterinärer, icke förefintlig mindre önskvärd uppklyvning av tandläkarkåren i tvenne kategorier. Detta förhållande kan befaras verka nedsättande på den allmänna tandläkarkårens — inbegripet den stora mängden av i social tandvård arbetande tandläkare — ställning och anseende i allmänhetens ögon. Det ligger icke i tandvårdens intresse att så sker.

I kap. 3 har beträffande odontologien jämförelse gjorts med bland annat de medicinska och de veterinärmedicinska studieordningarna, där enahanda bestämmelser gälla beträffande avläggandet av disputationsprov, d. v. s. att dessa kunna utan annan mellanliggande examen direkt anslutas till ämbetsexamen. Enligt oss från veterinärhögskolans rektor lämnade uppgifter har vid denna högskola icke ifrågasatts införandet av särskild licentiatexamen (motsvarande). Ej heller från medicinskt håll hava erinringar framförts mot den hittillsvarande disputationsordningen.

Det har icke visats, att medicine licentiatexamen lämnar större förutsättningar för fortsatt vetenskaplig forskning än vad som kan förutses bliva fallet genom den nu föreslagna, i betydelsefulla delar utvidgade studieplanen för tandläkare.

Det bör här slutligen även erinras om att den nuvarande medicinska studieordningen är föremål för omprövning. Av vad framkommit synes framgå, att en förkortning av studietiden är att emotse samtidigt med att vissa reduk-

tioner skulle vidtagas beträffande en del studie- och examensämnen. Det torde vara anledning förutse att i anslutning härtill även frågan om disputationsrätten och -sättet kan komma att upptagas till granskning. Under sådant förhållande finna vi ytterligare anledning föreligga att icke för närvarande ansluta oss till förslaget om införandet av sådan ordning av disputationsrätten vid tandläkarinstituten, att denna skulle baseras på en därförinnan avlagd särskild odontologie licentiatexamen. Frågan om införandet av en sådan examen synes oss böra anstå i avvaktan på resultatet av nyssnämnda utredning. Först sedan därjämte erfarenhet vunnits av den nya studieordningen för tandläkar-examen, bör frågan om lämpligheten av en odontologie licentiatexamen eventuellt återupptagas.

Med avståndstagande sålunda från majoritetens förslag om införande för närvarande av en tvåårig ny odontologie licentiatlinje ansluta vi oss däremot till förslaget, att tandläkarinstituten erhålla rätt att utdela odontologie doktorsgrad till den, som enligt för doktorsdisputation gällande normer av lärarrådet erhållit på avhandlingen godkänt betyg.

Vi hava slutligen icke funnit bärande skäl föreligga att — såsom majoriteten föreslagit — frångå den hittillsvarande benämningen av slutexamen för tandläkarutbildningen, vilken examen enligt vår uppfattning sålunda alltjämt bör benämnas *tandläkarexamen*.

Särskilt yttrande av ledamoten *Kjellgren*.

De sakkunnigas förslag i fråga om laboratorernas vid tandläkarinstituten anställningsvillkor och tjänsteförhållanden synas icke lämpade för att till dessa viktiga undervisningsplatser kunna erhålla i alla avseenden kompetenta och dugliga tjänsteinnehavare.

Laboratorstjänsterna vid tandläkarinstituten äro avsedda att vara dessa läroanstalters närmast professurerna högsta praktiskt-kliniska lärarbefattningar, på vilkas innehavare samtidigt ställas höga vetenskapliga krav. Befattningarna äro särskilt betydelsefulla för att bibringa eleverna praktisk-klinisk skicklighet samt för vidmakthållande av forskningen vid instituten. Det är därför av vikt, att för dessa befattningar kunna anställa inom sin specialgren av odontologien skickliga tandläkare med dokumenterad förmåga till vetenskaplig forskning. Anställningsformen för laboratorerna bör icke innehålla villkor, som placera dessa tjänster i sämre ställning än andra likvärdiga inom högre undervisning, varken med avseende på de direkta löne- och anställningsvillkoren eller genom inskränkande stadganden rörande vanliga personliga rättigheter.

Tandläkarinstitutets tillförordnade laboratorer ha i sin till sakkunniga inlämnade skrivelse gjort vissa jämförelser mellan laboratorstjänsternas under-

vismingsskyldigheter och anställningsförmåner och de som gälla innehavare av lektorat. Jämförelsen synes berättigad. Kompetenskraven äro likvärdiga, båda fordra genom disputation dokumenterad vetenskaplig skicklighet. Laboratorns undervisningsskyldighet av omkring 1 000 timmer per år är väl jämförlig med lektorns. Den individuella handledning som laboratorerna, förutom sin föreläsningsskyldighet, vid sin undervisning till stor del giva i form av fria föredrag med patient, tål väl att jämföras med lektorernas undervisning. Laboratorernas förberedelser för undervisning äro säkerligen även fullt jämförbara med lektorernas.

II likhet med lektorerna, och laboratorerna vid de medicinska högskolorna, böra laboratorerna vid tandläkarinstituten ha rättighet att fritt disponera över dem tid de icke äro upptagna av undervisningsarbete. De böra ha möjlighet att efter sina fyra dagliga undervisningstimmar fritt kunna använda sin återstående arbetsdag (vilken ju oftast, särskilt under de yngre kraftfyllda åldrarna har en helt annan längd än normalarbetsdagen) till biblioteksstudier eller annat forskningsarbete eller klinisk verksamhet. Skyldigheten för laboratorerna att tjänstgöra utöver den egentliga undervisningstiden ytterligare tvenne timmar dagligen som ledare för amanuenskliniken utgör ett väsentligt större tjänstgöringskrav än det som ställes på lektorerna. Härför föreslås emellertid extra ersättning av omkring 5 kronor per timme. Denna tjänstgöring hör på intet sätt med nödvändighet till laboratorns undervisningsuppgift. Inplacerad under det för tandläkarinstituten vanliga dagsschemats timmar utgör denna tjänstgöring ett betydande hinder för laboratorn att på bästa sätt disponera tiden utanför sin undervisningsskyldighet. Det torde därför mycket sällan vara till en fördel för laboratorn att använda sig av den arvodesinkomst, som under tjänstgöringstväng erbjudes honom genom omhändertagandet av amanuenskliniken. Att knyta ledningen av amanuenskliniken till laboratorsbefattningarna synes icke påkallat. Detta uppdrag torde med fördel kunna göras helt fristående och anförtros åt vilken som helst härför villig kliniskt duglig lärare vid instituten.

Bindes till laboratorsbefattningarnas i sig helt tillräckliga undervisningsuppgift obligatoriskt ytterligare två timmars daglig tjänstgöring vid amanuenskliniken och förbindes befrielsen från denna, undervisningen icke berörande, uppgift med ett ingripande i laboratorns handlingsfrihet, nämligen förbud för varje form av privat förvärvsverksamhet, innebär detta, att dessa befattningar sättas i anmärkningsvärd särställning. Lika litet som någon icke allmängiltig inskränkning av lektorernas rätt att disponera sin fritid förefinnes, bör någon begränsning av laboratorernas rättighet härtill införas. Ett sådant intrång i den personliga friheten kan icke stimulera arbetslusten och den vetenskapliga ambitionen. Det kan icke med någon sannolikhet förutsägas, att en sådan begränsning i de personliga rättigheterna skall medföra höglklassigare vetenskapligt arbete.

Ett genomförande av sakkunnigmajoritetens förslag kommer med största sannolikhet att allvarligt äventyra rekryteringen till de för undervisningen och forskningen viktiga laboratorsbefattningarna.

Med stöd av anförda skäl förordas därför att laboratorstjänsterna vid tandläkarinstituten beträffande tjänstgöringsförhållanden närmast böra jämföras med lektorat samt att de i fråga om löneförmåner placeras i lönegrad A 28 som de sakkunnigas majoritet föreslagit. Tjänstgöringstidens längd föreskrives vara 1 000 timmar per år. Skyldighet att därutöver omhändertaga amanuens-kliniken bör icke åläggas innehavare av laboratorstjänst.

Bilaga 1.

Instrumentuppsättningar, som tandläkarinstituten skola tillhandahålla eleverna.

I nedanstående förteckning angives vad som ingår i instrumentuppsättning för varje elev på avdelningarna för karieslära och proteslära. I förteckningen ha icke medtagits förbrukningsinstrument. Under elevernas tjänstgöring på övriga avdelningar tillhandahållas instrument i tillämpliga delar på motsvarande sätt.

Instrumentuppsättning per elev för varje avdelning exemplifierad genom

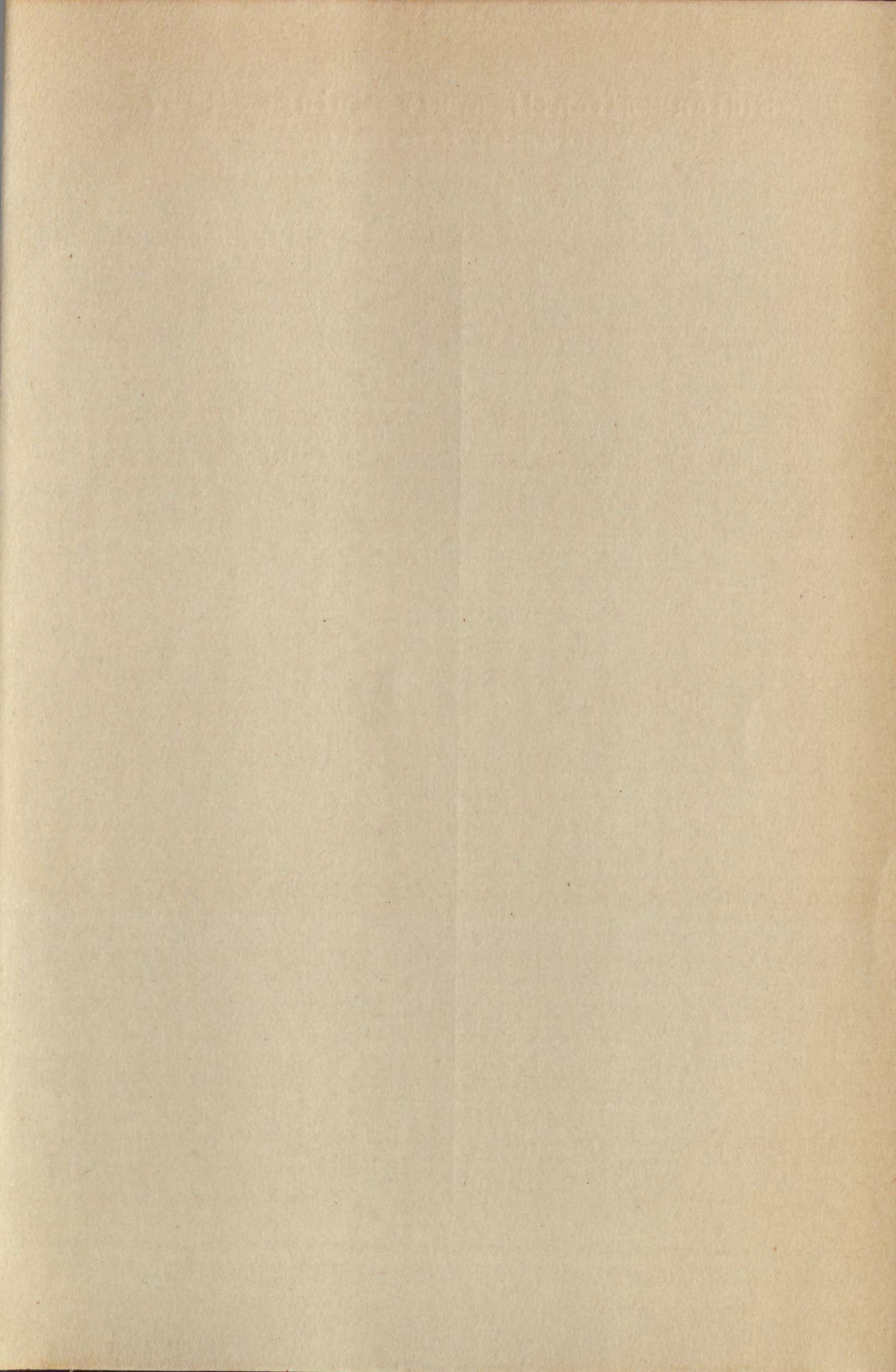
avdelningen för karieslära

- 1 artikulator (Hanau)
- 1 ansiktsbåge
- 10 ringar till artikulator
- 2 handstycken
- 2 vinkelstycken
- 1 miniatyrvinkelstycke
- 3 pincetter, kontravinkelböjda
- 3 pincetter, nr 12
- 4 munspeglar
- 6 sonder, böjda
- 3 sonder, raka
- 5 mandreller för handstycke
- 5 mandreller för vinkelstycke
- 4 excavatorer, dubbeländade
- 2 punsinstrument
- 3 planinstrument
- 1 sats Blacks handinstr.
- 3 metallspatlar
- 1 agatspatel
- 1 amalgamvåg
- 1 mortel med pistill
- 2 matrishållare
- 5 amalgamstoppare
- 1 amalgamförare
- 2 kulstoppare, större och mindre
- 1 Wards carver
- 1 kofferdamklammertång
- 1 kofferdamhåltång
- 1 kofferdamhållare
- 1 kofferdamvikt
- 8 kofferdamklamrar
- 1 kofferdamsax, rak
- 1 tandköttssax, böjd
- 2 kronsaxar, rak och böjd
- 3 silikatinstr., tantal
- 4 salivsugare
- 1 par tung hållare med salivsug
- 1 guldhammare med spetsar
- 4 guldstoppare
- 1 sats tandstensinstrument

avdelningen för proteslära

- 1 artikulator (Hanau)
- 1 ansiktsbåge
- 10 ringar till artikulator
- 2 handstycken
- 2 vinkelstycken
- 6 sonder, böjda
- 3 sonder, raka
- 4 munspeglar
- 1 sats kautschukfräsare
- 5 mandreller för handstycke
- 5 mandreller för vinkelstycke
- 1 Wards carver
- 1 Roachs carver
- 1 vaxinstrument, Zahle
- 1 kronborttagare
- 1 universaltång
- 1 flackttång
- 1 böjttång
- 1 Peeso sträcktång
- 1 kontureringsång
- 1 avbitartång
- 1 kyvettång
- 2 vulkkyvetter, större och mindre
- 1 specialkyvett för konstmassor
- 1 kyvettbygel (fördelas på flera kand.)
- 3 gjutkyvetter med bygel
- 1 bunsenbrännare
- 2 plåtsaxar, rak och böjd
- 2 kronsaxar, rak och böjd
- 1 kautschuksax
- 1 metallhammare
- 1 hornhammare
- 1 sats sticklar och skavare
- 1 stiftfilklove
- 2 lödpincetter
- 2 vaxknivar, större och mindre
- 2 gipskoppar och spatel
- 1 stansutrustning per laboratorium
- 1 sats putsborstar och filtkoner
- 1 amalgamvåg

- 1 universaltång
- 1 kontureringsång
- 3 glasplattor
- 1 glasblock
- 1 skruvmejsel
- 1 spritlampa
- 1 vattenspruta
- 1 kvicksilverbehållare
- 2 rondsålar
- 1 medikamentögla
- 2 guldflar
- 1 borrarställ av glas med lösa ringar
- 1 vaselinbehållare
- 1 ställ för kopparringar
- 1 ställ för bomullspellets
- 1 separator
- 1 ställ för mandreller, metall
- 1 ställ för diamantrissor
- 1 sats diamantrissor
- 2 Gillets gingivalrandskärare
- 2 vaxknivar, större och mindre
- 1 gipskniv
- 1 gipsspatel
- 2 gipskoppar
- 4 dappenglas
- 1 servethållare
- 1 skjutmått
- 2 gummiringar
- 3 gjutkyvetter med bygel
- färgskalor för silikat och porslin
- 1 sats porslinsinstrument
- 1 mortel med pistill
- 2 rondsålar
- 1 skjutmått
- 1 trimningslampa
- 1 medikamentögla
- 1 vaselinbehållare
- 1 sats Blacks handinstrument
- 4 dappenglas
- 1 ställ för kopparringar
- 1 ställ för bomullspellets
- 1 ställ för diamantrissor
- 1 sats diamantrissor
- 1 trefot med lödnät
- 2 gummiringar
- 1 servethållare
- 1 skruvmejsel
- 1 sats avtrycksskedar
- 1 trådrum för avtrycksmassa
- apparat för centralregistrering, 5 per kurs
- färgskalor
- 1 kvicksilverbehållare
- 1 vattenspruta
- 6 metallspatlar
- 3 pincetter, kontravinkelböjda
- 3 pincetter nr 12
- 3 glasplattor
- 3 planinstrument
- 4 salivsugrör
- 1 sats salivsug med tunghållare
- 1 borrarställ av glas med lösa ringar
- 1 ställ för mandreller, metall
- 1 syrskopa
- 1 krumcirkel
- 1 boraxskål
- 1 spritlampa
- 1 sats amalgamstoppare
- 1 sats kautschukstoppare
- 1 sats kautschukflar
- 1 melotteskopa
- 1 finisheringslåga
- 1 laboratoriehandsdyke
- 1 skalpell

Statens offentliga utredningar 1947

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Industri.

Kommunalförvaltning.

Handel och sjöfart.

Statens och kommunernas finansväsen.

Kommunikationsväsen.

Politi.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Försäkringsväsen.

Kollektiv tvätt. Betänkande med förslag att underlätta hushållens tvättarbete. [1]

Hälsö- och sjukvård.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med förslag till geofysiskt observatorium i Kiruna m. m. [6]

Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 3. Tandläkarinstitutens organisation m. m. [9]

Allmänt näringsväsen.

Försvarsväsen.

Elkraftutredningens redogörelse nr 1. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Inledande översikt. [3]

Betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. [4]

1944 års militärsjukvårdskommittés betänkande. Del 2. [5]
Betänkande med förslag rörande civilförsvarets organisation m. m. [10]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande ang. fiskerinäringens efterkrigsproblem samt den prisreglerande verksamheten på fiskets område. [2]

Betänkande med förslag ang. lantmäteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. [7]

Betänkande med förslag ang. fiskets administration m. m. [8]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.